
HDI
HW 3116 Y

JOODSCHE BRIEVEN,

GESPREKKEN EN VERHALEN,

UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS.

JOODSCHE BRIEVEN,

GESPREKKEN EN VERHALEN,

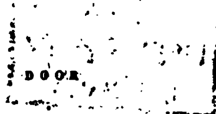
UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS;

DOOR

J. C. PFENNINGER.

Op nieuw uit het Hoogduitsch vertaald,

DOOR

P. H. HUGENHOLTZ,

Theol. Doct. en Predikant te Rotterdam.

EERSTE DEEL.

TE ROTTERDAM, BIJ
VAN DER MEER & VERBRUGGEN.
1837.

VOORREDE.

Johann Conrad Pfenninger, Predikant te Zurich, ambtgenoot en boezemvriend van Lavater, schreef van het jaar 1783 tot 1792: Jüdische Briefe, Erzählungen, Dialogen, etc. um die Zeit Jesus von Nazareth, oder eine Messiade in Prose, *in twaalf stukjes. Hij stelde zich daarbij ten doel eene levendige en aanschouwelijke voorstelling te geven van de Evangeliesche geschiedenis, en wel als uit den mond en door de pen van menschen, die leefden in den tijd, wanneer, en de plaats, waar deze geschiedenissen voorvielen, en die in dezelve betrokken of er getuigen van waren. In zijne voorrede, die overigens meer voor zijne dan voor mijne landgenooten geschikt is, zeide hij onder anderen: » Door de dichterlijke voorstelling eener geschiedenis wordt dikwijls haar gevoelige indruk teruggegeven aan een hart, dat dien geheel had verloren, omdat het lezen derzelve in het*

oorspronkelijk verhaal ongelukkigerwijze een geesteloos werk der gewoonte geworden was. Hoe dikwijls werd mij Gods zegen op het gebruik van dit middel geschonken, waar niets anders meer baten mogt. Ik zeide tot mijne leerlingen: » Stelt u voor, dat er iemand kwam en u verhaalde: » » Daar zag ik gisteren, enz.," " en bragt hun dan de gebeurtenis met hare omstandigheden eenvoudig, maar regt levendig voor den geest, en ziet, de Bijbelsche geschiedenis, die, helaas! gemeen en onbeduidend voor hen geworden was, deed, soms voor langen tijd, hare werking en hernam bij den leerling de reeds verloren plaats onder de schoone en belangrijke geschiedenissen, waaruit verstand en hart nu weder gaarne iets leerden. Dit bragt mij op het denkbeeld, hoeveel nut zou kunnen gesticht worden door eene bearbeiding der geschiedenis van JEZUS *en de Apostelen in Joodsche brieven, verhalen, gesprekken, enz." — »Ik waagde mij dan ook aan dien arbeid, overtuigd, dat deszelfs doel gewigtig was en bereikbaar tot op eene hoogte, waar dezelve nut zoude stichten, en het was mij eene der aangenaamste en voor mij zelven nuttigste bezigheden, welke ik ooit verrigtte."*

PFENNINGER betuigt aldaar mede, dat hij zich heiliglijk had voorgenomen, bij het inkleeden der geschiedenis, nimmer willekeurig te verdichten of van het oorspronkelijke verhaal af te wijken. Hij wilde niet anders dan als de dienaar der geschiedenis werkzaam zijn, die haar in het leven terugbragt, en haar zoo bezielde, dat zij hare volle werking konde doen. Hij liet dan ook achter ieder deeltje het Evangelische verhaal, dat den grondslag en als het ware den tekst van zijne voorstelling uitmaakte, opzettelijk afdrukken. Hij vond zich echter reeds aan het slot van het eerste stukje, en daarna bij herhaling, opgewekt en gedrongen, om zijnen arbeid te verdedigen tegen zulken, die zich

aan zijne dichterlijke voorstelling der geschiedenis meer of minder ergerden. Opzettelijk *deed hij dit vooral in eene voorrede voor het* 9de *stukje. Ter proeve, en als meest algemein nuttig, deel ik daarvan mede, wat hij, in zoo geestigen trant, voor het* 2de *stukje plaatste, evenals de vorige Vertaler verzoekende, dat men, in de plaats der onder ons min bekende* HÜBNER *en* WAGNER, *stelle:* LUIKENS Schriftuurlijke geschiedenissen en gelijkenissen in kunstplaten, *of eenig soortgelijk boek.* PFENNINGER *deelt dan het volgende gesprek tusschen eene predikantsvrouw en haren kleinzoon mede.*

» De Predikantsvrouw. *Daar, neem ze maar weder, ik mag er niet in lezen; het ergert mij maar.*

De Kleinzoon. *Hoe zoo, lieve grootmoeder?*

De P. *Dat is verdichting en waarheid onder een; dat is toch zonde.*

De K. *Moogt gij dan* HÜBNERS *en* WAGNERS *Bijbelsche geschiedenissen met platen ook niet lijden?*

De P. *Ja wel degelijk; die zijn juist goed, die blijven bij de geschiedenis.*

De K. *Maar hebt gij dan de platen, die er bij zijn, wel goed gezien? Die zijn dan ook wel zondig, die mengen waarheid en verdichting dooreen; ja die stellen zelfs voor, hoe onze Heiland er heeft uitgezien, en dat weet toch geen mensch. Ook de beste schilder maakt het slecht, en al maakte hij het nog zoo goed, zoo was het toch slechts verdichting en geen waarheid. Wat zoudt gij zeggen, lieve grootmoeder! als gij nu eens laast in een boek;* » *Toen* JEZUS *met Zijne leerlingen nabij een' heuvel was, op welken een steenen gebouw stond, aan het eind van eene laan van cipressen, zoo kwam de vrouw van* ZEBEDEÜS *met hare twee zonen tot Hem. Zij knielde neder, hare twee zonen stonden digt*

achter haar en hoorden naar het antwoord van den Meester; vier van de leerlingen zagen elkander met bevreemding aan, een daarentegen, die vooraanstond, zag naar JAKOBUS *en.* JOHANNES *met schele oogen.*"

De P. *Zeg mij toch, wat wilt gij met dit alles?*

De K. *Wanneer gij dat zoo laast, wat zoudt gij dan zeggen?*

De P. *Wat ik zeg van uwe* Joodsche brieven: *verdichting en waarheid ondereen! en dat is nu eenmaal zonde.*

De K. *Daar ziet gij, lieve grootmoeder! vergeef mij, dat gij dan ook die Bijbelsche prent uit* HÜBNER *moet scheuren; want ik heb u eenvoudig de prent beschreven, die in het tweede Deel bij de* 33ste *geschiedenis staat, slechts tot een voorbeeld.*

De P. *Gij zijt slim. Gij hebt bijna gelijk.*

De K. *En* JEZUS *zelf, wanneer Hij eene gelijkenis wil geven, doet wel alsof Hij eene wezentlijke geschiedenis wilde verhalen: »Daar was eens een man, die had een wijnberg, en hij had een wijnpersbak gebouwd en een toren, en eene omtuining er omheen gezet, enz."* — *Weet gij wat, lieve grootmoeder! wanneer gij de* Joodsche brieven *eens weêr in handen neemt, zoo verbeeld u maar, dat er boven elken brief uitdrukkelijk geschreven staat: Stel u voor, dat* MARIA *aan* ELIZABETH *den volgenden brief schreef; stel u voor, dat een priester uit den Sanhedrin kwam en het volgende aan zijne vrouw vertelde; en telkens: Stel u voor, dat er een het volgende sprak, of verhaalde, of schreef.*

De P. *Gij zult nog van uwe grootmoeder maken, wat gij maar wilt.*"

Dit moge dan ook onder ons den lezer van PFENNINGERS Brieven, *wien zijn ondereenmengen van waarheid en verdichting nog eenigzins hinderde, met dezelve bevredigen. Hij moge het boek met geene mindere stichting lezen dan onze vaderlandsche*

Christenen vroeger genoten, of nog wel genieten, uit de Uitspanningen *van Vader* VAN LODENSTEIJN, *ook waar hij, in het tweede Deel, de heilige maagd* MARIA *eene alleenspraak in den mond legt, of eene zamenspraak verdicht* tusschen PETRUS en MARIA, *en* tusschen PETRUS, MARIA 's Heeren moeder en 't Gezelschap, *op den dag van* JEZUS' *opstanding, of ook uit Vader* SLUITERS Psalmen en Lofzangen, *waar hij ons* MARIA *doet hooren, sprekende tot haar kind, of eene uitvoerige zamenspraak verdicht tusschen* CHRISTUS *en de Kananesche vrouw en tusschen den Heer en* MARIA MAGDALENA, *bij het graf.*

Intusschen heeft de ondervinding geleerd, dat velen onder ons in PFENNINGERS *arbeid groot behagen hebben gevonden en er te gelijker tijd door vermaakt, geleerd en gesticht zijn. De vertaling, reeds in het jaar 1785 en later in het licht verschenen, werd geheel uitverkocht, en waar het Werk enkele malen voorkwam, werd hetzelve tot zeer hoogen prijs betaald. De Boekhandelaars* VAN DER MEER & VERBRUGGEN *alhier waren deswegens op eene* nieuwe uitgave *dier vertaling bedacht en verzochten mij, dezelve met den oorspronkelijken Hoogduitschen tekst te vergelijken en, waar dit noodig mogt zijn, te verbeteren. Reeds lang was ik met* PFENNINGERS *boek hoogelijk ingenomen, vooral nadat ik hetzelve in het Hoogduitsch had gelezen. Ik meende er doorgaans eene zeer getrouwe en levendige voorstelling, zoowel van den geest des tijds, toen onze Heer onder Zijn volk omwandelde, als van bijzondere personen en karakters in aan te treffen, met eene geestige vinding, eene diepte van gevoel, en eene fijnheid van opmerking en uitdrukking, die zeldzaam mogen heeten. Ik voldeed daarom aan het verzoek der Uitgevers en zette mij tot het nazien der vertaling. Dit bleek mij echter weldra, gelijk een hoogst-onaangename, zoo ook een onvoldoende arbeid te zijn. Het kwam mij voor, dat de*

mij geheel onbekende Vertaler niet alleen van tijd tot tijd den waren zin der woorden gemist, maar ook dikwijls kleine en fijne trekken in PFENNINGERS *voorstelling had voorbijgezien, en door uitbreiding en omschrijving van de uitstekende natuurlijkheid en losheid dier voorstelling veel had doen verloren gaan. Ik meende dan met geene verbetering te kunnen volstaan, maar tot eene geheel nieuwe vertaling te moeten besluiten. Wel werd ik teruggehouden door de moeijelijkheid der taak, om niet slechts de denkbeelden des Schrijvers, maar tevens zijne eigenaardige, zoo dikwijls uit de taal des dagelijkschen levens genomene zegswijze getrouw en toch ongedwongen in onze taal terug te geven, en gevoelde ik, hoe dikwijls ik hierin te kort zou schieten; maar nog meer werd ik aangespoord door den lust, om de schoonheid van* PFENNINGERS *geschrift aan mijne landgenooten, die het oorspronkelijke niet lezen kunnen, beter te doen kennen, en vooral door de hoop, dat ik alzoo welligt meer lezers zoude winnen voor een boek, dat hen, onder Gods zegen, tot juister en levendiger kennis der Evangelische geschiedenis zou kunnen leiden, en voor den hoofdpersoon, onzen dierbaren Heiland, hun hart zou kunnen winnen. Ik aanvaardde dan deze taak, en wel, tot mijne blijdschap, in vereeniging met mijnen hooggeachten stadgenoot, den Heer* G. VAN REYN, *die eene nieuwe vertaling der Poëzij, in de* Joodsche brieven *voorkomende, op zich nam en wien die arbeid zoo wel was aanbetrouwd.*

Het eerste Deel des Werks bied ik thans mijnen landgenooten aan. Ofschoon de vele en gewigtige werkzaamheden mijner heilige bediening, voor welker veronachtzaming ik wenschte bewaard te blijven, gevoegd bij de zorg, die ik aan de bearbeiding verlang te blijven wijden, mij verhinderen te beloven, dat de overige Deelen met ongemeenen spoed zullen volgen, hoop ik echter, zoo God mij

gezondheid geeft, met dezen mijnen arbeid gestadig voort te gaan. Een en ander heb ik thans nog den lezer mede te deelen. In de vorige vertaling was men doorgaans, zoowel in de vers-maat als het getal der regels, van het oorspronkelijke afgeweken, ten einde de voorkomende dichtstukken of dichterlijke fragmenten op de wijzen van toen in zwang zijnde Christelijke gezangen mogten kunnen gezongen worden. De tegenwoordige Overbrenger van dit poëtisch gedeelte zag tot zoo iets geene noodzakelijkheid, en heeft, zooveel mogelijk, het oorspronkelijke in deszelfs eigene vormen trachten terug te geven, slechts enkele malen de metrische verzen met berijmde verwisselende. Hij bragt ook die stukken over welke in de eerste vertaling waren weggelaten. Wat mij betreft, in navolging van het voorbeeld des eersten Vertalers, vermeldde ik boven ieder stuk, waarin een deel der Evangeliesche geschiedenis wordt voorgesteld, de plaats, waar het gewijde verhaal voorkomt, opdat men die zoude kunnen naslaan en vergelijken. Slechts nu en dan plaatste ik aan den voet der bladzijden een enkel woord, dat mij ter opheldering nuttig en noodig scheen. In de verklaring van Schriftplaatsen, gelijk ook in de rangschikking der Evangeliesche verhalen, konde ik natuurlijk met PFENNINGER niet altijd instemmen, maar geenszins achtte ik mij verpligt zijne opvatting alsdan te wederleggen, daar het hier om het kennen van zijne, en niet van mijne meening te doen was. Bij de aanhalingen uit de boeken van het O. V., waarbij PFENNINGER meermalen vertalingen van anderen bezigde, volgde ik de overzetting van den Hoogleeraar VAN DER PALM; daarentegen meende ik bij aanhalingen uit het N. V., waar PFENNINGER zelf vertaalde, ook zijnen arbeid in onze taal te moeten overbrengen. Ten slotte deel ik den lezer, wien dit onbekend mogt wezen, mede, dat hij omtrent PFENNINGER en diens edel en beminnelijk karakter

belangrijke bijzonderheden kan vinden in Het leven van LAVATER, *door* GESSNER, *en wel inzonderheid in het tweede Deel der Nederduitsche Vertaling, Hoofdst.* I *en* XV, *en in het derde Deel, Hoofdst.* X.

ROTTERDAM, P. H. HUGENHOLTZ.

16 October 1837.

INHOUD

VAN HET

EERSTE DEEL.

EERSTE AFDEELING.

Van de verschijning des Engels aan ZACHARIAS tot de wederkomst van JOZEF en MARIA met JEZUS uit Egypte.

TWEEDE AFDEELING.

Uit den tijd van JEZUS' jeugd.

DERDE AFDEELING.

Tot aan de opentlijke aanwijzing van JEZUS door JOHANNES.

VIERDE AFDEELING.

Van het aankomen der eerste Discipelen tot de genezing van den zoon des koninklijken ambtenaars.

VIJFDE AFDEELING.

Van het bezoek te Nazareth tot de berg-rede.

JOODSCHE BRIEVEN,

VERHALEN, GESPREKKEN, ENZ.

UIT DEN TIJD DES

ZALIGMAKERS.

EERSTE AFDEELING.

VAN DE VERSCHIJNING DES ENGELS AAN ZACHARIAS TOT DE WEDERKOMST VAN JOZEF EN MARIA MET JEZUS UIT EGYPTE.

I.

DE PRIESTER ZACHARIAS AAN ZIJNEN SCHOONBROEDER MALACHIAS.

(Lukas I : 5—25.)

Vrede zij u van God, mijn lieve MALACHIAS! Ik kan het nu niet langer nalaten; ik moet u schrijven, wat mij voor nu drie maanden wedervaren is. Gij hebt toch zoo dikwijls uwe neêrslagtige zuster opgebeurd en zoo broederlijk deelgenomen in onze treurigheid. Waarom zou ik ook de vreugd niet met u deelen, die ons beiden is te beurt gevallen? Gij kunt u toch ook nooit verzadigen, om van de verlossing Israëls te spreken, u haar te verbeelden, en haar te verlangen. Hoor, wat mij wedervoer. Het is nu meer dan drie maanden, daar was ik in mijne week te *Jeruzalem*, om in des Heeren heiligdom dienst te doen, en de beurt kwam aan mij,

om het reukwerk voor den Heer te brengen. Terwijl ik mijne kleederen aantrok, overviel mij weder de weemoedige herinnering van dat liefelijke droombeeld, dat ik mij eertijds vormde, van eenen zoon bij mij te hebben, en dezen tot hetzelfde heilige werk in het huis des Heeren op te leiden; en op eenmaal zweefden mij weder de duizenden gebeden en zuchten van mij en mijne vrouw om een kind voor den geest, en ik verlangde met gebeden om Israëls heil, en ach! om de redding zijns volks, voor den Heer te komen. Zoo maakte ik mij gereed en ging. Er was reeds veel volk in het voorhof, ongemeen veel ditmaal. En terwijl ik nu zoo in mijn dienstwerk was en het wierookvat zwaaide en de liefelijke geur omhoog steeg tot den Heer, zoo smolt mijn hart, ik weet niet in welken zachten weemoed, en ik zuchtte: »Och! dat mijne gebeden alzoo den Heer een aangenaam reukwerk waren, en dat Hij zich nederboog, om Zijn volk te bezoeken! Hoe gaarne wilde ik al mijne andere wenschen daarvoor opofferen!"

En toen ik zoo biddende mijne oogen ophief, daar trok een heldere glans mijn' blik naar beneden; ik zag voor mij, aan de regterzijde van het reukaltaar, door den rook henen, eene blinkende, zeer schoone mansgestalte, en hij trad nader tot mij, vol majesteit, maar met menschelijke gemeenzaamheid. Niettemin greep mij vreeze aan. o Lieve MALACHIAS! hoe geheel anders is dat dan men het zich voorstelt! Ook in mijnen jongeren, vurigen leeftijd, toen ik met zulke wenschen en verlangens meer gemeenzaam was, zelfs toen had ik de vrees, die mij geheel overmeesterde, niet kunnen afweren; mijne hand zonk neder, en strak en diep ontroerd zag ik den engel aan. Vriendelijk, — ja! dit zou ik u gunnen, dat gij maar eens mogt ondervinden, hoe een engel den verschrikten mensch met toon en gelaat en gebaarden kan geruststellen. »Schrik niet," zeide hij, »ZACHARIAS! Ik kom u zeggen: uw gebed is verhoord; uwe vrouw ELIZABETH zal u eenen

zoon baren, dien zult gij JOHANNES heeten;" (let er nu wel op, lieve MALACHIAS! hoe het belangwekkende en gewigtige van zijne boodschap klimt, en hoe het mij zijn moest, van woord tot woord, bij hetgeen hij zeide!) »die zal u tot vreugde en tot verheuging zijn, en de menigte zal zich over zijne geboorte verblijden; want hij zal groot zijn voor den Heer. Wijn en sterken drank zal hij niet drinken; maar met hoogeren Geest, met den Heiligen, zal hij vervuld worden, reeds van den schoot der moeder aan; en hij zal" (ziet gij wel, hoe het klimt?) »hij zal velen van de kinderen Israëls tot den Heer hunnen God terugbrengen. Ja hij zal" (zie hier het toppunt der vreugde, en aanbid met mij!) »hij zal voor *Hem* henengaan in den geest en de kracht van ELIAS; de vaderen zal hij met de kinderen terugbrengen, en de ongehoorzamen tot de wijsheid der regtvaardigen, om den Heer een wel toegerust volk te bereiden."

Dus sprak de hemelsche bode, en ik kan u, mijn waarde! niet zeggen, hoe ik daarbij te moede was, hoe twijfel en geloof zamen in mij kampten. Schoon ik alles gaarne geloofd had, zoo greep mij toch met kracht de twijfel aan van wege den te hoogen ouderdom van mij en mijne vrouw. Ik zeide dat ook werkelijk tot den engel, zooals ik het gevoelde: »Wat zal mij verzekeren, dat dit geschieden zal? want ik ben oud, en mijne vrouw is boven hare jaren." Mij dacht, met eenige gevoeligheid over mijnen twijfel antwoordde de engel: »Ik ben GABRIËL, Gods dienaar voor Zijnen troon, nu bepaaldelijk gezonden, om met u te spreken en u deze blijde boodschap te brengen;" (waarlijk! toen gevoelde ik het, dat het dezen zoon der waarheid vreemd moest voorkomen en ergeren, zijne woorden zoo in twijfel te zien trekken.) — »zie, gij zult van nu aan de spraak verliezen tot op den dag dat dit geschieden zal, daarom dat gij mijne woorden niet geloofd hebt, die op hunnen tijd vervuld zullen worden."

En ik werd stom, — bedremmeld en stom, — ik kon niet meer; zoo op eenmaal, zoodat ik den Engel niet één woord meer kon antwoorden. Schrik, ontroering, schaamte en vreugde, daar ik de meest gewenschte zaak mij, op eene zoo ontwijfelbare wijze verzegeld zag, neen! gij kunt u niet voorstellen, hoe dat alles, en nog meer, in mijn harte in onderlinge tegenspraak was en zamenstemde. De engel verdween, ik viel op mijne knieën, loofde sprakeloos, maar uit de volheid des harten, den Eeuwigen, en vergat mij bijna in aanbidding, bewonderend nadenken, dank en gejuich des harten, zoodat het volk daar buiten wachtte en verlangde, en niet wist, wat het denken zoude.

Hoe verbaasd stonden zij, toen ik bij hen kwam, bleek en stom, maar vrolijker dan gewoonlijk. Ik wees met de hand naar den hemel en gaf hun te verstaan, dat zij aanbidden moesten. En ik zag wel, zij begrepen mij, dat ik eene hemelsche verschijning moest gehad hebben. En zegenende handen breidde ik over hen uit; mijn hart vloeide over van vreugde, daar ik het nu wist, welk een zegen dit volk weldra zou te beurt vallen; en ik liet hen gaan. »Welk een morgen zal voor u aanbreken, o Israël!" die gedachte straalde helderder in mijne ziel dan nu de morgenzon deed over de heilige stad. In mijn huis, waarnaar ik zoozeér verlangde, (ik was zoo blij, dat de week bijna om was; want ik kon en mogt nu niemand van onze bekenden meer bezoeken,) in mijn huis was de schrik van mijne vrouw over mijne stomheid, hoe groot ook, toch klein bij de vreugd, de verbazing, het kloekmoedig geloof en het vuur der aanbidding, dat hare ziel vervulde, toen ik voor haar opschreef, wat mij te *Jeruzalem* was bejegend. Ik kende haar bijna niet meer, zoo verfoeide zij terstond zich zelve over hare vorige kleinmoedigheid, waarin gij zelf haar nu en dan zoo neêrslagtig hebt aangetroffen.

Wij zien nu met groot verlangen elken dag de vervulling der meest gewisse hoop te gemoet; want BLI-

ZABETH is reeds drie maanden zwanger en kan zich niet verzadigen in het roemen van Gods genade, dat Hij een einde maakte aan haren smaad onder de menschen. Zij groet u hartelijk.

II.

ELIZABETH AAN HAREN BROEDER.

(Lukas I: 26—56.)

Wij hebben uwen stichtelijken brief wel ontvangen, lieve broeder! Het komt ons daarbij inderdaad vreemd voor, hoe gij u toch zoo lang kondet weêrhouden van onderzoek bij ons te doen, daar gij toch door geruchten iets van de zaak hadt vernomen. Het is u zeker veel te onbeduidend en ongegrond voorgekomen. En hoe volkomen wel gij deedt, toen gij van ons vertrouwdet, dat wij zoo iets voor u niet verzwijgen zouden, zoo bevreemdde het ons toch eenigzins, dat gij dit laten kondet.

Ja! wel vergeet God de gebeden der Zijnen niet, wel vertroost Hij boven bidden en denken. Hoe menige vrome Israëliet, die hoort wat mij bejegend is, zal de meest vergeten gebeden weder vernieuwen, en op vertroosting, die reeds geheel opgegeven was, weder gaan hopen.

Uwe bedenking omtrent de zaak is ook die van mijn' man. Al te stil, al te geheim schijnt eene gebeurtenis aan te vangen, die toch uit haren aard niet te openbaar konde wezen. Wel is waar, de bode was heerlijk genoeg, de boodschap duidelijk, het teeken zeker, en ook de plaats, waar het gebeurde, waardig genoeg. Maar zoo stil! Zoo aan niemand meer één woord er van aangekondigd! Mijn man gaf mij dat reeds meer dan eens te kennen, ook de allereerste aankondiging van het naderende Godsrijk, had hij gedacht, moest met opentlijken luister geschieden. Doch wij allen moeten zeggen: »de Heer wilde dat nu zoo," en, wat meer is, Hij wil dat verder zoo, mijn lieve

MALACHIAS! Hoor, wat nog meer gebeurd is, en verheug u met ons.

Reeds sedert eenige weken hebben wij een gansch onverwacht bezoek. Onze nicht MARIA van *Nazareth*, van welke ik u onlangs schreef, dat zij verloofd was met JOZEF, den timmerman aldaar, verraste ons op een' avond vóór den sabbath, als of we eene verschijning zagen, — denk eens, van *Nazareth* tot hier in *Juda*, vijf en twintig uren. Met gansch buitengewone opgeruimdheid, gemoedsbeweging en feestelijken ernst kwam zij terstond naar mij toe, omarmde mij, en drukte mij aan hare borst en groette mij met woorden vol heilige teederheid. En toen zij zeide: »Ik kom, om mij over uwe vreugd te verheugen en den God van Israël met u te aanbidden," sprong mijn kind als van vreugd op in mijnen schoot, en het was mij, als zeide mij de Geest des Heeren: »Dat is zij, de moeder van den Messias!" Inderdaad werd mijne ziel vol van Goddelijk licht en vreugde, zoodat ik mij niet onthouden kon van luide uit te roepen: »Welzalig gij, uitverkorene boven alle vrouwen! Heil en zegen is de vrucht van uwen schoot! Van waar komt mij die al te hooge eer, dat des Messias, mijns Heeren moeder mij bezoekt? Naauwelijks vernam mijn oor den zoeten klank uwer groetenis, of mijn kind sprong hoog op in mijnen schoot. Zalig zij die gelooft! Zeker zal het vervuld worden, wat haar van den Heer werd toegezegd." Toen ik dat zoo zeide, verhief zich blijkbaar de ziel van nicht MARIA, en met rein, stil verheven gevoel, met eene stem, aan gezang gelijk, begon zij God te loven. Mijn man, (ach! ik had zulk een medelijden met hem. Het was alsof hij, bij die geloofvolle lofspraken van ons beide, zich van nieuws over zijne stomheid en zijnen twijfel schaamde!) mijn man heeft de woorden der hoog gezegende maagd terstond opgeschreven, en ik deel u dezelve hier mede:

»Mijne ziel verhoogt den Heer, en mijn geest verheugt

zich in God mijnen weldoener, dat Hij Zijne geringste dienstmaagd zoo genadig aanzag: want zie, van nu aan zullen alle geslachten mij zalig spreken. Want grootmagtige dingen doet Hij aan mij, en Hij maakt zich eenen heerlijken naam. Zijne barmhartigheid gaat van geslacht tot geslacht over die Hem vreezen. Hij doet kracht met Zijnen arm; Hij verstrooit, die trotsch van harte zijn. Magtigen werpt Hij van de troonen en verhoogt de nederigen. Hongerigen vervult Hij met goederen en de rijken wijst Hij ledig af. Hij trok zich Israël aan, Zijnen knecht, gedachtig aan Zijne eeuwige ontferming, gelijk Hij beloofde aan onze vaderen, aan ABRAHAM en zijne kinderen."

Gij weet, welk eene schoone, edele ziel in haar jeugdig gelaat en geheel hare beminnelijke gestalte doorstraalt; maar nu, bij dezen lofzang, bij deze Godsdienstige verrukking, werd zij bijna heerlijk als een engel. Mijnen ZACHARIAS kwamen tranen in de oogen, en mij ook, en nog meer dan eens sprong mijn kind in mij op.

Ik bragt haar in mijne binnenkamer, en hare eerste vraag was naar de stomheid van mijn' man, die zij spoedig bemerkt had. Ik verhaalde haar alles, en zeer nadenkend luisterde zij toe: »Nu" zeide zij, »in des te krachtiger dank zal zich zijne tong bewegen; slechts drie maanden nog, dan is hij geboren, uw JOHANNES; dan looft uw ZACHARIAS weder."

»En mag ik nu vragen naar de verschijning, die gij hadt, MARIA?" zoo sprak ik nu tot haar met eerbied. Eerbied voor haar nam mijne geheele ziel in, ofschoon zij naar de jaren mijne dochter konde zijn. — Ik moet haar gedurig, en uren achtereen, aanzien. Uren lang, des daags en des nachts, wakende en in den droom, houdt mij die gedachte bezig: *de moeder mijns Heeren!* Maar ook reeds eer zij dat was, nog in jongeren leeftijd, moest ik het beminnelijk meisje altijd met veel hoogachting aanzien; want ik heb niemand

gezien, die van zoo uitnemende waarde is bij God en bij menschen, en die daaraan zelve zoo in het geheel niet schijnt te denken, even weinig als eene lelie praalt met hare schoonheid of eene duif met hare beminnenswaardigheid.

Op mijne vraag antwoordde zij met stillen en innigen ernst, als onder het oog van den Heer: »Voor weinige dagen gebeurde het, o ELIZABETH! (wat ik juist dien dag gedaan en gelezen en gedacht en gebeden had, verhaal ik u wel eens later, en hoe merkwaardig mij daarna iedere kleinigheid voorkwam,) in den morgen dan, daar kwam in mijne eenzame kamer een jongeling van den hemel; hij stond voor mij eer ik hem zag komen. Ik schrikte; — uw ZACHARIAS heeft het u verhaald, hoe dat is, als men een' engel des Heeren ziet. »Wees gegroet," zeide hij tot mij, »gij hoog begenadigde! Jehova is met u; boven alle vrouwen wedervaart u zegen en heil." Terstond zag hij, dat ik bleek was van schrik, en inwendig brandde van verlangen, om te weten, wat deze onbeschrijfelijk minzame groet zeggen wilde. Met deze gewaarwordingen zag ik hem aan. Spoedig voer hij voort: »Wees zonder vrees, MARIA! want eene genade zonder wederga hebt gij bij God gevonden. Zie, gij zult zwanger worden en eenen zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten JEZUS. Die zal groot zijn. Zoon des Allerhoogsten zal Hij genaamd worden en God de Heer zal Hem den troon Zijns Vaders DAVIDS geven. Die zal over het huis van JAKOB in eeuwigheid regeren, en Zijn rijk zal zonder grenzen zijn." Toen zeide ik vol verbazing en onuitsprekelijke vreugde tot den hemelbode, hoe dat mogelijk zou zijn, daar ik zonder eenen man leve. — En hij antwoordde; — nog vloeit mijne gansche ziel in aanbidding weg, evenals toen, zoo dikwijls ik terugdenk aan die heilige, geheel Goddelijke, heugelijke verborgenheid, die de inhoud was van zijn antwoord: »Jehova's Geest zal over u komen, des Allerhoogsten

almagtige scheppingskracht zal over u zweven. Daarom zal ook de heilige vrucht van uwen schoot Gods zoon genaamd worden. Zie, uwe nicht ELIZABETH heeft ook in haren hoogen ouderdom eenen zoon ontvangen; zij, die te voren onvruchtbaar was en bleef, is reeds in de zesde maand harer zwangerheid; want bij God zal geen ding onmogelijk zijn." Ja, amen! dacht ik bij mij zelve, den God van ABRAHAM en den Schepper van ADAM zal geen ding onmogelijk zijn, en ik zeide: „Zie des Heeren dienstmaagd; mij geschiede naar uw woord!" En hij ging van mij weg; plotseling zag ik hem niet meer. o Heil u, verlaten Sion! uw Koning komt! o Heil mij, de geringste Zijner dienstmaagden, ik zal Hem baren! Deze denkbeelden wisselden eene poos steeds af in mijne ziel. En mijn eerste en sterkste verlangen was nu terstond, om u te bezoeken, gezegende vriendin! en de waarheid van hetgeen de engel mij zeide uit uwen mond mij te laten bevestigen."

Dat was, lieve broeder! het verhaal van MARIA. Mijne ziel is als geheel vernieuwd na deze groote, heerlijke daden van Jehova, en met verwondering sta ik telkens bij de gedachte stil, hoe God uitverkoren heeft, wat bij de wereld zoo gering is.

Die begenadigde blijft nog vele weken bij ons en de weken zijn ons als dagen, de dagen als uren. MARIA heeft eenen diep nadenkenden geest, en peinst gedurig over ieder woordje uit den mond van God, en heeft ons reeds in hooge mate verblijd en gesticht, door menig voortreffelijk verhelderend denkbeeld, waartoe de vergelijking van een en ander haar leidde. Wij zingen vele van DAVIDS gezangen, die ons in een geheel nieuw licht voorkomen, en vele gedeelten derzelve zijn ons, als waren zij thans voor ons en omtrent hetgeen geschied is, en geschieden zal, geschreven. Dikwijls ontwaakt DAVIDS geest in zijne dochter, zoodat zij uit zich zelve zingt, als zong de Geest der voorzegging door den koninklijken dichter zelven. Dikwijls lezen

wij zamen, en dan gaat het ons zooals ik zoo even van DAVIDS psalmen zeide. Dikwijls verliezen wij ons zelve, onder stillen arbeid, in zielverheffende gesprekken. Ik verzocht haar, dat zij mij hare reis hierhenen, tot in de kleinste omstandigheden toe, zou verhalen, en merkwaardig scheen het haar en mij, dat het haar, toen zij door *Jeruzalem* ging, zoo geheel donker in de ziel was. Zij zeide: »Toen ik *Jeruzalem* naderde, dacht ik: hoe onuitsprekelijk zal uw hart juichen bij iederen tred door de stad des grooten Konings, dien gij baren zult! Hoe zal het u van vreugde kloppen bij den aanblik van *Moria* en *Sion!* En, hoe vreemd! op den ganschen weg was het niet eenmaal zoo donker en ledig in mij, — treurig kan ik juist niet zeggen, — als bij het gaan door *Jeruzalem.*"

Dikwijls noemde ik haar gelukkig, dat zij, zonder eerst den dood te smaken, de eeuwige regering van den Zoon zou beleven; en toch konde ik mij voor ZACHARIAS en mij zelve en nog menigen vromen grijzen onder Israël tevreden stellen, dat wij nog tot het stof der vaderen moeten verzameld worden, eene korte poos, wegens onzen te hoogen ouderdom. Dat zal u ook wel gebeuren, mijn lieve broeder! Maar juichen zullen wij, wanneer wij spoedig, naar Zijn beeld hersteld, ontwaken zullen.

III.

RABBI ELIëZER IN JUDA AAN ZIJNEN ZOON MAINAN IN JERUZALEM.

(Lukas I: 57—79.)

De God ABRAHAMS zegene u, mijn zoon! Gij beleeft een' gewigtigen tijd, zoo God u niet wegneemt, en voor uwen ouden vader is het groote vreugde, slechts zooveel nog beleefd te hebben. Bevlijtig u in uwe oefeningen met gedurige aanroeping van Jehova om Zijnen verlichtenden Geest, opdat gij de waarheid niet

moogt voorbij zien, wanneer Hij u Zijn heil zal openbaren.

Uwe moeder en ik komen zoo even terug uit de nabuurschap van een besnijdenismaal, waartoe wij, — ja! gij zult lang raden door wien — genoodigd waren. En gij zult verwonderd staan, als ik u zeg, door den priester ZACHARIAS en zijne brave vrouw, die in haren zoo hoogen ouderdom nog moeder is geworden. (Zij vroegen vriendelijk naar u, groeten u, en gij moest met hen den Heer loven.)' Ik wilde u met voordacht vroeger niets van de zaak schrijven, en ga u nu verhalen, wat heden gebeurde. Daar ik gedurende de aanstaande feestdagen zelf te *Jeruzalem* kom, zal er dan gelegenheid zijn, om u al het overige uitvoerig te vertellen.

Voor acht dagen beviel ELIZABETH, die vrome dochter van AÄRON, gelukkig van een' zeer schoonen jongen. Alles in de buurt en onder de aanverwanten had groote vreugde met dit oude eerwaardige paar, dat God hun nog op dien leeftijd zoo wonderbaar een' zoon had geschonken. En dezen morgen werd de jongen besneden, en men was van meening, om hem den naam van zijn' vader te geven. Maar de kraamvrouw verklaarde zich hier stellig tegen. »Volstrekt niet ZACHARIAS, JOHANNES, JOHANNES moet hij heeten," riep zij met grooten nadruk. En daar men het met dezen naam, die bij hare familie geheel vreemd is, niet vinden kon, wenkte men ZACHARIAS zelven, dat hij zou te kennen geven, hoe zijn zoon heeten moest. Hij verzocht alzoo een schrijftafeltje; — want sedert hem een engel de geboorte van dit kind beloofde, was hij stom. (Is u in *Jeruzalem* geen gerucht ter oore gekomen van eene verschijning, welke de priester ZACHARIAS in den tempel, op het uur des gebeds, zou gehad hebben, voor ruim drie vierendeeljaars?) Men reikte hem dan het tafeltje aan en hij schreef: »JOHANNES is zijn naam." Zoo toch beval hem die verschijning het kind te noemen. Allen stonden ver-

baasd, en nog meer waren wij allen ééne verwondering, toen de priester op hetzelfde oogenblik weder begon te spreken; want allen wisten, dat hij sedert bijna een jaar tijds door een toeval stom geworden en gebleven was. Maar zoo schoon vloeit ook geene lang gestremde beek daarheen, als zijne losgemaakte tong nu lofspraken uitstortte en voorspelling omtrent hetgeen geschieden zal en omtrent het kind. Mijn geheugen is zeer aan het afnemen; maar die woorden vol van geest uit den mond van den grijsaard vergeet ik gewis tot in mijn graf niet.

»Gezegend zij," zoo barstte zijn hart en zijn mond los, met eene juichende stem; — gij hadt eens moeten zien, hoè verbaasd allen stonden! — »Gezegend zij Jehova, Israëls God! Hij heeft bezocht en verlossing te weeg gebragt Zijnen volke. In het huis van DAVID Zijns knechts heeft Hij een' hoorn van heil ons opgerigt, eenen magtigen helper verwekt; gelijk Hij dat voorspelde door den mond Zijner heilige profeten van het begin der wereld aan! Verlossing van onze vijanden, redding van het geweld onzer haters! Barmhartigheid bewees Hij aan de vaderen; Hij is derzelver gedachtig en vernieuwt haar aan de kinderen, is gedachtig des heiligen eeds, welken de Hoogverhevene bij zichzelven zwoer aan onzen vader ABRAHAM, om te geven, dat wij, als verlosten uit de hand onzer vijanden, Hem met vrije, onbevreesde harten zouden dienen, in heiligheid en geregtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens. En gij, lief kind!" (Daar wendde hij zijn vaderoog, nat van vreugdetranen, vol blijdschap naar den knaap, die ophield met schreijen, en er hemelsch lief uitzag.) »Gij, mijn van God geschonken zoon! gij zult een profeet des Allerhoogsten zijn; gij zult voor des Heeren aangezigt henengaan, om Hem den weg te bereiden. Zijnen volke zult gij deszelfs Heiland doen kennen en vergeving hunner zonden in Zijnen naam verkondigen, naar de innerlijke ontferming onzes Gods, door welke Hij,

die als de morgenster uit de hoogte opging, ons bezocht heeft, om te verschijnen aan hen, die magteloos nederzitten in de duistere schaduwe van het dal des doods, en onze voeten te sterken en te rigten op de paden van eeuwigen zegen."

Wie een hart in het lijf had, dien was het geroerd, die gevoelde zich hoog gestemd. Ik zag echter wel, dat velen der aanwezenden bij lange na op de zaak zoo niet hechtten als ik verwacht had, en ook naderhand aan tafel werd over dit alles, buiten enkele zeer algemeene woorden, niet veel gesproken. Ik voor mij heb het ernstige voornemen, om met den priester nader kennis te maken; want ik ben zeer getroffen door Gods genade over mij, dat Hij mij dit nog beleven liet, en ik moet het ook zelfs voor mijn' zoon belijden, het berouwt mij nu smartelijk, dat ik Israëls God niet reeds lange met meer ijver en trouw gediend heb. Ik heb dikwijls den meer warmen ijver en de hartelijkheid van ZACHARIAS met beschaming opgemerkt, en ach! juist daarom mogt ik hem minder lijden. Zalig zijt gij, mijn zoon! wanneer gij ook door uwe vroomheid uwen vader beschaamd maakt. Zalig zijt gij, als uw leven wordt uitgerekt tot in de dagen van den Messias!

IV.

MARIÀ AAN ELIZABETH.

(Mattheus I: 18 en 19.)

God zij geloofd voor al de genoegens en zegeningen, voor al uwe liefde en uwe weldaden, welke ik al den tijd van mijn verblijf bij u heb genoten. Dierbare ELIZABETH! ik kan mij bijna niet gewennen, om niet bij u te zijn. Gedurig, dunkt mij, moet ik met u spreken, moet ik uwen engelachtigen JOHANNES in slaap zingen. Blijft hij wel? Ziet hij u altijd nog zoo ge-

voelvol aan? Zoo zag ik nog geen kind; het is altijd, alsof zijn oog, ik weet niet hoeveel, zeggen wil.

Mijne reis was zeer voorspoedig en de mijnen vond ik welvarend. Nog dikwijls dank ik den Heer met bijzondere vreugde, dat ik niet genoodzaakt was, om vóór uwe bevalling naar huis te keeren. Ach! hoe kon toch de indruk zoo spoedig verdwijnen van alles, wat daarbij voorviel, wat wij zamen spraken en baden, en onuitsprekelijk gevoelden, en dat mij alles tot zulk eene krachtige geloofsversterking was.

Eén ding geeft mij nog op den duur niet weinig kommer; maar het is mij goed, dat ik mij bestendig houde bij mijnen God, opdat mijn hart zijne rust en overgegevenheid aan God niet verlieze. Ik beklaag mijnen vriend. Hij bemint mij, — neen! ISRAËL had RACHEL niet zóó lief als JOZEFS hart aan het mijne hangt; en ik bemin hem als mijn leven; er is geen meer regtschapen man in *Nazareth*. Welke twijfelingen moeten hem aangaande mij kwellen en martelen! Hoe kan, hoe mag hij alleen op mijne woorden gelooven, wat God mij deed wedervaren? God alleen kent het groote geheim en mijne onschuld, en de geheele wereld moet mij veroordeelen, ook mijn JOZEF kan niet anders. Ach! hij zal mij verlaten, zoo God het niet anders bestuurt door wonderdadige leiding; te schande maken zal hij mij niet, daar ben ik zeker van, daar is hij te goedaardig toe. Maar zoo stil, zoo geheim als mogelijk zich van mij scheiden, dat zal hij doen. Een scheidbrief, ik, van JOZEF, dat gaat mij door de ziel, al staat er ook geen letter in, die nadeelig luidt voor mijne eer. In 's Heeren naam! Wanneer mij ook de wereld, en wanneer mij vader en moeder verlaten, en wanneer zelfs hij mij verlaat, om wiens wil ik vader en moeder gewillig verlaten hadde; zoo zal de Heer mij toch niet verlaten, zoo zal Hij mij toch aannemen. Ik verbeide geduldig het uur, waarin Hij mijnen smaad zal wegnemen, en de krenkingen mijner

eer zal verwisselen met de zaligsprekingen van alle geslachten.

Dikwijls, ja! (want wat zou ik u verbergen, gij vertrouwde van mijn hart?) dikwijls gloort er nog wel een straal van hoop, ook ten aanzien van JOZEF, en reeds een paar malen konde ik met niet weinig vertrouwen bidden: »Heer! zend uwen engel aan den geliefden, opdat hij leere aan mijne onschuld te gelooven en Uwe groote verborgenheid kenne!" En het woord van mijn' vader DAVID kwam mij daarbij te binnen: *Die op Hem wachten, worden niet beschaamd* (*). Maar, ja! dat de geboorte van den Messias door mijne onbegrijpelijke zwangerheid en door de geheimhouding, waarmede GABRIËL mij alleen haar aankondigde, aan al de wereld tot zoo vreemde oordeelvellingen aanleiding geeft, dat Jehova eerst de geheele wereld zoo tot tegenspraak opwekt, dat, lieve ELIZABETH! kan ik niet begrijpen. Hoe wondervreemd en onnaspeurlijk zijn toch des Heeren wegen! Doch weldra zal de glorie Zijns rijks alles in het volle licht van den middag plaatsen, al ligt dan ook nog veel, bij het schijnen der morgenster, onkenbaar in het duister.

V.

MARIA AAN ELIZABETH.

Die op Hem wachten, worden niet beschaamd.

Loof met mij den Heer; want Hij verhoorde de stem mijner smeeking en neigde genadig Zijn oor tot het gebed Zijner dienstmaagd. Gisteren is JOZEF bij mij gekomen; hij weet mijne onschuld, hij weet het groote geheim van den Heer. Hoe zijn hart verruimd was en vreugdevol, zag ik terstond op zijn gelaat, dat te gelijk met een' beminnelijken blos van schaamte

(*) Ps. 25: 3.

bedekt was. »O Mijn JOZEF!" riep ik hem te gemoet, »de engel des Heeren is u verschenen?" »Ja, lieve! hij is mij verschenen; vergeef mij; de Heer heeft mij vergeven." Ik beval hem van vergeven te zwijgen en nu verhaalde hij: »Ik beweende mijn lot en het uwe, en bad vurig voor u tot den Heer. En moede van tranen en gebeden sliep ik in. En in den droom stond de engel des Heeren voor mij. Geloof mij, MARIA! al ons waken is een droom bij de klaarheid en waarheid van dezen droom! En de engel zeide: »JOZEF! Zoon van DAVID! Schroom niet om MARIA, uwe bruid, in uw huis te nemen; want wat zij onder haar hart draagt, is door den Geest des Eeuwigen gevormd. Zij zal eenen zoon baren en gij zult Zijnen naam JEZUS heeten; want Hij zal Zijn volk verlossen van hunne zonden." o MARIA! hoe snel, hoe snel werd ik uit den afgrond mijner diepste treurigheid in een' hemel van vreugde en gejuich opgevoerd, door de hand des Almagtigen. Wat ik anders in het ergste oogenblik van achterdocht nooit zou hebben gevreesd, dat heb ik voor waar gehouden; — en wat mijn hart ook in het zaligste oogenblik der stoutste verwachting nooit gewaagd zou hebben te hopen, dat is nu waar; MARIA is de moeder van Gods gezalfden!" — »Ach!" zeide hij een weinig daarna, »ach! mijne MARIA! ik stelde zoo lange uit en besloot zoo moeijelijk tot deze verbindtenis; de Heer liet mij zoo lang wachten op zulk eene keus als mijn gansche hart kon verblijden. Nu was zij gedaan, die keus, om welke ik, de Eeuwige weet hoe dikwijls en hoe vurig, had gebeden. En zulk een ontzettend ongeval, waande ik, had die afgesmeekte verbindtenis weder verbroken; stel u voor, hoe digt aan den afgrond van ongeloof en wantrouwen omtrent Jehova mij dat gevoerd had! Vergeet het nu voor eeuwig; ik wil het voor eeuwig vergeten; — maar niet Zijne genade, die prijs ik met u tot in den dood, ja, eeuwig in het rijk van uwen Zoon!"

Dit en nog meer zeide JOZEF tot mij, tegen zijne gewoonte van ernstig, rustig zwijgen. En bij deze zijne woorden smolt ik innerlijk weg in vreugde over deze nieuwe openbaring van den Heer en over Zijne goedheid en trouw. Hij zal nu schikkingen maken, om mij eerstdaags tot zich te nemen. »Spoedig neem ik u in mijn huis, o uitverkorene! Maar totdat gij den Heiligen gebaard hebt, zijt gij de mijne niet, zijt gij mij de heilige bruid van Jehova." Dat waren zijne laatste woorden.

Heden kwam hij ook voor weinige oogenblikken, om mij te groeten en mij te verhalen, hoezeer het hem in de Synagoge getroffen had, toen men juist die plaats bij den profeet JESAJA had gelezen: *Ziet, de maagd zal zwanger worden, en eenen zoon baren, en noemen zijnen naam*, IMMANUËL (*).

Ja, Amen! God is met ons door Hem, dien ik verwaardigd ben onder mijn hart te dragen. Ja, wel is God met ons; ook aan mijnen JOZEF werd het nu door Gods engel herhaald, het Goddelijke kind zal JEZUS heeten, zal Zijn volk verlossen van hunne zonden. Ik weet niet, ELIZABETH! al geloof ik nog zoo vast, al vertrouw ik nog zoo ongetwijfeld op des Heeren toezegging, eene zoo wel zamenstemmende gebeurtenis, eene zoo herhaalde belofte sterkt toch telkens weder van nieuws mijn geloof. o! Hoe verlang ik naar het uur, waarin Hij daar zal zijn, en over Hem uitgesproken zal worden wat de engel nu tweemaal sprak: JEZUS.

VI.

UIT EENEN BRIEF VAN RABBI ESRA AAN RABBI ELEAZAR.

Wat gij overigens aan het slot van uwen brief schrijft, is naauwelijks antwoord waardig. Geloof mij, de komst van den Messias zal met opentlijken

(*) Jes. VII: 14.

luister plaats hebben; want er staat geschreven: *Alle vleesch zal de zaligheid Gods zien* (*). En wederom is er geschreven: *Uit Sion, de schoonste kroon des lands, verschijnt Hij luisterrijk* (†). Het is immers dezer onnoozele vertellingen, waarmeê eenige, meest ongeleerde, lieden nog al schijnen op te hebben, duidelijk aan te zien, dat het voorvallen geldt, in eenen hoek geschied. En bovendien stoot dit ligte gebouw van hoop reeds zich zelf omver, daar gij zegt, dat de vrouw, die den Messias baren zal, eene in *Nazareth* zij. Vergeet gij, wat MICHA omtrent *Bethlehem Efrata* voorspelde? Laat ons niet voorbarig zijn in deze dingen.

En indien het ook iets ware, waartoe zou het onderzoek ons dienen? Het begin van Zijne regering zal toch niet meer in onzen leeftijd vallen.

VII.

VAN EENEN VISSCHER IN GALILEA.

(Lukas II: 1—3.)

Priesters en vrouwen hebben goed zingen en voorspellen, wat zij willen. Inderdaad het ziet er wel naar uit, dat de verlossing van Israël op handen is. Ach! hoe ben ik dat gepraat over deze dingen zoo moede! Hoe lange drukt mij reeds, even als u, het juk van armoede en kommer! Het is, zoo het schijnt, nog niet genoeg met al den druk, dien wij onder den Koning lijden. Nu moet ik met al de mijnen weder eene verre reis doen, om dat trotsche bevel uit *Rome*. Het zal bij u ook wel afgelezen zijn geworden? Daar kan ik nu gaan trekken van het meer naar *Gaza*! Gij hebt ten minste niet ver te reizen. Het schijnt, 't is nog niet genoeg; wij moeten de hand onzer trotsche vijanden op nieuw hard drukkende gevoelen. Ik durf er niet aan denken, hoe de belastingen verhoogd

(*) Jes. XL: 5 b, naar de Grieksche overzetting; vergel. Luk. III: 6.
(†) Ps. L: 2.

zullen worden, als deze beschrijving eens afgeloopen is.

VIII.

ELIËZER, DE TIMMERMAN VAN BETHSAÏDA, AAN ZIJNEN VRIEND MANASSE ALDAAR, GESCHREVEN UIT BETHLEHEM.

(Lukas II: 4—20.)

Vrede zij u van den God ABRAHAMS! Ik kan niet anders, lieve getrouwe MANASSE! dan eene gelegenheid aangrijpen, die u dezen zal doen toekomen, en u van hier schrijven. Ik kan niet wachten tot ik t'huis kom; ik weet zoo niet, hoe lang het nog wel duren zal, eer de beschrijving is afgeloopen; de Romeinsche ambtenaar talmde en ook nu gaat het langzaam voort. Verneem alzoo schriftelijk, waarvan ik u mondeling nog niet genoeg zal kunnen verhalen.

Eergisteren morgen vroeg zag ik voor mijne kamer ettelijke mannen van de plaats en vreemden om een paar veehoeders uit de buurt heenstaan, en vraag en antwoord wisselen.

Daar ik den eenen herder juist sedert eenige dagen tamelijk van nabij had leeren kennen, en wel als een zeer eerlijken en vromen Israëliet, die de vertroosting van Gods volk verwacht, even als gij en ik, zoo riep ik hem, hij zou toch, zoo gaauw hij konde, bij mij opkomen, ik had hem wat noodigs te zeggen; want ik zag, dat hij met buitengewonen ernst en vrolijkheid ergens van sprak, en ik was zeer nieuwsgierig, om dat omstandig uit zijnen mond te vernemen. Hij kwam, en ik zag, het was hem zelven lief, mij te kunnen verhalen wat hij aan die anderen verhaalde. — »Is het goed of kwaad?" zeide ik tot hem. »Zeer goed! Zeer goed!" riep hij vol vreugde, maar zag intusschen mijne vrouw naauwlettend aan. Ik zeide hem: »Spreek uw hart vrij uit: mijne vrouw verdient uw geheele vertrouwen, zoo goed als ik." Geheel vrij

begon hij nu aldus — (ik doe mijn best, om u, wat hij zeide, zooveel mogelijk woordelijk weêr te geven):

»Dezen nacht waren ettelijken van ons bezig, op de groote weide, digt bij het stadje, het vee te hoeden. De anderen hadden gisteren avond zamen gesproken over DAVIDS geschiedenis, en wat ik daarvan hoorde had mij regt gesticht. Ik had echter niet meê gesproken, maar was geheel in mij zelven gekeerd. Het maakte mij zoo weemoedig, zoovele geringe nakomelingen van onzen vader DAVID, op het bevel van AUGUSTUS, in *Bethlehem* te zien binnentrekken. Ach! zuchtte ik, dat zij liever spoedig eens hier moesten zamenkomen, om Hem, die onze hoop is, den grooten Zoon van DAVID, te begroeten! Daarna hield ik mij zoo bezig met zijnen psalm: *De Heere is mijn Herder*, enz. (*), en dan met den schoonen starrenhemel, en dan met de belofte aan ABRAHAM, gelijk men zoo met zijne gedachten omdoolt. Ik kon niet zeggen, dat ik juist bijzonder wel te moede was."

»Terwijl ik zoo in diep gepeins verzonken langzaam heen en weder ging, daar stond ik eensklaps in het midden van louter licht en glans. Al het vee schrikte en verstrooide zich. Ik zag achterwaarts, van waar die glans komen mogt, want het was als de geopende hemel. Mijne makkers stonden even zoo verschrikt; en toen wij opzagen stond een engel voor ons, zoo schoon, zoo heerlijk als God de Heer; en hij zeide vriendelijk: (o lieve ELIËZER! nu heb ik ook eens de stem van een' engel gehoord!) »Zijt niet zoo bevreesd! Ik kom ulieden blijdschap verkondigen, eene groote blijdschap, die al den volke wedervaren zal. Heden is u de Verlosser geboren, de Messias, de Heer, in de stad DAVIDS. Neemt dit slechts tot een teeken, gij zult het kind in den stal vinden, in doeken gewonden, in de kribbe neêrgelegd." En plotseling, plotseling als een bliksem, zagen wij rondom

(*) Ps. XXIII.

dezen engel eene ontelbare menigte der schoone helden Gods. Wij meenden, de hemel was geopend, toen de engel verscheen. Maar neen! nu was hij geopend, nu! — God der heirscharen! Hoe zagen wij de hemelsche heerlijkheid uwer heirlegers! En de koren zongen met luider stem. — o! Wat zijn onze herderszangen? Wat is het hoogste feestlied des tempels? Wat is zelfs het gezang van het vrome paar uit *Nazareth*, dat bij ons gehuisvest is? (Dat zijn door en door goede menschen, en die zongen eergisteren voor ons den herderspsalm; maar ik beken, met zulk eene waarlijk hemelsche bevalligheid heb ik in mijn leven niet hooren zingen, als van dit paar menschen; zij heeten MARIA en JOZEF.) Maar, o mijn God! konde ik het u toch goed zeggen! Men zingt niet op aarde; die engelenkoren — die zongen! zoo dat wij allen meenden te bezwijken van hemelsche vreugde. *Eere zij God in de hoogste hemelen!* zong eene menigte van liefelijke stemmen. *Eere zij God in de hoogste hemelen!*, zong een nog sterker koor dier helden. *En vrede op aarde!* zong weder een koor der hemelsche jeugd. *En vrede op aarde! in de menschen Gods welbehagen!* herhaalden zij allen vereenigd, en allen, als ééne stem, nog eenmaal: *Eere zij God in de hoogste hemelen!* En nu stegen zij met de snelheid van den bliksem omhoog, tot den Opperheer daarboven, en wij zagen hen niet meer."

Zoo verhaalde de herder. Waarlijk, MANASSE! de man glinsterde bijna van vreugd, en doordrong mij merg en been op de weldadigste wijze met dien nadruk der waarheid, waarmede hij sprak. Zoo spreekt niemand van engelengezang en engelenverschijning, die er geene zag en geen' hoorde.

»Eindelijk," voer hij voort, »toen wij ons, ik kan wel zeggen van onder den last der verrukking, een weinig opbeurden, zeiden wij tot elkander: »Nu willen wij toch naar de stad gaan, en zien wat daar voorviel, dat Jehova ons heeft laten verkondigen." En

wij haastten ons zeer, lieten slechts eenen bij de kudde, kwamen aan de spelonk, openden de deur, en ik was en de anderen waren ook, zooals zij mij naderhand bekenden, zeer getroffen, van alles zoo stil en zoo duister, slechts met een flaauw lamplicht armoedig verlicht te zien; wij meenden allen, rondom het kind, daar moest eerst alles vol zijn van engelen en hemelschen luister. Wij vonden echter juist wat de engel gezegd had, en niets meer. Wij vonden de moeder en haren man nevens haar; verbeeld u, ELIËZER! diezelfde MARIA en dien JOZEF van *Nazareth*, waarvan ik u zoo even sprak." Ik viel hem in de rede: »Was het die jeugdige, schoone, rijzige gestalte, en hij een weinig korter en ouder dan zij; een eerwaardig man, een hoogstbeminnelijk paar; — eergisteren geleidde hij nog de hoog zwangere hier langs, naar de Synagoge, zijn die het?" »Zonder eenigen twijfel," antwoordde mijn eerlijke herder, »die waren het. Wij zagen het wel, zij waren geheel in stille aanbidding en verheerlijking verzonken, en te gelijk in sprakeloos bewonderend nadenken. Wij traden naderbij, en zij namen ons vrijmoedig binnentreden niets minder dan kwalijk. Ik sprak: »Vergeeft ons, gij gezegenden van God! veroorlooft ons het Goddelijke kind te zien; een engel des Heeren verscheen ons, en wees ons hier heen naar het kind." »Hoe zegt gij? een engel des Heeren?" zeiden zij beide, MARIA en JOZEF, te gelijk, met groote belangstelling. En wij verhaalden hun alles spoedig en naauwkeurig, en nu eens hieven zij de oogen tot God omhoog, dan eens zagen zij elkander aan, dan weder schoot hun een traan in de oogen. »Komt, gij begenadigden! ziet het lieve jongsken, den Heiland, den CHRISTUS Gods," sprak MARIA, met onnavolgbare lieftaligheid. Wij naderden vol eerbied voor de kribbe. — Een kind, zonder zijns gelijken! vrijmoedig zag het in het rond, als moest ieder van ons worden aangezien. Het zag ons aan met eenen lach, dien ik u niet kan beschrijven. Ik had gemeend, niets

konde zaliger zijn, toen ik de engelenkoren hoorde zingen; maar waarlijk, bij den aanminnigen blik van het kind vergat ik zelfs de engelen. Wij vielen allen op de knieën en aanbaden den Eeuwigen, dat Hij ons had bezocht, en den Redder gezonden aan Zijn volk. ô! Hoe eenstemmig waren onze amen's, onze halleluja's, waren onze harten allen te zamen, alsof wij dien JOZEF en zijne vrouw reeds jaren lang gekend hadden. »Maar," zeide ik, (zoo voer de herder voort,) »mag ik vragen, ô uitverkorenen van den Heer! hoe zijt gij zoo arm? hoe ligt het koninklijke kind daar zoo behoeftig in de kribbe? Zoo heb ik mij toch, zoo lang ik leef, de geboorte des grooten Konings nooit kunnen voorstellen." En MARIA antwoordde: »Ik mede niet. Wereldlijke pracht en gedruisch, gelijk bij den erfprins eens Keizers, stelde ik mij nimmer voor; maar dat het gansche heirleger des hemels de moeder zou omringen, met vurig verlangen de vrucht van haren schoot zou verwachten, en jubeltoonen aanheffen zoodra Hij geboren was, dat heb ik altijd gedacht. Het dreigde mij donker te worden in mijne ziel, zoo arm, zoo verlaten, zoo geen engel, geen geopende hemel, geene Godsstem over des Hoogsten Zoon! Maar ik hield mij vast aan mijnen God, en mijn geest verheugde zich in mijnen Zaligmaker, en aanbad Zijne geheimvolle wegen. En ziet, gij, gij lieve herders! gij komt nu om ons geloof te beloonen en te sterken; ja! gij komt ons verhalen van boden Gods, van stemmen der heirscharen, van eenen geopenden hemel, van eene heerlijkheid en eere, zoo als de Eeniggeborene des Vaders waardig is te ontvangen."

»Wonderlijk is dat, o ELIËZER! waarlijk zeldzaam en onbegrijpelijk," voer de herder voort tot mij te spreken. »Denkt gij toch niet, dat de engelenkoren ook in *Jeruzalem* en in de steden van *Juda* den geborenen zullen verkondigd en verheerlijkt hebben?" En ik gaf hem te kennen, hoe vreemd het schijnen mogt, zoo konde het toch ligt overal stil en zonder verschij-

ning gebleven zijn, daar zelfs de moeder en de geborene geenen engel bij zich hadden.

Toen werd mijn vrome herder weder bleek van verwondering en vreugde, en zonk op zijne knieën, en vouwde zijne handen en hief die hoog naar boven, tot den eeuwigen God, en bad en loofde, ja! MANASSE! zóó, dat ik wel begrijp, waarom God zulke lieden voor deze hemelsche vreugd heeft uitverkoren. Hij drukte zijne verbazing over deze onbegrijpelijke genade van God, en dat die aan zoo geringe, onwaardige lieden was te beurt gevallen, met de allerkrachtigste woorden uit, en zijn dank stortte zich uit in het vurigste gebed, dat Jehova vele, zeer vele heilzoekende Israëlieten ook zoo verblijden mogt, als Hij hen verblijd had, ja regt profetisch smeekte hij voor de zonen der waarheid in alle oorden der wereld.

Wat zegt gij, lieve MANASSE! van dit alles? De herder stond op en zeide: »God zij met u! Ik zie u weder, maar ik moet, ik moet mijn Evangelie brengen aan ieder, dien ik tegenkom, dien ik aantreffe." Hij komt weder; dan wil ik hem nog eens ter deeg alles afvragen.

En ook ik en mijne vrouw willen heengaan, om de heilige moeder en onzen geboren Messias te bezoeken. Ach! mijn MANASSE! denkt gij er aan, hoe ik waarlijk zondig morde over die moeijelijke reis van *Bethsaïda* hierhenen? Had ik kunnen denken, dat die reis mij tot zulk een heil zou leiden? Zoo leert mijn God het mij al weder, wat Hij mij reeds van mijne jeugd aan zoo dikwijls toonde: *alle paden des Heeren zijn goedertierenheid en trouw* (*). Veel heb ik met u te praten. Alles wil ik u mededeelen, als ik wederkom, mijn getrouwe, mijn waardste MANASSE! God zij met u! Eere zij God in de hoogste hemelen! Vrede op aarde! In de zondige menschen Gods welbehagen!

(*) Ps. XXV: 10.

IX.

MARIA AAN ELIZABETH.

(Lukas II : 21.)

Slechts weinige woorden, mijne ELIZABETH! het bange uur is voorbij, God sterkte mijn hart; het kind leed niet zoo veel. Het kwam niet slechts mij, allen kwam het zoo voor, dat het buitengewoon geduldig was en hemelsch aanvallig, boven alle beschrijving. En JOZEF sprak over Hem uit den naam, welken de engel des Heeren hem gebood te geven, JEZUS, en JOZEFS hart en het mijne spraken, in stille, eerbiedige aanbidding, zachtjes daarbij: *want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden.* Sedert ik dit woord van den engel vernam, drong het mij nog nooit zoo diep in de ziel als heden, terwijl Zijn naam werd uitgesproken. Mijn geest verkreeg, ik kan het niet anders noemen, een Goddelijk voorgevoel, alsof een bliksemstraal in den donkeren nacht een onafzienbaar heerlijk land voor één oogenblik mij verlicht had; een Goddelijk voorgevoel, dat de zin van dit woord oneindig ver en diep zich uitstrekke. Daar heb ik nu weder wat na te peinzen, gelijk gij pleegt te zeggen. Maar dat is het nu ook alles, mijne lieve ELIZABETH! En o! ik ben ook gewis tevreden. Mij geschiede in alles naar Zijnen wil; ben ik niet de dienstmaagd des Heeren? waarlijk, ik durf het vader DAVID van harte nazeggen: » *Heer! mijn hart verhief zich niet en mijne oogen waren niet hoog: ook heb ik niet gewandeld in dingen, mij te groot en te wonderbaar. Zoo ik mijne ziel niet effen hield en kalm, gelijk 't gespeende kind bij zijne moeder, zoo was mijne ziel gespeend in mij. Dat Israël op den Heer beide, van nu aan tot in eeuwigheid* (*)!

Maar gewis zonderling en onbegrijpelijk is het, dat

(*) Ps. CXXXI.

Jehova ons op den duur maar zoo geleidt door deze donkere stilte van het geloof aan Zijn Woord. Meer en meer wil ik mij ontwennen, om vooruit te vermoeden, wat de Heer doen moet of doen zal; want ditmaal had ik het bijna zeker gesteld, dat boven den Heiligen, dien ik baarde, boven den Zoon des Allerhoogsten, nu, daar Hem Zijn naam gegeven werd, een koor van engelen daarvan den weêrklank zou hebben doen hooren, opdat al de kinderen Israëls en DAVIDS, die tegenwoordig waren, getuigen wierden Zijner heerlijkheid. Doch het zij zoo! ook het verdubbelde woord eens engels is ons genoeg, al hoorden wij nu den weêrgalm der engelen niet, toen JOZEF dezen naam uitsprak. Des Heeren Woord is waarachtig, en wat Hij belooft, dat volbrengt Hij gewis. Dien ik van den Heer ontving, is JEZUS — zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden. Jehova's belofte, die Hij onzen vader ABRAHAM gaf, moet zich, moet zich in Hem vervullen: *in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde* (*). o Mijne ELIZABETH! Zaagt gij het eens, hoe mijne oogen beurtelings zoo onbewegelijk staren, nu op den Heer in den hemel, dan op Zijnen gezalfden, dien wij hebben op aarde, dien Israël heeft, ofschoon het Hem niet kent; ach! dien ik baarde, die mijn Zoon is! — Ik dacht niet zooveel te schrijven. God zij met u!

X.

SEBA AAN DEDAN.

Zonderlinger menschen heb ik dan nooit gezien, dan mijn broeder en zijne twee vrienden. Zie! ieder wonder der wereld wil ik nog eer voor mogelijk houden dan bij dergelijke hoofden iets uit te regten. Ik heb mij gisteren nog voor de laatste maal bitter boos

(*) Gen XXII: 18.

gemaakt en gansch moede getwist, maar vergeefs; heden ging de domste reis aan, van welke ik immer hoorde. Inderdaad, ik had wel gewenscht, of, dat gij nog eens eene proef hadt kunnen nemen, om er hem van af te brengen, of dat ik uwe geaardheid had bezeten. Want zeker, koelbloedig aangevoerde redenen, en, als men die niet wil aanhooren, een paar welverdiende en goed aangebragte spotternijen, doen daar veel meer af dan mijne hevigheid. Maar ik kan het niet helpen, zulke domme streken maken mij boos, bijzonder daar ik sedert eenigen tijd klaar zie, dat zij mijne jongste zuster, dat voortreffelijke meisje, met hunne dwaasheden het. hoofd ook warm maken. o Vriend! ik vreeze, de indruk, dien gij vroeger op haar hart gemaakt hadt, is aan het sterven, nadat zij aan die geheimzinnige zotternijen van haren broeder het oor begint te leenen. Ik hoopte, ik zou ook zijne gemalin kunnen opwekken, om zich tegen de gevaarlijke reis te verzetten. Maar daar is niets meê aan te vangen; zij aanbidt hem bijkans, en daar komt niets anders uit dan *ja*, op alles wat hij spreekt en doet, en wil en niet wil. Het mishaagt onzen vader ook niet weinig; hij is goed en is gewoon te zwijgen; maar ik zie het, het drukt hem al te zeer; want nu is het gedaan aan het hof met de bevordering van mijn' broeder. Gij weet het wel, hoe weinig de mysteriën gelden bij onzen Vorst. Ik vrees, het zal nu aan mij toekomen, in weêrwil van al mijn' afkeer van eene levenswijze, die de vrijheid zoo belemmert. Ballatfirastron schijnt nu eenmaal voor overdrijvingen bestemd te zijn. Ik heb hem vroeger broederlijk genoeg voor buitensporigheid en misbruik zijner diepere inzigten gewaarschuwd. Hij heeft zich vruchteloos laten waarschuwen, even zoo als hij zich nu te vergeefs tegen dweeperij laat waarschuwen. Ik wilde hun, zoo het dan wezen moest, hunnen »Eeuwigen God" wel laten behouden. Zij zijn daarbij ook eerlijk genoeg, ook wel eerlijker dan menigeen van ons, die

voor het noodlot de knieën buigen. Maar wat zij van hunne geheimenissen verwachtten, en dan nu die domme streek met die reis, DEDAN! dat kan ik hun niet vergeven en niet verduwen. Mijn broeder stelt zich in de hoogste mate bij allen ten toon, en waar ik kom zet men groote oogen op over de reis, of geeft mij om zijnentwil steken onder water, of anders moet ik merken, dat men louter uit beleefdheid voor mij de schouders niet ophaalt. Vaarwel! Kom spoedig eens bij ons en doe uw best; anders wordt SELMA nooit de uwe.

XI.

BALLATFIRASTRON AAN SELMA.

Lieve zuster! Van hier kan ik u nog schrijven en dan in lang niet meer, tenzij door eene toevallige gelegenheid. Tot hier toe ging onze reis zeer gelukkig voort; hoe kon het ook anders?

De Vorst en zijn trouwe MELCHISACHET en ik zijn nu gansch ééne ziel. ô Zuster, van dien tijd aan begint eerst mijn leven, dat ik deze wijssten op aarde heb leeren kennen, en het is het grootste, wat de eeuwige God mij in mijn leven heeft doen te beurt vallen, dat Hij mij deze twee liet vinden! Kan ik het genoeg herhalen, hoe weinig die ligtvaardigheid dat bij Hem had verdiend, met welke ik vroeger over de Godheid en over wijsheid en mysteriën sprak, en mijne ligtzinnigheid, waarmede ik mijne vrijheid misbruikte? Maar ik wil zwijgen. Hoe dikwijls zeidet gij mij reeds, lieve! »Droog uwe tranen af; de Eeuwige vergeeft." En waarlijk, een Goddelijker pand Zijner genade, die misdrijf en dwaasheid wil vergeten, kan ik niet wenschen, dan ik ontving, dat Hij mij leerde Dien te zoeken, mij verwaardigde Dien te vinden, die het heil der gansche wereld en de eer des uitverkorenen volks zal zijn, — ja! de troost en de vreugd van alle wijzen en onkundi-

gen, van alle koningen en slaven, van alle helden en jonge dochteren; van alle grijsaards en kinderen, die zich buigen onder Zijnen schepter. Doch wat schrijf ik al weder, hetgeen wij elkander reeds honderdmaal zeiden!

Gij kunt denken, welke onze gesprekken zijn op den weg. Al wat ons bejegent is ons beeld of herinnering van Hem, dien wij zoeken. Als wij afreizen vóór het opgaan der zon, zoo zegt er een, met een hart, dat van vreugde gloeit, dat wij in nog hoogeren zin de opgaande zon te gemoet reizen. Gaat zij onder voor onze oogen, dan zegt een ander: »Heil ons, die nu opgegaan is voor de wereld, die zon gaat nooit weêr onder!" En zoo dikwijls de avondster voor ons staat, staat nog klaarder voor onzen geest die ster in den morgen, die ons den tijd van den geboren Wereldbeheerscher verkondigde. En als de maan komt, dan is dat woord in het hart en op de lippen: *in Zijne dagen bloeije de regtvaardige; en rijke welvaart, tot de maan niet meer zij* (*). Komt ons een reiziger tegen, dan denkt het hart, dan zou de tong gaarne spreken: »Wist gij, naar Wien wij heenreizen, misschien wenddet gij u om en gingt met ons." Zien wij een' goeden mensch, dan stijgt de wensch der liefde voor hem ten hemel: »Laat dezen de dagen Zijner regering beleven!" En ieder kind op den arm der moeder zegenen wij in naam van het koninklijke kind, dat wij zoeken. Als wij wat goeds aantreffen, dan leest de een het in des anderen oog: »ô! Dat zal Hij loonen in Zijn rijk!" En aanschouwen wij eenige boosheid, gelijk wij juist gisteren een tooneel der onbeschaamdste ongeregtigheid bijwoonden, ô! hoeveel ruimer is het ons dan om het hart dan te voren; hoe wentelt dan de alles overwinnende hoop op Zijne nabijzijnde heerschappij de loodzware lasten weg dier bange gewaarwordingen, die ons an-

(*) Ps. LXXII: 7.

ders het harte drukten bij den aanblik van iedere zegevierende, nog ongestrafte boosheid. En waar wij een' afgodstempel voorbijtrekken, en waar wij verblinde menschen vol bitterheid over Godsdienst hooren twisten, bij alles, bij een' ieder', SELMA! valt ons eene hoopvolle, eene vreugdevolle gedachte in uit Zijn rijk, die ons alles, alles met andere oogen doet aanzien. ô! Hoe kort wordt ons dan de weg bij het leven van de hoop in de ziel, en hoe lang valt hij ons weder bij het verlangen naar het doel van onzen togt!

Een groot gevaar zijn wij, God zij geloofd! zeer gelukkig ontkomen; daar van eens mondeling.

Gij bezit nog altijd evenzeer en nog gedurig meer mijn hart, mijne zuster! Ik zal u van alles, wat ik inoogstte, de helft brengen; wees daar zeker van. Hoe maakt het SEBA en zijne DEDAN? Wordt deze wel de uwe? Ach! die zwakke, goede menschen, hoe zwak komen allen hun voor, die hen omringen, daar zij door den lof der groote wereld en de ijdele bewustheid van hunne geestkracht worden opgeheven, wij daarentegen alle krachten verzamelen moeten, om al het ongegronde, goed en kwaad gemeende, geschreeuw tegen onze dweeperij te wederstaan. ô Lieve zuster! beleven wij het maar het kind te mogen zien, dat wij zoeken, dan zijn wij op het toppunt onzer vreugd, en de wereld — op het toppunt harer schimpende zegepraal. Of deze echter bij häar zoo lang zou duren als gene bij ons? — Doch menigeen zál nog wijsheid leeren!

XII.

EFRAÏM EN JEREMIAS; OP DE GRENZEN VAN JUDEA.

Een fragment.

E. Zijn de vreemdelingen dan vertrokken?

J. Ja. Dat zijn zonderlinge menschen.

E. Voorname, zoo het schijnt.

J. Een van hen scheen werkelijk een Vorst te zijn. Doch de beide anderen gingen zeer vertrouwelijk met hem om, en den ouden man bejegende hij bijna als zijn' vader.

E. Ik heb hen te weinig gezien, om dat te bemerken, maar genoeg gezien, om zeer nieuwsgierig omtrent hen te worden.

J. Ik kan niets van hen verhalen. Zij waren over het geheel zeer stil, deden menige onverschillige vraag omtrent het land, en mengden eenige meer belangrijke vragen daaronder. Toen ik echter daarop niets wist te antwoorden, werd hun spreken nog onbeduidender en spaarzamer.

E. Mag ik weten, wat waren die meer gewigtige vragen?

J. Of niet onlangs ons land een groot geluk wedervaren was. Hadden zij niet al het voorkomen van deftige en brave lieden gehad, zoo had ik zeker gedacht, dat zij met ons spotten wilden. Ik antwoordde, dat ik volstrekt niets wist, dat wij alle achting hadden voor onzen tegenwoordigen gebieder, den Keizer AUGUSTUS; maar dat zij toch wel niet meenen zouden, dat wij de onlangs uitgeschrevene en gedane schatting als een zeer groot geluk voor ons land moesten aanmerken. Zij zeiden: »Integendeel; maar hoopt gij niet spoedig weder uwen eigen' Koning te hebben, die u weder tot een vrij volk zal maken, zoo als gij dat eenmaal verwacht?" En toen ik dit met: »Ja zeker!" beantwoordde, vroeg de jongste van hen met eenige levendigheid: »Is die verwachte Koning dan niet geboren? Hebt gij niet voor zeer korten tijd Zijne geboorte gevierd?" Ik verzekerde hun, dat van dat alles volstrekt niets gebeurd was; of er zoo iets in hun land uitgestrooid was geworden? Hierop antwoordden zij, zeer flaauw: »Daar is zoo iets gezegd," en begonnen van wat anders te spreken. En spoedig daarop verlangden zij, dat ik mij verwijderde; zij waren vermoeid, zij wilden zich te bed begeven. Dat is alles, wat ik

er u van kan zeggen. Het schenen mij toe zonderlinge menschen te zijn, dat is waar; het was alsof zij altijd een geheim met zich omdroegen. Misschien zijn het van die Oostersche Magiërs, waarvan ik wel eens hoorde, maar zooveel ik weet nog geene heb geherbergd. Regtschapen schenen zij mij te zijn, en gemeenzaam, naar gelang van hunnen voornamen stand. Zij hebben niets van dien beruchten Oosterschen Vorstentrots.

E. Zoo moet ik u dan nu eens zeggen, waarde JEREMIAS! waarom ik in deze vreemdelingen zoo bijzonder veel belang stel; ik gaf er wat voor, dat ik, in plaats van heen te reizen, reeds op de terugkomst ware van mijne handelreis. Gij zult spoedig hooren, waarom ik dat zeg; gij gaaft mij licht door uw verhaal, ik moet het u ook geven. Gij weet, mijn waarde vriend! dat mijne kamer digt bij de slaapkamer van deze Oosterlingen was. Gij hadt hunne kamer zeker nog niet lang verlaten, zoo als ik nu uit uw verhaal kan opmaken, toen ik wakker werd uit mijne sluimering, waarin ik een half uur te voren door vermoeidheid gevallen was, en in de kamer naast mij op een' zeer bedenkelijken toon hoorde spreken. Uit de taal besloot ik terstond, dat het die vreemdelingen waren, welke ik had zien afstijgen, en ik versta die taal zoo tamelijk. Ik hoorde juist eenen van hen zeggen — (het verstore u niet; ik ben toch en duizenden van ons zijn in hetzelfde geval): »De herbergier mag een eerlijk man zijn, maar hij scheen mij niet tot hen te behooren, die lust hebben, om zulke dingen diep na te vorschen; daarom liet ik dat gesprek varen." En de geheele wijze en de toon, waarop dat gezegd werd, boeiden mij terstond, om te luisteren, zoodat ik mij zoo stil hield als een doode. Eene oudere stem zeide met een' zucht: »In onze onrust en verslagenheid helpt ons niets dan het gebed." Toen zeiden de anderen iets, dat ik niet verstaan kon, en daarop werd het eene poos geheel stil bij hen, en nu begon die oude uit den diepsten, diepsten grond des harten

vurig te bidden. Bij de heilige stad! Zoo hoorde ik geen' van onze priesters en geen' van onze rabbijnen ooit bidden, om van mij zelven niet te spreken; ik werd diep beschaamd. Er hebben mij ook reeds vele vreemdelingen op onze feesten beschaamd gemaakt, als ik hen dikwijls veel aandachtiger zag dan de meesten van ons volk; maar nog geene zooals deze. Na pleg-tige aanbidding, dankzegging, verootmoediging — (alles gerigt aan den eenigen God, alles aan den eeuwigen God des hemels en der aarde en der zee, gelijk zij Hem noemden; van afgoden werd in het geheel niet gesproken;) zoo klaagden zij aan God zoo weemoedig hunne verlegenheid en ontsteltenis, dat zij van verre kwamen, om den Koning Israëls te zoeken, en op Joodschen grond zelfs nog geen' woord, geen' klank daarvan hoorden, geen spoor daarvan bemerkten. Door merg en been gingen mij die woorden, die zij ettelijke malen herhaalden: »Zeg ons, o God! slaapt uw volk Israël den slaap der zinnelijkheid en is het hunne schuld, dat zij dat heil niet weten, dat Gij zondt in hun midden, of zijn wij door ons hart bedrogen, verblind door den schijn der waarheid van de heilige overleveringen, die wij in de school uwer van ouds her begenadigde knechten, van de zonen der hemelsche wijsheid, geleerd hebben? Spreek, o Heer! is Israël, of zijn wij bedrogen?"

Hun gebed eindigde met het meer blijmoedige besluit, om zich vast te houden aan de erkende waarheid en de reis moedig voort te zetten, en met de bede om leiding en geruststelling; en alle drie ontboezemden zij te zamen eenige lofspraken ten besluite.

XIII.

UIT KATAPHARMIONS GEHEIM REISJOURNAAL.

— Laat in den avond te *Jeruzalem* aangekomen. Wij hadden ons opgehouden bij eene reizende Jood-

sche familie, die door roovers uitgeplunderd was en zeer mishandeld. Het gaat hier, zoo het schijnt, nog veel erger toe met rooven dan zelfs bij ons. — De aanblik der heilige stad is prachtig; zij is zeer sterk; hare trotsche torens en de boven alles uitstekende tempelburg, met den heerlijken tempel, verhieven mijn hart. Daarentegen was mij het volk in de straten, bijna overal waar ik heenzag, en de overmatig sterke bezetting, die reeds aan de poort mij trof en die eenen aartsdwingeland, of een zeer oproerig volk, of beide te zamen doet vermoeden, dat alles was mij een zeer nederdrukkend gezigt. Zoowel de gedachte aan het zware juk, dat zij schijnen te torschen, als het denkbeeld, dat zij het zoozeer schijnen te verdienen, deed mij zuchten. — Onze verslagenheid steeg tot den hoogsten top. Nergens het minste eere- of vreugdeteeken. Nergens eenige vrolijkheid, eenige gesprekken, eenige beweging onder eenigerlei soort van menschen, waartoe de geborene Koning aanleiding zou hebben gegeven. Op al ons navragen louter bevreemding, louter stilzwijgen, niet één toestemmend, niet één lichtgevend antwoord. Donkerder dan ooit werd het in mijne ziel. Ballatfirastron verzonk in diepe treurigheid en weende bittere tranen. Melchisacheth en ik hadden veel te doen, om hem op te beuren. Na het gebed blonk weder voor ons allen een straal dier rustige overtuiging, dat de Eeuwige ons toch op geen' verkeerden weg kan geleid hebben, dat wij nog vinden zullen wat wij zoeken. Ja, Eeuwige! niet te vergeefs hebt Gij mij, van mijne vroegste jeugd aan, het verrukkendste voorgevoel in het hart gegeven; niet te vergeefs, te midden van den glans en de vrolijkheid van het hof, dien walg van al dat kinderspel, en dat verlangen, om mijnen schepter neêr te leggen aan de voeten diens grooten Konings, die de geregtigheid zal wederbrengen op aarde. Niet te vergeefs hebt Gij mij in de school der wijsheid geleid; niet te vergeefs met Uwe ster zoo heerlijke verwach-

ting ons in de ziel doen opgaan. Zie, Heer! gelijk een verdoolde wandelaar in het donkere woud om Uwe hoede voor den nacht en om Uwe leiding voor den morgen smeekt, en dan inslaapt, zoo ook wij, o Eeuwige! Verlaat ons niet!

XIV.

SADOC AAN ASA*, RAADSHEER AAN HERODES' HOF.

(Mattheus II: 1 en 2.)

Mijn vader bragt daar zoo even een nieuws te huis, dat hij bij de bron zelve en op het naauwkeurigst heeft nagevraagd, en dat ik u zonder uitstel mededeel; want het zal vermoedelijk uwen Vorst gewigtiger voorkomen dan mij. Er zijn dezen avond aanzienlijke Arabische mannen in de Salomonsstraat afgestegen; naar allen schijn zijn het van die beruchte Magiërs. Zij vroegen terstond aan den waard, met bevreemding dat het in de stad zoo stil was, of men hier niet het geboortefeest vierde van den jonggeboren' Koning van Israël, dien onze profeten zouden beloofd hebben; zij hadden de star, die Zijne geboorte moest aankondigen, in het Oosten gezien, en waren deswegens hier heen gereisd, om voor Hem de knieën te buigen. Ook kan ik u zeggen, het gerucht van deze vreemdelingen en van hunne navraag is al tamelijk in omloop, en veroorzaakt menigerlei gemoedsbeweging van vreugd en van ontsteltenis. Onze vrome zielen vertellen het reeds aan elkander met groote verrukking, en het volk en de Farizeën zijn zeer getroffen. Goeden nacht! Ik ga gerust slapen; maar ik vrees, die dweeperij zal HERODES verontrusten.

XV.

ANTWOORD VAN ASA.

(Mattheus II: 3.)

Gij hebt welgedaan met ons dat te berigten. Schoon het niet de eerste tijding was, die wij er van kregen, zij was de zekerste. HERODES was gansch zeer getroffen van dat vrome berigt, hetwelk deze vreemdelingen in het land bragten. Hij zal zich ongetwijfeld alle moeite geven, om zelf kennis met hen te maken. Hij heeft zulk eenen Koning van Israël lang verwacht; hij zal hem zonder twijfel ook zelf willen bezoeken, en zal geschenken voor hem laten gereed maken. Misschien is het die wel, van wien men elkander in het oor luisterde, dat hij neêrgelegd was in eene krib. Wie weet het, zulke overal geheimen vermoedende wijzen, als uwe *Arabieren*, vonden daar misschien nog heel veel bijzondere wijsheid en beteekenis in. Verzuim intusschen niets, wanneer gij hieromtrent nog iets gewigtigs vernemen mogt. Onder ons; zeker iemand is er meer door getroffen dan hij wel weten wil.

XVI.

DE PRIESTER JAHASIËL EN SILPA, ZIJNE VROUW.

(Mattheus II: 3—6.)

S. En mag ik vragen, wat was het dan, dat tot deze buitengewone vergadering aanleiding gaf?

JAH. Hetgeen ik vermoedde, de vraag van die zonderlinge vreemdelingen.

S. Ziet gij wel, die zaak wordt gewigtiger dan wij haar in het eerst hebben aangezien.

JAH. Ja, dat wordt zij. Zoodra HERODES vernomen had wat de vreemdelingen hier zoeken, (zij zijn alle drie uit een Arabisch vorstelijk geslacht, en een van hen is zelf een Vorst,) zoo zond hij tot hen den

geheimraad BENO, liet naar hunne bedoeling naauwkeuriger vernemen, hun zijne allergrootste belangstelling in deze zaak betuigen, en op de vriendelijkste wijze alle hulp aanbieden en beloven. Denkt gij, dat dit alles volkomen ernst bij hem is?

S. Ach! wij kennen immers HERODES wel.

JAH. Dadelijk zond hij naar den hoogepriester, liet hem het voorval verhalen, en verlangde, dat hij den Grooten Raad zoude bijeenroepen, om dezen de vraag voor te leggen, waar de Goddelijke Koning moest geboren worden. De vergadering was juist op het bepaalde uur voltallig. Sommigen, die half ziek waren, lieten er zich heendragen. Men zag het bijna allen aan, dat zij getroffen waren, en gedurende de gansche zitting heerschte er eene vreesachtige bescheidenheid en een ernst, die meer uit schrik dan uit blijdschap scheen voort te vloeijen. Ook de Sadduceën, die anders altijd tegenspreken, waren ditmaal heel zacht jegens ons, uitgenomen NETHANIA, die het spotten en het schimpschoten geven nooit kan laten. Het was bij allen evenzoo, alsof een hevig onweder boven hunne hoofden zweefde. Mij echter, en nog eenige weinigen, was het hart vol van vrolijke nieuwsgierigheid. Niemand sprak intusschen anders dan de taal van vrolijke gelukwensching, indien de zaak zoo wezen mogt als de vreemdelingen aankondigden. Inzonderheid gaf JERMIOTH, de oud-hoogepriester, juist de kruipendste vleijer van den Vorst, weder eene meesterlijke proef van zijne schitterende welsprekendheid. En hebt gij mij niet — of wie heeft het mij gezegd, dat hij zoo ontzettend verschrikt was?

S. Ik stel mij altijd voor, hoe zalig de dagen van den Messias ook zijn zullen, dat er een geweldig onweder voor Hem heen zal gaan.

JAH. Zijt niet bevreesd, mijne lieve! Laat huichelaars vreezen. Hij zal, wanneer Hij komt, de misdaden Zijns volks uitdelgen, als een' morgennevel.

S. Maar hoe ging het nu met de vraag?

JAH. Waar de Messias zou geboren worden? Dien het eerst werd gevraagd en eenigen de rij langs waren van gelijke meening: dat kon wel niet anders zijn dan in *Jeruzalem.* Zij vonden dat op zich zelf reeds geheel natuurlijk en voegzaam, ook zonder voorzeggingen, en vonden het voorspeld in onderscheidene plaatsen bij de profeten. *Jeruzalem* was »de stad des grooten Konings (*)." *Jeruzalem* »Jehova's uitverkorene (†)." »Uit *Sion*, de schoonste kroon des lands, zou God luisterrijk verschijnen (§)." »Uit *Sion* zou de wet uitgaan, en het Woord des Heeren uit *Jeruzalem* (**)." En zoo nog menige andere plaats. Nog een vóór mij opperde het gevoelen, dat Zijne geboorteplaats niet ware uit te vinden en onbekend zou blijven, en dat al die aangehaalde gezegden niet van Zijne geboorteplaats spraken; dat Hij overigens een afstammeling van DAVID zijn moest, naar de beloften, die aan DAVID geschied waren. Mij had het bij dat alles, wat vóór mij gesproken was, niet regt duidelijk willen worden, en toch wist ik toen nog geen beter antwoord. Met hartelijk vertrouwen sprak ik in mijn binnenste: »ô Heer! leid ons door Uw licht! Uw Woord zij een lamp voor onze voeten, en een licht op den weg der van U uitverkorene vreemdelingen, die gekomen zijn, om Uw heil te zoeken en ons tot naijver te wekken." En terwijl de laatste vóór mij nog zeide: »Hij moet zeker DAVIDS nakomeling zijn," daar valt mij DAVIDS geboortestad in en het woord des Heeren door MICHA. En toen nu de beurt aan mij kwam, zeide ik aan de verzamelde vaders en broeders, dat ik ook van meening was, dat die plaatsen, die van *Jeruzalem* spraken, slechts van de openbaring Zijner heerlijkheid, en niet van Zijne geboorte moesten verstaan worden, dat de Messias ongetwijfeld een zoon van DAVID, gelijk van JUDA, ISRAËL en ABRAHAM, zijn moest, en dat juist dit

(*) Ps. XLVIII: 3.
(†) Zach. I: 17; II: 12.
(§) Ps. L: 2.
(**) Jes. II: 3.

mij de woorden des Heeren in den zin had gebragt, die Hij aan MICHA gaf uit te spreken: *En gij, Bethlehem Efrata, al zijt gij klein onder Juda's duizenden, uit u zal mij voortkomen, die Israëls Heerscher zal wezen* (*).

S. Ach ja, JAHASIËL! Deze woorden van MICHA waren mij niet ingevallen. Geprezen zij de Heer! Zijn woord heeft u voorgelicht. Namen zij het ook aan?

JAH. Voor ditmaal ja. De schrik, en de ernstige stemming, waarin wij allen waren, en de vrees van velen, dat men HERODES door een verkeerd antwoord zeer zou verbitteren, heeft ditmaal den geest van tegenspraak in bedwang gehouden. Want daar ben ik zeker van, op een' ander' tijd had de klaarheid der profetische woorden op zich zelve niet gezegevierd. Zoo als ik zeide, NETHANIA alleen kon het niet laten, toen het aan hem kwam, tegen te spreken, de zaak weder wat twijfelachtiger te maken, en eenige schimpschoten tegen mij en mijne vrienden er onder te mengen. Overigens waren na mij, en bij de tweede rondvraag, bijna allen eenstemmig, en eenigen verzekerden, dat zij deze plaats ook hadden gereed gehad, om haar als eene in dezen beslissende plaats in het midden te brengen. Inzonderheid verzekerde dat ook de hoogepriester. En dit werd alzoo, als het antwoord aan HERODES te geven, vastgesteld en aangenomen. Ik wil nu gaarne zien hoe de zaak verder zal loopen. ô SILPA! klopt u het hart niet sterker, dat wij dit beleven? En onze kleine JOACHIM, dat engelachtig vrome kind, o! die bereikt dan de dagen Zijner regering!

S. Wanneer dat met die vreemdelingen goed uitkomt, lieve JAHASIËL! Maar waarom komt die eerste tijding van buiten hier, en niet van hier naar buiten?

JAH. Denkt gij aan dat woord: *Ik zal hen tot ijver verwekken door diegenen, die geen volk zijn* (†)?

(*) Micha V: 1. (†) Deut. XXXII: 21.

S. Kon ik maar die vreemdelingen eens te spreken krijgen. Ik zag hen voorbijgaan; het schijnen zulke edele, beschaafde, geestrijke mannen.

XVII.

KATAPHARMION, MELCHISACHETH EN BALLATFIRASTRON, OP HUNNE KAMER.

(Mattheus II: 7 en 8.)

(*Alle drie te gelijk.*) Alzoo den Eeuwigen zij dank! Den Vader van den geborenen Wereldbeheerscher zij prijs!

K. Zoo is Gods woord nu de ster, die ons leidt.

M. God leidt en verlicht op ontelbare wijzen.

B. Nu heeft mijn hart weêr moed, nu heeft het zijnen God weder. o! Die onzekerheid, hoe pijnigt zij! God en de toekomst, het tegenwoordige en het verledene verdwijnt uit mijn oog, alles, wat ik reeds heb, verlies ik, als ik in den angst der twijfeling verkeer, vooral in deze zaak! Aanbidding zij den Vader der lichten, Hij heeft zich mijner, Hij heeft zich over ons allen ontfermd! Verbergt het mij niet, vaderlijke vrienden! Gij leedt dezen dag en in den verloopen nacht meer, dan gij mij wildet doen merken.

M. Het is waar, BALLATFIRASTRON! wij leden meer dan ooit. Maar men moet niet slechts lijden, mijn zoon! Gelijk de weeën der barende niet slechts geleden moeten worden, gelijk zij met de smart van ieder wee arbeid, strengen arbeid verbinden moet, zoo moet de ziel van den Godzoekenden, wanneer zij lijdt, niet enkel lijden en wegzinken! Neen! zoo dikwijls haar lijden overvalt, moet zij met gebed er zich doorworstelen, om den Eeuwigen te omvatten, opdat zij doordringe tot de ruste des lichts.

B. Wijs zijn uwe lessen, mijn vader! Heil ons, ik zie mij weder met u door helder licht bestraald. — Welk

een voortreffelijk Vorst is HERODES, hoe vriendelijk, hoe vol van eerbied voor Jehova, en van verlangen naar het Goddelijke kind, dat wij zoeken.

K. Hij moest ons althans op het spoor brengen.

B. Een heerlijk Vorst! Wat waren wij nu nog, had hij zich niet alle moeite gegeven, om ons op den weg der waarheid te brengen? Hij beschaamt de geestelijkheid en het gansche land; iedereen spreekt, zooveel ik merk, veel koeler van den geboren' Koning dan hij.

K. Hij was ten minste een werktuig van God ter onzer verlichting.

B. Hoe, Vorst! gij schijnt wantrouwen omtrent hem te voeden?

K. Ik hoorde anders zooveel kwaads van hem. Maar ik onthoude mij in dit geval van oordeelen.

B. Maar hoe ontzettend, hoe alle geloof te bovengaande boos zou hij moeten zijn, wanneer hij nu niet eerlijk ware!

K. Ja, een van beide, of voortreffelijk, of vreeselijk boos. Juist daarom onthoud ik mij van oordeelen.

M. Slechts twee uren zijn het van hier naar *Bethlehem*, twee uren tot aan het doel van ons verlangen. Laat ons nederknielen en aanbidden, en dan aanstalte maken om heen te reizen.

XVIII.

BENO EN ASA, RAADSHEEREN VAN HERODES.

(Mattheus II: 7 en 8.)

A. Wat wordt de fijnst beschaafde mensch toch zwak, als hij aan het dweepen raakt!

B. Ja waarlijk. Zij waren zoo vertrouwelijk, deelden zoo gewillig alles mede wat zij op het hart hadden, en namen alles zoo voor goede munt aan van HE-

RODES. Zoo zag ik nog nooit een kind het fijnste goud voor glinsterend klatergoud verruilen.

A. Maar HERODES speelde dan ook zijne rol onverbeterlijk.

B. Hebt gij toch niet opgemerkt hoe hij verbleekte, toen zij, bijzonder de jongste, zoo in volle geestdrift, de heerlijkheid van die ster hem schilderden, die omtrent den tijd der geboorte voor de tweede maal verscheen? Hoordet gij niet, hoe stotterend hij eerst daarop antwoordde? Maar spoedig hervatte hij zich weder. Dat verschrikte hem juist het hevigste, en nu moest het hem ook juist het meest ter harte schijnen te gaan, om te weten, op welken tijd dat geschiedde, opdat hij behoorlijk daarop zoude kunnen rekenen, wanneer hij ook den jongen prins wil gaan bezoeken. En zij zijn toch inderdaad onnoozel, als zij geen achterdocht krijgen uit HERODES' zoo dikwijls herhaald verzoek, dat zij het toch geheim zullen houden, dat zij er hem toch in de diepste stilte berigt van zullen brengen. Waren zij gevat, dan hadden zij het moeten merken, dat HERODES zich hier bloot gaf. Doch wat gelooft de vrome eenvoudigheid niet?

H. Ik verlang om te zien, hoe het verder gaan zal. De oude man bleef zich zelven altijd gelijk, die is als de muren onzer stad. Maar bij den Vorst bemerkte ik eens eene kleine aarzeling van mistrouwen. Hij liet het echter spoedig weder varen. De jongste is een aardig mensch, maar die is nu wel de geestdrift in persoon.

XIX.

UIT HET DAGVERHAAL VAN KATAPHARMION.

— Eer wij van *Jeruzalem* afreisden, sloeg ik nog een hunner heilige boeken op, die daar lagen, en daar vielen mij de woorden in het oog: »de afgoden geven het land geenen Koning en het aardrijk geenen re-

gen (*)." Zij troffen mij zeer. Zoo nabij aan ons doel, om den Koning te zien, dien de eeuwige God aan het land heeft geschonken, herinnerden zij mij het vroege tijdperk mijns levens, toen God mij de oogen opende voor de ijdelheid van de dienst der afgoden, die den geboren' Koning aan dit land wel niet gegeven, ons den weg tot Hem wel nooit gewezen hadden. En mij vielen deze regels in uit den lofzang van onzen SEBURON:

o Nadert, komt, gewenschte dagen,
Waarin, van kennis Gods vervuld,
De menschheid, vrij van schuld en plagen,
In hemelsch licht zal zijn gehuld.
Gods Geest daal' neêr, — 't zij op de vleuglen
Des stormwinds, door geen' magt te teuglen,
't Zij zacht, als 't avondkoeltje speelt,
't Zij als de morgendauw zijn' droppen,
Bij zomerdroogte, aan gras en knoppen
Verkwikkend lavend, mededeelt:
Mits maar Gods zegen de aarde omvadem'.
Mits 't heillicht, na den nacht, ons streel',
Mits ieders borst voor 't Godsheil adem',
En wie Gods wijsheid zoekt haar deel'!

Ik deelde het mijnen vrienden mede, en beide waren er door getroffen; want wij hadden nu in langen tijd dien lofzang niet gezongen. Bijzonder bij de volgende woorden kwam ons een traan in de oogen, en BALLATFIRASTRON weende luid:

Gelijk de gloed der zonnestralen
De heldre bron meer klaarheid geeft,
Zoo zal een nieuwe lichtgloed dalen
In 't reine hart, dat voor Hem leeft,
Wanneer Zijn woord haast wordt ontzegeld; —
Juicht, gij die naar dat woord u regelt:

(*) In de boeken des O. V. komen deze woorden niet voor. Het denkbeeld, dat zij uitdrukken, vinden wij ten deele Jer. XIV: 22 a.
H.

Het heerlijk licht van God breekt aan!
Gij, trouwe leeraars van Zijn' waarheid,
Juicht in 't vooruitzigt van haar klaarheid,
Reeds glanst ze u voor op de eerebaan.

XX.

UIT HETZELFDE DAGVERHAAL.

(Mattheus II: 9—12.)

Vroeg weder wakker vóór de anderen. Terstond schrijf ik de geschiedenis op van dezen nacht, die, met den laatsten droom, uit welken ik zoo even ontwaakte, de gewigtigste van mijn leven is en blijven zal.

Voor U, eeuwige Vader! bron van vreugde! belooner der zwaksten, die U zoeken! voor U zet ik mij neder, om deze hoogstgewigtige gebeurtenis op te teekenen. Ik volg den drang van mijn hart. Wie weet, voor wien Gij dit verhaal nog ten zegen hebt bestemd? Gij zijt wonderbaar in uwe leidingen. En wien hebt Gij meer ook het toevalligste en het kleinste ten wondergrooten zegen laten gedijen dan mij, den geringsten Uwer knechten?

Waar vang ik mijne beschrijving aan? Met welke woorden doe ik haar? Nog heb ik mij niet herhaald van den last der vreugde, des gejuichs, der verrukking, welken mijn hart gisteren droeg en naauwelijks verdroeg.

Toen wij van *Jeruzalem* afgereisd waren, en eerst allen juichten en aanbaden, geloofden en verlangden, en dat vrolijk en vaardig op onderscheidene wijzen aan elkander mededeelden, zoo kwam er ongemerkt weder eene diepe stilte onder ons. En bij mij klommen duizend, duizend gedachten op; wat mij duidelijk was, kwam mij niet meer zoo duidelijk voor; mistrouwen omtrent HERODES greep mij weêr aan; en ook wantrouwen omtrent de geestelijkheid en hun antwoord begon mij zeer te kwellen. Daar zij grooten-

deels zoo bedorven schijnen te wezen, zoo ijverloos, zoo onverschillig omtrent de voor Israël gewigtigste aangelegenheid, en met betrekking tot de geboorte huns Konings zich tot dus ver alzoo betoonden; hoe kunnen zij dan nu zeker onderrigt geven omtrent de gewigtigste vraag? En wanneer hun antwoord het regte is, waarom dan niet terstond gezanten met ons afgevaardigd? Waarom zitten allen weder even zoo stil als te voren? Ach! waarom gaan zij niet allen, allen naar *Bethlehem*? Waarom wil HERODES alleen weten of en waar wij het kind aantreffen? Hij alleen en het ijverigst, dien ik juist het minst kan vertrouwen? En waarom hebben wij, sedert wij van huis trokken, volstrekt niets Goddelijks meer, alleen dat onzekere woord van deze menschen hier, vernomen? Verstaan zij hunne profeten wel genoeg? — Zoo rees er twijfel bij twijfel in mij op, en overmeesterde de rustigste en gegrondste overtuiging. Eindelijk kwam een reizende Jood ons tegenrijden, een zoon van zeer voornamen huize en iemand van veel verstand, naar het mij toescheen. Dien vroegen wij, of hij van *Bethlehem* kwam, en toen hij toestemmend antwoordde, lieten wij ons in een klein gesprek met hem in, om door hem iets van den nieuwgeboren' Koning Israëls te vernemen. BALLATPIRASTRON vroeg: »Dan zult gij alzoo den nieuwgeboren' Koning ook wel kennen?" Hij vroeg het met vuur. De jongeling bemerkte die levendigheid en antwoordde met een' bedwongen' lach: »Ik weet daar niets van. Wie zou naar alles willen hooren dat boeren en vrouwen vertellen? Voor eenige weken werd er zoo wat gemompeld, maar dat laat zich zeer gemakkelijk verklaren. Die Romeinsche schatting, die men hier te lande wil invoeren, was ons volk gansch niet naar den zin. Toen spraken zij veel van den grooten Zoon van DAVID, die hen eens weder verlossen zal van het juk van *Rome*, en nu hadden zij heel gaarne dien Davidszoon hoe eerder hoe liever gehad. Toen daar nu juist in dien tijd eene vrouw te *Bethlehem*

van eenen zoon beviel, en de vader zoo wat uit het geslacht van DAVID was, toen moest dat nu wel de gehoopte Davidszoon wezen; want wat gelooft het gemeen niet, wanneer het eens iets vurig wenscht? En bij geluk is *Bethlehem* DAVIDS geboortestad; zie, nu was de zaak spoedig in orde. Men hoort echter van het praatje reeds geen enkel woord meer." En zoo zeide hij nog wat, en behaagde daarbij zich zelven zeer. Wij scheidden van elkander, en nog dieper deed ons dit in onzekerheid wegzinken. ô, Hoezeer moest ik nog de zwakheid van mijn hart ervaren! Ware anders mijn verstand onbeneveld geweest, zoo had ik uit het praten van dien Jood, met meerder regt nog iets ten voordeele dan ten nadeele van onze hoop kunnen afleiden. Maar nu stormde alles los op mijn hart, en het was als een gebroken riet; en een storm verhief zich, en bedekte den ganschen gezigteinder met donkere wolken, donkere wolken ook daar, waar wij anders de ster zagen; — ach! mijn hart was als een gansch vertreden riet. De martelingen der onzekerheid waren vreeselijk. Hart, verstand, oog, het had alles geen' enkelen wegwijzer meer, waaraan het zich houden konde.

Met verscheurde harten hieven wij het smachtend oog naar den donkeren hemel, tot den Eeuwigen, die boven de wolken zetelt, om licht in onze duisternis. En, gelijk de barende vrouw de meeste en de vreeselijkste weeën lijdt, als de tijd der verlossing het meest is genaderd, — Eeuwige! evenzoo ging het ons. Dezelfde storm, die de starren en onze zielen met wolken had bedekt, voerde die ook met snelheid wederom weg, en Gods starren blonken; en niet slechts het schemerende starrelicht der zwakke hoop deedt Gij allengs opgaan in ons hart! Neen! Gij gaaft de verrukking der volle zekerheid! Boven onze hoofden scheen de star des Konings, helder en duidelijk, gelijk zij ons de tweede reis in ons vaderland verscheen. Gij zijt te flaauw, alle gij beelden en gelijkenissen van iedere mo-

gelijke redding, uit iederen mogelijken nood, verbijstering, beangstiging; gij beelden en gelijkenissen van elken mogelijken snellen overgang, uit den diepsten rouw in de hoogste vreugde; gij kunt ons hier niet dienen, gij zijt ontoereikend, om onze gewaarwordingen uit te drukken. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hier greep mij weder onder het schrijven een levendig gevoel aan van de nabijheid des albarmhartigen, eeuwigen Gods en van Zijne namelooze trouw en goedheid, en deed mij vol dank en aanbidding op de knieën nederzinken. Zoo zal het mij, gelukkigen! gaan, ach! zoo ook mijne vrienden hier, en zoo ook, o God! al onze vrienden te huis, zoo gaat het gewis ons allen tot aan ons levenseinde; zoo dikwijls wij wederom denken aan de verschijning Zijner star in onzen donkeren twijfelingsnacht, zoo dikwijls wij daarvan spreken of schrijven, zal ons telkens een hemel van Goddelijke vreugde naar God henenvoeren.

Onze vreugd en aanbidding deed ons beurtelings zwijgen en spreken, weenen en zingen, nederknielen en elkander omarmen, en zoo bereikten wij *Bethlehem*. De star bleef altijd majestueus voor ons zweven, en onze voerman volgde altijd slechts dat hemelsch licht. Ook den stompsten onzer slaven smolt het hart, toen de star verscheen; URNAJON was vooral getroffen; wagen, kameelen, menschen, alles stond stil op dat allerheerlijkst oogenblik. »God zij ons genadig! Eere zij Gode in den hemel!" riepen onze slaven. Eenigen bleven een' tijd lang verstomd en weldra wenschten allen ons geluk.

De star lichtte ons voor tot bij eene geringe hut, die wij anders waren voorbijgereden; daar stond zij stil boven de hut. Weder drukten wij elkander in de armen en bogen onze knieën voor den Eeuwigen, en nu bevalen wij onze geschenken van den kameel af te laden. Alles ging rustig toe in den stillen nacht, zonder beweging of gedruisch. BALLATFIRASTRON

deed niet dan weenen van vreugd. MELCHISACHETH werd hoe langer hoe stiller. Mij klopte het hart ontzettend. Wij lieten ons aanmelden. Een man kwam ons vriendelijk bij de deur te gemoet en leidde ons naar binnen. —— —— —— —— —— ——
—— —— —— —— —— —— —— ——

Andermaal moest ik ophouden met schrijven. Te veel, te veel genade en barmhartigheid doet Gij aan mij, o Eeuwige! Welke krachten des hemels trekken mij tot U, werpen mij neder op mijn aangezigt, zoo dikwijls ik aan dit oogenblik denk, waarop ik met MELCHISACHETH en BALLATFIRASTRON binnentrad en mij nederwierp voor de moeder en het Goddelijk kind. Welk een hemelsche adel in het gansche voorkomen der moeder! — En toen wij verhaald hadden, waarom wij gekomen waren en begonnen het kind te beschouwen, daar vertegenwoordigde zich voor mijnen geest elke gedachte, elke waarheid, welke mij Gods wijsheid omtrent dit kind leerde erkennen, met eene klaarheid en heerlijkheid, geheel zooals die der star boven ons hoofd. »Dit kind wordt eens de redder en herder Zijns volks," dacht ik. »Dit jongsken eens de Koning van de volken der aarde! Die mond, hoe zal die eens waarheid en regt spreken! Hoe zullen eens de wijssten der aarde aan die vriendelijke lippen hangen als leergierige kinderen! Die hand, hoe zacht voert zij eens het gebied over volgzame natiën, en beheerscht de wederspannigen met ijzeren schepter. Heil der aarde! De hemel juiche! Den eeuwigen vrede zal Hij op de onrustige aarde terugbrengen!" Ook anders wordt mij het hart tot aanbidding van de onnaspeurbare grootheid des Eeuwigen bewogen, zoo dikwijls ik een pasgeboren kind aanstare, en mij regt duidelijk kan vertegenwoordigen, hoe groot, veelzijdig en in wijden omtrek werkende zulk een kind eens kan worden. Hier echter gevoelde ik oneindig veel meer. Ach! ik ben te gering voor al de goedheid des Eeuwigen. Mij werden heldere blikken in de toekomst gegeven, toen

ik knielend voor dat Goddelijk kind nederlag, waardoor de Eeuwige meer wordt voor de menschheid dan door iemand der stervelingen. Toen wij onze geschenken in goud, wierook en mirre diep ootmoedig hadden neêrgelegd, kusten wij het regterhandje van het kind, dat ons daarbij als met zegenende goedheid toelachte. Waar ik ga en sta, wakend en droomend, is het beeld van dit kind voor mijnen geest. JOZEF verhaalde ons de heilige geschiedenis der aankondiging Zijner geboorte, en de geschiedenis van zekeren JOHANNES, die vóór Hem geboren werd, en de geschiedenis der herders in den nacht Zijner geboorte. Toen werden wij van nieuws allen te zamen enkel lof en prijs des Eeuwigen. BALLATFIRASTRON smolt weg in vreugdetranen. Ook de slaven bogen zich voor den Beheerscher der volken, naar het voorbeeld hunner heeren. De verhalen van JOZEF en van MARIA verstonden zij niet. Ik bemerkte, dat de armoede, die hier in alles zigtbaar was, hen zeer bevreemdde; maar onophoudelijk staarden zij vol verwondering op het kind. Veel edels en groots scheen inzonderheid URNAJON te gevoelen.

Wij scheidden van de ouders des kinds als voor eeuwig vereenigde vrienden, voor eeuwig met ons verbonden in dezen Zoon des Allerhoogsten. Wij gingen daarop naar de herberg, die wij intusschen hadden laten zoeken, en nadat wij onze volle harten voor elkander hadden uitgestort, en gemeenschappelijk onze vurige dankzegging voor den Eeuwigen ontboezemd hadden, legden wij ons ter ruste. » Eere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!" dat was het slot van ons gebed, en onze laatste nachtgroet: » Geloofd zij JEZUS, de Koning!" BALLATFIRASTRON en ik hadden aan sommigen van de slaven nog iets moeten vertellen van de heilige geschiedenissen, welke JOZEF en MARIA verhaald en die zij niet verstaan hadden. En heden hoorde ik

eenen van hen reeds zacht bij zich zelven zingen: »Eere zij God! enz."

Ik viel ras in slaap. Na eenigen tijd droomde ik, ik bevond mij in de zaal van HERODES, waarin wij geweest waren; met toorn en wraakzucht zag hij ons aan, en er stond een krijgsknecht met een bloot zwaard, wien hij vol woede met eene donderende stem bevelen gaf, die ik echter niet verstond; en wij begaven ons op reis, zoo droomde ik verder, en een man van engelachtige schoonheid zette zich bij ons in den wagen en zeide: »Geloofd zij JEZUS, de Koning! Ik ben door den Heer gezonden, ik moet uw wegwijzer zijn." En wij kwamen niet ver van de poort aan een' tweesprong. Daar wees hij naar de linkerzijde en zeide: »De Eeuwige spreekt: Keert niet tot HERODES terug, zijn hart is valsch; hij zal zich verzetten tegen den Heer en Zijnen Gezalfden". En te gelijker tijd liet ons deze reisgenoot zijnen hemelschen luister zien en verdween. Nog nooit heb ik zóó gedroomd. Waken is daarbij droomen, zoo waar, zoo duidelijk is mij deze droom, zoo diep in de ziel ingedrukt. Dat moet eene Goddelijke waarschuwing zijn. Ik kon het volstrekt niet van mijn hart verkrijgen, om tegen dezen droom te handelen. Ik werd wakker, dacht juist dat, wat ik daar zoo even schreef, en hield mij zoo nog eene poos bezig met den valschen en tegen God zich verheffenden Vorst, en benaauwd door deze denkbeelden sliep ik weder in. Ik droomde toen weêr, maar op verre na zoo waar en duidelijk niet, veel verwarder en meer gelijk aan gewone droomen. Het maakte echter mede diepen, onvergetelijken indruk op mijn hart, en ik moet ook dezen droom opschrijven. Ik zag, als door vele tijden heen, vele Koningen met bloote zwaarden, die zich tegen elkander ten strijde toerustten, zoo grimmig als HERODES. Pas te voren hadden zij ook zeer vriendelijk gesproken tot lof van den geboren Koning. En ik zag vele priesters nevens hen en achter hen, die met veel drift

hen aanhitsten en met elkander twistten, en tusschenbeide nu en dan iets zeiden tot lof van JEZUS. Hier en daar zag ik er eenen die treurde, en zich in het geheel niet met den twist bemoeide. Maar eindelijk hoorde ik eenen jammerenden mensch juist die woorden bidden, welke ik bad in onze laatste, grootste verlegenheid tusschen *Jeruzalem* en *Bethlehem*; en terstond daarop verscheen hem de star, nog heerlijker dan aan ons. Daarna zag ik eenen Koning met nog grimmiger gelaat dan HERODES; die schreeuwde overluid: „Ik heb Hem niet gevleid en ik zal Hem niet vleijen!" En terstond daarop was er een groot gedruisch en moordgeschrei van moeders en kinderen, en veel bloed van kinderen stroomde door de straten, en het schenen mij de straten van *Bethlehem* te zijn. Toen verscheen het hemelsche kind en alles werd stil en schoon, — en ik ontwaakte. Bij nadenken komt het mij voor, dat zich deze droom volkomen laat verklaren, even als alle gewone droomen.

XXI.

KATAPHARMION, MELCHISACHETH EN BALLATFIRASTRON IN HUNNE HERBERG TE BETHLEHEM.

(Mattheus II: 12.)

M. Geloofd zij JEZUS de Koning!

K. Ja! tot in eeuwigheid!

B. De Eeuwige zij met u!

K. En Zijne goedertierenheid zij over BALLATFIRASTRON! Hoe hebt gij gerust?

M. Gerust in hemelschen vrede. Ik had echter een' bedenkelijken droom.

B. Ik ook!

K. Welke is dan uw droom, MELCHISACHETH?

M. Een engel plaatste zich in onzen wagen en groette ons in naam van den Koning Israëls, en zeide,

hij moest onze wegwijzer zijn; de Heer had het hem geboden. Wij moesten niet wederkeeren naar HERODES, den vijand van God. Bij den tweesprong buiten *Bethlehem* gebood hij den wagenmenner den weg ter linkerzijde in te slaan, vertoonde zich in glans en verdween.

B. Dat was ook mijn droom, geheel mijn droom, van het begin tot het eind. En nu, geheel wakker zijnde, droom ik, in vergelijking met mijnen toestand bij dien droom, zóó helder was het mij daarbij. Eeuwige God! Hoe duidelijk onderrigt gij ons! Gij onze leidsman en beschermer!

M. Ja! nu houd ik het in dubbele mate voor eene Goddelijke waarschuwing en prijze Hem, die ons haar zoo genadig gaf.

K. Eene driedubbele Goddelijke waarschuwing, mijne vriénden! want ik droomde juist hetzelfde en evenzoo als gij. Driewerf zegge ons harte dank!

B. Is het mogelijk?

M. Hoe kan de Heer zekerheid geven, als Hij zekerheid geven wil!

B. Het schijnt mij toe, dat de Goddelijke droom ons tevens beveelt niet te vertoeven.

K. en M. Gij hebt gelijk.

B. Dat doet URNAJON zeer leed, die wilde stellig heden weder den kleinen JEZUS zien. Hij hield er, terwijl hij mij hielp kleeden, reeds weder zeer bij mij op aan, dat ik hem toch meer zou vertellen van hetgeen de Joodsche man en de moeder verhaald had. Hij smeekte met tranen, wij zouden ons toch zijner aantrekken en hem den weg van alle Godegevallige wijsheid duidelijk wijzen. Hij had het door zijne handelwijs wel niet verdiend, dat de eeuwige God hem bij zulk eenen heer had doen komen, en hem nu dit had laten beleven.

K. Hij is slaaf; maar een koninklijke zin ontwaakt in hem. Gisteren bemerkte ik dat al.

XXII.

ELIZABETH AAN MARIA.

Gezegend zijt gij, MARIA! en hooggezegend Hij, dien gij baardet. Waaraan heb ik het toch te danken, dat moet ik telkens zeggen, dat de moeder mijns Heeren mij bestendig met zulk eene nederbuigende vertrouwelijkheid verwaardigt? Zoo zullen eens alle geslachten en alle Vorsten uit alle geslachten komen en u zalig spreken, en uwen Zoon JEZUS aanbidden, zoo als gij schrijft dat het eenige Arabische Vorsten gedaan hebben. Gisteren was er juist een bloedverwant bij ons, die door *Jeruzalem* reisde, toen de wijzen daar waren, en die verhaalde er ons iets van en van de groote ontsteltenis, die vele inwoners der heilige stad er van gehad hadden.

Wij loven God met u van wege die gansche geschiedenis, en vooral ook om het gebeurde met die leidstar. Hij doe zijn licht schijnen voor allen, die Hem zoeken! Amen.

Ten regten tijde helpt God! ô MARIA! Hoe vele millioenen malen hebben reeds al Zijne kinderen, van ADAM aan, met vreugdetranen dat woord uitgesproken, gelijk gij en uw JOZEF het nu, in uwe op het hoogst gestegene verlegenheid, bij het ontvangen van de geschenken der Vorsten, hebt uitgeroepen. Als gij hadt hooren verhalen van eene nieuwgeopende goudmijn in *Arabië*, of van KATAPHARMIONS lusthoven, of van de kostbare specerijen zijns lands, hadt gij wel ooit daarbij kunnen denken: daaronder ligt, daaronder groeit reeds, wat, voor de dringendste behoeften en voor de allerkeurigste verkwikkingen, aan mijn' Zoon op de ruggen der kameelen aangevoerd en door vorstenhanden Hem toegereikt moet worden?

Toen ik ZACHARIAS die plaats uit uwen brief voorlas, begon hij terstond met innige vreugd die woorden uit den Psalm op te zeggen: *Zoo leve Hij! en men ge-*

ve Hem Scheba's goud, en bidde voor Hem gedurigلijk, en zegene Hem, dag aan dag! En nu voer hij voort: *Geef, o God! den Koning Uwe regten; en Uwe geregtigheid den Zoon des Konings! Dat Hij Uw volk rigte met regtvaardigheid, en Uwe verdrukten met regt! Dat men U vreeze, zoolang er zon of maan zal zijn, van geslachte tot geslacht! Hij dale neder, als de regen op eene afgemaaide weide; als regendroppelen, die de aarde mild bevochtigen. In Zijne dagen bloeije de regtvaardige; en rijke welvaart, tot de maan niet meer zij! En Hij heersche van zee tot zee, en van de rivier tot aan des aardrijks einde! Dat de woestijnbewoners zich voor Hem buigen en Zijne vijanden het stof lekken! Dat Tharsis Koningen en die der verste kusten Hem met geschenken huldigen; dat Scheba's Koningen en die van Meroë Hem rijke gaven brengen! Ja, dat alle Koningen voor Hem ter aarde vallen, en alle volken Hem dienstbaar zijn! omdat Hij den weerloozen zal redden, als Hij roept, en den verdrukten, en dien, die geen helper heeft; omdat Hij den armen en weerloozen verschoonen zal, en der behoeftigen zielen behouden; hen handhaven zal tegen overmagt en geweld, en hun bloed in Zijne oogen dierbaar zal wezen! — Zijn naam zij tot in eeuwigheid! Zijn roem worde uitgebreid, zoover, zoolang het zonlicht schijnt! Dat men in Hem zich zegene en alle volken Hem gelukkig roemen* (*)*!*

Mijn man was geheel leven, toen hij dit loflied op uwen Zoon uitsprak, en mijn hart vloeide over met het zijne, en luide sprak ik met hem: *Geloofd zij de Heere God, de God van Israël, die wonderen doet, Hij alleen! En geloofd zij de naam Zijner heerlijkheid tot in eeuwigheid; en de gansche aarde worde vervuld van Zijne heerlijkheid! Amen, ja Amen* (*)*!* Ik dacht niet aan den zuigeling, die

(*) Ps. LXXII: 2—17.

(*) Ps. LXXII: 18 en 19.

aan mijne borst was ingeslapen, en sprak zoo luid, dat hij wakker werd; maar heerlijk ontwaakte hij en vrolijk lachte hij mij en zijnen vader toe.

ô! Hoe slaapt Israël, en Juda acht het niet! En ziet, wij zijn door een vreemd volk tot naijver gewekt. Mijn man is bevreesd voor HERODES; want ook die, zegt men, is zeer ontroerd, gelijk onze neef ons berigtte. Wat is er van den argwanenden wreedaard niet te wachten! Doch de Heer in den hemel belacht hem. Niet waar, vriendin! deze ontmoeting met de vreemdelingen vergoedt nu weder het ontbreken van Goddelijk eerbetoon en geloofsversterking, hetwelk uw hart bij de besnijdenis van uwen Zoon met eenig smartgevoel ontwaarde? Wij moesten zamen de opmerking maken, dat God u telkens uit het licht eerst weder in het donkere voert, en dan met eene des te helderder vreugdestar u beschijnt. Zoo was het u met uwen bruidegom, toen hij u verlaten wilde; daarop kwam de engel des Heeren tot hem. Zoo was het u bij de geboorte, waar zich geen engel zien en geene Godsstem hooren liet; daarop kwamen tot u de herders uit het veld. Zoo was het u nu laatst bij de besnijdenis; daarop kwamen de Oostersche wijzen tot u. Eeuwig blijft het: *Alle paden des Heeren zijn goedertierenheid en trouw, dengenen, die Zijn verbond en Zijne getuigenissen bewaren* (*).

Bid voor ons; wij gedenken ook uwer bij den Heer; en ga voort, om zoo goed te zijn, dat gij ons berigt geeft van Gods groote daden en beschikkingen, die gij, gezegende! ervaren mogt en immer zult ervaren.

(*) Ps. XXV: 10.

XXIII.

SIMEON EN RACHEL, ZIJNE SCHOONDOCHTER.

(Lukas II : 25 en 26.)

R. Ja, het komt mij zoo voor, vader SIMEON! het is heden een weinig beter met u dan gisteren; maar — gij neemt het mij niet kwalijk, als ik u geheel de waarheid zeg, zoo als mijn beklemd hart haar gevoelt? — veel beter is het niet, en hagchelijk staat het, zoo dunkt mij, zoo dunkt het uw' zoon, zoo zeide ieder, die u bezocht, hagchelijk staat het, of gij er weêr van op zult komen. o! Vader SIMEON! (*zij droogt hare tranen af.*) Die ouderdom! Die ouderdom! Als gij nog jonger waart, dan ware de ziekte welligt te boven te komen.

S. (*Hij reikt haar de hand toe.*) Altijd neêrgeslagen en moedeloos, lieve RACHEL! (*Hij spreekt zacht en afgebroken.*) Gij denkt altijd maar aan dien ouderdom, en aan de krankheid, en hoe het zich laat aanzien, en wat de menschen zeggen, en gij denkt niet aan de trouw van den Heer en aan den rijkdom Zijner hulpe.

R. Ach! ik heb de hoop op uw leven zoo geheel opgegeven. (*Zij snikt.*) Gij spreekt wel altijd, vader SIMEON! van de belofte des Heeren en van Zijne trouw. Maar wilde de Heer u ook misschien opstanding en eeuwig leven in het rijk van den Messias beloven, dat gij dan nooit sterven, maar eeuwig Gods heil zoudt zien? Het schijnt mij gedurig, dat gij des Heeren belofte anders opvat dan zij gemeend was. Vergeef het, vader! Vergeef het uwe dienstmaagd! Mijn beangstigd hart spreekt. o Mogt gij het kunnen gerust stellen!

S. »Heer! mijne jaren nemen af. Ach! laat mij niet sterven, eer ik Israëls heil aanschouwd heb." Dat was het, RACHEL! wat ik bad. »Gij zult niet sterven eer de Messias geboren is, uwe oogen zullen Hem nog

zien en dan zich sluiten." Zoo, RACHEL! zoo luidde het Goddelijke antwoord. Laat mij nu rusten; het zal beter worden.

XXIV.

RACHEL EN HAAR MAN SIMRI.

R. Mijn hart juicht weder. Hij leeft weêr op; de oogen staan frisscher; hij beweegt zich gemakkelijker, en van uur tot uur gemakkelijker, nadat hij den drank en de kruiden, die gij voor hem zocht, van u genomen heeft.

S. Ziet gij, zijn vertrouwen zegepraalt! *God is geen man, dat Hij liegen zoude. Zoude Hij zeggen, en niet doen* (*)? Dat zeide hij telkens tot mij, gelijk tot u. o RACHEL! had de zoon de vroomheid en het vertrouwen van den vader, hoe veel gelukkiger zoudt gij wezen!

R. (*Zij omhelst hem.*) Wij willen de vroomheid en het vertrouwen van den vader ook leeren. Zoo leert men die, met Gods hulp, het best. o Geliefde! hoe veel gelukkiger nog zullen wij dan wezen.

S. Laat mij gaan; spoedig moet ik nog het berigt van zijne beterschap aan Rabbi JEDAJA brengen, en aan uw' vader en aan HANNA. Zij zijn allen bezorgd voor zijn leven en bidden.

XXV.

SIMRI EN RACHEL.

S. Daar ben ik al weêrom, RACHEL!

R. Hoe zoo spoedig?

S. Ik vond JEDAJA en den priester JAHASIËL met zijne vrouw en al de overigen bij uwen vader. Zij droog-

(*) Num. XXIII: 19.

den juist hunne tranen af en waren pas opgestaan van het gebed, en toen ik in de kamer trad, vroegen allen te gelijk: hoe is het met uw' vader? Zij schrikten allen, toen zij mij zagen, want eer ik binnenkwam, hoorde ik uwen vader bidden, zóó, dat mij de tranen langs de wangen liepen, en zij merkten, dat mijne oogen nog nat waren; daarom schrikten zij. Ik zeide terstond met luide stem en met zigtbare vreugde: SIMEON is genezen! Zij prezen God hemelhoog, en ik moest hun zeggen, hoe zich dat had toegedragen. Verheugd vingen zij nu allen aan, met levendigheid en vol hoop, over het rijk van den Messias te spreken en hoe zij nu allen spoedig met de meeste gewisheid overtuigd zouden worden van Zijne geboorte. HANNA sprak inzonderheid eenige scherp treffende woorden over het diepe verval des volks en over Gods barmhartigheid jegens hetzelve. Zij maakte mij beschaamd, zonder het te willen. Maar één ding heeft mij zeer geërgerd. SEBULON, uw neef, was ook bij hen en voerde ook zulke redenen, en gij weet toch, dat hij eeuwig ledig loopt. Neen! met zulken houd ik het niet. Zeker treft hen verdiende bespotting, met hun vroom praten en onvroom doen.

R. *Met hun*.... gij zeidet dat zoo even slechts van SEBULON, dus van eenen alleen. Waarlijk men moet ook niet strenger zijn tegen deze dan anders. Kom, ga met mij naar SIMEON.

S. JEDAJA is nu bij hem. Hij kwam te gelijk met mij, en zij willen nog eene poos zamen alleen wezen.

XXVI.

MARIA AAN ELIZABETH.

Nog zijn wij in *Bethlehem*. Wij zijn eergisteren uit de heilige stad daar weder teruggekomen (*). Maak

---

(*) Wanneer men met den Heer PFENNINGER meent, dat het bezoek der

er staat op, vertrouwde van mijn hart! ook zonder uw verzoek zou ik aan de moeder van JOHANNES en aan zijnen vader alles berigten, wat de Heer aan mij, geringe! doet. Zijne goedertierenheid jegens mij is elken morgen nieuw, en Hij gaat voort door de zonderlingste bewijzen Zijner Goddelijke leiding mijn hart te sterken. Hij gaat voort dat hart te beproeven en te oefenen, en het gedurig weêr, spoedig na eene doorgestane proef, van nieuws te verblijden, juist zoo als gij, mijne lieve! dat ook hebt opgemerkt. Wij reisden tot het voorstellen van mijnen eerstgeborenen naar *Jeruzalem*. Het was mij een zeer plegtige dag; maar buiten mij beantwoordde niets aan mijn gevoel. Israël blijft slapende, en beseft niet wat bij hem gebeurt, en geheel zoo als de zoon van elken Israëliet in den tempel gebragt wordt, kwam er ook mijn JEZUS. Wij moesten onze bewustheid, welk een' Goddelijken mensch, welk een' voor gansch Israël zoo gewigtigen mensch wij hier den Heer voorstelden, deze bewustheid moesten wij wel opzettelijk als een geheim in ons verborgen houden. Het is iets heiligs, dat ons niet kan bedroeven, wanneer men eene gewigtige zaak nog een' tijd lang als een geheim bij zich moet bewaren. Maar dat is treurig en beklemt het hart, wanneer men iets, dat voor allen was, dat geen geheim moest wezen, echter voor zich alleen behouden moet, omdat allen het gering achten en er ongevoelig voor zijn. Zoo kunnen de menschen Gods openbaringen tot geheimen maken, en duizenden, die zulk een' schat kennen konden en niet willen, maken dien voor vele meer verwijderde duizenden tot een' verborgen schat, welken deze misschien wel kennen wilden, maar

---

Oostersche wijzen zeer kort na JEZUS' geboorte heeft plaats gehad, zal men ook wel den kindermoord, die blijkbaar spoedig op dit bezoek is gevolgd, vóór den togt naar *Jeruzalem* op den veertigsten dag, moeten plaatsen. Deze minder naauwkeurige schikking der gebeurtenissen vermindert echter geenszins derzelver eigenaardige voorstelling. H.

niet kunnen. Doch dit alles zij den Heer overgelaten! Ik zie wel, ik moest mij over dit alles veel minder verwonderen dan ik doe. Wie ongevoelig is voor veel goeds, dat hij heeft, kan ligt ongevoelig blijven voor nog meer, dat hem gegeven is of zeer nabij gebragt. Zoo is het waarlijk met ons volk. Slechts een paar uit *Galilea* troffen wij aan, in de herberg, waar wij onzen intrek namen, dat gisteren om eene voorstelling hier gekomen was, welke God, zoo als zij ons verhaalden, onlangs uit grooten nood had gered en, zoo het schijnt, daardoor week had gemaakt. Bij deze menschen was het ons inwendig zoo goed, dat wij hun de heilige geschiedenis toevertrouwden, en zij namen die ook met onbeschrijfelijke vreugde aan; de vrouw stortte eenen vloed van heete tranen over haren zoon, dat God hem toch bewaren wilde, tot hij een vrome onderdaan werd in het rijk van mijnen Zoon. Dat is ook alles, ELIZABETH! wat ons van dien aard wedervoer, van *Bethlehem* tot in den tempel, en wat mij boven alles het meest aan 't hart ging, was, dat — denk toch eens, lieve nicht! — dat zelfs Jehova's priester, aan wien wij het kind en het losöffer overgaven, niet één' wenk noch spoor had, noch verlangde, omtrent het Goddelijke kind, dat hij voor zich zag. ô Vaderen Israëls! hadt gij dat gedacht, dat de Zoon des Allerhoogsten zoo miskend in *Jeruzalem*, in den tempel, ach! zoo onerkend zelfs in de armen zijner priesters gebragt zou worden? Ja ELIZABETH! ik belijde het u, er ging weder een gebed op uit de diepste diepte mijner ziel, toen ik daar bij en met den priester voor Jehova op mijne knieën lag. En het kirren der tortelduiven vermengde zich met de toonen van den weemoed mijns harten, en het scheen mij toe, dat het kind in lange niet zoo ernstig stil in oog en gelaat was geweest als nu. ô Vriendin! hoezeer drijft het ons tot God, als wij miskend worden! En zie, de Heer scheen wederom het verste te zijn, waar Hij het meest nabij was. Toen de priester ons had laten gaan,

kwam ons een ongemeen beminnenswaardig grijsaard te gemoet, met sneeuwwit haar, en met een oog vol van levendige vreugde en liefde, zoo mager alsof hij van het doodsbed ware opgestaan, en toch met vasten en vluggen tred. Hij verdubbelde de snelheid zijner treden, liep dadelijk op mij toe en groette JOZEF en mij met een liefderijk zegenend oog; maar terstond wendde zich zijn blik, en strekten zijne handen zich uit naar het kind, en hij nam het van mijnen arm in de zijne; — zijn gemoed, dat zagen wij wel, was in groote mate bewogen, en weldra hoorden wij, dat God met hem was. Dat hadt gij nu ook moeten zien en hooren, mijne ELIZABETH! Er is buitendien op Gods aarde naauwelijks iets treffender, dan wanneer een grijsaard, met sneeuwwitte kruin, nog voor zijn' dood de lang gewenschte vreugd beleeft, van grootvader of overgrootvader te worden, en een' vurig verlangden zuigeling op zijne armen draagt, en onder vreugdetranen hem zegent. Maar deze grijsaard smachtte van verlangen, om de komst van Gods Gezalfden te beleven, en beleefde die, en had Hem nu op de armen, en wist het, dat hij Hem nu op de armen droeg, en als een vertrouweling van God ving hij aan te bidden: „Nu laat gij, Heer! Uwen dienstknecht gaan in vrede, naar Uw woord; want mijne oogen hebben Uwe Zaligheid gezien, (ja, hij had ook het kind met heilige, onverzadelijke blikken aanschouwd, als wilde hij het door en door zien;) die Gij bereid hebt voor het aangezigt van al de volken: een licht tot verlichting der Heidenen en tot heerlijkheid Uws volks Israëls!" Hoe JOZEF en ik daar bij stonden, vol verwondering en aanbidding, kunt gij wel denken. Die man is een vertrouweling van God; die heeft diepe inzigten in de leidingen des Allerhoogsten met mijnen Zoon, — ja! met Zijnen Zoon. En toen hij mij het kind weder in mijne armen gaf, (hij deed het met een gelaat, dat glinsterde van heilige vreugd,) zoo sprak hij hartelijke woorden van zegen over mijnen man en mij; zij ver-

kwikten mij tot in de ziel. Hij eindigde echter met iets, dat mij even zoo diep wondde, dat mij gedurig vol verbazing doet nadenken, en God weet hoe lang nog dit zal doen. Hij wees met den vinger op het kind en zeide: »Ziet! deze wordt gezet tot een' val en opstanding veler in Israël, en tot een teeken, dat wedersproken zal worden; (en ook een zwaard zal door uwe eigene ziel gaan.)" [Hier zag hij mij medelijdend en bemoedigend aan.] »opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden." Wonderbaar woord! Zoo zal het mij om dezen Zoon nog dikwijls donker worden; zoo zal Hij ook volwassen nog een' tijd lang, niet slechts ongeacht, maar miskend, ja door tegenspraak aangevochten blijven? Hoe diep moet dit volk nog wel vervallen? En welke zware beproeving mag mij nog wel aanstaande zijn? Heer! ik ben uwe dienstmaagd; mij geschiede naar Uwen wil! Geen vader legt zijn kind meer op dan het dragen kan. Wat ook gebeure, wanneer de Heer mij maar steeds genadig door Zijn woord daarop voorbereidt, gelijk Hij dat doet, dan zal des Heeren woord wel bestendig de vaste grond van mijn geloof zijn. Dit woord omtrent duistere uren, die ons wachten, was het laatste dat SIMEON (zoo heet de grijsaard) ons zeide; maar niet het laatste, dat de Heer op dit merkwaardig tijdstip ons hooren liet. Op hetzelfde uur en oogenblik, toen SIMEON het kind in zijne armen nam, kwam de profetes HANNA daar aan. (Zoo zeide men mij dat zij heet, toen ik naderhand daarnaar vroeg, eene vier en tachtig-jarige weduwe, PHANUËLS dochter, uit den stam van ASER, die slechts zeven jaren met haren man leefde. Uw man moet haar wel kennen, zij moet zich sedert langen tijd dag en nacht aan vasten en bidden in den tempel hebben toegewijd.) Met edele bevalligheid en eenvoudigheid, en met eene levendigheid, die haar als verjongde, gaf zij eenen heiligen weêrgalm van SIMEONS lofzang. Met zegevierend geloof herhaalde zij SIMEONS eerste woorden, en voor eene poos overwon zij ook in

mij de smart, welke SIMEONS taal mij had aangebragt. „Evenwel is God Israël goed en Hij geneest de gewonde ziel; evenwel zal alle vleesch Gods heil zien; evenwel zal Hij zegepralen, en des Heeren raadslag zal door Zijne hand gelukken. Loof, mijne ziel! den Heer; Hij is toch het heil voor het aangezigt der volken, de zon der natiën, de heerlijkheid van Zijn Israël. Loof, mijne ziel! den Heer, en dat zij, die des Heeren aangezigt zoeken, Zijnen heiligen naam aanbidden!" Gij ziet wel, hoe dat balsem was voor mijn hart. Zij sprak het met een verwonderlijk vertrouwen, en onze harten werden mede tot geloof en aanbidding gestemd, gelijk doorgaans gebeurt, wanneer de tong, die spreekt, door den Geest des Heeren wordt bewogen, en dat werd HANNA's tong zoowel als die van SIMEON. ô! Hoe geheel levende in de hoop, hoe vol van de vreugde des geloofs zal zich weldra dit lieve, onvergetelijke paar oude menschen in het graf ter ruste leggen, en met de vaderen ontwaken tot de vreugd Zijns rijks. — Nu gingen wij spoedig rustig en stil onzen weg; wij hadden niets meer in *Jeruzalem* te doen. Mijn hart was gesterkt; Gods beloften omtrent mijnen Zoon waren van nieuws verzegeld en dat was genoeg. *Jeruzalem* bewoog zich niet, en Gods hand bewoog zich niet, om *Jeruzalem* uit den slaap te wekken. Zoo rust het zaadje van een' grooten boom in de aarde, en geen mensch, dan die het zaaide, en misschien een, die het zag zaaijen, weet, wat groots eens daaruit zal opwassen. God zij met u en uwen ZACHARIAS! (Ach! ware het zijne dagordening en zijne beurt geweest, toen wij het kind en het offer in den tempel bragten!) Druk voor mij uwen JOHANNES aan uwe borst.

XXVII.

ZACHARIAS AAN MARIA.

Een fragment.

Daar krankheid, die, Gode zij dank! niet gevaarlijk is, mijne vrouw verhindert, om te antwoorden, zoo droeg zij het mij op, om u, gezegende moeder mijns Heeren! dank te zeggen voor het nieuwe bewijs uwer vriendschap en vertrouwelijkheid jegens ons. MARIA! gij steldet den eerstgeborenen den Heer voor, naar Zijne wet, maar met dit losgeld is deze uw Zoon niet gelost; de Geest des Heeren spreekt: »Ik wil Hem zelven ten offer, den eerstgeborenen van God en van MARIA!" Zie, hoe wijselijk heeft de Heer u daarvan door Zijn' Geest een' wenk gegeven, op den dag Zijner voorstelling en niet vroeger. Het zal geschieden, gelijk de Heer door SIMEON heeft gesproken. Uw eerstgeborene kan niet gelost worden. Maar Hij zal zich opofferen, om allen te lossen, die anders niet gelost konden worden.

Er zal echter geen enkel woord op de aarde vallen van alles, wat bij Zijne geboorte, en vóór en na dezelve, gejuicht, gezongen, geprezen is geworden door den Geest der voorzegging.

Uw geest verheuge zich bestendig in God uwen Zaligmaker. Hij, die vernedert, verhoogt ook; Hij, die wondt, geneest ook. Onze ziel maakt den Heer met u groot.

XXVIII.

JEDAJA AAN ADDI.

Een fragment.

(Lukas II: 38 b.)

—— Dat is nu alles, wat ik hieromtrent door ingewonnen berigten vernam, en zoo naauwkeurig mo-

gelijk in dit verhaal voor u heb zamengetrokken. Ik moet u echter ook nog het laatste en heugelijkste verhalen, dat gisteren voorviel.

Gisteren omtrent den middag liet uwe moei HANNA aan ons, hare vrienden, zeggen, wij moesten allen terstond na den middag zamenkomen bij AHESA, den bakker in de Tempelstraat; zij had ons iets te zeggen, en wilde toch gaarne tegen het avond-gebed weder boven in den tempel zijn. Mijne vrouw en ik maakten ons gereed om te gaan, maar hadden nog vooraf met ons oudste kind eene zonderlinge ontmoeting. Zij had reeds eenige dagen groote nieuwsgierigheid betoond, om te weten wat de inhoud ware van zoo menig ernstig, nu eens bijzonder opgeruimd, dan weder bijzonder weemoedig gesprek, dat zij ons zag houden, en waaraan zij zich anders niet veel liet gelegen zijn. Zij liet hare moeder geene rust, tot deze haar omstandig had verteld van HANNA de profetes en van SIMEONS genezing, toen zij ons hoorde verhalen van die ernstige, Godvruchtige redenen, welke zij bij deze gelegenheid, zoo als ik u straks zeide, in den kring der onzen had gevoerd. Nu vernam zij, dat HANNA ons liet roepen, omdat zij ons iets te zeggen had. Terstond begon zij hare moeder en mij dringend te verzoeken, wij zouden haar toch meênemen, zij wilde het ook hooren, HANNA had zeker iets van den Messias te verhalen. Wat wij er ook tegen zeiden, om haar terug te houden, zij antwoordde met zulk eene levendigheid, en dikwijls zóó treffend, dat wij er meê verlegen waren, wat er op te zeggen. Zij kwam maar telkens daarop terug, dat wij zelven gezegd hadden, HANNA had zoo voortreffelijk gesproken, en men kon het niet herhalen zoo als zij het gezegd had, men moest zelf haar hooren. En honderdmaal beloofde zij, zij wilde waarlijk vroom worden en God gehoorzamen, zoodat de Messias zeker vreugde van haar zou beleven; zoodat wij eindelijk niet meer anders konden, dan haar vergunnen om mede te gaan. Toen wij nu kwamen, was HANNA

reeds bij RHESA, en wij verontschuldigden ons over de kleine, en verhaalden haar dringend verzoek. De vrome vrouw lachte liefderijk en vrolijk, en wenkte SALOME. »Kom!" zeide zij, »wie vroeg zoekt, zal vroeg vinden; kom, mijne lieve!" En de hand zegenend op haar voorhoofd leggende, sprak zij: »De Heer moge u inwijden voor de vreugd, waarvan gij spoedig zult vernemen!" Intusschen verzamelden zich weldra al de genoodigden. »De vrede Gods zij met u, geliefden!" zoo ving terstond HANNA aan; »SIMEON groet u, hij wilde heden in den tempel blijven, en zeide, dit mogt wel de laatste dag zijns levens zijn, dien hij in Gods huis konde doorbrengen, en hij verzocht mij u te verhalen, wat ons wedervoer. De Geest des Heeren, die onfeilbare, wees hem heden reeds vroeg naar den tempel henen, op het tijdstip, toen hij het doel zijner wenschen zou bereiken, en ik kwam daar mede. Mijne ziel was heden bijzonder gestemd, om met het vurigste verlangen te bidden, en de Heer bestuurde het zoo, dat ik onverwachts datgene vinden moest, waarvoor ik uit Zijnen tempel heilige smeekingen tot Zijnen troon had willen opzenden. Verneem het, gij kleine schaar, die den Heer zoekt, en hoopt op Zijn heil. Moge de Heer het allen doen vernemen, die in alle oorden van *Kanaän*, ja overal op aarde, vragen naar Zijnen Gezalfden, en welke wij nu niet kennen! JOZEF en MARIA, een timmerman van *Nazareth*, met zijne jonge vrouw, kwamen met eenen eerstgeborenen van *Bethlehem*, om dien voor te stellen. SIMEON trad hun te gemoet, toen de priester hen liet gaan, en ziet! daar erkent hij, dat dit kind diegene is, die komen zou in den naam des Heeren. JEZUS heet Hij; zoo heeft een engel Hem benoemd vóór Zijne geboorte; Hij zal Zijn volk verlossen van hunne zonden. En SIMEON nam Hem in Zijne armen, onder het storten van tranen der vreugde. Lofzingend gaf hij aan den Heer Zijn leven over, voorspelde geheimvolle dingen over het kind en de moeder, en gaf haar

weder haren zoon in de armen. En mijn hart vloeide over; ik dankte Jehova voor het heil der volken, voor den Koning van *Sion*, voor de eer van Israël, en aller hart was één gebed."

Hier droogde HANNA weder hare tranen af. En terwijl zij zeide: »aller hart was één gebed," vielen wij allen op onze knieën, en ons aller hart werd ook ééne dankzegging, één lofllied. Mijn broeder smeekte bijzonder voor onze kinderen, en om zegen over hunne opvoeding; allen, die er waren en kinderen hadden, waren diep getroffen. Hierop begon NERI (de oudste zoon van KAINAN, den metselaar, een jongeling van twintig jaren, wien zijn vader volstrekt niet wilde laten studeren,) deze NERI begon nu afzonderlijk blijden dank uit te storten, en gebeden te doen voor allen, wier jaren tot in de dagen van des Messias' regering zouden reiken, en voor de genezing van zijne bruid, die sinds jaar en dag gekweld wordt door een' melancholischen angst, dat zij haar twintigste jaar niet zal overleven. Zij werd nog bleeker, toen NERI zoo bad, en gevoelde zich voor het eerst tot eene blijde hoop gewekt, en met nieuw leven er door bezield. Ook MICHAL, de weduwe van den zoogenaamden *rijken heer*, van een' geheel verarmden verkwister, met twaalf nog jonge kinderen, die nooit anders dan met zwaren kommer beladen bij ons was, werd vrolijk en verhief zich tot blijmoedig vertrouwen op God. In één woord, het was alsof allen bezield waren door éénen Geest, door Goddelijke vreugde.

XXIX.

JEDAJA'S VROUW EN DE KLEINE SUSANNA, HAAR JONGEN KIND.

SUSANNA. Maar zij wil in het geheel niet meer.

Moeder. Wel, laat haar haar eigen' zin doen.

S. Maar zoo is het alsof ik geen zusje had. Ik weet niet, wat daar achter steekt. Sedert dien middag, toen zij volstrekt met u wilde en toen vader haar eindelijk meênam, is zij niet meer zoo als zij te voren was.

M. Doet zij niets u ten gevalle? Dat is niet goed. Dat wil ik haar.....

S. Neen! Neen! Waarlijk niet! Zij doet alles voor mij wat zij kan. Zij is nog veel liever voor mij dan zij te voren was. Wat zij aan mijne oogen ziet dat ik gaarne had, dat doet zij; zij wil maar in het geheel niet meer met mij naar de kinderen op straat. Ach! gij wist wel, zij was anders altijd het eerst en het laatst op straat.

M. Nu, zij wordt ook alle dagen ouder. Zij houdt anders heel veel van u. Gisteren heeft zij het mij nog gezegd: »Ik heb SUSE toch lief; SUSE is een braaf kind."

S. Heeft zij? Maar waarom is zij sinds dien tijd zoo vrolijk, en wil toch zoo weinig meêspelen? Is dat niet vreemd?

M. Mijn goede kind! Arbeid, die niet te zwaar is, maakt ons even vrolijk als spel. Meent gij, dat ik met u zou willen ruilen? Ik kon immers, zooveel ik maar wilde, op straat gaan?

M. Neen, zeg het mij toch! SALOME is zoo geheel anders. Zij loopt de armen zoo na, als zij er eenen wat kan geven of iets voor hem doen kan; te voren gaf zij haar geld liever aan vader, opdat die iets voor haar kocht. En alle morgen is zij vóór ons uit het bed en zingt als de vogels. Hoe is dat liedje ook, dat zij altijd zingt: *Schoonste kind? dat, bevrijd van smart en kwaad?*

M. Eenvoudig kind! Wat weet gij daarvan? Meent gij dit:

Schoonste kind uit JUDA's zaad,
Groei voorspoedig!
Dat, bevrijd van smart en kwaad,
Haast Uwe aard, bij vrede en orde,
't Menschdom tot een' hemel worde (*)!

Meent gij dit?

S. Ja, dit juist. Wat voor een kind bedoelt zij toch? Wat wil zij toch? En gisteren, toen gij onder het eten verhaaldet van dien boozen man, en toen ik zei: »Ach! lieve moeder! dat er toch maar geen booze menschen meer op aarde waren!" toen zag SALOME u ter sluip aan, met een vrolijk oog, en lachte, alsof zij tegen u zeggen wilde: »Niet waar, moeder? wij weten wel wanneer er geen booze menschen meer zijn zullen." Wat is er dan toch? Zij hield zich aanstonds weêr alsof er niets ware, opdat ik niets zou merken; maar ik zag het wel.

M. Verzoek haar zelve eens, dat zij u zegge, wat haar zoo vrolijk maakt. Zij zal het u wel gaarne zeggen.

XXX.

DE HERDERS BIJ DE KRIBBE.

Een Zangstuk.

Hier is het geheele zangstuk, waaruit dat meisje een gedeelte zoo dikwijls zong. Het is door een' ongenoemden jongen Joodschen dichter, die het rijk van God verwachtte en van de geschiedenis wist, vervaardigd en onder deze menschen verspreid geworden.

Hier slaapt, — hoe lacht het in dien slaap! —
't Beminlijk kind, de schoone knaap,
Uit herder DAVIDS stam gesproten;
Gebloemte en frissche klaverblaân,
Biên hem, der herdren Heer, het molligst rustbed aan.

(*) Zie bl. 71.

Haast vliet de melk, met volle stroomen,
Door beemde en weiden heen,
Waar lamren met de moeder treên;
De rotsen zijn bedekt met vruchtbre olijvenboomen;
Het goudgeel graan schiet golvende op
Uit d'onbeploegden grond, — uit vroeger dorre zanden
Golft zacht de honingbeek door vette weide en landen;
Dan ziet men *Thabors* top
En *Hermons* heuvlen met vernieuwd gebloemte pralen,
En *Karmel* steekt de kruin, van vruchten zwaar, omhoog;
De drijver bindt, voor aller oog,
Zijn vrolijk veulen aan den wingerd,
Terwijl hij 't golvend kleed door 't zuivrend druifnat slingert.

Herders, die dit moogt ervaren,
Grijpt uw' fluiten, spant uw' snaren,
Laat uw dagwerk vreugde wezen,
Heel uw leven één gezang!

God der herders, wiens vermogen,
Sin, en *Kades* zandwoestijn,
Aan haar woestheid haast onttogen,
Edens hof gelijk doet zijn,
Wordt door menschentongen
Ooit uw lof volzongen?
Neen, — elks hart zij u ten loflied,
Ieders vreugd zijn dankgebed.

Herders, die dit moogt ervaren,
Grijpt uw' fluiten, spant uw' snaren,
Laat uw dagwerk vreugde wezen,
Heel uw leven één gezang!

Haast streelt, met ingetrokken klaauwen,
De leeuw 't onnoozel lam,
En komt de morgen 't veld bedaauwen,
Dan ziet men, zacht en tam,
Leeuwinnen naast de rundren leiden
Naar 't zelfde grasrijk veld,
En 't weerloos jongske zal ze weiden,
Gelijk de Godspraak 't heeft voorspeld.

Want SILO's rijk is dan gekomen,
Zijn' lendnen zijn met vrede omgord,
Zijn' rijksstaf is genâ, geen krijg wordt meer vernomen,
Waar aan Zijn' wet gehoorzaamd wordt.
De bogen zijn verbroken,
De strijdkar is verbrand,
Het zwaard wordt als houweel in 't hart der aard gestoken,
De scherpe speer wordt in den grond geplant,
Wordt daar olijf en spreidt haar schaduw over 't land;
Want SILO's rijk is dan gekomen,
Zijn' lendnen zijn met vrede omgord,
Zijn' rijksstaf is genâ, geen krijg wordt meer vernomen,
Waar aan Zijn' wet gehoorzaamd wordt.

Keer, keer spoedig, lieve vreê,
Deel al 't schepsel 't heil weêr meê,
Dat het smaakte in *Edens* hoven,
De aarde is twist en tweedragt moê,
Keer ons weêr uw aanschijn toe,
Daal weêr van Gods troon, hier boven,
Waar ge eens veilge wijkplaats vond,
Op dit wachtend wereldrond!
Dáár omhoog en hier beneên
Zij op nieuw de lofzang één!

De zwarte pest zal eens niet meer
In 't duister om ons waren,
De middag schiet geen vuur meer neêr
Dat ziekte en dood kan baren.
Geen knellende angst, geen bang gezucht
Verneemt men meer, als door de lucht
Gods wagens rollend kletteren;
Zij schieten statig hoog door 't zwerk,
Maar dragen van geen toorn meer 't merk,
En zullen niets verpletteren.
Gods zalig volk roept uit: — » Daar wil Jehova troonen,
» En onze SILO zal bij zijne herdren wonen!" —

Schoonste kind uit JUDA's zaad,
Groei voorspoedig!
Dat, bevrijd van smart en kwaad,

Haast Uwe aard, bij vrede en orde,
't Menschdom tot een' hemel worde!
Jubelt, stommen! Kreuplen! springt
Als de reeën door de weiden!
Dooven! luistert, waar men zingt
't Godgevallig vreugdelied!
Blinden! laat zich 't oog vermeiden,
Daar het weêr Gods schepping ziet!
Ziekte zwicht, met kwaal en plagen,
Schooner heilëeuw zal haast dagen!

Schoonste kind uit JUDA's zaad,
Groei voorspoedig!
Dat, bevrijd van smart en kwaad,
Haast Uwe aard, bij vrede en orde,
't Menschdom tot een' hemel worde!

Ei zie, — het kind ontwaakt!
Zie, hoe een Goddlijk vuur Hem zacht uit de oogjes blaakt,
ô Zie, hoe klimt dit vuur!
Eens zeker slaat het uur,
Waarin al 's afgronds magt,
Verpletterd door Zijn' blik, verzinkt in d'eeuwgen nacht.
Moog' 't bloed hem aan de verznen kleven;
Hij sluit den afgrond digt, doet de aarde op nieuw herleven;
Gezuiverd is haar grond, 't herboren aardrijk lacht.

Neen, voor geen' zoon van 't stof,
Maar voor Gods Eengeboren,
Klonk 't hemelsch lied van vreugde en lof,
Toen, neêrgedaald uit 't englenhof,
Gods engel ons deez' nacht de blijdste maar deed hooren.

Hoe stortten wij al siddrend neêr,
Toen ons het Goddlijk licht omscheen!
Hoe werd het hemel om ons heen,
Bij 't dalen van het englenheer!
Hoe treffend klonk hun lied!
Mijn ziel! vergeet het niet,

Moge eer de tong, verdroogd, mij aan 't verhemelt kleven!
— ô Neen! het blijft ons bij, tot aan het eind van 't leven:
Stemt, herders! in dat lied, dat elk 't hier staamlend zing',
Opdat het vroeg in 't oor van onzen Heiland dring'.

God zij in de heemlen eer!
Vrede daalt op de aarde neêr!
God vindt, tot het eind der dagen,
In den mensch weêr welbehagen!
Hallelujah! looft den Heer!

XXXI.

AANDOENINGEN VAN DEN JONGEN SAMMA.

Zijt stil, mijn hart! en verkwik u in de hoop op den eeuwigen vrede, die uit Gods paradijs zal wederkeeren en heerschen over de wijde aarde. Rust uit, vermoeide geest! onzalige getuige van den onzaligsten twist in het huis mijns vaders! Spoedig genoeg moet gij terugkeeren in het onstuimig geraas der kijvenden, en zwijgen en lijden, of spreken en met woorden des vredes, als met olie, de vlam van den strijd nog meer doen woeden. *De goddeloozen hebben geen' vrede* (*). Och! dat ik niet geboren ware, waar God zoo vreemd is en niet klagen moest over hem, die mij het aanzijn gaf! — *En ik zal u een nieuw hart geven, en zal eenen nieuwen geest geven in het binnenste van u* (†). O! geef aan mijne ouders een nieuw hart, geef hun dien nieuwen geest, opdat zij ook wonen in het land, wanneer er vrede woont en geregtigheid heerscht in Zijne dagen. Bereid hen voor Uw vrederijk! Toon het hun van verre in de zacht ineensmeltende kleuren der eendragt en der rust, opdat hun hart zich schame over zijne oproerigheid en van het roofgedierte zachtmoedigheid leere. Spoedig, ja spoedig zal het

(*) Jes. XLVIII: 22. (†) Ezech. XXXVI: 26a.

zijn; och! dat het spoedig ware: *De wolf zal met het lam verkeeren en de luipaard bij het bokje nederliggen; het kalf en de leeuw en de os te zamen, een klein jongske zal ze hoeden! Dan zal de beerin grazen gelijk de koe, hare jongen liggen in hetzelfde leger; en de leeuw eet stroo, gelijk het rund. Dan zal de zuigeling spelen bij een adderen-hol, en het pas gespeende kind zijne hand steken in den kuil des basilisken. Noch leed, noch schade zal men aanrigten op mijnen ganschen heiligen berg; want de aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de zee bedekken* (*).

Ach! hoe schat mijne vermoeide ziel zich reeds zalig genoeg, wanneer zij verlost wordt van strijd en jammer! Hoe hebben de woeste, de bulderende stormen der twistzucht de diepere smarten mijner ziel als overschreeuwd en mijnen zin verstompt voor de balsemende hoop, die hooger troost voor dieper lijden geeft!

O Mijne ZIPPORA! Godgewijde! Wanneer gij eens ontwaakt in heerlijkheid, en met uw verhelderd, hemelsch oog opziet naar Hem, die u wekt, en omziet en navraagt naar uwen SAMMA en hij in uwe armen vliegt, en hij nu eeuwig de uwe is, gij eeuwig zijne ZIPPORA zijt!

Wees mannelijk, mijn hart! en verdraag tot dien tijd haar verlies, en dat nog hardere lot, van haar zelfs niet in ruste te kunnen beweenen.

Wees mannelijk, mijn hart! ook bij den toorn uws vaders, als hij u vertrouwelijk ziet omgaan met eenen, die de verlossing Israëls verwacht en zich verheugt over den zoon van MARIA; verdraag zijnen toorn, en dat nog hardere lot der scheiding van zulk eenen geliefden, om des vredes wil.

(*) Jes. XI: 6—9.

XXXII.

GERSOM AAN SECHANIA IN ROME.

Ik zet mij wederom neêr, om u te schrijven, en bewaar de brieven bij elkander tot de eerstkomende gelegenheid, om u die te doen geworden.

De oogen beginnen mij thans open te gaan omtrent de valschheid juist der meest beroemde Farizeën. Ik kom daar zoo even van een ernstig gesprek, waarin ik mij, zelfs boven mijne jaren, vrijmoedig heb uitgelaten tegen Rabbi HAKKOTZ, een' zeer ouden en aanzienlijken Farizeër. Ik meende echter ook, dat de meest onbewimpelde vrijmoedigheid hier op de regte plaats was. Want verbeeld u, hij begon SIMEON en eenige anderen van de vroomste menschen in verdenking te brengen, van welke ik u in een' der vorige brieven verhaalde; menschen, die zich met de eigenlijke Farizeën juist nooit regt vereenigen konden. En wat mij het meest boos maakte, was dit, dat hij, — alleen om te bedillen en om tegen te spreken, alleen van wege hunnen inwendigen haat tegen alles dat waarlijk Goddelijk en goed is, maar van ergens elders, dan van hen komt, — dat hij daarom zwarigheden opperde tegen onze vreugde over den geborenen CHRISTUS Gods: dat mogt HERODES ter oore komen en hem zeer mishagen, en wel zeer nadeelige gevolgen na zich slepen. En let wel, SECHANIA! zoo waar als de Heer leeft! hij was bij de laatste zamenspanning der Farizeën een der ijverigsten. ô! Ik vergeet het niet, met welk eenen gemaakten, bijna dollen ijver hij overal, waar hij kwam, aan lieden van hunne partij voorpreekte: »God alleen willen wij gehoorzamen! God alleen zweren wij den eed der trouw en der gehoorzaamheid!" Met welk eenen vromen ijver hij zich verklaarde tegen den eisch van AUGUSTUS (*). Niets gold hun AUGUSTUS en niets

(*) Eenige jaren vóór JEZUS' geboorte riep AUGUSTUS alle Joden op, om

HERODES. God boven alles en niets nevens Hem! Zie, nu keuren deze menschen het af, dat wij den verschenen Gezalfden Gods vereeren en ons over Zijne geboorte, ach! waarlijk wel stil en zonder eenig gedruisch, verheugen. Nu moeten wij ons voor den Koning HERODES in acht nemen, en ons om zijnentwil en om de nadeelige gevolgen, die dat hebben konde, niet verheugen in de vreugd, die geheel ons volk te beurt viel! ô! Die huichelaars! Men zal het zien! sterven wil ik, wanneer niet deze menschen eens, zelfs tegen den Messias, zich aankanten, zoolang zij kunnen. Of kunt gij u voorstellen, mijn vriend! dat Gods Messias welgevallig zal zijn aan menschen, die alles opofferen aan den roem hunner heiligheid, en alles lasteren, wat hun geen hulde biedt? Kunt gij u dat voorstellen? Ziet gij niet uit alles, wat ik u verhaalde, hoe God de groote heeren, de beroemde heiligen, de eerzuchtige ijveraars alle voorbijgaat, hoe niets van al het schoone en heerlijke bij de verschijning Zijns Gezalfden hun te beurt viel, hoe al deze heilige geschiedenissen ons toeroepen: God wil den ootmoed loonen? ô Vriend! Dat is het, wat wij uit al die voorvallen leeren moeten. Hij is nog in mijne borst, de wortel van den geestelijken hoogmoed; met Gods hulp moet hij er uit! Die menschen hadden mij reeds bijna met hen in het verderf der huichelarij gestort. Mijne kennismaking met JEDAJA redde mij nog ter regter tijd; God zij daarvoor geprezen! Ik vreeze, HAKKOTZ zal, bij de eerste gelegenheid, over mij klagen bij mijn' vader en ik zal mij bij dezen moeten verantwoorden. Ik wil

---

bij den God hunner vaderen te zweren, dat zij hem, en nevens hem HERODES, getrouw zijn en gehoorzamen zouden. Dit zwoer het Joodsche volk. Meer dan 6000 Farizeën weigerden echter dezen eed, voorgevende, dat zij God alleen wilden gehoorzamen. Zij werden deswegens tot eene zware geldboete veroordeeld, welke de vrouw van FERORAS, HERODES' broeder, voor hen betaalde. Bij die gelegenheid was de roem der Farizeesche heiligheid niet weinig gestegen. (Men vindt deze bijzonderheid bij FLAVIUS JOSEPHUS, *Joodsche Oudheden*, B. XVII. H. 3. H.)

God bidden om zachtmoedigheid; want, God vergeve het mij! dat zou een triomf voor HAKKOTZ zijn, wanneer ik mij tegen mijnen vader vergreep! Dat zou terstond overal worden rondverteld en aan ons geheele hoopje als schuld worden toegerekend. Gij zult geheel weten, hoe dat afloopt. Wat zegt gij van deze plaats bij JESAJA, die diepen indruk maakte op mijn hart, juist toen het bij mij, met den Farizeeschen zin, een beslissend tijdstip was: *Vermoeid van den langen weg, zegt gij niet: ik geef het op! gij voelt nog kracht in uwe hand, daarom meent gij dat niets u deert* (*).

XXXIII.

JUDITH EN LEA, BIJ DEN SALOMONSVIJVER NABIJ BETHLEHEM.

(Mattheus II: 16—18.)

J. Ach! nergens vindt mijn hart rust. Het was mij anders hier zoo goed; juist mijne zoetste uren heb ik hier met BENJAMIN doorgedweept. Maar alles, ook het minste, wat mij hem herinnert, ontrust mij thans. Ach! mijne LEA! had ik de vrome rust van uw hart! Ik heb mij te ver met hem ingelaten; gij moet dat weten, hoezeer ik er mij ook over schame. Heilig zij mij het oogenblik, waarin God mij door jammer en ellende weder terugdrijft tot mijne ernstig gestemde vriendin, mij drijft, om haar mijn gansche hart te openen en troost te zoeken in hare bestraffing. Ach, LEA! ik werd ontrouw aan mijnen opregten, goeden JAKOB. BENJAMIN won mijn hart door zijnen beschaafden en gevoelvollen toon, en zijn Sadduceesche zin en zijne dartele zeden, die hem bedorven hadden, bedierven allengs mij mede. Met duizend dingen bragt ik mijn geweten in slaap, en in de algemeen heerschende zeden bij allen van mijnen stand vond ik genoegzame verontschuldiging voor eene handelwijs, die ik toch in mijn

(*) Jes. LVII: 10.

binnenste altijd veroordeelde. Het meest bedierven mij zijne gezangen, die hij zelf opstelde; hij noemde ze altijd Salomonsliederen. Nog in den laatsten herfst zong hij er hier een der onvergetelijkste. — Doch vergeef mij; wat verhaal ik nu daarvan! Gij ziet de zwakheid van mijn hart. — Welk eene ijdele verschooning gaven mij toch de zeden van anderen, hoe algemeen ook, en zelfs de dartelheid, die in het huis mijner ouders heerschte, vooral voor een hart als het mijne, dat God toch reeds zoo vroeg voor edeler aandoeningen vatbaar maakte; waarin Hij reeds zoo vroeg het voorgevoel van groote dingen verwekte. Ach! hoe heeft zich mijn hart laten vervoeren van een' schoonen weg, die regelregt naar het heerlijkste doel henenleidde, en zich' vermoeid in eenen doolhof van bedriegelijke gevoeligheid en verfijnde zinnelijkheid. En ik zocht mijne rust altijd maar weder in dien zelfden doolhof — en wie weet, hoe lang ik dat nog gedaan zou hebben, zoo niet droevige lotgevallen er mij hadden uitgedreven. Mijn JAKOB stierf, wien ik het leven heb verbitterd en wiens waarde ik dagelijks meer gevoel. Zijn laatste woord, dat hij mij zachtjes zeide, was: » God vergeve u, zoo als ik het doe! Door smart zal Hij u leiden tot erkentenis van Zijn heil; dat duurt niet lang." En hij stierf; en dat was de eerste slag; en zeven weken na hem stierf dat zoo veel belovende meisje BILHA, vier jaren oud; dat was de tweede slag; en nu rukt mij die schrikkelijke moordnacht den kleinen JAKOB, dat evenbeeld zijns vaders, van de borst. Dat ik die beelden van mij kon verwijderen, die waar ik ga en sta voor mij zweven! De soldaat, die op eenmaal in de kamer treedt, mij den zuigeling van de borst neemt, en zoodra hij ziet dat het een jongen is, hem doodsteekt, hem bloedend in het bed werpt, met scherpen blik in de kamer rondziet en zonder een woord te spreken weggaat; die spraakelooze moordenaar en het stervende kind en zijn laatste blik, als wilde hij zeggen: » Moeder! nu zijt gij alleen!" o! hoe ontga ik die martelende voorstellingen?

L. Houd op! Gij brengt ze u nabij, die beelden des jammers, in plaats van ze te verwijderen.

J. Ja, LEA! gij hebt gelijk.

L. Ik klaag aan God mijne smart; klaag gij haar met mij aan den Almagtigen. Het is wonderbaar wat Hij beschikt. Ik dacht te bezwijken, als in het oogenblik, toen ons zoontje ook vermoord was, eenige mannen en vrouwen uit de buurt onder luid geween bij ons inkwamen; eene vrouw, bij welke even te voren twee kinderen waren omgebragt, liep in onze deur bijna tegen den krijgsknecht aan, wiens zwaard droop van het bloed mijns kinds; zij gaf een' gil, die door merg en been drong, en viel in onmagt. En intusschen kwam, buiten adem en doodsbleek de meid van ABIGAËL, de vrouw van den raadsheer, om mij te verzoeken bij hare vrouw te komen. Haar zoontje en ook haar man, die zich tegen de soldaten verzetten wilde, lagen vermoord, en de vrouw, toen zij weder tot zich zelve kwam, had mij bij mijn' naam geroepen en God gebeden, om te mogen sterven. Ik dacht zelve te zullen bezwijken, maar ik sterkte mij echter in God en ging, en zag onder weg velerlei jammer van weenende ouders, en wanhopig razende moeders, en dat snel en sprakeloos uit en ingaan der soldaten, zoodat mijn hart bij elke schrede als met duizend dolken doorstoken werd. En toen ik kwam was ABIGAËL reeds gestorven. Ik ijlde terug naar de mijnen. — Doch vergeef mij, vriendin! ik maak het even als gij; ik verlevendig maar bij u en mij zelve onverdragelijke smart.

J. Vergeef gij mij, ik kan mij niet genoeg schamen. Zoo heb ik jaren lang de edelste vriendin verwaarloosd, dat ik niet eens wist, dat gij een zoontje hadt van dien leeftijd.

L. Ware dat slechts mijne grootste smart, het verlies van mijnen, gewis engelachtig schoonen, jongen!

J. Wat kan u dan nog meer dan dit smarten?

L. Zelfs op dien dag van grooten rouw, toen

alles vol lijken was en lijkstaatsies uit alle huizen en straten, alles vol van weenende en jammerklagende vaders en moeders, broeders, zusters en grootouders, zelfs toen mijn hart bijna bezweek van eigene smart en die van anderen, drukte mij meer nog dan alles; — ach! eene bekommering, die u, JUDITH! misschien vreemd is.

J. En welke dan? Zij moet mij niet vreemd zijn; ik wil haar met u deelen.

L. Ach! wie bekommert zich daarover, of de woede van den tiran ook den zoon van MARIA heeft bereikt? Alles keert zich in mij om, alles wordt mij zwart voor de oogen, wanneer ik mij dat voorstel! En toch verwijt ik mij dikwijls mijne zwakheid, en zeg tot mij zelve: »Wanneer hij inderdaad Israëls Messias is, zal God Hem dan niet voor het zwaard van een' tiran en van alle tirannen weten te behoeden? Dan houd ik mij weder eene poos daaraan vast; maar dan krijgt weder de ontzettendste vrees in mij de overhand, van welke ik nooit geheel bevrijd zal worden, indien God zich niet laat verbidden, om mij Zijn licht te schenken in de ziel. Het is de redding van dat zoontje des herders, waardoor mijne bekommering dikwijls minder wordt, en dat men sedert den moordnacht niets meer weet van JOZEF en MARIA, volstrekt niets meer. Zij moeten of te zamen wonderbaar door God gered zijn geworden, of het moest HERODES gelukt zijn, om hen uit te vorschen en gezamentlijk uit den weg te ruimen. Hoeveel bloed offerde hij niet reeds op aan zijnen argwaan!

J. Welk herderskind? En wat er is van eenen JOZEF en MARIA, daar weet ik ook zoo veel van als niets. Men sprak er eene enkele reis van in ons huis, en JAKOB zag wel, dat ik er geen belang in stelde, en zweeg.

L. Een van de herders, aan welke in den nacht van JEZUS' geboorte engelen verschenen, heeft een

zoontje (hij is eigenlijk van *Rama*) en het kind en de moeder waren juist omtrent dien tijd bij den vader in het veld. Maar zie, wie komt daaraan? Wij zijn gestoord en wij moeten terugkeeren. Maak er staat op, ik wil u alles, wat ik weet, verhalen. o JUDITH! gij zult het woord van uwen stervenden man leeren verstaan: »Door smart zal Hij u leiden tot erkentenis van Zijn heil; dat is niet ver meer af."

J. o! Doe het! Gij brengt mij weder tot God.

XXXIV.

BENO EN ZIJNE GEMALIN.

(Mattheus II: 16a.)

B. Zoo zal ik het dan ook niet lang meer bij den Koning kunnen uithouden. Ongelukkige! houd u bereid, wij weten het oogenblik niet, waarop gij en onze kinderen met mij in de diepste ellende zullen gedompeld worden.

Zij. Daar ben ik reeds lang op voorbereid, BENO! Gij zult wel niet dat wonder der wereld zijn, dat het lang bij HERODES houden kan! Wat is er gebeurd?

B. Gij weet, zijne onrust en zijne woede stegen van dag tot dag, van uur tot uur. Nu heeft hij berigt van *Bethlehem*, dat de Magiërs reeds lang vertrokken zijn. Stel u voor, hoe razende hij nu is. Gelijk de donder op den bliksem, zoo volgde op dat berigt uit *Bethlehem* het bevel, om snel en in stilte alle jongetjes van twee jaren en daar onder, in en rondom *Bethlehem*, te vermoorden. Ik was juist op dat oogenblik bij hem. Al zijne vorige wreedheden kwamen mij niet zoo vreemd voor; hij is ook dikwijls genoeg getergd. Maar toen hij dit bevel gaf, verhief mijn gemoed er zich tegen. Die menigte van kinderen! Ik ijsde er van. Intusschen hield ik mij natuurlijk, zooveel mogelijk, als mede hoogst vertoornd op de Magiërs en ging naar de deur,

alsof ik het bevel ten spoedigste wilde afgeven, maar bij de deur wendde ik mij om en ging weder een paar schreden naar hem toe, en zeide alleen: » Of, als ik het zeggen mag, o Koning! het zou ook gemakkelijk zijn van het wonderkind alleen zich te verzekeren; dan ontstaat er geen bloedbad door; maar des te geduchter wraak moet die Magiërs treffen; ik rust niet, eer deze geboet hebben." Reeds bij de woorden: »Dan ontstaat er geen bloedbad door," — doorboorde hij mij met zijne blikken, en hij zeide: »Gij ook al een verrader? Vergeet gij, wie mij afgeraden heeft om terstond zelf met de Magiërs er heen te reizen? Doe wat ik zeg, of gij zijt verloren." Dat sloeg mij neder; ik gevoelde, dat hij nu meent mij al de schuld te moeten geven; in den grond heb ik hem toch bewaard, dat hij zich niet belagchelijk heeft gemaakt; nu haastte ik mij, om het bevel af te geven, en snel werd het uitgevoerd. Die dwaze dweeperij met dien Messias! wat al dollemanswerk brengt zij in de wereld!

Zij. Ik bid u, ontzie mij op dit punt.

B. Nu, als u de oogen nog niet opengaan! Maar o! wat vergat ik daar in den storm, die mijne ziel beroerde! Ik verzuimde, om oogenblikkelijk een' bode te zenden aan de schoone JUDITH, dat zij haar zoontje redde. Ik vrees, dat zal haar doen wegkwijnen; en dan is BENJAMINS vreugd vervlogen.

Zij. Zeg liever: hoe veler ouderen vreugd zal vervlogen zijn!

B. Ja waarlijk! Ik beken het u, ik vervloek in dit oogenblik alle ontwerpen der heerschzucht, die de menschen tot beneden de tijgers verlaagt.

Zij. Ik blijf over die gansche zaak met de Magiërs gedurig nadenken. Het is eene zaak van zoo groot gewigt. Is er iets aan, dan is er veel aan. o! Hoe wenschte ik, dat mij iemand hierin licht gave!

B. o! Ik bid u nog veel meer, ontzie mij op dat punt.

XXXV.

LEA AAN JUDITH.

(Mattheus II : 13.)

De vrede Gods zij met u! Is mijn schrijven u welkom in uwe dartele verstrooijingen, waarin men u voerde, om u te troosten? Denkt gij in het trotsche *Jeruzalem* ook nog aan uwe LEA in *Bethlehems* arme hut? Ja, vriendin! ik hoop, ik geloof het; want uw hart is te zeer door de waarheid geroerd, die gij een' tijd lang ontvloodt. Ik denk, gij gevoelt u thans geheel op de verkeerde plaats; maar Hij, die alles leidt, heeft ook dit over u beschikt; want zeker zult gij nog meer dan ooit gevoelen, dat de beker des zingenots, waaruit gij zoo begeerig hebt gedronken, noch den dorst lescht der gezonde ziel, noch aan de kranke genezing brengt. Laat het u goed zijn, dat God juist nu in deze stemming uwer ziel, tot uw grootste voordeel, u juist dit op het smartelijkste doet gevoelen.

Des te meer welkom moet u dan toch ook het woord der vriendschap zijn van uwe trouwe LEA.

Het was mij bijzonder aangenaam, dat ik u nog, bij onze tweede zamenkomst, de geheele geschiedenis van MARIA en haren zoon, zoo goed als ik die weet, onafgebroken verhalen konde. Gij zult die zeker niet vergeten hebben, zult ook niet vergeten, om, zooveel gij kunt, berigten in te winnen omtrent alles, wat die Magiërs betreft, daar gij zoo van nabij bekend zijt met menschen van het hof. Ik denk echter tevens, dat gij dit met veel bedachtzaamheid zult moeten doen.

Maar ook mijne bekommernis over MARIA en haren zoon zal u nog wel heugen; gij deeldet daarin zoo hartelijk, nadat gij de geschiedenis wist. Hoor nu, hoe zij opgeheven, geheel opgeheven is. De Heer heeft het voorzien; wij geven Hem prijs en eere en aanbidding; Zijn is het rijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. En het is eene leiding des

Hemels, dat wij het nog zijn te weten gekomen. Een herder, ook een van hen, die de engelen zagen in den geboortenacht van den Messias, dreef Idumeesch vee tot laat in den nacht, om *Bethlehem* nog te bereiken. Een uur van het stadje trof hij JOZEF en MARIA en het kind aan. En daar de vermoeide herder achter zijn vee zijnen psalm zong, zoo herkenden hem JOZEF en MARIA, hielden eene kleine poos bij hem stil, en verhaalden hem in der haast het volgende: »Jehova's engel verscheen mij," zeide JOZEF, »in den droom, en beval mij: »Sta op en neem tot u het kind en zijne moeder en vlied naar *Egypte*, en wees aldaar totdat ik het u zeggen zal; want HERODES zal het kind zoeken, om hetzelve te dooden." — Ik ontwaakte, stond op en wekte MARIA, wij maakten ons reisvaardig en trekken nu in Gods naam voort met het slapende kind. Zie, hoe het jongske slaapt en de Allerhoogste over Hem waakt, daar de woede der tirannen als een storm over Hem losbreekt." — »Nu hield JOZEF," zoo voer de herder voort te verhalen, »de lantaarn nabij het gezigt van het kind op den arm van MARIA, en ik zag den zacht slapenden lieveling van God, en ik stond verbaasd, hoe het jongske in dien tijd, sedert ik hem zag, nog zooveel schooner was geworden, en ik was verrukt, als in een' zoeten droom des nachts, daar ik het kind alzoo en hier nog eens van nabij mogt aanschouwen, en zegenend spoedden zij voort, en MARIA zeide nog: »Verhaal het maar aan hen, die het in hun hart weten te bewaren, wat God u nog heeft bekend gemaakt." Zoo sprak de herder.

Het gaat met den Messias wel door armoede, bezwaren en donkerheid, niet waar? Heil u, mijne vriendin! wanneer gij u niet aan Hem ergert. En heil ons nu, dat wij het weten: Hij is gered. Ik wil mij nu gaarne schamen, dat ik eens denken konde, Hij zou misschien niet gered zijn.

Nog duurt het jammeren en weeklagen der beroofde ouders bij ons voort, gelijk ook in *Rama* en in den

ganschen omtrek, waar het zwaard van HERODES woedde. Ik geloof niet, dat gij in de vergadering waart, toen onze Rabbi, die zelf ook een zoontje verloor, zoo roerend sprak over de woorden van JEREMIA: *Eene stem is gehoord in* Rama, *geklag en bitter geween!* RACHEL *beweent hare kinderen; zij weigert getroost te worden over hare kinderen, omdat er geen meer over is* (*).

Maar, JUDITH! hoe komt het toch, dat nu zelfs zoo weinigen naar de oorzaak van dat alles vragen, en den hoogen troost nasporen, die daarin gelegen is?

Thans, nu mijn hart eenige verligting gevoelt, en nadat ik omtrent het kind JEZUS ben gerust gesteld, begint de toestand mijner medeburgers meer mijne aandacht te trekken, en schijnt mij zelfs nog beschreijenswaardiger dan ons ongeluk. God moge het mij vergeven, wanneer ik te streng oordeel; maar wat zal, wat kan een volk wekken en opmerkzaam maken op zijnen redder, wanneer de hardste slagen des onspoeds dit niet doen? Om des Messias' wil komen zoo vele kinderen om, en de ouders vragen niet naar Hem, om Wiens wil zij omkomen! o! Welk een hooge troost lag er in de gedachte: »Alzoo heeft de Eeuwige onze harde harten week gemaakt, opdat wij vragen zouden naar Zijn heil, dat wij reeds in ons midden hebben!" Welk een troost voor ieder' vader, iedere moeder, in de gedachte: »God onzes heils! gaarne berust ik in het smartelijke offer; want de Heer leeft, die mijn kind zal opwekken tot Zijn eeuwig rijk." Hoe voert dat denkbeeld mijne ziel tot verrukking op, dat eenmaal in Zijn rijk die vermoorde onschuldigen de eerste rij zullen zijn der jeugdige opstandelingen, die den Messias omringen. En dat alles bemerken, erkennen, naar dat alles zoeken, vragen zij niet, onze jammerende vaders en moeders, en bepalen zich bij de tranen om hun kind en bij den toorn op den tiran! Oordeel

(*) Jer. XXXI: 15.

ik te hard, wanneer ik zeg, dat dit volk strenge gerigten ter opwekking noodig heeft, en dat deze deszelfs meer dan verdiende straffen zijn, wanneer het er niet door wakker wordt?

Maar weten wij het, vriendin! hoe menig hart, even als het uwe, nog de ernstige opwekking begint te gevoelen tot erkentenis van Israëls heil? Wie verstaat, wie overziet het oneindige werk van God met de harten der zondige menschen? Was gij op in Zijne kennis, en uwe rust zal wederkeeren. De Heer nadere tot u, zoo dikwijls gij tot Hem nadert!

XXXVI.

VERMANINGEN VAN DEN OUDEN BOAS AAN ZIJNEN ZOON JOZUA.

Lieve zoon! ik zal eerlang sterven en tot mijne vaderen verzameld worden. Mijne liefde tot u dringt mij, om u, eer ik sterf, nog eenige goede vermaningen te geven, en schriftelijk achter te laten. Veracht de woorden uws ouden vaders niet, en stel uwen weg wel aan naar mijn voorbeeld; want het is mij welgegaan, n ik ben gezegend geworden geheel mijn leven lang. Wandel voor Gods aangezigt en zijt vroom en doe naar alles wat God u geboden heeft; bezoek vlijtig Zijne voorhoven en verzuim de uren der dagelijksche offers niet; houd u aan de inzettingen der vaderen; want het is mij daarbij welgegaan mijn leven lang.

Overdrijf echter in geen ding, en wijk niet af, noch ter regter- noch ter linkerzijde. De Farizeën hebben het wel, dat zij zich aan de inzettingen der vaderen houden, want dat is den Heer welgevallig; maar dat zij het overdrijven met vele vastendagen, en trotsch zijn op den roem hunner heiligheid, dat deugt ook niet.

Wacht u echter nog meer voor het gif der Sadduceën, dat in onze kommervolle dagen zoo velen aan-

tast; zij hechten niet veel aan het offeren, en dan is reeds alles verkeerd met een' mensch; om van nog erger dwaalbegrippen niet eens te spreken.

Wacht u ook in het gemeen voor alle zonderlinge, nieuwe gevoelens en sektenmakerij, en bedenk altijd, hoe het uwen vader en uwe moeder en u bij hen welgegaan is ons leven lang, dewijl wij ons getrouw hebben gehouden bij alle regtzinnige leer, zooals God aan Israël, Zijn geliefd volk, van oudsher heeft aanbevolen.

Gelijk ik u gezegd heb, dat heeft mij niet bevallen, wat gij mij daar onlangs hebt t' huis gebragt, van allerlei wonderlijke vertellingen, die den geboren' Messias betreffen zouden. Zulke dingen komen van menschen, die altijd iets bijzonders willen en dat overdrijven, en die onrustig zijn van geest. Er zijn thans geen zienders en geen profeten meer in Israël, en God laat thans geen engelen meer verschijnen, zooals in vroeger' tijd; ik heb u dat reeds dikwijls gezegd. Wat nu dien Messias betreft, dat beduidt volstrekt niets. Ik heb al mijn leven lang gehoord, dat Hij aan al het volk verschijnen zal. En dat moet ook op ordelijke wijs geschieden; dat zal niet zoo in het duister en ter sluip beginnen bij menschen, die, ja, wel eerlijk zijn, maar zich zoo niet met anderen afgeven, die niemand kent, en die altijd zoo wat bijzonders hebben. Gij kunt wel denken, onze overpriesters, de leidslieden en leeraars van het volk van God, die zouden daar ook wel van moeten weten. Gij woont immers in *Jeruzalem*, en gij kunt er wel staat op maken, *Jeruzalem* zal ook heel wat van die zaak te weten komen, wanneer daar eens wat van aan is.

Ook kunnen zulke zaken, als men zich daarmede inlaat, gevaarlijk worden. In onzen ongelukkigen, onrustigen staat is dulden en zwijgen het beste, opdat men in geenerlei partij worde ingewikkeld.

Wacht u dus, lieve JOZUA! Gij hebt een eerlijk hart en laat u gemakkelijk iets vertellen; ook zijt gij

een weinig driftig in uwe zaken. Het zou mij bedroeven, wanneer gij op eenigerlei wijs van den regten weg mogt afwijken.

Spaar geene offers en vergeet ook de armen niet; het vermogen, dat ik u zal achterlaten, is een groote zegen, waarvoor gij God wel dagelijks danken moogt. Overigens, overdrijf het met uwe goedhartigheid niet, en wees bijzonder op uwe hoede tegen vroom pratende huichelaars en huichelaarsters; daar komt men niet ligt van af. Vergeet niet de goddelooze ondankbaarheid en boosheid van onzen buurman ZERUJA, den looijer, omtrent uwen vader. God zal hem zijne boosheid vergelden; stel u niet tegen God, wanneer gij hem te gronde ziet gaan, en ontferm u niet over zijn zaad, wanneer God dat in ellende dompelt. Het zaad des regtvaardigen zal nooit brood zoeken, spreekt de Heer. De booze mensch heeft het aan mij alleen wel verdiend.

Wees trouw voor mijne en uwe vrienden, en bevlek nooit uwe handen met onregtvaardig verkregen goed; dan zal het u welgaan, en gij zult eens den Koning zien in Zijne heerlijkheid, en uwe vijanden zullen het stof lekken, en gij zult met vreugd den smaad van Israëls vijanden zien.

Uwe moeder zult gij hare oude dagen verzoeten; gij zijt de vreugd van haar leven, en zult hare eere zijn onder hare en mijne aanverwanten. Nu, de God ABRAHAMS, IZAKS en JAKOBS, de God onzer vaderen, zij met u! Amen.

XXXVII.

ZELAFEAD, HEFERS BROEDER, AAN ZIJNE GEHUWDE ZUSTER MILKA.

Beste zuster! Gisteren nacht om drie uur overleed de goede, edele broeder, de wijze en regtvaardige, de teederste vriend. Verscheidene reizen drukte hij mij nog de hand voor u, en met stervende lippen stamel-

de hij nog: »MILKA!" Zijn gelaat had eene kalmte, welke het in zijne laatste dagen niet had. Ik merkte het dikwijls bij hem op, dat zijne diepdenkende ziel nog leed. Gisteren nog, (want tot zijn' laatsten ademtogt bleef hij bij zijne kennis,) gisteren nog doorliep hij als het ware al zijn denken, zijn gelooven, zijn twijfelen, zijne grondstellingen, en zocht hij zich tot zijne geruststelling nog eenmaal er in te bevestigen en dan te sterven. Gij weet, hij had geen' mensch buiten mij, aan wien hij zich geheel kon openbaren. In de laatste weken van zijn leven werd zijn haat tegen de ligtzinnigheid der Sadduceën en hunnen geest van heimelijke, trotsche aanmatiging door onderscheidene voorvallen niet weinig versterkt; zijn weêrzin tegen de Farizeesche huichelarij, dit weet gij wel, die kon niet grooter worden dan hij was.

Van het eigene en vrije, dat zijne denkwijs kenmerkte, waarin hij zich geheel boven zijn' tijd verhief en zoozeer verhief, dat niemand zijne vrijheid en koenheid zou hebben kunnen verdragen, van dit alles kwam hij in zijne laatste dagen niet terug. Dat kunt gij nu wel, lieve zuster! naar uwe geaardheid niet regt begrijpen; maar zie! dat moest hij zoo doen. Over vele dingen was hij zoozeer in twijfel verward, omtrent zoo menige zaak had hij geen licht en kon het hem niemand doen opgaan, dat hij, om zijne geheele zielerust niet te verliezen, zekere, ons gewaagd schijnende grondstellingen moest vasthouden.

Dat was bij herhaling zijn uitroep, waarmede hij zijne overdenkingen eindigde en waarbij zijne ziel weder moed greep: »God is niet almagtig, of Hij kan alles nog in orde brengen; God is niet albarmhartig, of Hij zal zich nog over alle menschen ontfermen." En dan liet hij zich scherp uit over de heerschende vooroordeelen tegen de Heidenen, over Israëls onverdragelijken trots. Gij kent de aanvallen van zijne bittere luim, die hij niet altijd kon weêrstaan, vooral bij zoo veelvuldige ervaring van de verdorvenheid onzes volks.

In zulk eene luim zeide hij dikwijls, en eergisteren nog, met veel hevigheid: „Met den Heiden wil ik in het paradijs en niet met den Jood.” En in die stemming stierf hij ook.

Gisteren, juist toen het zich duidelijk liet aanzien, dat hij ging sterven, kwam nicht MAHELA ons bezoeken, eene eerlijke, verstandige vrouw, gij zult u haar nog wel herinneren, en was vol begeerte, om hem en mij zeer gewigtige gebeurtenissen te verhalen, die de komst van den Messias betroffen, en meende niet anders of dat zou den stervenden neef nog groote verkwikking geven. Ik wist dat echter wel beter en mogt mijn' broeder niet meer verontrusten, vooral daar het eene vrouw was, in verstand bij lange na tegen hem niet opgewassen; en wáarmede hij zich ongaarne zou hebben ingelaten, ook wanneer hij nog zijne volle kracht had gehad. Ik hield haar dan met dringende voorstellingen zijner geheele verzwakking naar ligchaam en geest daarvan terug, en daar hij bij zijn sterven volstrekt niemand dan mij bij zich wilde hebben, liet zij zich bewegen, om hem ook nog deze laatste zonderlingheid te vergeven, gelijk er zoo menige door allen, die hem omringden, gedurende zijn leven, in hem moest gedragen worden; en zij wachtte in eene andere kamer geduldig tot zij een onderhoud met mij kon hebben, waaraan haar, gelijk zij zeide, zoo uiterst veel gelegen was. Ik heb dan ook daarna met haar gesproken en alles gehoord wat zij mij zeggen wilde, en van het begin tot het einde gezien, dat zij van al de voorvallen, die zij verhaalde, zeer goed onderrigt was, en dat haar verhaal alle geloof verdiende; en nu even daarom, — dewijl ik ook u met deze geschiedenissen kan verblijden en versterken, wat u ook voorheen in uwe overtuiging altijd mogt belemmeren, — zoo wil ik nog te meer er mij toe zetten, om u veel en openhartig van onzen zaligen broeder te verhalen. Hij heeft het anders nooit willen toelaten, dat ik bij zijn leven van zijne geheime denkwijs in geloofszaken

u iets mededeelde. Hij was bezorgd voor uwe rust en zeide altijd, men moest vrouwen sparen, er waren niet eens veel mannen, die zoo iets dragen konden. En ik geloof, dat ik het ook nu niet doen zoude, indien mij maar niet een hart ontbrak, waaraan ik alles vertrouwen kan, gelijk voorheen aan mijn' broeder, en indien niet MAHELA's verhalen u en mij onuitsprekelijk zouden verkwikken. Ik stond er bij verwonderd, dat mijn broeder met deze voorvallen ook niet nog bekend moest worden. Vreemd is het zoo als de Voorzienigheid dikwijls handelt; onze broeder stierf nu met de volkomene overreding, dat in onzen tijd, gelijk reeds sedert eeuwen her, niets Goddelijks van dien aard, als onze heilige boeken verhalen, gebeurt noch ook gebeuren zal. En toch was er reeds zooveel in alle stilte rondom ons geschied, en hij was slechts van alles onbewust. Wij kwamen dan ook nu sinds langen tijd bijkans bij geen' mensch; onze eenzame wandelingen, meestal langs den Olijfberg en op het landgoed van onzen oom, waren reeds sedert lang onze eenige uitspanning; zoodat ik het mij zeer goed kon verklaren, dat wij niets van alles, wat MAHELA verhaalde, vernomen hadden. Doch hoor nu eerst nog verder van mijn' broeder.

Met zijnen strengen zin voor regtvaardigheid en zijn diep verstand, was hij sedert geruimen tijd allen omgang met vele voorname geestelijke en wereldlijke personen van harte moede. Hij was onder hen zeer geacht en zijn woord gold veel; hij kon ook bij overleving op eene plaats in den Raad staat maken. Maar naarmate zijne vrijmoedigheid toenam en zijne ernstige denkwijs en gemoedsstemming zich openbaarden, werd hij hun lastiger en werden zij het hem nog veel meer, en zoo trok hij zich terug.

Nu had hij echter in den tijd, dat hij met hen omging, gelegenheid gehad, om hunne deugd, hunne vroomheid en hunne waarheidsliefde te polsen. En bij alle gelegenheden, bij de zamenspanning

der Farizeën tegen den eed van den Keizer, bij het oproer wegens den arend van HERODES (*), bij al de gruwelen, die er plaats hadden aan het hof, waar ook steeds, nu de Farizeesche, dan de Sadduceesche partij eene eerlooze rol bij speelde, werd hij, vertrouwelijk met mij sprekende, in vurigen ijver ontstoken over het verval van ons volk en deszelfs leidslieden, zoodat hem dikwijls de tranen in de oogen stonden, maar ook de hevigheid en de kwellende bekommernis, waaraan hij zich overgaf, zijne gezondheid aandeden.

Hij zag aan alle zijden alles in beweging, om de grondslagen van ware welvaart, vroomheid en deugd te ondermijnen, de schijnheiligheid der Farizeën, het ongeloof der Sadduceën, de roekeloosheid der Zeloten, die gedrogtelijke sekte, de nationale trots des volks, de denktrant van het hof, alles, alles zag hij mede-werken tot den ondergang, ook van het laatste overblijfsel van echte Godsvereering en ware deugd. Hoeveel er was, en daaronder ook wel eens wat goeds, waartegen dat hem innam, kan men zich ligt voorstellen.

En over het rijk van den Messias zag hij eene denkwijze heerschen, die hem geheel en al tot een' onverzoenlijken vijand van het karakter zijner tijdgenooten maakte. Dit kon ook niet anders zijn, daar hij het zag bij het gansche volk, van den voornaamsten priester aan tot den geringsten tollenaar toe, hoe elke lage hartstogt in het rijk van den Messias voeding hoopte en verzadiging, hoe het verblinde volk, in plaats van iedere begeerte des harten te heiligen en te veredelen door de groote verwachting van Israël, zich door dezelve sterkte in geldzucht, in eerzucht, heerschzucht, wellust, prachtliefde en trotschheid, in de verachting der volkeren, ja zelfs in de wraakzucht!

(*) HERODES had boven de groote poort des tempels een' gouden arend doen plaatsen, die door eenige Joodsche ijveraars werd afgerukt. Hierop wordt te dezer plaatse gedoeld. Men leest het bij JOSEPHUS, *Joodsche Oudh.* B. XVII. H. 8. H.

Dit alles had bij den zaligen niet weinig medegewerkt tot zijn leergebouw, als ik het zoo noemen mag, dat hij geheel zelf en voor zich zelven van tijd tot tijd zich vormde. »Aan echte deugd ontbreekt het al het volk, (zoo omtrent stelde hij zich de zaken voor,) en van daar ontspringt al Israëls onheil. Verliest het in deugd, zoo verliest het ook hoe langer hoe meer in welvaart; men prate dan van een Messiasrijk wat men wil en al waren alle profeten daar vol van.

»Verheft zich Israël niet tot vroomheid en geregtigheid, zoo kan men hetzelve geen welvaart beloven in eeuwigheid. Tot zoolang is alles lastering, wat de misleiders en misleiden van een rijk des grooten Konings spreken.

»Leert Israël echter zijn verval inzien, keert het terug tot ware Godsvereering en geregtigheid, zoo stijgt het weder omhoog tot welvaart, zoo wordt het van zijne gebreken genezen, zoo komt het in elk opzigt tot zijne krachten weder, zoo wordt het weder vreeselijk voor zijne vijanden, zoo zal het zich weder in vrijheid stellen en onder het altijddurende bestuur van zijne eigene, regtvaardige Koningen het gelukkigste volk der aarde zijn, van God gezegend; ja, dan kunnen ook andere natiën, die door ondeugd in ellende zijn gezonken, zich aan hem als hunnen helper overgeven en zich buigen onder zijnen schepter. Zoo kan ook Israël door deugd en vroomheid nog de beheerscher der wereld worden. En gebeurde dit ook niet, zoo zullen toch bij hem vrede en geregtigheid elkander kussen en niemand zal een' ander' leed doen op den ganschen berg zijner heiligheid.

»Daartoe behoeven wij geen' buitengewonen Koning te verwachten, zij het er dan een of zijn het meerderen, die elkander op den troon opvolgen; Israëls rijk zal dan gewis eeuwiglijk bloeijen.

»Israël moet zich zelf helpen; daartoe heeft God het reeds voor lang in de geschiedenis zijner vaderen genoeg licht gegeven. Daarom heeft Hij ook opgehou-

den profeten en engelen en openbaringen te zenden, en te vergeefs wacht Israël op nieuwe."

Zoo dacht mijn broeder. Gij ziet, hoeveel zijn hart aan dat gebouw zijner denkbeelden hielp bouwen, en hij had niemand, die zijn verstand tot andere gedachten geleid en hem de eerste schreden zijner afdwaling zou aangewezen hebben.

Nu kan ik het afdwaling noemen, lieve MILKA! sedert ik weet, wat er gebeurde en weet, hoe en bij wien ik mij verder van de zekerheid dier groote gebeurtenissen en in derzelver zin kan laten onderrigten.

Ik twijfel nu niet meer, of eene juistere kennis van den inhoud onzer heilige boeken zou mijnen broeder en mij ook op beter' weg geleid hebben. Maar bij zooveel twijfeling, als hij nu eenmaal had, en bij zooveel aanstootelijks, als men met den inhoud der Heilige Schrift vermengde, en bij de zoo vaste overtuiging, dat het bij ons met alle verdere openbaringen toch gedaan was, wilde en mogt en konde uw broeder zich niet meer met het lezen der profeten bezig houden.

Met de toekomst wilde hij sedert eenigen tijd zich in het geheel niet meer inlaten. Hij schijnt zich inzonderheid daarover moede getwijfeld, en het vaste besluit genomen te hebben, om zich geheel in duister vertrouwen aan God te houden. »Ik zie niet, dat de vaderen daar veel van geweten hebben; ik wil er ook niet meer van weten," dat was hieromtrent kort en goed zijn gewone zeggen. Het was inderdaad ongelukkig; alles wat hem maar Israëls vroegere welvaart en vroomheid herinnerde, stond hem tegen, dat alles ontweek hij hoe langer hoe meer, tempel, priesters, offers, wet, feesten, gedenkteekenen, alles. Hij klaagde het mij dikwijls met droefheid, dat dit alles hem slechts de treurigste herinneringen gaf van Israëls verval.

Maar des te meer hield hij zich aan Gods schoone schepping. Dat is waar, MILKA! ik verheugde er mij in met geheel mijn hart, wanneer ik zag, hoe hij zich

in al de schoone werken Gods verlustigde, hoe hij in iedere bloem, elken boom, iederen zonneschijn, in elken helderen hemel, elken starrennacht, ieder klein onschuldig kind, zijne innigste verkwikking vond. Ook sterkte hij zich juist door dat genot der heerlijke schepping in zijn duister vertrouwen op den God onzer vaderen, met betrekking tot de toekomst. Ach! dat hij de nieuwe daden van den Schepper der menschen, van den God Israëls nog had vernomen! Gewis, zijne ziel zou, even als de mijne, in deze beminnelijk groote gebeurtenissen, welke MAHELA verhaalt, den God der stille bloemen-pracht, en van den schoonen morgen, en van den verhevenen starrenglans, en van de kinderonschuld ontwaard hebben. Maar wie, in zwakheid des harten, getrouw was aan het kleinere licht, hoe zoude God dien het grootere ontzeggen? Ik ben omtrent onzen HEFER gerust. o Mijn HEFER! hoe zult gij eens een heir van huichelaars beschamen, die u veroordeelen, en een heir van trotschaards, die u naäpen.

Voor ditmaal leg ik de pen neder. Spoedig neem ik haar weder op, om u de laatste goede, schoone daad onzes broeders te verhalen, de redding van den armen JEFUNNE uit de klaauwen van den hoogepriester, bij wien hij in schuld was — en dan de berigten van MAHELA.

XXXVIII.

MARIA AAN ELIZABETH.

(Mattheus II: 13—15.)

Fragmenten.

De aarde is des Heeren en hare volheid, de wereld en die daarin wonen. Waar ik ben, ik ben de zijne. Wie heeft daarvoor een heiliger pand, dat God zijn God is, wie op aarde meer dan ik?

Dit schrijf ik in *Egypte*, lieve ELIZABETH! en kortelijk teeken ik ons wedervaren voor u op, en de lei-

dingen des Heeren met mijnen Zoon, zoo als die van tijd tot tijd voorkomen, en zoo wacht ik op de gelegenheid, om u dan het gansche verhaal toe te zenden.

Hoe verder ik van u verwijderd ben, des te meer hangt mijn hart aan u, mijne vertrouwde nicht! Wat valt dat moeijelijk en smartelijk voor Gods kinderen zoo van elkander gescheiden te zijn! Het hart verlangt er naar, dat dit alles een eind hebbe. Eens zal mijn Zoon hen bijeen verzamelen, de kinderen Gods, en geene woede der goddeloozen zal hen meer scheiden in eeuwigheid.

Voor acht dagen was het, daar suste ik mijn' Zoon in slaap en zag hem ditmaal weder, gelijk reeds zoo vele malen, peinzende aan, als: »het teeken, dat wedersproken zal worden," als »die gezet is tot een val en opstanding van velen," gelijk SIMEON zeide; en toen hij was ingeslapen legde ik hem neder en begaf mij ook ter rust, en bleef nog nadenken over de woorden: »Ook een zwaard zal door uwe ziel gaan," zoodat ik juist met deze gedachte insluimerde. Ik had niet lang geslapen, of JOZEF wekte mij en stond met een licht voor mij, en mijne eerste gedachte bij het ontwaken was die, welke de laatste was geweest bij mijn inslapen. JOZEF zeide: »GABRIËL verscheen mij weder in den droom; wij moeten ons gereed maken en met het kind spoedig naar *Egypte* reizen;" en nu zweeg hij. Ik ontstelde en vroeg haastig: »Waarom dat?" Hij had mij willen sparen en antwoordde nu: »De engel zeide: »Men staat het kind naar het leven." o ELIZABETH! nu in dat oogenblik, zoo nog half slapende als ik was, gebeurde het, dat mij het tweesnijdend zwaard door de ziel ging! Het was mij, alsof het kind en ik zeker nog in de handen van moordenaars moesten vallen en na doodsangsten ter naauwernood gered zouden worden. »Vader van JEZUS! erbarm u mijner!" zoo riep ik, angstiger en onbedaarder dan nog ooit in mijn leven, door die woorden van SIMEON, en omdat ik nog niet regt wakker was. JOZEF

sprak mij liefderijk moed in en zeide: »Hij, die ons waarschuwt, zal ons ook beschermen en geleiden." En ik zocht mij op te heffen tot vertrouwen, en mij viel juist dat hartverkwikkende: »Evenwel," van HANNA in, dat zij onmiddellijk na SIMEONS woorden uitriep: »Evenwel is God Israël goed; evenwel zal Hij zegepralen; des Heeren raadslag zal door Zijne hand gelukken;" en nu werd ik geheel berustend en kalm. Wij pakten ons weinigje goed bij elkander, zagen, met eene overeenstemmende gewaarwording van dank voor de Goddelijke voorzorg, het Arabische geschenk van goud aan, dat JOZEF voor den dag haalde, en dat ons nu zoo noodig was op de reis, en zochten, hij zijn timmergereedschap, en ik mijne kleine naaibehoeften en het noodigste linnen voor het kind bijeen.

Niets hield ons op. JOZEF had juist den vorigen avond nog iets betaald, dat wij schuldig waren, en ons was iets betaald, dat men ons schuldig was; zoo moet het kleine nevens het groote zich altijd gelukkig schikken.

Hoeveel haast wij ook maakten, knielden wij toch nog eenige oogenblikken neder, ik met mijn kindje op den arm, en wij verheerlijkten Jehova met onuitsprekelijk gevoel voor alles, wat Hij in deze stad, in deze herberg, in deze kamer, van het eerste oogenblik onzer aankomst tot nu toe, aan ons en ons kind gedaan had.

Stil verlieten wij het huis; ik zette mij met het slapende kind op het lastdier, JOZEF leidde het en droeg het licht.

Wij kwamen geheel onbemerkt uit het stadje en verder weg, en mijn slapend kind was mij tot niet geringe opwekking, om mij zelven als een slapend kind aan Gods leiding over te geven. Ik begon nu en dan weder getroost te zingen:

Genaakt vrij, nooden, klein of groot,
Ik zal vertrouwen en niet vreezen;
Wij zullen veilig in Gods schoot,
Als JEZUS in den mijnen, wezen.

Een uur omtrent van *Bethlehem* ontmoette ons een herder, die vee voor zich henen dreef, en wij ontdekten spoedig, dat het een van degenen was, welke de Heer ons zond in dien nacht, om ons berigt te geven van de verschijning der engelen. Dien man was het eene vreugd als in het paradijs, dat hij verwaardigd werd, om het kind nog eenmaal te zien, en dit geheim van Gods leidingen met ons uit JOZEFS mond nog te vernemen. Hij zal ook onder al zijne toekomstige lotgevallen niet zoo spoedig den indruk vergeten, welken de aanschouwing van het zoetslapende kind in nacht en nevel, op de vlugt voor den tiran, op zijn hart moet gemaakt hebben.

Mij intusschen, dat kunt gij u wel voorstellen, lieve ELIZABETH! mij was nu, door deze leiding Gods, weder als van God zelven de geboortenacht van mijnen zoon herinnerd, en wat door de heerlijkheid Gods van Hem getuigd werd, en langen tijd gaven wij ons aan deze gedachten en gesprekken over, zoodat ons de reis zeer kort viel.

Reeds een' geheelen dag waren wij op weg, eer wij er over spraken, waar en bij wien wij in *Egypte* toch onzen intrek zouden nemen. Daar wij een' enkelen verren aanverwant hadden van JOZEFS zijde, maar van wiens dood wij kortelings zeker berigt hadden gekregen, zoo waren wij daarmede verlegen, doch berustten in de gedachte, dat God zich ongetwijfeld voor Zijnen zoon eene woonplaats zou hebben gekozen, en wachtten op Zijne bestiering, door welke Hij ons op eenige wijs tot dezelve zou laten leiden.

Het viel JOZEF wel in, dat hij nu twee Paaschfeesten achtereen in *Jeruzalem* naast een' Egyptischen Jood zijn verblijf had gehad, dien hij als een' opregten man had leeren kennen, zoodat zij ook wel hartelijke gesprekken over de verwachting van den Messias zamen gehad hadden; maar de man was hem zoo rijk en aan-

zienlijk en toch wat karig voorgekomen, zoodat wij meenden ons ook daarheen met geen vol vertrouwen te mogen wenden, en bovendien moest het reeds door eene Goddelijke leiding zijn, dat wij den man vinden konden, daar JOZEF zich niet meer herinnerde, in welke stad of welk dorp van *Egypte* hij woonde. Wij zagen alzoo niets, en geloofden, waar wij niets zagen.

In *Steenachtig Arabië* was het mij dikwijls akelig. Het is mij merkwaardig, dat God mij, door middel van deze reis, als het ware door al de gewaarwordingen der bezwaren en moeijelijkheden van onze vaderen wilde henenleiden; want in die kleine streek der rotsachtige woestijn, welke wij moesten doortrekken, hielden mij de lotgevallen van Israël, toen zij door de woestijn reisden, bijna onafgebroken bezig, en waren mij allerlevendigst voor den geest. Vele honderdmalen zag ik naar het Oosten en stelde mij dan den grooten omweg voor van hunnen togt en vergeleek bij mij zelve onze veertig uren reizens en hunne veertig tuchtjaren in de woestijn. En de geschiedenis van Israël tot op dezen dag doorliep ik in mijne gedachten, en ik stond stil bij die allertreurigste gewaarwording, dat zij nu ellendiger zijn dan ooit. Een traan viel op de wangen van het kind en maakte Hem wakker en Hij lachte mij toe met Zijne hemelsche aanvalligheid en ik ontbrandde in liefde tot Hem, en kuste Hem vurig, en mijne tranen maakten Zijn gezigtje nat. Ik drukte Hem aan mijne borst en riep zoo luid: » ô Mijn JEZUS! Gij zult uw volk verlossen van hunne zonden," dat JOZEF vroeg, wat mij deerde.

Toen wij aan de grenzen kwamen, viel mij de rivier *Egyptus* (*) in het oog, en ik verwisselde die in het eerste oogenblik met den *Nijl*. En wat daarbij mijne

(*) De Heer PFENNINGER bedoelt hier waarschijnlijk de beek *Sickor*, die in de H. S. meermalen *de rivier* of *de beek van Egypte* wordt ge-

eerste gedachte was, dat raadt gij ligt, ELIZABETH! en JOZEF begon ook juist daarvan met mij te spreken, toen hij mij zeide, dat dit niet de *Nijl* was. De wonderbare lotgevallen der kindschheid bij MOZES en bij JEZUS, en de onmagt van FARAO en HERODES, bragten mij met kracht de zekerheid voor den geest, dat des Heeren raadsbesluit met JEZUS even gewis als met MOZES zal worden uitgevoerd; en daar omstraalde ons beide een licht van geloof, van vreugde, van hope, van aanschouwing in den geest, dat ons op eenmaal al onze zorgen en bezwaren meer dan vergoedde en gansch en al deed vergeten.

Mijne vriendin! *Pitom* is de plaats van ons verblijf. In de herberg aan de grenzen had JOZEF een engel gezien in den droom, die hem zeide: „Trek naar *Pitom* in *Gozen;* volg den man, die u voor de poort ontmoet."

Wij deden naar des Heeren woord. Hoe wij bij het intreden van *Gozen* te moede waren, behoef ik aan geene ELIZABETH te zeggen.

Voor de poort van *Pitom* ontmoette ons — wie denkt gij? Herinnert gij u, ELIZABETH! dat ik, bij gelegenheid der voorstelling, u schreef van een paar goede, door rampen geteisterde en verootmoedigde menschen, aan welke wij ons vertrouwen hadden durven schenken (*)? Die man was het. Het gaat hem hier goed met de zijnen. Door bemiddeling van den Romeinschen oppertolbeambte alhier, die een Godvruchtig man is, was hij onlangs hier gekomen, (de geschiedenis is te lang om u te verhalen,) en nu heeft hij hier rijkelijk zijn brood.

Die stond verwonderd, dat wij hier waren, en nog

---

noemd, en de grensscheiding was tusschen *Egypte* en het Joodsche land. Zie Num. XXXIV: 5; Jos. XIII: 3; XV: 4, 47; 1 Kon. VIII: 65.
H.

(*) Zie boven, blz. 60.

meer over de oorzaak van ons hier zijn, waarvan JOZEF hem terstond het noodigste meêdeelde, om hem tot de diepste geheimhouding te verpligten. Hij rekende zich onuitsprekelijk gelukkig, dat hij ons in zijn huis kon nemen, en zeide ons terstond, dat zich hier een vrij groot getal van Israëlieten bevond, en dat juist een man van JOZEFS beroep goede verdiensten bij hen zou hebben; dat ging den goeden man, die zooveel ervaring heeft van nood en armoede, voor ons het eerst ter harte.

Overal heeft God nog Zijne vereerders. De vrouw van den oppertolbeambte alhier, die nu en dan eens komt zien, hoe het met ABIHU, (zoo heet onze gastheer,) en hoe het met zijne huishouding gaat, is eene opregte dienares van God, en hare vertrouwelijke wijze van omgang kan men geene nederbuiging noemen, hoe voornaam zij ook is van geslacht en manieren, zoo natuurlijk gaat haar die vertrouwelijkheid af. Zij vraagt zeer naar ons en slaat ons scherp gade, en zoo als ABIHU's vrouw zegt, komt zij, nadat wij hier zijn, meer in haar huis dan te voren. Van onze geschiedenis weet zij niets; ik moest onze gastvrouw doen beloven haar niets te zeggen. Maar mijn jongske beschouwt zij zonder ophouden, en speelt met Hem, en draagt Hem op den arm, dikwijls uren lang, draagt Hem aan het venster, en laat Hem de bloemen zien, of de maan, brengt Hem bij het licht, en staart, met de grootste ingenomenheid en verwondering, op Zijn hoogst opmerkzaam gelaat, Zijn' oogopslag, zoo wijd en diep, en Zijn genieten bij hetgeen Hij waarneemt. Zij roemde mij reeds dikwijls als de gelukkigste moeder. »Een Godenzoon hebt gij, MARIA! zou men bij ons zeggen," zoo sprak zij reeds verscheidene malen tot mij, en omhelsde mij, alsof ik hare zuster ware. Gisteren bemerkte ik onder het naaijen, dat zij in stilte tranen stortte, nadat zij het kind met Zijn zacht ernstig en liefdestralend oog lang had gadegeslagen.

Heden verhaalde mij ABIHU's vrouw, dat de vrouw van den oppertolbeambte zoo verheugd is over onze kennismaking, en zoo verrukt over de liefde die, ons kind haar betoont, (want Hij heeft bijzonder graag, dat zij Hem neemt,) dat zij eene dankgelofte aan God heeft gedaan, om de zes armste kinderen in *Pitom* op te zoeken en te helpen opvoeden. Denkt gij niet, ELIZABETH! dat onze vriendschap nog naauwer zal worden, en dat dit hart bereid is, om ons groot geheim te vernemen?

Hoe zonderling was ik te moede! Ik was heden weder eens op den ouden muur gegaan, (een groot stuk van den ouden muur, welken Israëls kinderen eens in dienst van den strengen Koning hier bouwden, dat met struiken is bewassen, waar men gemakkelijk op kan komen en van waar men een schoon uitzigt heeft,) een lief plekje voor eene vriendin van stil gepeins. Mij overviel de gedachte aan het slavenwerk onzer vaderen, en dat wij, hunne kinderen, na zoo langen tijd, daar op dat gedenkteeken hunner slavendienst nog gezeten waren. Ik stelde mij de tranen voor, bij bedwongen wrevel geweend, en de zweetdruppels, die aan de geplaagden ontvielen en met de kalk en de pleister der muren zich vermengden, en vol vurig verlangen zag ik op tot Hem, die alle kinderen ABRAHAMS van tirannen kan verlossen, en vol vreugde beschouwde ik Hem, door Wien Hij hen zal verlossen, door Wien Hij iederen uitgeperste zweetdroppel met een' beker der vreugde zal vergelden.

Ik heb daar weder eenige bemoediging en versterking gevonden in het gebed. Mijne oogen zijn gezwollen van het schreijen. Wij vernamen, door de vrouw van den oppertolbeambte, welk een bloedbad HERODES wederom heeft aangerigt, dat hij zoovele kinderen aan zijnen dollen argwaan heeft opgeofferd; alle zoontjes van twee jaren en daaronder liet hij te *Bethlehem* en in den omtrek in éénen nacht ombrengen. Gij

hebt dat wel reeds lang vernomen. Dat is dan het gevaar, waaraan God ons ontrukte; het geschiedde in den nacht, waarin wij vloden. Dat deed HERODES, om JEZUS om te brengen. Van deze ware oorzaak van den kindermoord, zie ik wel, weet men hier het regte niet. Gij kunt denken, hoe JOZEF en ik bij dit berigt te moede waren. De Heer verhoore genadig mijn vurig gebed, dat Hij de moeders trooste en de onschuldige kinderen hun gemis vergoede. Ach! hoe menigeen van hen ware anders misschien met mijnen JEZUS opgegroeid, had Hem vroeg leeren kennen en liefhebben, en in de dagen Zijner regering Zijne gunst verworven, met Hem de eerstelingen Zijner vreugde ingeoogst; — hoe menig kind, dat Hem nu niet eenmaal ziet! Gewis, deze treurige geschiedenis zal mijn Zoon al vroeg weten. Ik durf er wel niet aan denken, hoe pijnlijk dat Zijn jeugdig hart zal aandoen; maar ik wil het Hem toch vroeg verhalen, opdat Hij vroeg Zijnen Vader bidde om zegen en om vergoeding voor de ouders en de kinderen.

O! Welke gebeurtenissen, mijne ELIZABETH! Niet »een zwaard," maar »zwaarden", had SIMEON wel kunnen zeggen, zouden door mijne eigene ziel gaan.

XXXIX.

MARIA AAN ELIZABETH.

Vervolg.

Mattheus II: 19—22.

Eindelijk en wel nog boven verwachting spoedig heeft de Heer ons verlangen naar het vaderland genadiglijk bevredigd. Het ging daarmede, gelijk het doorgaans gaat; het verlangen was het sterkste, toen de hulp het meest nabij was. Hoe dikwijls nog zal deze mijne hand u dat schrijven? Ik kan u niet zeggen, hoe het

mij geduurig meer smartte, zoo met mijn' Zoon uit het heilige Land verdreven te zijn. Hij, mijn Zoon, zoo verstooten uit Zijn erfdeel! Die jammergeschiedenis en de vrees voor de vijanden mijns Zoons bedwongen wel mijn verlangen naar het vaderland niet weinig; maar te vergeefs, alles maakte mij' gedurig het hart meer beklemd. *Egypte*, de slavenkerker mijner vaderen; *Egypte*, dat afgodische volk; die van mijn volk, die hunnen God niet meer kennen, en overal in de wereld verstrooid zijn, daar zelfs, van waar Jehova met eenen magtigen arm hen heeft uitgevoerd; de verwijdering van het heiligdom onzes Gods en van de heilige stad; de verachting der trotsche Romeinen alhier jegens onze volksgenooten; en ach! nog zoo veel meer — en er zal ook wel natuurlijke zwakheid en gehechtheid aan mijn vaderland ondergeloopen hebben. Althans wij prezen God op hoogen toon, toen Hij ons weder naar het vaderland riep. Hoor, hoe dat gebeurde. Dezelfde engel, die ons in den naam des Heeren naar *Egypte* wees, beval ons weder terug te keeren. Den vorigen avond had JOZEF mij liefderijk zoeken gerust te stellen en gezegd: » Ik heb nu in langen tijd niets van des Heeren wege vernomen; maar ik ben zeker, Zijn engel komt weder, wanneer de tijd daar is, dat wij terug moeten keeren." Hij is nu zoo gewoon, als het ware, aan deze Goddelijke leiding, dat hij er nog onbekommerder dan ik op rekent. En zijne rekening kwam ook uit. Des morgens verhaalde hij mij weder zijnen Goddelijken droom en de woorden des engels: » Sta op, neem het kindeke en zijne moeder tot u, en trek naar het land Israëls; want zij zijn gestorven, die de ziel van het kind zochten." Zoo gaf God dan rust, overal in het land; zoo keeren wij in het heilige land terug en de Zoon des Allerhoogsten in Zijn erfdeel! Zoo zal eens geheel het aardrijk ruste hebben van zijne tirannen, en de verlosten des Heeren zullen zeker wonen bij den Heiligen Israëls. Wij reisden 's mor-

gens vroeg af, en zegenden ABIHU, en zijne vrouw en zijn kind. De vrouw van den oppertolbeambte zagen wij niet meer, die zal dat spijten. De Heer leere haar Israëls heil kennen! Ik weet ook, de zegen Gods, des Allerhoogsten, zal steeds rusten op haar en op ABIHU's huis, om al de liefde, die zij ons en het kind bewezen hebben.

Terwijl wij op weg waren, zeide JOZEF eens tot mij: »Wat dunkt u, zal uw JEZUS zich ook eens afkeeren van de roepstem des Allerhoogsten?" Ik begreep niet, wat hij daarmeê bedoelde, en vroeg het hem, en hij antwoordde mij, dat de klagt van HOSEA hem was ingevallen over Israëls ondankbaarheid: *Toen Israël een kind was, had ik hem lief en riep mijnen zoon uit Egypte. Hoe meer men hun toeriep, hoe verder zij zich weg begaven. Ik zelf, Ik leerde Efraïm gaan; Ik nam hem bij de armen; maar zij erkenden het niet, dat Ik hen genas* (*). En ik antwoordde hem: »Hij, Hij zal Gods roepstem volgen, en nooit zal Zijn Vader over Hem klagen; Hij, Hij is het, die daar zegt: *De Heer heeft mij geroepen van de geboorte af, van den moederschoot aan heeft Hij mijnen naam vermeld.* Hij is het, tot Wien Jehova zegt: *Mijn dienaar zijt gij, door Wien ik aan Israël mij verheerlijke. Het is te gering, dat gij mijn dienstknecht wezen zoudt, om* JAKOBS *stammen op te rigten en* ISRAËLS *loten te herstellen; Ik heb u ook gesteld tot een licht der Heidenen, en om mijn heil te zijn tot aan het eind der aarde.* Hij is het, tot Wien Jehova zegt: *In den tijd des welbehagens verhoor ik u; en ten dage der redding help ik u, en behoede u, en geve u den volke ten verbond, om het aardrijk te herstellen en verwoeste erven te doen bewonen.* Hij is het ook, o JOZEF! die ons volk zal troosten. Hij is het, van Wien JESAJA wederom zegt:

(*) HOS. XI: 1—3.

Zoo spreekt de Heer, Israëls Goël, Zijn Heilige, tot hem, dien elk veracht, den door het volk verfoeiden, (o JOZEF! deze woorden kwamen mij dikwijls in den zin, wanneer ik de verachting der Egyptenaars en de trotsche verachting der Romeinen jegens ons opmerkte,) *tot den knecht der overheerschers: Koningen zullen het zien en opstaan, Vorsten, en zullen zich nederbuigen; om des Heeren wil, die getrouw is, om den Heiligen Israëls, die u heeft uitverkoren!"*

»Ga voort, mijne lieve!" zeide JOZEF, »daar volgen op die plaats nog meer vertroostingen Gods: *Om te zeggen tot de gebondenen: gaat uit! tot hen, die in het duister zijn: komt aan het licht! Grazen zullen zij aan alle wegen, en op alle heuvelen zal hunne weide zijn. Zij zullen niet hongeren en zij zullen niet dorsten; geen heete gloed noch zon zal hen deren; want hun Ontfermer leidt en voert hen met zachten tred aan waterbronnen! Dan make ik al mijne bergen tot een' weg, en al mijne banen worden verhoogd. Ziet deze, van verre komen zij; en ziet deze uit het Noorden en uit het Zuiden, en deze uit het land van Sinim* (*)." »Ja, amen!" antwoordde ik, »en ook van *Sin*, *Egypte's* sterkte, zullen zij komen. Onerkend laten zij Hem nu met Zijne moeder henentrekken, den Verlosser Israëls, den Heiland der wereld; maar eens zullen zij tot Hem komen, langs dezen weg zullen zij eens zich tot Hem begeven, wanneer Hij Sions heerlijkheid zal hersteld hebben."

Hier in *Adar*, een grensstadje van *Palestina*, waar ik nu schrijf, vernemen wij meerdere omstandigheden van HERODES dood. Hoe heeft de Regtvaardige dien wreedaard bezocht. Dat maar zijne afschuwelijke krankheid voor elken tiran eene heilzame waarschuwing ware!

Maar de verdeeling van het rijk deed JOZEF niet

(*) Jes. XLIX: 1—12. Ezech. XXX: 15 en 16.

weinig ontstellen. Het maakte hem bevreesd, dat ARCHELAÜS over *Judea* en *Samaria* Vorst is geworden. De lieden, welke wij spraken, waren eenstemmig van gedachte, dat van ANTIPAS, en inzonderheid van FILIPPUS, eene veel zachtere regering te wachten is, en dat juist van ARCHELAÜS het meest te duchten is, wanneer hij zich eenigermate op zijnen troon zal bevestigd hebben, dat hij dan in de voetstappen van zijn vader zal treden. Hem overigens om zijne Samaritaansche moeder te verachten, dat is nu wel niet anders dan eene zwakheid. JOZEF was intusschen vol vreeze, en wat ik hem ook daarvan zeggen mogt, dat juist *Bethlehem* en geene andere plaats nu geschikt was voor de opvoeding van den Zoon van DAVID, en hoezeer hij ook voor zich zelven op *Bethlehem* zich had verheugd, zoo was hem toch alle moed ontzonken, om naar de stad DAVIDS heen te trekken. Het wilde hem niet gelukken om zich gerust te stellen, en toen ik hem in bedenking gaf, dat de engel hem toch uitdrukkelijk gezegd had: »Zij zijn gestorven, die de ziel van het kind zochten," dat God hem alzoo alle vrees had willen ontnemen, en dat het ook van zelf sprak, dat wij uit *Egypte* weder daarheen moesten terugkeeren, van waar wij gekomen waren, dewijl God daaromtrent niets bijzonders bevolen had, zoo trof hem dit en hij kwam in geene geringe verlegenheid. Ik zelve sprak werkelijk tegen de neiging van mijn hart; want na den schrik van onze vlugt en de berigten omtrent den moordnacht zijn al de aangename voorstellingen, die ik van *Bethlehem* had, mij als met alsem verbitterd. Maar ik meende zoo te moeten spreken.

JOZEF wendde zich in zijne verlegenheid, waarhenen wij in elke verlegenheid ons wenden moeten. O ELIZABETH! dat wij het toch maar altijd schielijk en moedig doen! Nooit worden wij daar teleurgesteld. Zijn gebed om Goddelijke aanwijzing werd spoedig

verhoord. Zijn hemelsche vertrouweling, mogt ik wel zeggen, verblijdde weder zijn geloovig hart in den droom, en zeide hem, in den naam des Heeren, hij moest weder naar *Nazareth* in *Galilea* trekken met het kind en Zijne moeder.

Mijn' JOZEF, zult gij denken, mogen de engelen niet vreemd meer wezen. Dat is ook zoo. Hij zal zich ook wel niet meer zoo verwonderen als dat onzen vader JAKOB gebeurde, toen hij Gods engelen langs den ladder van den hemel zag nederdalen, en vol was van verbazing, dat de Heer ook daar woonde. *Nazareth*, *Bethlehem*, *Pitom*, *Adar*, het zijn alle *Beth-els* voor mijn' JOZEF.

Hij verhaalde mij dit nieuwe antwoord van God op zijn gebed, met groote vreugde en met levendige dankbaarheid. Hoe kunnen toch, zeg het mij, ELIZABETH! zulke nieuwe proeven van Gods zorge eenen zoo sterken indruk maken op onze harten, alsof het ons iets nieuws ware, dat God ten allen tijde voor ons zorgt; alsof wij na de laatste proef daaraan wederom wat getwijfeld hadden; alsof God niet altijd God ware, en Zijne goedheid konde worden vermoeid of uitgeput. Ach! hoe zwak zijn onze harten! Merkt gij dat bij het uwe ook wel op?

XL.

MARIA AAN ELIZABETH, UIT NAZARETH.

(Mattheus II: 23.)

Gedurig denkt mijne ziel nog met vreugde terug aan het oogenblik, waarin JOZEF zoo gansch onverwacht, zoo onuitsprekelijk verrassend, zeide: »Daar wij nu weder zoo ver weg moeten van *Judea's* gebergte, zoo willen wij ZACHARIAS en ELIZABETH toch eens bezoeken." Er was zelfs in de verte geene gedachte bij mij opgekomen aan dit genot, hetwelk mij God uit den overvloed Zijner goedheid liet ten deel vallen. Terwijl ik

nu weder aan u schrijf, herinner ik mij, dat ik zoo dikwijls aan u schreef in *Egypte.* Hoe had ik toen kunnen denken, dat ik zelve mijne schriftelijke verhalen en uitstortingen des harten, in uwe eigene waarde handen brengen zou? Hoezeer dank ik er nog steeds mijnen JOZEF voor, dat hem geene moeite van navragen en geen bezwaar te groot is geweest, (want de meeste zorg kwam altijd op hem aan,) om dezen omweg nog te maken en u op te zoeken, den Godgewijden, waardigen priester en u, moeder van den grooten JOHANNES!

Elk woord en iedere blik, waarin zich vriendschap, vreugde of heilige gedachten in uwe woning openbaarden, roep ik mij gedurig voor den geest onder mijnen stillen arbeid. Maar het onvergetelijkste van alles, waarbij mij terstond de tranen in de oogen staan, zoo dikwijls ik er aan denk, is die liefde, die uw JOHANNES en mijn JEZUS elkander bewezen met hunne houding, en oogen, en handjes, en stamelende klanken.

Ach, ELIZABETH! zulk een schouwspel was nooit gezien, en is nooit meer te zien, in hemel noch op aarde, onder engelen en menschen niet. Er is slechts één JEZUS, en die is maar eens een kind, en er is ook maar één JOHANNES. ô! Daarover verheug ik mij nog na eeuwen; dit verhaal ik na eeuwen nog aan den luisterenden naneef, hoe die kinderen elkander liefhadden en gedurig weder bij elkander wilden zijn; hoe uw JOHANNES glinsterend van vreugd den naam JEZUS voor de eerste maal zijne moeder nastamelde, toen gij, ELIZABETH! hem op den arm hield en naar mijn zoontje buktet en zoo liefkozend: »JEZUS! JEZUS!" zeidet; hoe gij lachtet en schreidet van vreugde, toen uw zoontje op eens duidelijk u nastamelde: »JEZUS," en met zooveel liefde zijn handje uitstak naar het handje van mijn kind! ELIZABETH! dat ziet men slechts eenmaal, dat vergeet ik in eeuwigheid niet! Gij hadt mij gezegd, hij konde nog niets anders zeggen dan: »*Abba!*" ELIZABETH! wij zijn de zaligsten der moeders!

Toen ik nog van mijn' Zoon zwanger ging, had ik

een verlangen naar Zijne geboorte, dat dikwijls dreigde tot ongeduld te stijgen. Werkelijk moest ik eenige malen met ongeduld kampen en deswegens mijn hart bedwingen, opdat het in God mogt rusten. In die dagen dacht ik dikwijls: hoe zult gij het uithouden van ongeduld en verlangen naar den aanvang Zijner regering; hoe zult gij die vele jaren doorkomen, eer er met Hem gebeurt, wat de engel van Hem zeide? En zie, ik dacht niet in mijn toenmalig verlangen, dat het genoegen, om dat kind bij mij te hebben, mij zoo volkomen genoeg zoude zijn. En waarlijk, zoo is het mij nu. Dat meer dan engelachtige kind, het geeft mij dagelijks en van uur tot uur volop genot voor mijn hart. Bij de dagelijks nieuwe genoegens, die Hij mij aanbrengt, kan ik Zijn volgend leven met zulk eene rust afwachten, dat ik geloof, al moest ik Hem driemaal langer dan gewoonlijk als kind hebben, ik zou het mij met blijdschap laten welgevallen.

Ik stem het toe, dat het iedere moeder niet zoo goed kan zijn, telkens als de aanblik van haar kind haar streelt. Onder al dat zoete genot is de gedachte maar al te bitter: »Hoe zullen welligt zonde en hartstogt eens deze trekken der lagchende onschuld misvormen; hoe ligt zal de omgang met ondeugender menschen aan de teedere kiemen der edelste neigingen schade doen!" Deze bekommering verbittert nu onze moedervreugd nooit, mijne vriendin! Zijn wij niet de zaligsten der moeders? Dikwijls denk ik aan EVA; konde zij zelfs, toen zij nu eenmaal had gezondigd, van die moederlijke bekommering vrij wezen, die zoo de vreugd verstoort? Of werd zij op den duur zoo misleid, door hare zoete hoop van reeds den magtigen Redder ter wereld gebragt te hebben, dat zij niet dacht aan de gevolgen der zonde, dat zij geene der hevige driften van haren kleinen KAIN met bekommering opmerkte?

Wij zaligsten der moeders! Neme God slechts genadig onze smeeking aan, welke wij in zoo reine moedervreugd medelijdend ten hemel zenden voor zoo

vele moeders, die ook in de zoetste oogenblikken over het toekomstige bederf harer kinderen zich beangstigen. Maar wanneer ik dan denk en er mijnen zoon op aanzie, dat Hij eens de vertrooster van zulke moeders en de getrouwe geneesheer van hare zonen zal wezen, en dat uw zoon hen allen tot Hem zal brengen, o! dan ben ik gansch en al in den hemel! Doch ik vergeet mij zelve bij deze beschouwingen.

Op onze reis, die wij zoo kort mogelijk gemaakt hebben, bejegende ons niets bijzonders; wij hadden het rustig en waren voorspoedig, en werden ook voor onze harten met veel goeds gezegend. Jehova's heiligdom konden wij niet voorbijgaan, en gij weet, het is omtrent een jaar sedert ik tot u kwam, en u de boodschap des engels mededeelde. Het is mij onverklaarbaar, in *Jeruzalem* was het weder, even als voor een jaar, geheel donker in mij, en nu had ik er nog veel meer dan de vorige reis vrees en angstig voorgevoel. Wat of er in de raadsbesluiten des Eeuwigen wel beschikt moge zijn, over mij of mijnen zoon in *Jeruzalem*, of over *Jeruzalem* zelve, dat ik gedurig daar zoo in de duisternis ben, waar ik natuurlijker wijze van het zaligst voorgevoel geheel vervuld moest wezen? Wij verlieten de stad geheel in de stilte. JOZEF had nog een' kleinen onnoodigen schrik, toen wij in de Keizersstraat het gedruisch van den koninklijken wagen hoorden, en toen het volk zeide, dat ARCHELAÜS en zijn hof daar voorbij reed, naar den lusthof. Maar geen mensch kende ons of gaf acht op ons. » Eens zal de onschuld voor uwen Zoon niet zoo bevreesd wezen," zeide JOZEF tot mij, toen zij voorbij waren. Twee merkwaardige menschen deed God ons aantreffen. Buiten de Waterpoort wandelde, toenwij weggingen, eene Bethlehemitische, die schoone JUDITH, met haren aanzienlijken bloedverwant, dien zij in *Jeruzalem* heeft. Zij is zeer afgevallen; het deed mij aan haar te zien; zij moet veel geleden hebben; ik ken haar anders niet. Zij ging aan de buitenzij, en wij vlak langs haar heen, en toen

zag zij beurtelings mij en JOZEF en het kind heel sterk aan, alsof zij half wist en half raden en uitvinden wilde, wie wij waren, en gaf mij nog een' oogwenk, dien ik niet anders dan met eenen even zoo beteekenenden en hartelijken blik kon beantwoorden, ofschoon ik in het geheel niet weet, noch hoe zij thans gezind is, noch of zij iets van ons weet, noch ook of zij ons thans herkende.

Eenige honderde schreden verder ontmoette ons een jongeling, bleek, rank, wat zwaarmoedig, die naar de stad terugging. Na ons met opmerkzaamheid te hebben aangezien, sprak hij ons eerbiedig aan: „Mag ik vragen: komt gij uit *Judea*?" En toen wij dat met: „Ja!" beantwoordden, vroeg hij verder: „Zijt gij misschien JOZEF en MARIA?" Wij zagen elkander aan en zeiden tot den jongeling: „Ja, wij heeten zoo." Zigtbaar vervulde hem dat met blijdschap, en hij zeide: „Ik ben MAINAN, de zoon van Rabbi ELIËZER. Heden morgen ontving ik door een' priester, die hierhenen reisde, een briefje van mijn' vader, dat hij in der haast had geschreven, waarin hij mij meldt, dat JOZEF en MARIA bij den priester ZACHARIAS geweest waren. En ZACHARIAS had u verteld van zijne vriendschap met mijn' vader sedert het besnijdenismaal van zijn' JOHANNES, en gij zoudt door *Jeruzalem* reizen, misschien was ik door Gods leiding zoo gelukkig van u aan te treffen, en hij gaf mij daarbij eene naauwkeurige beschrijving van u en uwen zoon. Ik durfde niets hopen; maar thans vind ik u. o Gij gezegenden des Heeren! Al wat ZACHARIAS aan mijnen vader toevertrouwde, dat alles durfde hij ook mij toevertrouwen en hij deed het. Ik bid u, laat mij uwen zoon zien!" En hij had ook van het oogenblik aan, dat wij gezegd hadden wie wij waren, telkens onder het spreken naar mijn kind gekeken, en wel zoo opmerkzaam, dat hij in zijn verhaal dikwijls stotterde. Ik toonde hem nu het jongske en zeide hem, dat wij in ZACHARIAS' huis van hem en zijn' vader gehoord hadden. Hij stond spra-

keloos, en zonder een woord uit te brengen, staarde hij het kind in verrukking aan. En daar wij vreesden gestoord te zullen worden, nam hij afscheid. Wij wenschten hem zegen bij zijne studiën. Hij zuchtte diep en zeide vertrouwelijk: »Ach! ik word door een paar leeraren zoo gekweld met ongerijmdheden; konde ik mij in die kostelijke uren opsluiten met de Wet en de Profeten, om Gods Koningrijk en Zijne geregtigheid te leeren kennen, in de plaats der fabelen en dwaasheden, die mijn hoofd zoo ledig laten en mijn hart slechts pijnigen." »Ook dat zal beter worden," zeide ik, hem vertroostende. Ik was met hem bewogen, en zag wel, dat hij gaarne zijn gansche hart zou hebben uitgestort; maar wij *moesten* scheiden. »De God mijns Zoons zal met u zijn," sprak ik, en daarmede gingen wij van elkander.

Wij togen onzen weg. Het ging tegen een' heuvel op, bijna in eene regte lijn; en toen wij boven waren en JOZEF omzag, riep hij uit: »Ei! zie toch, daar beneden staat MAINAN nog op hetzelfde plekje, en ziet ons onophoudelijk al peinzende na."

Te *Naïn* troffen wij voor de poort een meisje aan; haar speelgenoot noemde haar HAGLA; dat meisje was zeer gewillig, om ons met water en wat brood te verkwikken, toen zij zag, dat wij vermoeid waren, en dacht, dat wij dorst hadden. Zij zeide zoo heel vertrouwelijk: »Mijne moeder zegt mij altijd: verkwik de reizenden, zoo zult gij grooten zegen hebben. Ik heb eene vrome moeder." En zij drong ons, wij zouden wachten totdat hare moeder dat schoone kind toch ook gezien had; maar wij moesten voortmaken.

Toen wij den *Thabor*, o dien heerlijken *Thabor*! ter regterzijde hadden en ik hem wederzag, juist zoo als ik hem te *Nazareth* uit mijne kamer voor mij had, werd ik geheel en al weder verplaatst in al de gedachten en gewaarwordingen, die ik in *Nazareth* had vóór mijne afreis. o! Hoe stond alles, alles we-

der nieuw en levendig voor mijnen geest! De avondstar stond ter linkerzijde met haren stillen glans, zoo welkom voor de vermoeiden op aarde.

Het was nacht, een schoone, heldere starrennacht, toen JOZEF zwaar vermoeid met ons tegen den steilen heuvel van *Nazareth* opsteeg. Wij togen voorbij het huis mijner betrekkingen, waar het hart mij sterker klopte, en kwamen aan het huis van JOZEF. Zijn broeder was daar spoedig met de zijnen, om ons te helpen, en allen verheugden zich hartelijk, dat zij ons wederzagen. Gij weet, wat ik u bij mijn eerste bezoek van hen verhaalde. Zij zijn nog dezelfde door en door goede menschen, die hun ambacht getrouw waarnemen, maar met hunne gedachten ook geen handbreed verder gaan, die van al ons wedervaren slechts het minste weten, die bij de bron zijn, om met alles bekend te worden, maar tot heden toe nog geen trek gevoelen, om uit die bron te scheppen.

O Lieve ELIZABETH! ik geloof, dat alle geslachten der aarde mij zullen zalig spreken; maar zeker zullen de Nazareners dat niet het eerst doen.

Ik haastte met mijn' kleinen naar onze kamer, waar mijn JOZEF en ik de eerste weinige dagen van ons huwelijk, ik moet zeggen gelukkig en heilig, geleefd hadden, naar dat vertrek, dat ik reeds zoo dikwijls voor de geboorteplek van mijn' JEZUS had aangezien, en onder gebed en vreugdetranen daartoe had ingewijd, dat echter daartoe niet van God was bestemd, maar nu toch, hoe vreemd het met ons gaan mogt, tot woonvertrek voor mijn' zoon is uitgekozen. Zoo is geene Koningsbruid te moede, als zij in het paleis hares Konings en in het wellust-ademende slaapvertrek hares bruidegoms wordt binnengeleid; zoo gaat het geene moeder, die met de grootste pracht en onder blij gejuich de hoofdstad binnentrekt, om er mede haren zoon den troon te zien beklimmen, zoo als het mij was, toen ik met JEZUS op den arm naar Zijn en mijn toekomstig, eenvoudig

woonvertrek ijlde, en daar nederknielde voor Zijnen en mijnen Vader. Hoe spoedig is al de vreugd der paleizen en der hoofdsteden uitgeput, en hoe onuitputtelijk kwam mij mijn genot voor, dat mij in deze kamer dagelijks met mijnen Zoon verbeidde!

Den volgenden morgen gingen wij zamen naar mijne ouders. Schoon ik hen kinderlijk liefheb, en blijde was bij hen te zijn, zoo dreef mij toch mijn hart, zoodra dit voegzaam kon gebeuren, naar mijn eenzaam kamertje, waar het mij eens was zoo als u, ELIZABETH! op dien avond in uwe kamer, toen ZACHARIAS te huis kwam en voor u opschreef wat hem in den tempel was wedervaren, naar dat kamertje, waar aan mij, aan Israël, aan de wereld JEZUS beloofd werd.

Daags na onze aankomst werd er reeds werk in menigte bij mijn' man besteld. Er is hier nog een timmerman; maar die neemt de menschen gaarne te veel af, en het is er in zijn huis niet te best gesteld. En ik kon ook spoedig wat verdienen; de zuster van mijne moeder had meer werk gekregen dan zij kon afmaken, en stond veel daarvan aan mij af. De zorg van God hierin wekte mij te meer tot dankbaarheid, omdat wij reeds vernamen, dat er meer armen in het stadje zijn dan voor ons vertrek; de laatste oogst is zeer slecht uitgevallen, en nu hebben mijn man en ik alle hoop, dat wij ten minste sommige armen zullen kunnen ondersteunen. Wie getroostte zich niet gaarne een soberder maal, om het genot van te kunnen weldoen? Ik moet eindigen. Gods goedertierenheid zij over u en ZACHARIAS en JOHANNES en over SALOME, uwe vrome dienstmaagd. JOZEF groet u en de uwen van harte en vergeet de bij u genotene liefde niet.

N. S. Gisteren schreef JOZEF eenige regels in een oogenblik van droefheid, die hij daarover gevoelde, dat de Messias zoo verborgen leven moest, in het meest verachte stadje van het verachte *Galilea*. Ik deel ze u hier mede:

Hoe wondergroot, o God! zijt Gij,
Ook in het wonderkleene!
'T Geloof maakt mij gerust en blij,
'T Vertroost mij daar ik weene.

Moet in 't verachte *Nazareth*
De Zoon van God thans wonen,
Waar niemand op Zijn' grootheid let, —
Hem wachten hemeltroonen.

Ik hoop, geloof, ben rustig, blij,
Vind troost, ook als ik weene:
Want wondergroot, o God! zijt Gij,
Ook in het wonderkleene.

Vraag toch eens aan ZACHARIAS, of hij niet weet, waar die voorspelling staat: *Hij zal Nazarener geheeten worden.*

TWEEDE AFDEELING.

UIT DEN TIJD VAN JEZUS' JEUGD.

I.

MARIA AAN ELIZABETH.

(Lukas II: 40.)

Lieve ELIZABETH! wanneer ik mijnen Zoon aanzie, dan herinner ik mij met dankzegging deze woorden: »*Geen kwaad zal tegen u tot stand komen, en geen ongeval zal naderen tot uwe tent. Want Hij zal voor u Zijne engelen bevelen, dat ze u behoeden op al uwe wegen; op de handen zullen ze u dragen, dat ge aan geen' steen uw' voeten stopt* (*). Is dit iemand toegezegd, dan is het aan mijn' Zoon, en waarlijk! het wordt ook aan Hem vervuld.

Heden keert de geboortedag van mijn jongsken ten vierden male weder, en zijn vierjarig leven staat mij voor den geest, en ik ben vol van dankbaarheid, dat God zoo genadig Zijne jeugd behoedt, en zonder eenige stoornis Hem zoo schoon heeft doen opgroeijen.

Nog onlangs was het mij weder, gelijk ik u dat ook reeds een paar malen verhaalde, alsof ik nog even iets zag van eenen verschijnenden engel. Zoo heeft ook JOZEF reeds meer dan eens met verbazing uitgeroepen: »Daar moet een engel Hem wonderbaar behoed hebben!"

(*) Ps. XCI: 10—12.

Ik vergeet ook niet ligt dien vertrouwelijken en vriendelijken lach, toen ik Hem voor de eerste maal van engelen verhaalde, dat er zoo velen aan JAKOB verschenen waren op zijne reis, dien lach, waarmede Hij zeide: »Moeder! ik heb er ook gezien," en hoe Hij daarop eene kleine poos in stille hemelsche verrukking was.

Zoo dikwijls Hij ziet, dat ik mij over Hem wat angstig maak, als Hij bij voorbeeld zonder mij in het tuintje gaan wil, is het Zijn spreekwoord: »Moeder! Gods engel behoedt mij!"

o ELIZABETH! Hoe is het Goddelijke kind toegenomen, en hoe neemt Hij toe met iederen dag in bevalligheid, in opmerkzaamheid, in vatbaarheid van begrip! Al de dingen, die Hij ziet en hoort, vat Hij zoo grondig en zoo juist.

JOZEF verhaalde Hem onlangs iets van ABRAHAMS offerande op *Moria*, en toen viel Hij hem in de rede en zeide zoo treffend: »Vader! als God dat u bevelen mogt, dan wilde ik ook gaarne sterven." En mij ging een zwaard door de ziel, alleen bij de gedachte aan SARA.

In het gemeen, mijne ELIZABETH! is het mij niet mogelijk u te beschrijven welk een' diepen indruk iedere daad en elk woord van God maakt op Zijn jeugdig hart, hoe iedere geschiedenis, die wij Hem zoo goed als wij kunnen naar Zijnen leeftijd verhalen, zigtbaar een nieuw licht in Zijne ziel doet opgaan. Ik moet zeggen, het is alsof men Hem zich ziet ontwikkelen, bij alles wat God van Zijne werken aan Zijn oog of Zijn oor nabijbrengt. Met de schepselen, die Hem voor oogen komen, is het evenzoo, met de gewassen, met de dagelijksche spijzen, met de zon. Als Hij des morgens het daglicht ziet aanbreken, zegt Hij dikwijls zachtjes bij zich zelven: *Daar zij licht! en daar werd licht*, op eenen kinderlijken toon, maar tevens met zoo veel meer dan kinderlijke waardigheid en gevoel, alsof Hij ook eens zou kunnen gebieden: *Daar zij licht!*

Maar wanneer wij Hem van het onbehoorlijke gedrag onzer vaderen jegens God iets verhalen, dan wordt Hij dikwijls rood van schaamte en bedroefd, en eens zuchtte Hij diep en zeide: »Ach! dat iemand dat eens weêr kon goed maken!"

Toen de kleine JOZEF, een lief kind van onze buren, in den verleden herfst eens bij Hem was, en zij druiven aten, die wij gekregen hadden, zeide die tot Hem: »Ik wilde wel, dat ik was als een druif, dat ik de menschen zoo zoet smaakte." »En ik," zeide Hij, »was liever als een wijnstok," »Waarom dat?" vroeg het kind. »Wel," zeide Hij, »een wijnstok draagt vele druiven."

Opmerkelijk is het mij, het reinigen en wasschen, en de gedenkcedels, en de vele offeranden waren Hem reeds dikwijls tot een' aanstoot. Hij vroeg mij zelfs meer dan eens: »Waartoe dient dat toch?" En als ik Hem dan antwoordde: »Opdat men God niet vergete, zijne zonden niet vergete, de reinheid des harten niet vergete," dan zegt Hij altoos: »Kan men dan toch niet aan God en aan zijn' pligt denken?" Geef ik Hem dan weêr ten antwoord: »God heeft het dus bevolen," zoo zwijgt Hij stil.

Verleden sabbat kwam JOTHAM, de schriftgeleerde, bij JOZEF. JEZUS gaf hem vriendelijk de hand, en de ander beantwoordde dat stijf en koel met: »De God JAKOBS zij met u, kleine!" JEZUS had het oog op zijne buitengewoon groote gedenkcedel. Na eenige andere gesprekken, zeide mijn man tot hem, hij mogt toch geduld hebben met de weduwe JOCHEBED bij de Thaborpoort, zij was thans radeloos en zou de schuld voldoen, zoodra zij maar konde. — »Daar komt niets van." — Hadt gij eens gezien, ELIZABETH! hoe het kind bleek werd van misnoegen en schrik, toen hij dit JOTHAM op barschen toon hoorde zeggen. Hij ging in zijn hoekje staan bij het venster, en na eene korte poos zag ik Hem Zijne tranen afdrogen. Ik verwachtte, dat Hij mij vragen zou over die groote gedenkcedel,

harp." De jongeling kreeg eene kleur en zag het kind met verwondering en vriendelijk aan.

»Wilt gij het nog eens hooren, JEZUS?" — »Niet waar, MARIA? Uw schoon kind heet JEZUS?" zeide MILKA tot mij, en zij gelastte de kinderen, om het gezang te herhalen. De twee oudsten zongen, de jongeling speelde en de twee kleine kinderen stonden heel digt bij JEZUS en zagen Hem gedurig aan; het kleinste hield Zijne hand vast. Zij zongen, en ik zag wel, allen zagen gedurig, zoo dikwijls zij maar konden, mijn kind aan, en toen zij bemerkten, hoe aandachtig Hij was en hoe Hij bewogen werd, zongen en speelden zij hoe langer hoe krachtvoller en roerender. Onder het zingen van den zegenwensch zag mijn kind dikwijls de weduwe aan, haar mede zegenende. Toen zij zwegen, kwam Hij naar mij toe, vatte mijne hand, kuschte die en zeide: »Moeder! de Vader in den hemel heeft mij heden een groot genoegen gegeven. Heeft DAVID zoo'n harp gehad? Heeft hij zoo zijne Psalmen gezongen?" Terstond wenkte nu de oudste hare zuster en zij begonnen uit den 45sten Psalm te zingen, en met vuur bespeelde de jongeling de harp bij dien schoonen beurtzang: *Vrolijk gezang welt op uit mijn hart, den Koning wijde ik mijn lied! mijne tong is als de stift eens vaardigen schrijvers. Schoon zijt gij boven alle menschenkinderen; minzaamheid is uitgestort op uwe lippen; daarom zegent u God in eeuwigheid. Uw troon, o Goddelijke! staat eeuwig vast; een schepter der regtmatigheid is de schepter Uwes Koningrijks! Gij bemint het regt en haat het booze; daarom heeft God, uw God, u gezalfd met den balsem der vreugde, boven uwe medедingers.*

Hier braken zij af en het was, alsof moeder en dochter, mij en het kind, op heizelfde oogenblik, een voorgevoel aangreep van iets zeer groots en Goddelijks.

De dochter hield de moeder aan den arm en deze om-

armde mij en zeide: »o God! nu herinner ik mij, wat ik hoorde van uwen Zoon, vóór drie jaren, toen gij hier aankwaamt."

Toen wij weggingen, zeide JEZUS vriendelijk: »God zij met u! Hebt mij lief!" En allen, allen te gelijk staken de hand uit naar de Zijne, en zeiden met aandoening: »Och! heb Gij ons lief!"

III.

IETS UIT EEN ANTWOORD VAN ELIZABETH.

(Lukas I: 66b en 80a.)

— JOHANNES laat uwen JEZUS wederom groeten. Wat ligt er toch dikwijls veel groots in het kleine en kinderlijke, dat die kinderen zeggen en doen. — Ja, zeide Hij, hij zou zeker dagelijks aan SAMUËL denken, zoo als JEZUS hem had laten zeggen. — Nog geen vijf jaren is hij oud, en bijna alle dagen merk ik het aan hem, hoe hij er zich op voorbereidt, dat God ook met hem spreken zal. Onbeschrijfelijk verheugt hij zich in dat vooruitzigt: en nadat uw zoontje hem SAMUËL heeft laten herinneren, heeft hij zich aan het vrolijk spelen met zijne buurkinderen, ook met de beste, geheel onttrokken, en op de vraag, waarom hij dat deed, geantwoord: hij kon nooit weten, wanneer God met hem spreken wilde, (en daarbij gloeide hij van zachte, heilige blijdschap,) het zou niet aardig zijn, als hij dan bij kinderspel werd gevonden.

Gisteren wilde hij nog eens de geheele geschiedenis van SAMUËL hooren. De eerste reis was hij maar verlangend, om SAMUËL te leeren kennen, en zoodra hij hoorde, dat God met SAMUËL had gesproken, was hij gansch en al daarmede vervuld, en gaf op het overige minder acht. Toen ik hem nu de geschiedenis wederom verhaald had, zeide hij nadenkend: »Maar dat was toch eene zware zaak, aan den priester zoo zijne zonde en hare straf voor te houden! Niet waar, moe-

der! onze priesters zijn nu vrome menschen?" En toen hij zag, dat ik zuchtte, en ik hem op zijne herhaalde vraag zeide: »Gave God, dat het zoo ware!" zoo verzonk hij in diep gepeins, en de droefheid stond op zijn gezigtje te lezen.

Ik moest hem den lofzang van SAMUËLS moeder opzeggen, waarover hij verrukt was, en met onuitsprekelijke lieftalligheid vroeg hij, of ik ook niet wel alzoo God had geloofd, toen ik hem had gekregen.

Maar JEZUS komt hem ver vooruit; die moet hem ook oneindig ver te boven gaan. Ik zie dat uit onderscheidene dingen, die gij mij schrijft, vooral uit dat heerlijke gebed in het bosch, waarvan gij meldt in het slot van uwen brief. Waarlijk, MARIA! gij moet geene verschooning vragen. Wie zou zich kunnen verzadigen om van uw Goddelijk kind te hooren verhalen?

Dien zelfden dag, toen ik uw brief ontving, las ZACHARIAS een geschrift, dat de jonge MAINAN (die zelfde ranke, zwaarmoedige jongeling, die u buiten *Jeruzalem* op den weg ontmoette,) aan zijn' vader naar *Juta* had gezonden, en dat deze ons meêdeelde, waarin de opoffering van IZAK zoo is voorgesteld, dat de personen komen en spreken en henengaan, alsof de geschiedenis werkelijk nog eenmaal voorviel. Het is eene levendige voorstelling der gansche geschiedenis, die ons zeer gesticht heeft. De jongeling schreef aan zijn' vader, dat hij door eenigen zijner medeleerlingen, en door zeer voorname leeraars er over berispt was geworden: dat was ontheiliging van zoo eerwaardige geschiedenis, als men daar zulk een Grieksch tooneelspel van maakte, zoo als er aan het hof van HERODES vertoond worden. Maar mijn man liet hem zeggen: »Anderen spelen ook wel dartele dansen op de harp; dat verontreinigt echter noch de harp, noch den psalm; den reinen is alles rein."

Toen uw brief tot ons kwam, hadden wij juist de volgende plaats in het geschrift van den jongeling ge-

lezen, daar IZAK zegt, op het oogenblik, dat hij gedood zal worden:

»o Onuitsprekelijke gewaarwording! Geheel de uwe te zijn, aan U, aan U alleen te denken — en aan verrijzenis. — o Vader! vader! Gaat er zulk eene vreugd den dood vooruit; — welt er zulk eene kracht uit den angst en de benaauwdheid der ziel, — vader! vader! wat is dan sterven en verrijzen?" ABRAHAM antwoordt hem hierop: »o! Konde ik met u sterven, met u verrijzen! — met u naar ADAM, SETH en NOACH gaan, — met u aan HENOCHS zijde wandelen! — of — doch niet mijn wil, de wil des Albarmhartigen geschiede!" En hierop valt IZAK in: »Ja amen! Zijn wil geschiede!" (*)

Bij die woorden: »Sterven en verrijzen," werd ZACHARIAS vol van den Geest en hief zijne oogen ten hemel, als wilde hij zeggen: »Eerlang, o Heer! laat Gij Uwen dienstknecht henengaan in vrede."

Nu lazen wij uwen brief, en toen wij kwamen aan dat zeggen van uw zoontje, omtrent de opoffering van IZAK, dacht ik: »Tot zoo iets zal het met den CHRISTUS Gods wel niet komen; maar in zulk een geval zoude JEZUS nog beslister en nog spoediger dan IZAK zeggen: Ja amen! Zijn wil geschiede!" En ik zeide dit ook aan ZACHARIAS. Hij was nog vol van dezelfde Goddelijke aandrift en sprak: »Merk het op! De Vader der volken (†) zal den Eeniggeborenen offeren; de Vader veler geslachten zal den Geliefden overgeven. Doch Hij zal leven, en zal met leven zegenen alle geslachten der aarde!"

Het komt mij dikwijls zoo voor, alsof mijn ZACHARIAS zijne ruste nadert.

(*) Deze woorden, als uit het opstel des Joodschen jongelings genomen, ontleende de Heer PFENNINGER uit het Godsdienstig schouwspel van zijnen vriend LAVATER, *Abraham en Izak*, in onze taal gevolgd door J. W. VAN HASSELT en uitgegeven bij J. ALLART, 1788, alwaar de hier aangehaalde woorden op bladz. 143 in dichtmaat voorkomen. H.

(†) Het is bekend, dat ABRAHAM aldus genoemd wordt.

IV.

JOTHAM, ZIJNE VROUW EN ZIJN ZOON.

(Lukas II: 40 en 41.)

Z. De lucht heldert op, wij zullen goed weêr hebben, vader!

J. Dat is goed; dan zullen wij des te minder onze kleederen bederven.

Z. Het is mij in den grond om het even, als ik maar spoedig *Jeruzalem* zie en den heiligen tempel.

J. Bedenk 'JIZREËL! gij zijt nu een zoon der wet. Vergeet niet al wat ik u zeide. Doe uwen vromen vaderen geene schande aan, zijt gedachtig aan al de gebruiken, die onze God verordende, en aan de heilige inzettingen onzer vaderen; en als gij u zelven in eenig ding niet volkomen betrouwt, vraag mij dan maar. Wanneer gij eenen regtvaardigen ziet met breede kleederzoomen, wees dan niet zoo onachtzaam, maar buig u diep.

Z. Ja vader! — Ik verheug mij zeer in de reis. En de zoon van onzen buurman, de jonge timmerman, die reist ook mede; hij is juist ook twaalf jaar geworden. Zijne moeder heeft hem een' nieuwen gordel genaaid voor de reis. Ik ben heel blij, dat hij ook mede opgaat; ik zal hem onder weg ook wel eens ontmoeten, denkt gij niet, moeder?

V. Dat kan wel gebeuren.

Z. Zij zijn nog klaar gekomen, naar ik hoor. Zijn vader en hij moesten met hun volk de buitenschuur van den overste vergrooten, en de vader vreesde, zij zouden met dat werk niet klaar kunnen komen vóór de reis; maar de zoon, zeide mij ELKAM, had hem moed ingesproken, dat zij zeker wel klaar zouden komen, wanneer zij maar onvermoeid voortwerkten.

J. Het zal hun buitendien dan ook wel goed komen, als zij vlijtig zijn in den arbeid. Ik sta er dikwijls over verwonderd, hoe zij kunnen rondkomen.

Die dwazen geven alles weg, wat zij over hebben, en doen dit dan nog zoo in het geheim, alsof zij het gestolen hadden.

Z. Ach! als ik Jezus maar moge aantreffen. Ik wenschte, dat ik met hem mogt reizen. Ik heb hem ontzaggelijk lief gekregen, sedert dien sabbat, weet gij niet, moeder? Ik heb u verteld, hoe ik hem heb aangetroffen heel diep in het bosch. Ik was verdwaald toen ik terugkeerde van het wandelen; en ik wilde niet omloopen tot aan de lange akkers, en daarom sloeg ik links af, en zocht een' weg midden door het bosch. Op eens stond ik stil, toen ik, met de stem van een' knaap, half overluid, maar toch verstaanbaar hoorde zeggen: »Vader!" dus bad hij, »nu zal ik reizen naar de heilige stad, en mij geheel en al onderwerpen aan Uwe wet. Vader! bestuur mijne schreden; Gij zijt mijn God, Uw goede Geest geleide mij in een effen land! Schrijf al Uwe geboden diep in mijn hart! Vader! ik verheug mij, dat ik Uw heiligdom zal zien en Uwe priesters. o Hoe zal het mij zijn in Uwen tempel, in het huis mijns Vaders! Maar ik, Uw zoon, zal niet in het binnenste des huizes tot U naderen, ik zal slechts wandelen in Uwe voorhoven. Doch ik ben zalig ook in de voorhoven van Uw huis! o Leid Uw volk en reinig het hart der feestgangers, dat zij Uw Pascha waardiglijk vieren! Heilig Uw erfdeel en neem hunne zonden weg, en verschoon hen, wanneer Gij de wereld zult rigten! Vader! erbarm U over zoo vele liefdelooze huichelaars!" — En nog veel meer bad hij, zóó, dat men gedacht zou hebben, dat God voor hem stond. Ook bad hij om zegen voor alle knapen uit alle volken, die met dit feest ook voor de eerste maal naar het heiligdom des Heeren reizen zouden. Ach! ik kan u niet zeggen, hoe mijne ziel er door bewogen werd; ik geloof niet, dat ik nog ooit zoo hartelijk voor mij zelven gebeden heb, als hij het deed voor alle knapen.

J. Houdt gij nog al niet op met dat gepraat?

V. De jongen vindt nu zoo'n genoegen in dien JEZUS.

J. Wat genoegen? Ik zei het reeds dikwijls, ik vind niets bijzonders aan dien jongen.

V. Ik kan het JIZREËL....

J. (*Hevig.*) Moet gij het al weêr voor het kind opnemen tegen den vader? Ik zeg u dan, dat onze jongen met den buurknaap niet zal reizen. Gedenk er mij bij, als die eens groot is, dan wendt hij het naar den Sadduceeschen kant, dat heb ik al gemerkt. — Gij begrijpt niets; gij laat u door iedereen innemen. Onverstandigen! Let op de geboden, let op de inzettingen der vaderen; — dat geheele huisgezin van onzen buurman, — zij zijn waarlijk zulken niet, die zich daar zoo stipt aan houden; en die kleine jongen heeft mij reeds een paar malen onbeschaamde vragen gedaan.

V.

FRAGMENT VAN EEN GESPREK TUSSCHEN JOZEF EN MARIA EN HUNNEN ZOON.

(Lukas II: 40 en 41.)

JOZEF. Ja, SALOMONS tempel was een andere.

JEZUS. En de heerlijkheid Gods was daarin, zoo als nooit in den tweeden. Het is schoon, vader! zoo als de priesterlijke Koning dien inwijdde.

JOZEF. Men kan toch in den tweeden den eersten nog herkennen: gij zult verbaasd staan.

JEZUS. Ja, verbaasd staan en weenen. o Wat was God voor den tempel, en de tempel voor Israël, en Israël voor de volken! Welk een licht der wereld, dat God zeker niet onder eene koornmaat had gezet. Maar Israël heeft het verborgen. Mijne ziel is bedroefd, als ik daaraan denk, en de vreugd der reis wordt er mij reeds vooruit door verbitterd.

JOZEF. (*Hij krijgt ondertusschen de heilige rol en zoekt* I Kon. VIII.) Ik wil eens voor u lezen, wat

SALOMO voor den tempel gebeden heeft. Ach! dat Israël weder zulk een' Koning had!

JEZUS. De laatste zal de eerste zijn. Wij zullen gaarne hooren, vader! als gij lezen wilt.

JOZEF (*leest.*) *En het geschiedde, toen de priesters uit het heilige uitgingen, dat de wolk het huis des Heeren vervulde. En de priesters konden niet staan, om de dienst te verrigten, van wege de wolke; want de heerlijkheid des Heeren had het huis des Heeren vervuld. Toen zeide* SALOMO: *de Heere heeft gezegd, dat Hij in de donkerheid woont! Zoo heb ik dan voorzeker een huis gebouwd, dat U ter woonstede strekt, eene plaats waar Gij eeuwen lang uwen zetel hebben zult!*

MARIA. Wil Jehova dat altijd, in de donkerheid wonen?

JEZUS. Dat wil Hij niet altijd, moeder!

JOZEF (*leest weder.*) *Toen keerde de Koning zijn aangezigt om, en hij zegende de gansche vergadering van Israël; en de gansche vergadering van Israël was staande.* (JOZEF *houdt op en zegt:*) De gansche vergadering van Israël! Toen was Israëls gemeente nog door geen' twist over de plaats der aanbidding van een gescheurd.

JEZUS. God weet wederom te vereenigen, wat één moet wezen.

JOZEF (*leest verder.*) *En* SALOMO *zeide: Gezegend zij de Heer, de God van Israël, die gesproken heeft met Zijnen mond tot* DAVID, *mijnen vader, en het nu met Zijne hand vervuld heeft, toen Hij zeide: Van den dag aan, dat ik mijn volk Israël heb uitgevoerd uit* Egypte, *heb ik geene stad uitgekozen, uit alle de stammen van Israel, om aldaar een huis te bouwen, waar mijn naam wezen zoude.*

JEZUS (*spreekt zachtjes.*) Mijn Vader in den Hemel! Uw naam worde in mij geheiligd!

JOZEF (*leest.*) *Doch ik heb David verkoren, om over mijn volk Israël te wezen.* Hij las nu verder, dat niet DAVID, zoo als die meende, maar zijn zoon den

Heer een huis zou bouwen, en dat de Heer nu aan SALOMO Zijn woord had gestand gedaan, en dat SALOMO in de tegenwoordigheid der gansche vergadering God daarvoor geloofd had. Zigtbaar verhief zich de ziel van JEZUS, zonder dat Hij een woord zeide, toen JOZEF kwam aan de woorden: *Nu dan, Heere! God van Israël! houd verder aan Uwen dienstknecht* DAVID, *mijnen vader, wat Gij tot hem gesproken hebt, zeggende: geen man zal u worden afgesneden van voor mijn aangezigt, die op den troon van Israël zitte! indien slechts uwe zonen mijne wegen onderhouden, om voor mijn aangezigt te wandelen, gelijk gij gewandeld hebt voor mijn aangezigt.*

Hier rees een zucht uit JOZEFS borst, en MARIA en JEZUS hadden tranen in de oogen, en eene poos tijds zwegen zij alle drie.

JOZEF ging voort: *En nu, o God van Israël! Uw Woord worde waarachtig*, (*En nu, o God van Israël!* herhaalde JEZUS zeer zacht, maar met veel nadruk,) *hetwelk gij gesproken hebt tot Uwen dienstknecht* DAVID, *mijnen vader! Maar waarlijk, zou God op aarde wonen? Ziet de hemel, ja de hemel der hemelen kunnen U niet omvatten; hoeveel minder dit huis, dat ik gebouwd heb!* (Bij deze woorden en bij de herinnering van den Vader en van Zijnen hemel was het het Goddelijke kind, alsof een levendig gevoel van verlangen naar Zijn vaderland hem aangreep.) *Doch wend u tot het gebed Uwes dienstknechts en tot zijne smeeking, o Heer, mijn God! Dat uwe oogen geopend zijn over dit huis nacht en dag, als over eene plaats, waarvan Gij gezegd hebt: aldaar zal mijn naam wezen! — En dat Gij hoort naar de smeeking van Uwen dienstknecht, en van Uw volk Israël, die zij smeeken zullen aan deze plaats, dat gij hoort en vergeeft!*

JOZEF (*houdt op met lezen en zegt*:) o Mijn Zoon! Wat zijn Israëls Koningen, wanneer zij niet Gods knechten zijn, en wat is hun arm volk! (Hij

niet weder in de rol, om voort te lezen, en zegt nog:) Zoo bidt een dienaar der geregtigheid, gelijk SALOMO hier: *Wanneer iemand tegen zijnen naasten gezondigd heeft, en hem een eed wordt opgelegd, om hem te bezweren, en de eed voor Uwen altaar komt, in dit huis; hoor Gij dan in den hemel, en beschik het alzoo, dat Uwen dienstknechten regt wedervare; dat de schuldige schuldig verklaard worde, wat hij bedreef doende t' huis komen op zijn hoofd; en de onschuldige worde vrijgesproken, hem vergeldende naar zijne onschuld!* —

Ook tot den vreemdeling toe, die niet van Uw volk Israël is, wanneer hij komt uit een vergelegen land, om Uwes naams wil; want zij zullen hooren van Uwen grooten naam, en van Uwe sterke hand, en van Uwen uitgestrekten arm! als hij dan komen zal en aanbidden in dit huis; hoor Gij dan in den hemel, de plaats Uwer woninge, en doe naar alles, waarom die vreemdeling tot U roept! opdat alle volken der aarde Uwen naam kennen, (Hier sloeg JEZUS het hart sterker, Zijn oog schitterde, Zijn gemoed was hevig bewogen.) *om U te dienen, gelijk Uw volk Israël, en om te weten, dat dit huis, hetwelk ik gebouwd heb, naar Uwen naam genoemd is.*

JEZUS. (*Blijkbaar bewogen.*) Vader! zijn er veel vreemdelingen, die naar den tempel reizen?

JOZEF. Ja, mijn Zoon! daar zijn er velen, meer dan men denken zoude, daar toch de naam van God zoozeer gelasterd wordt door Israëls ontrouw. Vele vreemdelingen! Door de straffen Gods zijn Israëls kinderen zoozeer verstrooid, en overal geven zij menigeen' de gelegenheid, om den eenigen God te leeren kennen, den Heer des hemels en der aarde. Daar komen Godvreezende mannen, zoowel als Joden, uit *Parthië*, *Medië*, *Pontië*, *Azië*, *Kappadocië*, *Elam*, *Frygië*, *Pamfylië*, *Lybië*, *Egypte*, *Ethiopië*, van *Rome* en zoo verder.

JEZUS. Als Israëls smaad de zegen is der volken,

wat zal dan zijne eere voor de wereld zijn! Verneemt men van vele verhooringen, die aan de feestgangers op hunne gebeden in den tempel te beurt vallen?

JOZEF. Van zeer weinige. In de stilte, geloof ik, verkrijgt nog menigeen op zijne bede erbarming, zonder dat men het gewaar wordt.

JEZUS. Verneemt men ook niet van vreemdelingen daden Gods, op hunne hartelijke smeekgebeden in den tempel?

JOZEF. Ja nog meer; want zij hebben meestal nog meer ijver dan ons volk, en beschamen ons grootelijks. Daar herinner ik mij voorbeelden van, zooals ik er van Israëlieten geene beleefd heb.

VI.

JOZEF EN MARIA.

(Lukas II: 41.)

JOZEF. En gij wilt dan inderdaad ook weêr medegaan?

MARIA. Waarom niet? Ik heb eene gelofte gedaan, dat ik, zoo lang ik konde, wilde opgaan, om den naam des Heeren aan te roepen in Zijn heiligdom, zoo dikwijls gij met het Paaschfeest daarheen reist. Ik ging nu reeds zoo menig jaar, en gij weet, wat het mij kostte, zoovele dagen mijn' Zoon te moeten missen, hoe ik verlangde weder bij Hem te zijn. Nu is het mij een dubbel, ja driedubbel feest, daar Hij voor de eerste maal met ons reist; hoe zoude ik Hem dan nu kunnen missen en te huis blijven? Den zuigeling van zes weken droeg ik van *Bethlehem* naar den tempel, en gij waart bij mij, JOZEF! En nu zoude ik niet bij u zijn, nu gij den twaalfjarigen knaap, als een' verrukkend schoonen bloesem uit het paradijs Gods, voor de eerste maal naar den tempel begeleidt? Twaalf jaren wast Hij nu, en vertoont, als

door een wonder, bij bloesem reeds vruchten! Twaalf jaren wast Hij en wortelt zich al dieper en vaster in mijn hart, en vervult dat geheellijk; stel u voor, hoe ik zonder Hem zou te moede zijn! Ik schaam mij waarlijk te moeten zeggen, dat mijn hart reeds een paar malen om Zijnentwil beklemd was, als bij iemand, die voorgevoel heeft van gevaar.

J. Hij heeft daar niet de minste vrees voor. Omtrent alles, wat Hem bejegenen kan, is Zijne ziel zoo helder en zoo rustig. En gij weet, dat is geene jeugdige ligtzinnigheid; het is, in den eigenlijksten zin, ruste in God. Wat Hem verontrust, dat is eeniglijk het belang van den naasten, de nood of de zonde van anderen.

M. Ja, dat is zoo, mijn beste! ik merkte dat bijzonder ook, toen gij in de wet laast. Ik wenschte wel, als de wet en de profeten gelezen worden, altijd maar aan Zijne zijde te zitten. Er gaat altijd zooveel in Hem om; en ik zelve zie, als door zijne oogen, alles in een nieuw licht.

VII.

EENIG BERIGT OMTRENT DE REIS, UIT EENEN BRIEF.

(Lukas II : 42.)

Toen zij zich nu weder op weg begeven hadden, begon er een van het reisgezelschap, (het was een zanger van zijne synagoog,) overluid en regt van harte de vrolijke, verhevene wijs van den 113den Psalm aan te heffen. Naauwelijks hoorde de knaap, die, naar zijne gewoonte, weder begonnen was een weinig achter te blijven, dat men begon te zingen, of hij verhaastte zijnen tred, voegde zich bij de overigen en zong mede. MARIA had reeds naar Hem omgezien; want zij wist, zoowel dat Hij zich gaarne in gepeins verdiept en langzaam achteraan komt, als dat Hij gaar-

ne met anderen medezingt. Zij zongen en JEZUS zong mede:

Hallelu-Jah! — Looft, gij dienstknechten des Heeren, looft des Heeren naam! De naam des Heeren zij geprezen, van nu aan tot in eeuwigheid! Van den opgang der zon tot haren ondergang, zij de naam des Heeren geloofd! Hoog boven alle volken is de Heer; boven de hemelen is Zijne heerlijkheid! Wie is gelijk de Heere, onze God? Die zoo hoog gezeteld is, die zoo laag nederziet, in den hemel en op aarde! Die den geringen opregt uit het stof.

Verdiept in den zin van het lied, was hier de knaap met Zijne zachte en toch krachtvolle engelenstem een weinig vooruit geraakt, en hief Hij het eerst dezen regel aan: *Die den geringen —*

Die den behoeftigen uit de asch verheft; om hem te doen zitten bij Vorsten, bij de Vorsten Zijns volks. Die de onvruchtbare plaatst in een talrijk gezin, als blijde moeder van kinderen. Hallelu-Jah.

Het trof juist dat de zoon van JOTHAM naast Hem kwam. Deze vergat meê te zingen, toen hij bij deze regels op JEZUS lette en op den blik, dien MARIA Hem toewierp.

De feestgangers hadden zoo even allen helder opgezongen van de opmerkzaamheid Gods op behoeftigen en geringen, toen ter regter zijde van den weg eene vrouw met hare kinderen voorbijging, in jammerlijken toestand, verzonken in armoede en gebrek, maar rein en zedig, die allen aanzag met een hartbrekend oog. Allen, die ter regterzijde van den weg waren, gingen langs haar henen; hun oog bemerkte de ellende der vrouw, maar niet het hart van een' enkelen hunner, en zij gingen voorbij. JEZUS, die de achterste was en het zoontje van JOTHAM, die naast Hem ging, gevoelden, wat zij zagen. JEZUS stond bij haar stil, vroeg naar haar lijden, gaf haar eenig geld, dat Hij bij zich had en bad tot God: »Gij, die den armen opregt uit het stof! Ontferm U over haar." Terwijl

zij nog bij elkander stonden, komt daar snel een wagen aanrijden, een aanzienlijk heer en zijne vrouw zaten er in, Jodengenooten, die naar *Jeruzalem* reisden om het feest; het was, zoo als ik daarna van den voerman hoorde, een Vorst, dien men in zijne woonplaats alleen *den Regtvaardigen* noemde. Zij deden den wagen stil houden en vroegen, wat daar was. JEZUS nam het woord en verhaalde hun kort en met tranen in de oogen, dat het eene arme weduwe was, welke het met haren man begon wel te gaan, en dat deze, die een koopman was, voor twee dagen door roovers was vermoord, die haar alles ontnomen hadden. »Uit welk land zijt gij?" vroeg de vreemdeling. En toen hij hoorde, dat zij uit zijn land was, noodigde hij haar, om in den wagen te klimmen, hij wilde hare zaak zich aantrekken. En zijne gemalin klom uit den wagen, om de twee schoone, doodelijk vermoeide meisjes er ook in te tillen, en daarop reden zij snel verder. En JEZUS wendde zich om, zag tot den Vader op en zeide: »Ja amen! Den behoeftigen verheft Gij uit de asch, om hem te doen zitten bij de Vorsten Zijns Volks."

Zooals de voerman, dien ik in *Jeruzalem* weder aantrof, mij verhaalde, begonnen de vreemdeling en zijne gemalin gedurig al weder zamen te spreken over dien knaap, dien zij bij de weduwe gevonden hadden.

VIII.

Vervolg.

Gij kunt denken, wat onvergetelijke vreugd mij dat is, om deze menschen en vooral dat kind op deze reis zooveel meer van nabij te hebben leeren kennen. Des middags en des avonds vergat ik door dit gezelschap al mijne vermoeidheid, daar ik mij sedert eenige weken niet heel wel bevinde. Wanneer ik kom, heb ik u nog veel te vertellen. Herinner mij dan een aangenaam kwartiertje rustens, dat wij genoten

in de schoone vlakte van *Jizreël*, onder vijgeboomen neêrgezeten, en *Sichar*, en een gesprek aan den voet van den berg *Ebal;* gij weet, wat *Ebals* verschrikkingen voor mij zijn (*); daar sprak de jonge JEZUS een woord, dat mij verkwikte, zooals er mij in mijn geheele leven geen verkwikt heeft. Het is verbazend, wat die jonge mensch is. Maar laat mij dan toch bovenal niet vergeten, wat tusschen den knaap en mij voorviel, toen wij het oude *Bethel* voorbijtrokken. Heil onzen kinderen, wanneer deze eenmaal een man is geworden!

Te *Silo* leed de betweterij van onzen buurman IZAK, den leder-zakkenmaker, duchtig aanstoot. Langen tijd hield de knaap, in gedachten verdiept, zijne oogen op *Silo* gerigt. Daar stoorde Hem deze en naderde Hem met zijne trotsche houding; want hij beeldt zich zooveel in op zijnen omgang met onzen Rabbi, en dat hij zoo tamelijk de wet weet, op hunne wijze. »Gij slaat wel," zeide de man tot het kind, »*Silo* daarom zoo opmerkzaam gade, omdat de ark des verbonds daar eens zoo lang gestaan heeft? Ja! leefden wij nog in die tijden! Maar zeg mij eens, daar ik hoor, dat gij boven uwe jaren geleerd zijt: daar staat geschreven (†), dat de profeet JEREMIA op Goddelijk bevel de ark en het reuk-altaar in een hol bij den berg *Nebo* heeft verborgen, en het hol heeft toegesloten, en verder, dat de profeet, toornig over de vermetelheid van hen, die deze heiligdommen wilden opsporen, gesproken heeft: »»Deze plaats zal aan niemand worden bekend gemaakt, tot op den tijd, dat God Zijn volk weder verzamelen en weder begenadigen zal. Dan zal God hun deze dingen aanwijzen, en dan zal de heerlijke majesteit des Heeren verschijnen in eene wolk, gelijk in MOZES' tijden, en gelijk SALOMO begeerd heeft, dat deze plaats den grooten God zou worden toegeheiligd."" Kunt gij mij nu zeggen,

(*) Hij doelde op den vloek, die op den berg *Ebal* moest worden uitgesproken, volgens Deuter. XXVII. H.

(†) 2 Makkab. II: 4—8.

knaapje! welke de plaats is, waar deze heilige dingen liggen, en welke de dag is, waarop de Heer die weder aan Zijn volk zal aanwijzen?" En dat vroeg hij op een' toon, die meer trotschheid wegens de vraag en ijdele nieuwsgierigheid verried, dan wel ernstige begeerte naar het antwoord. Nederig en in het minst niet scherp antwoordde de knaap: »Waar de heilige dingen liggen, weet ik niet; welke de dag zij, waarop God die weder zal aanwijzen, weet ik ook niet; maar dat weet ik zeker, de Heer is nabij degenen, die van eenen nederigen geest zijn, en die Zijn verbond in hun hart bewaren, nader bij hen, dan de *Schechina* (*) bij de ark." IZAK zweeg beschaamd en ik was het niet minder. Ik zou den pralenden trots door veroordeelenden trots hebben willen beschamen, en zou dien slechts verbitterd hebben; de knaap heeft dien door nederigheid waarlijk beschaamd gemaakt.

Toen wij digt bij *Jeruzalem* kwamen, zongen de reizigers mijn lievelingslied, en de knaap zong vrolijk mede tot zoo wat in het midden; het scheen mij toe, dat Hij daar meer tot ernst en tot weemoed gestemd werd:

Ik verheugde mij, toen men tot mij zeide: laat ons gaan naar het huis des Heeren! Onze voeten zijn staande in uwe poorten, o Jeruzalem! Jeruzalem! gij schoon gebouwde! eene stad, waar huis aan huis is zaamgevoegd. Waarheen de stammen opgaan, de stammen des Heeren; want dit is Israël eene wet, om den naam des Heeren te loven. Ook zijn daar de stoelen des gerigts gezet, de zetels van DAVIDS *huis. Bidt om den vrede van Jeruzalem; wel moet het gaan die u beminnen! Vrede zij in uwe muren! welvaren in uwe paleizen! Om mijner broederen en mijner vrienden wil, zal ik steeds zeggen: vrede zij in u! om des huizes des Heeren, onzes Gods, wil, zal ik het goede voor u zoeken* (†)!

(*) De wolk, die het teeken was van Gods tegenwoordigheid, werd door de Joden *Schechina* genoemd. H.

(†) Ps. CXXII.

Wij zongen den Psalm nog een paar malen, en toen wij van den buitensten toren naar de Waterpoort gingen ook weder: maar daar werden wij gestoord; de stadhouder kwam juist aan van *Cesarea* met zijn hof en krijgsvolk. Allen verstomden daarbij en staarden met verbazing zijne pracht aan en de trotsche houding zijner bende.

In de poort was JEZUS zeer opmerkzaam en getroffen, toen Hij zag, hoe de soldaten den spot dreven met de menigte der feestgangers. Een, die het bijzonder erg maakte, werd bestraft door een' hoofdman, die MARIA en JEZUS in het oog kreeg, en vol bewondering een ander', die naast hem stond, op MARIA wees. Hij zeide iets alsof hij bij zijne Goden zwoer, en voegde er de woorden bij: »*Venere pulchrior* (*)!" En de andere, die er nog goedhartiger uitzag, voegde er bij: »*Et Apolline puer* (†)." »Daar het brave mannen schenen te zijn, ben ik zeer nieuwsgierig, om te weten, wat dat zeggen wil.

Telkens vergeet ik weêr, dat ik u eerlang alles mondeling kan mededeelen. God zij met u!

IX.

ABIGAËL VAN CESAREA AAN JUDITH IN BETHLEHEM.

(Lukas II: 42—51.)

Ik kon niet nalaten aan een' mijner jonge aanverwanten, die voor het eerst met zijnen vader eene handelsreis doet, aan onze vriendin te *Jeruzalem* een' brief mede te geven, en te gelijk viel mij in, dat dit de beste gelegenheid was, om door haar u een' brief te doen toekomen.

Gij zijt, zoo ik hoop, bij de uwen in welstand teruggekomen, en zult God gedankt hebben, dat gij bevrijd zijt van de vermaken, waardoor men u te *Jeruzalem* het verblijf aangenaam zocht te maken.

(*) Zij is schooner dan VENUS. (†) En het kind schooner dan APOLLO.

Lieve JUDITH! sedert ik u meer van nabij kenne, en u als mijne ziel liefheb, en zoozeer door u bemind worde, draag ik ook menige zware keten veel gemakkelijker, bijzonder eene zekere, gij verstaat mij wel.

Van de drukte te *Jeruzalem* was ik oververzadigd, te meer nog daar iedere vreugd, die ik daar anders door Israëls heilige instellingen genieten mogt, door de bijtendste spotternijen van mijn gemaal mij verbitterd werd. Ik lijde daaronder; dikwijls wilde ik liever een JOB wezen. Ik oefen er ook JOBS geduld bij. God dank, dat ik het kan! Maar het is ook, alsof God tot belooning voor al mijn geduld mij eene groote vreugd had bereid, en u met mij.

Denk eens, ik heb die lieden gezien, van welke gij zooveel hoordet verhalen, en nu, sedert twaalf jaren, niets meer kondet te weten komen. Weet gij het nog wel, mijne lieve! toen gij mij, nadat gij mij dat verhaaldet, van vreugde zaagt weenen, hoe gij mij toen bekendet, dat gij zoolang gewankeld en geaarzeld hadt, of gij mij het geheim wel durfdet toevertrouwen, en hoe gij beschaamd mij om den hals vielt? Waarlijk, gij hebt wel gedaan, dat gij mij uw volle vertrouwen hebt geschonken. Zie, nu kan ik het u heerlijk vergelden. Hoor, wat mij gebeurd is.

TROFIMUS, omdat hij in den wagen van den procurator zitten moest, beschikte het zoo, dat ik met onzen neef en met LEA zou vooruitreizen. Toen wij in de vlakte van *Jizreël* kwamen, ging ik uit den wagen en beval, dat die voortrijden zou en mij inwachten bij de *Zeven Palmboomen*, omdat ik, vooral in deze buitengewoon schoone lente, door dien heerlijken oord gaarne te voet wilde gaan. En dat is mij ook zeer aangenaam geweest; want de wegen waren niet meer zoo vol van reizigers. Nu gingen er slechts eenige, zes of acht of zoo velen het er mogen geweest zijn, langs den weg, en het kwam mij voor, dat drie van hen, die zamen gingen, en blijkbaar bij elkander behoorden, even als ik, zich verlustigden in de schoone

landstreek, en het genot, dat de aanblik van hemel en aarde aanbood; als met volle teugen wilden indrinken. Dat maakte, dat ik reeds voor die menschen werd ingenomen. Ook dat komt toch maar zeldzaam onder de menschen voor; de groote Schepper des hemels en der aarde moge het Zijnen schepselen vergeven! De aarde is zoo vol van Zijne goedertierenheid; en alles getuigt zoo luid van Zijne heerlijkheid, en de menschen zijn zoo stomp geworden; ja zelfs de ijveraars voor de wet zijn blind voor de eere Gods in Zijne schepping. Waar ik een oog zie, dat zich in Gods werken verlustigt, daar denk ik reeds veel goeds van het hart van zulk een' mensch. Ik heb mij ook bij deze gevolgtrekking nog maar zelden vergist. Gij begrijpt wel, het hof zonder ik uit, waar men zich op Grieksche beschaving toelegt; daar behoort het thans bij menigeen tot den fatsoenlijken toon, om bij alles, wat schoon is, in verrukking te wezen, en er dan een Grieksch vers bij op te zeggen.

Met deze geringe Galileërs had ik mij ditmaal dan maar in het geheel niet bedrogen. Ik wil en kan u niet het begin en den voortgang van mijn onderhoud met hen tot in de kleinste omstandigheden verhalen, maar alleen de hoofdzaak, omdat ik den brief spoedig moet bezorgen.

Schielijk, heel schielijk opende zich voor mij het hart der vrouw uit *Nazareth* en het mijne voor haar. Het was, alsof God het gaf, alsof goede engelen het in ons beiden daarhenen leidden, dat de korte tijd, gedurende welken wij elkander zagen, niet verloren ging, maar op de beste wijze gebruikt werd.

De hoofdzaak is deze, JUDITH! Die lieden waren JOZEF en MARIA van *Nazareth*, en die engel van een mensch — JEZUS, hun Zoon, nu twaalf jaren oud. God late mij morgen sterven, wanneer ik dien mensch niet nog eenmaal kan aanschouwen, wanneer hij den leeraarsleeftijd bereikt heeft! Het zijn die zelfde menschen, JUDITH! van welke uwe LEA in *Bethlehem* in

het geheim u zooveel verhaalde, die zelfde timmerman JOZEF, die zelfde heilige maagd, dat zelfde vervolgde, voortvlugtige kind. Ik zeg het nog eens. Ik sta er zelve verwonderd over, hoe dat alles in één uur zich toedroeg; het was als door de aandrift en leiding van goede engelen Gods. En als gij mij niet vroeger dat alles hadt toevertrouwd, wat gij wist, zoo ware ik vermoedelijk ook dat niet te weten gekomen, wat ik nu weet.

Na den dood van HERODES den Askaloniter, trokken zij uit *Egypte* naar *Nazareth*, en daar wonen zij nog in verwonderlijke, maar gelukkige onbekendheid. Zij zijn nu met hunnen Zoon, — o! dat gij dien eens zaagt! Wat is al de schoonheid en het leven der bloeijende lente, bij de schoonheid van dezen bloeijenden knaap! — Met Hem zijn zij nu voor de eerste maal naar het Paaschfeest gereisd; de moeder reist jaarlijks mede. Zij heeft nog twee zoontjes te huis, die echter op verre na bij dit kind niet halen.

En hoor nu, door welk eene zonderlinge gebeurtenis hare terugreis zoo lang werd vertraagd, dat ik, gelukkige! haar konde leeren kennen.

Zij zeide mij alles, alles, nadat ik haar zonder eenige terughouding van u verhaald had, van uw vorig en uw tegenwoordig leven, van uwe Bethlehemitische vrienden, van uwe bekendheid met de heerlijke geschiedenis van haren zoon. JOZEF en de knaap gingen meestal voor ons uit, met de anderen uit *Nazareth*, die hen te *Sichem* hadden opgewacht. Nu verhaalde mij de moeder, eene vrouw als de bloeijende lente en als de vruchtbaarste herfst tevens; — maar zie! vriendin! daar had ik het beste haast vergeten: gij kent haar, het is die zelfde vrouw, die gij, nu elf jaren geleden, in *Jeruzalem* zoo aanstaardet, die u zoo onvergetelijk was, die u ook zoo als in het harte zag, die was het, dat is die heerlijke MARIA; ook zij herinnert zich u nog, ik heb het goed met haar nagespoord en ben er zeker van geworden.

MARIA zeide mij dan, hoe zij den laatsten morgen

uit de herberg waren opgegaan, om nog voor de laatste maal den Heer te aanbidden, nadat zij met hun reisgezelschap hadden afgesproken, om na het gebed bij den grooten hofmuur, of op EZRA's landhoeve, zich te verzamelen. »Toen wij van elkander afgingen," zeide zij, »Hij met JOZEF naar hun voorhof en ik met een paar vrouwen naar het onze, zoo werd ik bijzonder zwaarmoedig. Ik reikte Hem de hand toe en zeide: »»De Heer doe Zijn aangezigt over U lichten!"" Hij antwoordde vriendelijk en met nadruk: »»Hij zij u genadig en behoede u!"" »Ik had gehoopt," zeide zij, »nog voor 't laatst mijn hart vol vreugd en vrolijken dank voor den Heer uit te storten en met eene juichende ziel Hem te prijzen voor alles, wat Hij gedurende de heilige week aan ons gedaan had. Daar verspreidde zich echter wederom die donkere wolk over mijne ziel, die haar, jaren geleden, in *Jeruzalem* reeds meermalen bedekte. (Hier hoorde ik haar zuchten.) Tot driemalen toe bad ik: »»Heer! neem die benaauwdheid van mij weg, en laat Uwe dienstmaagd met opgeruimden geest van hier gaan!"" en ik werd verhoord en gevoelde mij verkwikt, zoo als men verkwikking geniet na een zwaar lijden, en eindigde mijne aanbidding met een vrolijk gemoed. Bij het afklimmen zag ik nog driemalen om naar het huis onzes Gods en zeide tot mijne ziel: »»Nu ziet gij het dit jaar voor de laatste maal."" En telkens was het mij toch, alsof mijne ziel niet vrijuit antwoordde: »Ja voor de laatste maal.""

En verbeeld u, JUDITH! op welk eene treurige wijs zij den tempel nog eens te zien kreeg: zij had haren JEZUS verloren. JOZEF had zich in zijn voorhof bij eenige mannen wat opgehouden en had, zonder daar acht op te slaan, maar ook zeer gerust, zijn' Zoon van zich weg laten gaan, (het kind is te verstandig, dan dat zelfs eene beangstigende gedachte deswegens bij zijn' vader behoefde op te komen,) en MARIA had onder de poort lang op iemand gewacht. Intusschen kwamen

JOZEF en MARIA reeds bij den grooten hofmuur te zamen; maar daar hoorden zij, dat er velen vóóruit waren. Omdat zij zich opgehouden hadden, dachten zij niet anders, of JEZUS zou reeds met de anderen vooruit zijn en vervolgden hunnen weg; maar ook bij EZRA's landhoeve vonden zij Hem niet. En daar zij bemerkt hadden, dat nog een deel al verder vooruit was, en daaronder ook de zoon van JOTHAM, een aardige jongen, met zijn' vader en zijn' oom, zoo hoopten zij hun' zoon bij deze te vinden, en haastten zich, de moeder met een al meer kloppend hart, en zij vonden Hem zelfs in de eerste nachtherberg nergens.

De eene traan na den anderen rolde MARIA langs de wangen, toen zij mij haren angst verhaalde, en hoe die gedurig klom en hoe zij, onder bange zuchten en stroomen van tranen, onuitsprekelijk moede en mat, die dagreis weder terug moesten gaan en alle reizigers te vergeefs aanzagen en bij allen te vergeefs navroegen; hoe zij zoo dikwijls in de verte, bij het zien van een knaapje van de grootte van hunnen Zoon, door eene valsche hoop bedrogen werden, en eindelijk, uitgeput van krachten en opgehouden door het gedurige navragen, nogmaals een nachtverblijf moesten nemen, en hoe zij den volgenden morgen, nog hopeloos, in de groote stad, onder de menigte van volk zich wagen en, bij die eeuwige onmogelijkheid van te vinden, zoeken moesten. Wij weenden zamen als kinderen, toen zij mij dit verhaalde, en zij had Hem toch reeds weder, vooral toen zij mij beschreef, hoe zij in den tweeden nacht met angst had geworsteld; en het allermeeste, toen zij begonnen Hem in den tempel te zoeken en JOZEF van haar ging, om Hem te zoeken in het voorhof der mannen, en zij, totdat hij terugkwam, alleen stond aan den hoek eener gaanderij en hare droefheid moest verbergen. Eindelijk was JOZEF buiten adem en vol vreugd komen aanloopen, om haar te zeggen, dat een Rabbi hem verzekerd had, dat de knaap zich juist op dat oogenblik nog onder de

leeraars in de tempelschool bevond, en daar ook den vorigen dag geweest was.

Terstond ijlden zij daarhenen en vonden Hem onder de leerlingen der schriftgeleerden. Hij was, zeide zij, juist weder gaan zitten, na het doen eener vraag, toen zij binnentraden. »De voornaamste leeraars wenschten ons geluk," zoo verhaalde zij mij, »en roemden het verstand en de kennis, die de knaap boven zijne jaren bezat; maar mij was het alles als een nevel voor de oogen en als een doffe klank in de ooren, ik zag niets en ik hoorde niets dan mijnen Zoon, en ik verweet Hem den angst, dien Hij ons veroorzaakt had. Maar Hij, (zeide zij,) gaf ten antwoord," — en op dit oogenblik zag JEZUS om naar zijne moeder, zonder te hooren wat zij verhaalde, en waarlijk, JUDITH! Zijn voorkomen was zoo stil verheven, dat Zijn antwoord mij het allergrootste deed vermoeden; MARIA gaf Hem zijn' vriendelijken blik met moederlijke liefde terug en ging daarop voort met haar verhaal. — »Mijn Zoon antwoordde mij op eene wijze, die mij meer dan eens dat woord des engels herinnerde: »»Hij zal een Zoon des Allerhoogsten genaamd worden."" »Wat is het," sprak Hij, »dat gij mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat ik in het huis mijns Vaders zijn moet?"

MARIA is eene diepdenkende vrouw; zij peinsde eerbiedig na over den zin van dit woord, maar beleed mij tevens, dat zij dien niet geheel doorgrondde. Wel driemaal sprak zij mij van eene voorspelling, die haar door een' vromen grijsaard gedaan was bij de voorstelling in den tempel, en nu zoo treffend en smartelijk vervuld was: »Ook een zwaard zal door uwe eigene ziel gaan." Maar de overige woorden, zeide zij, konden niet wel op dit voorval worden toegepast. De grijsaard had gezegd: »Hij wordt gezet tot een teeken, dat wedersproken zal worden," en nog meer. Nu wist zij niet, of misschien in de tempelschool de eene partij onder de leeraars Hem geweldig wedersproken en de

andere Hem geprezen had en of alzoo »de gedachten uit vele harten geopenbaard waren geworden."

Een Farizeër, dien zij niet kende, die haar echter toescheen een opregt vroom man te zijn, had, toen zij wegging met haar' Zoon, bij de deur tot haar gezegd: »Heil ons en den volke! Uw Zoon, o moeder! zal groot zijn voor den Allerhoogsten."

Wij scheidden van elkander in hooge mate getroffen en in hooge mate verzekerd, dat onze harten in eeuwigheid niet gescheiden worden. Maar geweld moest ik mij aandoen, om van haar af te gaan, evenzoo, lieve JUDITH! als ik nu van u scheide, getroffen en ondanks mij zelve en in hooge mate zeker van onze eeuwige liefde.

X.

KALEB, DE PRIESTER, EN NOA, ZIJNE VROUW.

(Lukas II: 46 en 47.)

KALEB. Houd mij nu niet op. Binnen een kwartier moet ik weder aan mijn werk zijn. Er zijn nog veel te veel feestgangers, wij hebben de handen nog vol. Laat mij gaan, NOA!

NOA. Nu! het voegt mij niet in een geheim in te dringen, dat gij met geweld voor mij verbergt. Maar gij kunt het mij niet verbergen, er is iets dat u kwelt. Ik zie het u aan, nadat gij t' huis gekomen zijt. Maar misschien is het iets onder u, geleerden, dat ik niet eens zou begrijpen. Zag ik u maar weder vrolijk, dan wilde ik niets meer.

K. Gij zijt toch lief.

N. (*Nadat zij op de straat heeft gezien.*) Er gaat nog geen mensch naar den tempel. Gij hebt nog volkomen tijd. — Anders zeidet gij mij alles, mijn beste!

K. o Gij vleister! Moet het dan wezen? Moet ik u mijne schande verhalen?

N. Uwe schande?

K. Schande genoeg bij het crediet dat ik heb. Het

is een gevoelige slag! In geen' langen tijd heeft mij iets zoo gevoelig zeer gedaan. Van spijt knars ik op de tanden en dan bestraf ik mij zelven weder en schame mij; ik weet niet, wat al in mij te zamen kampt. Zoo kan ik het niet uithouden. (*Eene traan van verdriet vloeit hem uit de oogen.*)

N. Spreek toch, mijn beste!

K. Een kleine jongen is de schuld van al dat verdriet. Gisteren kwam hij in de leerzaal na het offer. Er waren vele leeraars en ongemeen vele leerlingen tegenwoordig. Zijne opmerkzaamheid en leergierigheid namen mij voor hem in en zijne uitnemende zedigheid. Ik begon een gesprek met hem, en zijne antwoorden, ik moet het bekennen, waren ongemeen verstandig. Onder anderen, daar ik hoorde, dat hij voor de eerste maal hier was, en hem vroeg, hoe de tempel hem beviel, antwoordde hij: »Zeer goed; maar waar is Hij, die denzelven bewoonde?" En op de vraag, of Israëls ijver voor Gods wet hem niet treffend voorkwam, zeide hij: »Ja, wanneer het hart en de lippen zamenstemmen." Van daag kwam hij weder en ik had velen van mijne vrienden op hem opmerkzaam gemaakt, en zeide hem, dat hij nu zou gaan zitten bij de leerlingen der Wijzen, om hem eere aan te doen. Ik gaf juist onderrigt omtrent de overleveringen der vaderen en haalde de woorden aan van mijnen vriend: »De woorden der Schriftgeleerden zijn liefelijk nog boven de woorden der wet; want de woorden der wet zijn zwaar en ligt, maar de woorden der Schriftgeleerden zijn allen ligt. Ja de woorden der ouden zijn gewigtiger dan de woorden der profeten," en de gelijkenis, die daarop volgt.

N. Welke gelijkenis? Hoe luidt die plaats verder?

K. »Een profeet en een der ouden, waarmede worden zij vergeleken? — Bij eenen Koning, die twee van zijne vertrouwde dienaren zendt naar eene provincie. Van den eenen schrijft hij aldus: »Wanneer deze u mijn zegel niet toont, zoo gelooft hem niet."

Van den anderen aldus: »Wanneer hij ook mijn zegel niet toont, zoo gelooft hem echter." Zoo is omtrent een' profeet geschreven: »Hij zal u teekenen of wonderen toonen;" maar omtrent een' der ouden alzoo: »Naar de wet, waarin hij u onderwijzen zal, zult gij doen (*)."

Nu stond de knaap op en vroeg mij, ik erken het, niet oneerbiedig: »Moet men den ouden zonder teeken gelooven, wanneer hij iets openbaart, dat nog niet geopenbaard is? Of moet men van den profeet een teeken eischen, wanneer hij niets meer zegt dan wat de wet zegt? En wat meent de profeet JESAJA, wanneer hij spreekt: *Dit volk nadert Mij met zijnen mond en eert Mij met zijne lippen, maar het houdt zijn hart ver van Mij; en hunne vrees voor Mij bestaat in aangeleerde menschengeboden* (†). Gij zijt een leeraar in Israël, ik bid u, wat wil de profeet daarmede zeggen?" De bescheidenheid en de moeijelijke vragen van den knaap troffen mij en maakten mij verlegen, en eenigen, die mij niet mogen lijden, bemerkten mijne verlegenheid en vermeerderden haar, zoodat ik rood werd van schaamte en niets wist te zeggen. Intusschen klopte er iemand aan de deur, en men zeide, zijn vader en zijne moeder waren daar en zochten den knaap. Gevoelt gij nu, hoe dat zeer moet doen, door een twaalfjarig knaapje zich zoo beschaamd te zien maken en den billijken roem zijner wetgeleerdheid zoo omver te zien werpen, door een kind? Weet gij iets ergerlijkers?

N. Maar mij dunkt, gij kunt toch eigenlijk op den knaap niet boos wezen.

K. Dat kan ik niet, het is waar. En het geldt hier niet alleen mijne eer, maar de zaak.

(*) Deze aangehaalde woorden zijn ontleend uit den *Talmud*, dat is, de versameling der mondelijke, daarna in schrift gestelde, overlevering, welke bij de Joden gelijk gezag heeft, als MOZES' wet en bij velen hunner nog boven deze gaat. Men vindt over dien *Talmud* eene belangrijke voorlezing in het *Nieuw Christ. Maandschrift voor den beschaafden stand*. D. X, bl. 491.

(†) Jes. XXIX: 13. H.

N. Hoe meent gij dat?

D. Wel, het kind werpt mij de zaak zelve omver, zoo komt het mij telkens voor. God Israëls! Nog nooit was ik in zulk eene verlegenheid!

N. Reeds menigmaal dacht ik zoo iets; maar hoe had ik ongeleerde, zulk eene twijfeling u durven voorstellen? — Maar nu moet gij naar den tempel; ik hoor al het volk langs de straat gaan. Gij moet mij echter van die moeder en dien knaap nog alles, wat gij kunt en weet, verhalen. Wilt gij?

K. Gaarne! Als ik mij hem maar weder voorstel, moet ik goed op hem worden. Daar ben ik juist zoo boos om, dat ik niet weet op wien ik boos moet zijn!

XI.

VERVOLG.

NOA. Zaagt gij den knaap ook weder?

KALEB. Neen, zij zijn zeker weg. Ik sprak met den raadsheer ENOCH; die gaf ook zijne verwondering te kennen over den knaap; maar ik zag het wel, hij beviel hem ook niet best. Het is vreemd; met zijne vragen en antwoorden heeft hij vooral onze partij verlegen gemaakt en de Sadduceërs hebben een' kleinen triomf gehad, en toch zag ik er eenigen, die hem ook niet goed hadden kunnen lijden. Ik weet niet, hij is hun allen te rein, en toch had hij zoo in het geheel niets scherps of aanmatigends. Nog nooit heb ik dat in die mate vereenigd gezien. Beide partijen zeiden aan de ouders veel loffelijks van hun' zoon; maar de moeder scheen niets te hooren noch te zien dan haar kind. Zij zag er zeer beschreid uit; want zij dacht, dat zij hem had verloren. Het zijn Galileërs; zij zouden van *Nazareth* wezen. Dat komt mij echter niet waarschijnlijk voor.

N. Schijnt zij eene goede vrouw?

K. Eene zeer goede vrouw en hij een door-eerlijke

man. Rabbi JOZEF, die het digtst bij hen stond, meent gehoord te hebben, dat hij op hunne berisping antwoordde: „Wist gij niet, dat ik in het huis mijns Vaders zijn moet?" Maar ik zie niet, hoe dat zou te verstaan zijn. Wat hij overigens sprak over dingen der wet, was meestal een gepast antwoord uit de wet en de profeten. Het is alsof hij van geen' onzer uitleggers iets geleerd had, en toch weet hij zich zoo juist uit te drukken; telkens redde hij zich voortreffelijk. Het is waar, NOA! ik zou het hem niet durven zeggen, hoeveel ik in de Rabbijnen, en hoe weinig ik alleen in de wet gestudeerd heb. Hoe oud ik ook ben, dat moet nog anders worden.

N. Zoo zou dit bittere verdriet nog eene artsenij voor u worden en een groote zegen, mijn goede KALEB!

XIII.

ASCHPENAZ EN GEHASI, TWEE BROEDERS.

(Lukas II: 51 en 52.)

A. Waar is moeder heen?

G. Ach! waar zou zij henen zijn? Zij gaat gedurig alleen en weent over u en bidt voor u.

A. Laat zij maar voor zich bidden; ik bid genoeg voor mij zelven. En dat schreijen is mij onverdragelijk.

G. Het is niet goed, ASCHPENAZ! gij maakt het niet goed met moeder.

A. Spreek gij daar in alle geval niet van, gij zijt maar een kind.

G. Ik weet toch, dat men zijne moeder niet zoo trotsch bejegenen mag.

A. Zwijg, gij weet de wet niet; maar mij prijst vader, dat ik ver gevorderd ben in de kennis der overleveringen. Ook moeder zelfs verstaat vele dingen niet, die ik reeds versta. De wijsheid der wet gaat boven

alles. Een zoon der wet is geen slaaf van eene zwakke vrouw.

G. Wat praat gij toch? Heeft God dan niet geboden: „Gij zult uwen vader en uwe moeder in groote, hooge eere houden, opdat gij lang leeft in het land, dat de Heer uw God u geven zal?" Als gij zoo doet, dan zult gij niet leven, wanneer de Messias komt.

A. Onnoozel kind! Weet gij niet, dat men God meer gehoorzamen moet dan den menschen? Zou ik mij zoo laag laten behandelen door iemand, die minder van de overleveringen weet dan ik?

G. o Het zal u zeker nog berouwen! waarlijk, gij hebt haar goddeloos geantwoord.

A. Ja, gij moogt zwetsen. Ik weet wel, gij zijt moeders schootkindje; maar daarentegen heeft vader veel verdriet van u, dat hij geen eer met u behaalt, omdat gij zoo weinig weet van de geboden.

G. Wat kan ik dat helpen, dat ik een slechter geheugen heb dan gij? Anders weet gij zelf wel, dat ik vader nergens verdriet in doe.

A. Ik mag het lijden. Ik bid toch wel tienmaal zooveel als gij. En word ik niet geprezen, dat ik veel aalmoezen geef? Zegt vader zelf niet, dat ik naar al de inzettingen, regten en gebruiken van MOZES wandel, meer dan bijkans iemand van mijne jaren?

G. Wat baat dat alles, als gij een slechte zoon voor uwe moeder zijt? Gij zijt toch nog nooit te *Jeruzalem* zoo geprezen geworden, als de kleine JEZUS van den timmerman in de bovenstraat.

A. Wat praat gij van dezen? Ik kan u verzekeren, hij weet veel nog niet, dat ik reeds voor een jaar wist.

G. Gij zijt echter nog nooit zoo onder de geleerden opgenomen en geplaatst geworden en zoo buitengemeen door allen geprezen geworden als hij. Wat gij weet, dat kan ieder leeren die een sterk geheugen heeft, maar het zoontje van den timmerman prees men om zijne groote wijsheid.

A. Maar wat wilt gij nu daarmeê zeggen?

G. Dit, dat gij nog op verre na niet bij hem haalt in wijsheid; en dat hij evenwel een zoo vroom en gehoorzaam kind is jegens zijn vader en moeder, dat al de buren er niet genoeg van weten te verhalen.

A. Ja, dat zal geweest zijn eer hij naar *Jeruzalem* reisde. Nu zal dit ook wel heel anders zijn geworden, nadat hij van de geleerden zulk eene goede getuigenis ontvangen heeft. Een geleerde zoon is geen kind meer, spreek er mij niet van.

G. Neen! juist na het Paaschfeest roemt men hem zoo zeer en van nieuws. Hij bleef wel in *Jeruzalem* en zijne ouders moesten lang naar Hem zoeken; maar het was ook, alsof God hem bevolen had, dat hij nu nog een' tijd lang onder de leeraars zijn moest. Intusschen heeft al de lof hem geen haar trotscher gemaakt. Men zegt juist, het is alsof hij van nieuws al wat hij slechts bedenken kan ten genoegen van zijne ouders doen wil. o ASCHPENAZ! Dat gij hem eens hoordet! Ik hoorde hem gisteren aan den afloop van den berg. Hij ging met zijne moeder naar beneden en stond stil bij een jongetje. Zijne moeder wachtte een klein poosje, maar moest, zoo het scheen, verder en zeide tot hem: »Kom, JEZUS!" Toen moest gij eens gehoord en gezien hebben, hoe eerbiedig en hoe spoedig hij antwoordde: »Ja, moeder," en hoe hij terstond van het jongetje wegging. o! Dat ik nog eens in mijn leven leerde zoo te volgen! Dat: »Ja, moeder," zal ik nooit vergeten! — Maar juist nu ben ik moeder ongehoorzaam; ik zal zwijgen.

A. Hoe! juist nu?

G. Ja zeker! ik dacht er niet aan. Zij heeft mij uitdrukkelijk verboden, dat ik met u zou twisten; ik moest u in het geheel niet tegenspreken; gij mogt u anders nog maar meer aan uwen broeder bezondigen.

A. Heeft zij dat gezegd?

G. Ja, en het griefde haar dikwijls tot in de ziel, dat gij u zoo tegen haar bezondigt. Zij wilde het nu

maar zijn' gang laten gaan; de oogen zouden u misschien wel spoedig opengaan; zij zou niet rusten, eer God u een nederiger en een volgzaam hart gave; God zoude haar zeker nog verhooren. En toen ik haar van den jongen JEZUS verhaalde, rolden er vele tranen op haar naaiwerk; zij was juist bezig om een onderkleed voor u te naaijen. »Ach!" zeide zij; »dat God mijnen ASCHPENAZ zulk een hart gave als die JEZUS heeft!"

A. (*Met tranen in de oogen.*) Zeide zij: »Mijnen ASCHPENAZ?"

G. Ja, dat zeide zij.

A. Hoor eens, ik zou dien JEZUS gaarne eens met u zien. Wilt gij?

G. Gaarne. Ik weet wel wanneer; op den eersten dag der week, vroeg, voor dat de zon opgaat, gaat hij altijd, als het goed weêr is, beneden aan de beek. Daar willen wij hem toekomende week opzoeken.

A. Maar zeg gij er niets van tegen moeder; ik zal er haar dan wel van spreken.

XIII.

DATHAN EN ZIJNE VROUW, IN NAZARETH.

(Lukas II: 52.)

V. Ik wilde u al dikwijls vragen: wat is dat toch voor eene verandering bij onzen oudsten zoon?

D. Wat meent gij?

V. Hoe kunt gij dat vragen? Dat hij zoo vlijtig en zoo gewillig naar de Synagoog gaat.

D. 't Is waar. Ik geloof, hij zou er jaren lang uit gebleven zijn, indien men het hem had toegelaten; en ook hoor ik hem maar zelden met onzen Rabbi den spot drijven. Ik mogt anders zoowel het een als het ander wel lijden.

V. Helaas! ik weet het wel, en weet ook, dat gij

uwe verachting van de wet reeds veel ergerlijker zoudt hebben doen blijken, als gij u voor den ijver van mijn' vader niet ontzien hadt.'

D. Daar hebt gij gelijk aan, dikwijls hield de ontijdige ijver van mijn' schoonvader mij terug. Maar gij moet niet zeggen: verachting der wet. Hoe dikwijls moet ik u dat herhalen? De wet van menschen is niet de wet van God.

V. Ja ik weet het wel, ik vermoei mij te vergeefs, om u tot vromer denkwijs te brengen. Mij ergerde de handelwijs van onzen zoon reeds lang bitter genoeg; ik had er angst genoeg over, dat hij, door uw voorbeeld meêgesleept, nog verder gaan zou dan zijn vader. Wat is toch wel de grond van zijne verandering? God heeft mijn gebed wel verhoord, althans voor een deel; want in menige andere zaak zie ik voorwaar nog geene verbetering.

D. Spreek gij mij toch niet van gebedsverhooring; ik zeg het u ronduit, het gebed des huichelaars klimt niet ten hemel op. Neen! er is eene gansch andere oorzaak, die ik u juist niet gaarne zeg. Gij zoudt meenen, in uwe eenvoudigheid, dat gij een' wondergrooten triomf over ons hadt behaald. En toch heeft de zaak met de Farizeërij niet het allerminste gemeen, bij den eeuwigen troon niet!

V. Spreek maar, zooals het hart u ingeeft. Het is de eerste maal niet, dat de goddeloosheid de vroomheid huichelarij noemt. Wat mag dat wel voor eene oorzaak zijn, waarmeê gij mij niet wilt laten triomferen? Gij weet anders wel middel tegen het triomferen.

D. Nu, gij moogt het dan ook wel weten. Herinnert ge u niet, dat het nu drie maanden is, sedert hij de Synagoog naloopt, gelijk een schaap den herder?

V. Het is reeds meer dan drie maanden.

D. Nu ja, dat is het ook, aanstaanden sabbat wordt het reeds vier. Toen heeft hij met den zoon van den timmerman gesproken; hij trof hem aan be-

neden bij den *Kison*, eenzaam wandelende, en kwam met hem in gesprek.

V. Is het reeds lang, dat ASAF u dit verhaalde?

D. Neen, verleden week vroeg ik hem er naar en het duurde een heele poos, eer ik het er uit kreeg.

V. Daar ziet gij, wat ik u zeide. Gij rekent zoo zeer op zijn vertrouwen, omdat het den neuswijzen jongen wel aanstaat, om vele dingen u na te doen. Maar regt vertrouwt hij u niet, dat zag ik altijd, evenmin als mij. Gij zijt ook even hevig en driftig in uw ongeloof als eenig ijveraar voor de wet.

D. Het is dan toch nog beter voor verstand te ijveren, dan voor domheid.

V. Nu, wat was het dan met den zoon van JOZEF? Niet waar, die heeft hem over het gaan in de Synagoog de les gelezen?

D. Ik vraag u vergeving, vrouw! Die is daartoe veel te verstandig; die wil niet iedereen naar de Synagoog drijven, zooals de vrome moeders. Geen woord heeft hij hem daarover gezegd.

V. Dan moest hier een wonder plaats hebben! Dat is wel de triomf, dien gij mij niet toestaat! De zoon van JOZEF gaat altijd naar de Synagoog, en nadat onze ASAF met hem sprak, gaat ASAF ook naar de Synagoog; en toch zouden zij daarover niet gesproken hebben?

D. Uw fraai besluit is hier dan toch een valsch besluit. Opdat gij het heel naauwkeurig weten moogt, mijn zoon verhaalde mij aldus: »Ik heb met JEZUS gesproken, en hij heeft mij ongemeen ingenomen; zijn hart en geheel zijne wijze van zijn zou niet beminnelijker kunnen wezen. Wij spraken over de onverstandige bestraffing van zulk eene kleinigheid door MENAHEM, en hij zeide mij over het Farizeesche bestaan in het gemeen een en ander, dat mij hem ook van de zijde des verstands zeer achtenswaardig maakte. Groote wijsheid moest ik in hem bewonderen bij alles, wat hij spaarzaam en kort sprak; en de domheid van onzen

Rabbi; en de zotternijen, welke hij ons voordraagt, kent hij ook door en door, schoon hem daarover geen enkel onbescheiden woord ontviel. Toen zag ik hem op den eerstvolgenden sabbat weder in de Synagoog, zoo welvoegelijk, zoo geduldig opmerkzaam, zoo broederlijk en vol ernst, en ik herinnerde mij, dat hij sedert vele jaren, zoolang ik er kom, met onafgebroken vlijt en geduld de Synagoog bezocht. „„Dat doet hij,"" dacht ik, „„een reeds zoo lang volwassen mensch, van zoo diepe inzigten!"" en daarbij moest ik mij zeer schamen. Hij heeft er geen woord met mij over gesproken; maar het werd mij op eenmaal duidelijk, hoe wijs het zij, om al de goede instellingen van God zoo goed men kan mede te houden, hoe slecht zij ook worden waargenomen door anderen, totdat men bevoegd is, om dat gebrek te verbeteren. Het werd mij zoo helder, dat geduldige hoorders de beste leeraars worden, en dat de slechte Synagoog eens weder eene goede kan worden, maar de school, die eens opgeheven is, niet zoo ligt weder kan worden opgerigt; dat kranken wel weder gezond kunnen worden, maar men geen dooden weêr levend kan maken." Doch ik heb u reeds te veel tot uw bezwaar gezegd. Gij moet echter ook nog hooren, watonze zoon mij verhaalde van JEZUS' treffende redenen over de Farizeërij.

V. Verhaal het maar, ik wil het wel hooren. Alle wijsheid zal toch juist niet in dien JEZUS alleen zijn.

XIV.

IKABOD UIT NAZARETH AAN EENEN NEEF IN JERUZALEM.

Fragment.

(Lukas. I en II.)

— Ziedaar nu alles, waaromtrent gij antwoord verlangdet en waaromtrent ik antwoord kan geven.

ARPHACHSAD is van zijne tweede vrouw ook gescheiden. Men zegt, dat BILHA zijn hart geboeid heeft. Gij moet u dus tot iemand anders wenden. Omtrent de erfenis kan ik u nu ook nog niets zeggen.

Maar ik moet u nog verhalen van een ontzettend verlies, dat ik na mijns vaders dood geleden heb. Heb ik u nog nooit gesproken van dat geschiedboek, dat mijn vader schreef? Reeds meer dan veertig jaren heeft hij daaraan geschreven. In de vorige week had ik het aan een' buurman geleend, met duizend verzoeken om er toch zorg voor te dragen. En eergisteren kwam er brand bij dezen buurman, juist in de kamer, waar hij het boek had geborgen, en het werd gansch en al tot asch verbrand, zelfs het zilveren beslag aan de rol, (mijn vader hield het in hooge eer,) dat smolt tot een klompje.

Waarlijk, waarlijk, mijn vriend! ik ben ontroostbaar over dit verlies. Mijn vader heeft mij anders dat geleerd, (hij ruste in vrede bij zijne vaderen!) om zoo spoedig mogelijk te berusten in datgene, wat God eenmaal heeft laten gebeuren en dat niet meer te veranderen is. — En sedert zijnen dood worden al zijne lessen mij driemaal zoo dierbaar en gewigtig; maar nu weet ik mij niet te troosten over dit verlies.

Ik heb het boek zelf nog niet geheel gelezen. En bij mijns vaders leven bekommerde ik mij in het geheel niet over hetgeen hij schreef. Gij weet hoe ligtzinnig ik was in mijne jeugd. Gij zijt tot mijne beschaming wat vroeger begonnen wijs te worden dan ik.

Het was geene geregelde en volledige geschiedenis van ons volk, zooals gij soms denken mogt, maar, gelijk het voorkwam, schreef hij de merkwaardigste gebeurtenissen in *Juda* op, zoo goed hij die wist, bij lange na niet alles, maar ook niets, waaromtrent hij niet opzettelijk onderzoek had gedaan. Het voornaamste daarin was zijne eigene geschiedenis en die van zijne lieve betrekkingen, en dan alles, wat maar zijne hoop op den haast komenden Messias eenigzins kon voe-

den en wat eenigzins daarmede in verband stond. Op dat alles was hij dag en nacht bedacht met een verlangen en eene levendigheid, zooals men zelden in dien leeftijd vindt. En toch was hij uiterst naauwlettend in zijn onderzoek, wanneer hij iets dergelijks vernam. Mijne zalige moeder zeide hem dikwijls: »Ik heb in mijn leven niemand gezien, als gij, die zoo ongaarne gelooft, wat hij zoo gaarne gelooft." Geene moeite en kosten waren hem dan ook te groot voor boden en brieven en alles, wat tot navorschen vereischt wordt. En geen nadenken spaarde hij, om middelen en wegen uit te vinden, waardoor hij meer van nabij met zulke dingen bekend kon worden, waarvan eenmaal het gerucht de eerste klanken tot zijne ooren gebragt had. Dat was vele jaren lang zijne bezigheid, daar hij er anders geene had dan die hij zich zelf bezorgde, en bij het groote vermogen, dat hij had, was dit benevens weldadigheid zijne eenige uitgaaf voor zijn genoegen. Vrouw en kinderen moesten bij hem altijd gekleed gaan als menschen uit den middelstand, dat weet ge. Nog in de laatste week voor zijn' dood liet hij mij een' nieuwen tulband maken, waarmeê ik mij bijna schaam om uit te gaan; daarentegen heeft hij mij met het grootste genoegen een' vergulden zilveren inktkoker laten maken. Hij was in menig opzigt een heel zonderling man.

Maar nu dat boek! Ach! dat verongelukte boek! Moest ik dan juist nog zoo oud worden, om er de waarde van in te zien en deszelfs verlies met des te grooter smart te leeren beweenen? Ik was zoolang onverschillig omtrent mijns vaders geschrijf, en hij sloot het ook altijd zeer zorgvuldig weg. Nu, daar ik erfgenaam ben en het in mijne handen had, en er God weet hoeveel vreugd in vond, nu moet ik het verliezen!

Ja wel is het nu verloren, gansch en al verloren! Niemand anders had er zeker een afschrift van; want ook daarin was mijn vader zonderling. Zooveel als

hij sprak en vroeg en schreef, om de zaken te weten te komen, zoo geheim en achterhoudend was hij dan met hetgeen hij te weten gekomen was. Wat hij eenmaal bezat, deed hij dan als in een' afgrond zinken, of metselde hij als een' schat binnen zeven muren. Naauwelijks deelde hij er moeder iets van mede; aan de kinderen drong hij er zeker nooit iets van op, die waren hem te ligtzinnig en onverstandig. »Die zullen het dan reeds beleven," zeide hij altijd. Hij had geen' vriend; aan niemand vertrouwde hij het boek, allerminst aan den nieuwsgierigen; want niets haatte hij meer dan ijdele nieuwsgierigheid, zonder een hooger doel. En waar meer menschen bij elkander waren, sprak hij buiten noodzaak volstrekt niets van zulke dingen; want de menschen waren het niet waard, zeide hij dikwijls. Hij was altijd wat te scherp in zijne oordeelvellingen, zonder dat hij het daarom ook zelfs met zijn' vijand kwaad meende.

Veel heb ik er reeds in gelezen. Er staat veel in van eenen JOHANNES in *Juta*, en zijne ouders ZACHARIAS en ELIZABETH; van diens geboorte en van de voorspellingen zijns vaders; van zijn toenemen in geest en wijsheid in zijne vroege jeugd; van zijne vrolijkheid en zeldzame onverschilligheid omtrent de hem verboden dranken; van zijne kracht, om zich zelven te overwinnen, en zich die genoegens der jeugd te onthouden, die hem tot nadeelige loszinnigheid of belangrijk tijdverzuim konden vervoeren; van den dood van ZACHARIAS en ELIZABETH en van beider schoone lofzangen vóór hun sterven; van JOHANNES' verblijf en levenswijze in de woestijn bij de Doode zee; van zijne voorbereiding voor Goddelijke openbaringen en zijne onuitsprekelijke vreugd, toen hij voor de eerste maal de stem des Heeren hoorde. Ik begrijp niet hoe mijn zalige vader met zulke dingen heeft kunnen bekend worden. Bij hem is het wel waar geworden, zooals het zelden bij iemand gebeurt: *Verlustig u in den Heer;*

zoo zal Hij u geven de begeerten uwes harten (*). Daar had hij dan onverzadelijken lust toe, om alles van dien aard te weten te komen, en God heeft hem dan ook gegeven wat zijn hart verlangde; maar ach! aan den zoon heeft Hij het zoo spoedig weder ontnomen; dat komt mij waarlijk eene zonderlinge beschikking voor.

Dan staat er verder in van een gesprek van JOHANNES met een' Nazireër van het gewone soort en hoe deze in het geheel niet met JOHANNES tevreden was.

Verder heel veel van JEZUS, den zoon van JOZEF in *Nazareth*, alles, wat hij maar ooit van dezen kon opsporen, tot het kleinste toe; van zijne geboorte, van zijne vlugt, van zijne opvoeding; van jaar tot jaar, wat hij aangaande hem vernemen kon; van zijne kennis aan de Schrift; hoe men hem roemde in *Jeruzalem* bij zijne eerste Paaschreis; van zijne jongere broeders en zusters; van zijne eenzame wandelingen; van eenige gebedsverhooringen bij rampen; van zijn' bekwamen arbeid in zijns vaders werkplaats; van zijn genoegen in gezang; van eenige wonderen, die Hij werkelijk deed, om zijne ouders uit den nood te helpen; van eenige engelenverschijningen; van zijn' vroegen tegenzin tegen het bestaan der Farizeën; van zekere ABIGAËL, die zijne moeder leerde kennen en voor welke JEZUS bad; en nog honderd zulke dingen meer, van zijn waken 's nachts en zijn wandelen 's morgens vroeg; van zijn ontwijken van allen lof en zijne neiging, om, al wat hij deed, stil en onbemerkt te doen; van zijne groote liefde voor kinderen; van zijnen afkeer van en droefheid over THEUDAS en zijn' aanhang en over JUDAS den Gaulaniter (†); als ook van een gesprek tusschen JEZUS en een' zoon van

(*) Ps. XXXVII: 4.

(†) LUKAS noemt JUDAS *den Galileër*, (Hand. V: 37;) JOSEPHUS noemt hem *den Gaulaniter*, (*Joodsche Oudheden*, B. XVIII, H. 1.) *Gaulanitis* was een landschap in het overjordaansche *Perea*. Misschien was JUDAS van daar geboortig en in *Galilea* woonachtig. H.

JUDAS; en zoo nog meer van de gewigtigste dingen bij honderden.

Ook schilderde mijn vader in dit boek HERODES den Grooten, en menig ander Vorst, en den ganschen Sanhedrin, dien hij door en door kende, en de Romeinsche landvoogden, vooral de wreedheid en lage geldzucht van PILATUS. Er staat veel in van de hoogepriesters, van ISMAËL, ELEAZAR den zoon van HANNA, en SIMON en de gansche priesterschap; van hunne slinksche wegen, om tot hoogere waardigheden te geraken. Dan zijn er ook de roerendste klaagliederen tusschen gemengd, die door mijn' vader gedicht zijn, bij voorbeeld over de valsche Messiassen; over het verkoopen van het priesterschap; over den ontheiligden tempel; over het verleide volk. Een der klaagliederen heeft het opschrift: „De vossen en wilde dieren in den wijnberg des Heeren." Dan nog een wensch en gebed, dat God hem mogt oproepen, eer hij zien moest, hoe zijn volk zich bezondigde aan Zijnen Messias, (dat begreep ik in het geheel niet;) en ook nog een roerend gebed voor zijne kinderen.

Dat is nu alles weg, alles eene prooi der vlam! Wanneer ik met het aanstaande Pinksterfeest naar *Jeruzalem* reis, zoo wil ik u, zooveel mogelijk, al wat ik mij nog herinner, vertellen. Wat ik nog weet van zijn gebed voor zijne kinderen, dat wil ik nu vóór al het andere opschrijven; het is al te schoon. Er wordt van mij nog wat goeds, als het gaat zoo als mijn vader gebeden heeft. Ach! die regtvaardige!

XV.

Bijlage.

VAN IKABODS VADER, UIT HET VERLORENE BOEK.

(Eene proef van zijnen ernstigen zin en zijn inzien in Juda's verval, ook, naar het mij voorkomt, van eenige bitterheid omtrent de, zeker laag gezonkene, overheden des Joodschen volks.)

Wie weent niet, die God zuiver kent,
o Israël, om U?
Gij smeekt dat Hij Zijn licht U zend',
Maar vliedt Hem, warsch en schuw.

Gij smacht, — dus klaagt gij, — naar Zijn Rijk,
Maar stijft des Boozen magt',
In tweedragtszin aan hem gelijk,
Daar gij Gods heil veracht.

Wie weent niet, die God zuiver kent,
o Israël, om U?
Daar ge U tot Zijne haatren wendt,
En klaagt: — » Waar toeft God nu?" —

Waar' 't vreemd, zoo 't lang nog achter bleef,
't Geluk dat gij verstoot?
Daalde ook Messias, men verdreef
Hem ligt weêr, laag en snood.

Want uwe leidsliên voeren nu
Op 't verst U af van Hem;
Dan, God ontferm' zich over U,
En hen verdelg' Zijn stem!

DERDE AFDEELING.

TOT AAN DE OPENTLIJKE AANWIJZING VAN JEZUS DOOR JOHANNES.

I.

AANDOENINGEN VAN MAINAN, IN DEN VROEGEN MORGEN VAN EEN' SABBAT.

Ik kom voor uw aangezigt, ô Heere God! Heer der heirscharen! God Israëls! in deze heilige morgenstilte. De nachtwachter heeft zich te slapen gelegd en in de huizen der stad is nog niemand wakker. Alles slaapt; Gij alleen, ô God Israëls! slaapt niet; geene sluimering komt in Uwe oogen! Ach! Zoo prijst U DAVID; zoo roemen U onze vaders; en ik geloove, ik geloove het; maar kom mijn wankelend geloof te hulpe, ondersteun mij, dat ik niet verzinke in den troosteloozen nacht des ongeloofs!

ô Heer! Gij weet, mijne rust was onrust, en mijn korte slaap wijkt voor nieuw en nameloos lijden; omdat Gij doet, alsof Gij het schreijen der armen niet hoordet, en geen acht gaaft op het weenen der ellendigen; omdat Gij doet, ô Heer! alsof Gij slaapt, ja hard slaapt, en geen gebed U wekt, alsof Gij U om Israël niet bekommerdet, en JAKOB, Uw erfdeel, vergeten hadt. ô Wanneer hoort Gij mijn dagelijksch gebed? Wanneer antwoordt Gij eens op mijn dagelijksch klagen en dagelijksch hopen? Dagelijks bid ik tot U, en zoek mijne ziel te sterken met JEREMIA's

woorden: *Schoon onze zonden tegen ons getuigen, o Heere! doe gij het nogtans om Uwes naams wil! Ja, vele zijn onze afwijkingen, tegen U hebben wij gezondigd! o Israëls toeverlaat, zijn redder in tijd van nood! Waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling in dit land, of als een reiziger, die slechts inkeert, om te vernachten? Waarom zoudt Gij zijn, als een overweldigd man, als een held, die niet meer verlossen kan? Gij zijt toch in het midden van ons, o Heer! en wij zijn naar Uwen naam genoemd, verlaat ons dan niet* (*)*!* Mijn God! hoe dikwijls stortte ik reeds deze klagt des profeten, en zijn gebed, en zijne verwachting voor Uwe ooren uit, als mijne klagt en mijn gebed en mijne verwachting!

Uwe gunstbewijzen aan mij zijn wel ontelbaar vele, en met de zegeningen der aarde zegent Gij mij en de mijnen zoo mildelijk. Zoo als een vader zijn kind wenkt, dat hij kome op zijn' schoot, zoo hebt Gij reeds in mijne vroege jeugd mijn hart gevraagd, en het was niet slechts eene enkele reis, dat Gij mijne gebeden hoordet. Maar nu is mijne smart alle dagen nieuw, en mijne tranen vloeijen zonder getal.

Al weder een sabbat, en de sabbat Uwes volks is nog zoo verre. Vierduizendmaal vijftig sabbatten gingen voorbij, en reeds vele meer, en Uw volk is nog niet in Uwe ruste, en onder de natiën is nog geen vrede; geregtigheid heerscht nog niet op aarde, en Gij gaaft den schepter nog niet aan Uwen Gezalfden.

Diep drukt mij de last mijner overtredingen neder, en de zonden mijnes volks liggen zwaar op mij. Israël zondigt en erkent het niet; in JAKOB is geen helper, en hij weent daarover niet. Het kleinood des heiligdoms is weg, en onze eer in het stof vertreden, ja Uwe eer voor het aangezigt der volken, ô God van

(*) Jer. XIV: 7—9.

ABRAHAM! En het volk, waaraan wij cijnsbaar zijn, bespot ons.

Ach! moest ook Uw Messias nog vertoeven, zend dan toch troosters aan Uw volk, zend eenen trooster aan Uwen geringsten, zondigsten dienstknecht! Zie het toch aan, dat er geen profeet, geen ziender, geene hulp is in het gansche land Uwes heiligdoms, en dat Uw woord zoo schaarsch is. Wie is het, wien Gij Uw aangezigt toont, wanneer hij U zoekt? Wie is het, wien Gij antwoordt, als hij tot U roept? Ach! wie brengt mij een woord van U, eene enkele lettergreep, die Gij tot hem hebt gesproken? — Hier zegepraalt de ondeugd; daar valt de vrome in verzoeking en schande, en goddeloozen en huichelaars zegevieren! Hier verspreidt zich de ligtzinnigheid als een invretende kanker, en daar verblindt de schoone schijn des huichelaars het verdwaasde volk. Hier reinigt men de handen en bevlekt daarvoor het hart; daar zoekt men de verlossing van Sion in storm en onrust. Uiterlijk gebaar moet Godsdienst, gewoonte moet deugd, en oproer hoop op Uwen Gezalfden heeten. Intusschen ligt de arme in het stof, en smacht vruchteloos voor de deuren der rijken; den blinden geeft niemand licht, noch spraak aan de stommen; booze geesten beheerschen vele zielen mijner broeders, en zij lijden smarten der hel; de bezetenen razen en hunne maagschap vindt geenen troost.

Ô. Neem dat hart vol medelijden jegens mijne broeders van mij weg! Ontneem mij den dorst naar U, o levende God! Neem het weg, neem het weg, dat hart; ik kan niet langer dulden; mijn gebeente verdroogt en het merg verdwijnt er in; mijn vleesch wordt door den kommer verteerd; Gij ziet mij daarheen gaan als eene schaduw! Ik schrik vóór den aanbrekenden dag, en als de nacht komt, zoo siddert mijn gebeente. Niet hooger kan mijn lijden stijgen, en de mate mijner smart loopt over. Ô Ruk het uit mijne borst, dit mijn hart, dat smacht voor mijne broe-

deren, en smacht naar U, en verdelg Uwen knecht uit Uwe schepping, opdat ik rust vinde in den dood, en het niet zijn mijn sabbat worde! Of zend Uw woord, Uwen engel, een' profeet, een troostwoord, eene levendige hoop, een' Messiasbode. Zend iets, wat Gij wilt, ô Algenoegzame! Zend iets uit Uw alles, een' eenigen uit Uwe myriaden, één lichtstraal uit Uwen zonnenhemel, één droppel uit Uwe zee! Gedenk Uwer barmhartigheid in vroegere dagen, gedenk Uwer goedheid over mijne jeugd; laat Uw aangezigt mij lichten, opdat ik genezen worde!

II.

NA HET BEZOEKEN DER SYNAGOGE, VAN DENZELFDEN.

Het woord der profeten, dat in de Synagoge werd gelezen, heeft mij een oogenblik verkwikt. Maar wat is elke belofte onder ellende, eer zij vervuld is? Ik schrijf het voor U ter neder, op dit blad mijner jammerklagten, opdat Uw woord, o God! een getuige zij tegen U en Gij aan Uw verbond moogt gedenken:

Vertroost, vertroost mijn volk, zoo zegt uw God. Spreekt naar het hart van Jeruzalem, *en roept haar toe, dat haar strijd volstreden, dat haar misdrijf verzoend is; dat zij uit de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al hare zonden. Eene stem roept in de woestijn: bereidt den weg des Heeren, maakt effen in de wildernis een' baan voor onzen God! Dat alle dal verhoogd worde, en alle berg en heuvel geslecht! Het kronkelige worde een regte weg, het hobbelige tot eene vlakte! Want de heerlijkheid des Heeren zal zich openbaren en alle vleesch zal te zamen zien, dat des Heeren mond dit sprak. Eene stem zegt: roept! Wat, zegt eene andere, zal ik roepen? Alle vleesch is gras, en al deszelfs bevalligheid een' bloem des velds gelijk! Het gras verdort, de bloem verwelkt, wanneer des*

Heeren adem daarop blaast; voorwaar het menschdom is slechts gras! Het gras verdorre, de bloem verwelke, maar het woord van onzen God houdt stand in eeuwigheid! Klimt op een' hoogen berg, gij Sions heil-herauten! Verheft uwe stem met magt, gij heil-herauten van Jeruzalem! *verheft ze, weest niet beschroomd, zegt tot de steden van* Juda: *ziet hier uw God! ziet den Heere Heere! Hij komt als de Magtige, en Zijn arm voert heerschappij! ziet Zijn loon is met Hem en Zijne vergelding gaat voor Hem uit! Gelijk een herder zal Hij Zijne kudde weiden; in Zijnen arm zal Hij de lammeren vergaderen en in Zijnen schoot dragen, en zachtkens leiden de zogende schapen* (*).

III.

MAINAN EN EEN BODE.

(*Des Woensdags na dien sabbat.*)

(Mattheus III: 1.)

MAINAN. Kom binnen, vriend!

De Bode. Vrede zij met mijnen heer!

M. Ook met u! Wat tijding brengt gij, mijn vriend? Gij schijnt van verre te komen.

B. Van *Thekoa*. Uw knecht heeft zich gehaast, om u de tijding te brengen. Ik ben de buurman van ZUAR, en dikwijls zijn daglooner; hij liet mij halen opdat ik tot u zou reizen, en omdat hij zelf spoedig weêr vertrekken moest, heeft hij mij mondeling opgedragen, wat ik aan u, mijnen heer, zou berigten; want hij weet, dat de vreeze des Heeren in mij is en vertrouwde de zaak mij toe en schreef maar deze twee regels voor mij op, opdat gij mijne woorden mogt gelooven.

(*) Jes. XL: 1—11.

M. Laat zien, mijn vriend! (*Hij leest.*) »ZUAR, de Rabbi in *Thekoa.*" Zoo leeft dan mijn waarde ZUAR nog?

B. Ja, mijn heer! Hij zei het wel, dat gij zeer verblijd zoudt wezen; voor bijna dertig jaren, of zooveel als hij zeide, hebt gij elkander in *Jeruzalem* goed gekend.

M. o Ja! (*Hij leest verder.*) »ZUAR, de Rabbi in *Thekoa*, wenscht zijnen trouwen vriend MAINAN heil. Verneem, wat de bode, de goede, eerlijke NAHASSON, van mijnentwege u te zeggen heeft, en geloof de rede zijns monds. Ik schrijf dit in den grootsten haast, Vaarwel!" Wat is dan nu uwe boodschap, mijn vriend?

B. ZUAR laat u zeggen, dat gij tot hem komen moest, dat er een profeet in Israël is opgestaan.

M. Een profeet, NAHASSON? (*Met een' sterk sprekenden blik, die vreugde, verbazing en twijfel uitdrukt, ziet hij ten hemel.*) Een profeet? De lieve ZUAR was altijd wat schielijk met hetgeen hij gaarne geloofde. Ik mag u dat wel zeggen, want ik zie, gij hebt bij hem in zulke dingen veel vertrouwen. Maar vergeef mij, ik ben te haastig, ik moest u laten uitspreken.

B. Er is een profeet in Israël opgestaan; ZUAR heeft hem gezien, toen hij op reis was, om zijn' zwager bij *Meddin* te bezoeken; hij houdt zich op in de woestijn en doopt bij de rivier *Terueb*, en hij verkondigt, dat het koningrijk der hemelen nabij is. Gij zoudet toch, zoo spoedig als mogelijk, met mij reizen, en bij zijn' zwager nabij *Meddin* u vervoegen: daar wilde hij u dan aantreffen, of naauwkeurig berigt voor u achterlaten.

M. Doet hij groote teekenen?

B. Neen; ZUAR zegt, hij heeft er geen gezien, maar hij maakt de harten week.

M. Geene teekenen? NAHASSON! dat komt op niets uit! — Hebt gij hem gezien en gehoord?

B. Neen; ZUAR ook maar eens.

M. Ik vrees, het zal niets wezen. Doet hij ook eenige voorzegging? Men konde dan zien of de vervulling volgde.

B. Dat weet ik nu niet. De Rabbi heeft maar in haast met mij gesproken, en mij weggezonden.

M. (*Eenigzins verlegen.*) Te *Jeruzalem* zal hij geweest zijn? Hoe nu zoo spoedig in de woestijn?

B. Neen, mijn heer! ZUAR zeide, sedert twee of drie dagen was hij eerst begonnen onder de menschen te komen en hij had zich nog dieper in de woestijn opgehouden. En juist daarom verzocht ZUAR u, dat gij haast maakt, omdat hij moet vernomen hebben, dat JOHANNES gedurig al digter aan de *Jordaan* komt.

M. JOHANNES, zegt gij? Heet hij JOHANNES, die profeet?

B. Ja, mijn heer! zoo heet hij gewis; ZUAR heeft mij zijn' naam wel meer dan viermaal genoemd.

M. God onzer vaderen! Ontfermer Israëls! Als dat eens die JOHANNES ware! Ik wil met u trekken. Kom binnen, NAHASSON! bij de mijnen, gij moet rusten en zij moeten u wat eten klaar maken. o! Als het die JOHANNES ware! Wees mij gezegend, bode van God! als het deze is! Dat heet verhooring! Eergisteren nog versmachtte ik aan de grenzen van het schrikkelijkste ongeloof! o Hoe heeft de Heere mijn smeeken verhoord! — Maar matig, matig uwe vreugde, mijn hart! — Kom, NAHASSON! — Dan wil ik alleen onder de brieven van mijn' zaligen vader er een' opzoeken; voor vele jaren heeft hij mij veel geschreven van eenen JOHANNES, die te *Juta* geboren was. Ach God! Ik verloor mijn' besten vader zoo vroeg en ik zag *Juta* niet meer, en hoe lang zijn ook reeds de ouders van JOHANNES begraven, en het is alles gescheiden, verstrooid, verwijderd, vergeten! — Ik kom dan spoedig weêr en wil u onder weg uit dien brief

verhalen van dien JOHANNES, den zoon van ZACHARIAS (*).

B. Ja, ja! JOHANNES de zoon van ZACHARIAS; dat zeide de Rabbi uitdrukkelijk.

M. Is het mogelijk? (*Vurig dankend heft hij de oogen naar den hemel.*) De vreugde zal mijne kranke vrouw zeer aangrijpen. Mijn God! Sterk Gij haar! Wat zoude ik U nu niet toevertrouwen? Mijn oudste zoontje moet mede.

IV.

MAINANS AANDOENINGEN.

Uit zijn dagverhaal.

(Mattheus III: 1—4, 11 en 12.)

Mijn God! Hoe helder wordt het rondom mij! Hoe veel ontwikkelt zich voor mijnen geest; hoe zeer het mij ook aanvankelijk bevreemdde, en mij ten aanstoot was! Gedurig wordt het mij klaarder, dat ook de vreemdschijnende wegen des Heeren — wijsheid zijn. Ik prijze u, o Heer, mijn God! dat mijne oogen den grooten verkondiger van Uw naderend heil gezien hebben, Uwen knecht JOHANNES, dat mijne ooren zijn grootsch getuigenis gehoord hebben van Hem, die komen zal en nabij is. o Heer! Barmhartige! die het dorstige hert in de wildernis uit frissche waterstroomen laaft, en de schreijende ziel bij hare dorheid met eeuwigen troost verkwikt uit Uwe levendige bronwel. o Heer! Barmhartige! Wiens oog nederziet op het verbrijzelde hart dergenen die u zoeken, en Wiens oor zich wendt tot de smeekingen hunner lippen, ja Wiens hart breekt over den jammer van verbrokene harten!

Ik zag hem, den man Gods! Hoe verrukte het mijn hart hem te zien! Hoe verdween al spoedig de eerste

(*) Zie Eerste Afd., III, bl. 10, en XL, bl. 112.

indruk van zijne armoedige kleeding en van het geringe volk, dat uit de woestijn zamenvloeit en hem omringt. Hoe snel verdween bij mij de eerste stuitende indruk van de armelijk gegorde, de bleeke en magere gestalte des boetpredikers; — hoe spoedig — toen ik hem digter naderde, en van nabij zijn gelaat en geheel zijn voorkomen gadesloeg en zijne stem hoorde.

De mensch neemt zich eenen weg voor in zijn hart; maar de Heer rigt en leidt zijnen gang, zoo als Hij wil. Moge dan de mensch nog wel in zijne eigene zaken eenen weg ontwerpen naar eigene meening en inzigt, en dan afwachten hoe de Heer het besturen zal. Maar dat hij toch ophield om te voren reeds een ontwerp te vormen van den weg, welken de Heer ook zelfs in Zijne, des Heeren eigene zaken gaan moet. Hoe onnoozel was ik toch, daar ik mij alles zoo vast inbeeldde, zoo als het komen moest, wanneer de Messias Zijnen heraut zou zenden aan Zijn volk. Kinderachtig teekent de sterveling den Eeuwigen eenen weg voor, dien Hij betreden moet, maar hoe anders, ach! hoe anders rigt de Ondoorgrondelijke Zijne gangen! De wereld ergert zich aan Zijne wegen, maar zij zijn hooger dan de onze, en ook het zwakste Zijner raadsbesluiten is heilige wijsheid bij al de sterkte en wijsheid der wereld.

En Zijn doen is zoo zacht, waar het streng schijnt te wezen, en licht en hemelvreugd schijnt en dauwt op donkere en dorre harten neder, ook daar, waar men alle vreugd door ernst en onmatige strengheid uit de ziel verbannen waande. Hoe kan men zich vergissen, o God! omtrent Uwen JOHANNES, ZACHARIAS' zoon; hoezeer heb ik mij vergist! Hoe ontzet was ik in het eerste oogenblik der aanschouwing en in het tweede meer dan bevredigd! Hoe zag ik, hoe gevoelde ik het allerlevendigst, dat zijn blik helder is, en dat er volheid der vreugde woont in de borst des Goddelijken mans; dat zijn ijver niet dan ijver der liefde, en zijne strengheid slechts strengheid jegens

zich zelven is, en dat zijn afleggen van allen opschik, het slecht gekleed zijn is van iemand, die opruimt en schoonmaakt en alles in zijn huis toebereidt voor een heerlijk gastmaal op morgen. Van reinen gloed des hemels zag ik zijn aangezigt gloeijen, toen hij het volk van zich had gelaten, en wij noch wachtten tot de laatsten gingen, en ons verstoutten te vragen: » Is Hij nabij, op Wien wij hopen? Ach! is Hij nabij? Goddelijke man! Hoe nabij wel?" — » Ja, Hij is nabij, zeer nabij!" antwoordde JOHANNES; » want de vriend des Bruidegoms smacht dagelijks van gloeijend verlangen, om de stem des Bruidegoms te hooren, en dagelijks antwoordt mij de Heer, onder het koelend suizen van den eeuwigen Geest: » Een kleine tijd en gij zult de stem des Bruidegoms hooren, en uwe vreugde zal vervuld worden!"

Ik was daarbij, ik weet niet hoe, te moede. JOHANNES' aangezigt was als de zachte gloed der avondzon, maar mij was het op hetzelfde oogenblik alsof een zwaard mij door de ziel ging, bij de gedachte: Ach! ware de bruid slechts bereid, om den geliefden te ontvangen! Ben ik er dan als toe geboren, o mijn Schepper! om mij de zaligste uren zoo onwillekeurig met pijnlijke denkbeelden der zwaarmoedigheid te moeten verbitteren? Bij het heengaan echter dacht ik weder aan zijn gewigtig woord omtrent het doopen met den Geest, en vond daarin een bemoedigend antwoord op mijne bekommering, dat *Jeruzalem*, hetwelk Hij liefheeft, voor Zijne ontvangst nog zoo onbereid is.

o God! Hoe greep Uw woord mij aan, dat Gij spraakt door den mond Uwes knechts! Wat allerdiepste, plegtige stilte heerschte onder de gansche schare, toen hij het voor hemel en aarde, ja als voor God en de engelen uitsprak; — hij *zeide* niet, gelijk MOZES: *Neigt de ooren, gij hemelen!* maar zij neigden de ooren; niet: *en gij aarde! hoor de redenen mijns monds!* maar zij hoorde naar zijne rede, en zijne leer

drupte als de regen, en zijne rede vloeide als de dauw; want hij riep den naam des Heeren uit en gaf onzen God grootheid (*); — Hij sprak: *Die na mij komt is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen.* Hij sprak nog meer van de zuivering van zijn' dorschvloer en van het scheiden van het koorn en het kaf, waarvan ik de regte woorden niet meer weet. De denkbeelden maakten op mij zulk een' indruk, dat ik mij teratond na het eindigen zijner rede door hem wilde laten doopen, en — »dan zou ik door den Messias met Geest gedoopt worden." Deze voorstelling nam eenige oogenblikken mijne geheele ziel in.

Naderhand, toen ik bijzonder met dit denkbeeld mij bezig hield, viel mij op eenmaal dat lang vergeten lied weder in, dat ik vóór acht en twintig jaar door de hand van een' vriend ontvangen heb uit den mond dier wijzen. Ach! mijn God! hoe kon ik gedurende die acht en twintig of dertig sombere jaren dat lied der hope van die edelen zoo geheel vergeten! Nu was het mij als nieuw en hoe zalig gevoelde ik mij, toen ik het met eenige verandering aldus zong (†):

Haast komt gij, blijdste dag der dagen,
Waarop, van kennis Gods vervuld,
Door Israël, bevrijd van plagen,
Heel de aarde in licht zal zijn gehuld.
Als Hij, die nooit ons heeft vergeten,
Zijn' Geest, Zijn' zuivren hemelgloed,
Op Israël eens, ongemeten,
Van Zijnen hemel dalen doet.
Gods Geest daal neêr, enz.

(*) Deuter. XXXII: 1—3. (†) Zie blads. 43.

V.

MAINAN EN ESCHTHON, EEN JONG EDELMAN AAN HET HOF VAN HERODES ANTIPAS.

Een gesprek op MAINANS *terugreis.*

(Mattheus III: 1—4 en 11.)

ESCHTHON, (*die naast* MAINAN *reed, eer deze hem had bemerkt, daar hij voortging in gedachten verzonken, en nu en dan het oog ten hemel hief.*) In heilige overdenking, mijn goede oude?

MAINAN. Wat zal de eenzame wandelaar beter doen?

E. Ik wil u niet storen.

M. Gij stoort mij niet, edelman! Maar ik ga langzamer dan gij rijdt.

E. Ik heb gaarne eene poos een' goeden medgezel. Gij komt misschien ook wel van den nieuwen profeet uit de woestijn en zijt door hem gesticht? Men zegt, dat hij een voortreffelijk profeet is, niet waar?

M. Er wordt verschillend van gesproken.

E. Er zijn zeker altijd goddelooze menschen, die niet gelooven.

M. Maar er zijn ook menschen, die niet gelooven en toch niet goddeloos zijn. De zaak wordt verschillend beoordeeld.

E. (*die intusschen* MAINAN *opmerkzamer gadesloeg.*) Dat klinkt anders, lieve oude! Het is nog geen uur geleden, toen trof ik een' landsman aan, bij wien ik slecht van de reis was gekomen, als ik zoo iets gezegd had; die schimpte op iedereen, die iets tegen JOHANNES had. Het verwondert mij, dat gij zoo spreekt; ik zie, gij zijt reeds verstandiger.

M. Gij zoekt slechts aan het hof vrije zielen, en, met uw welnemen, gij vergist u.

E. Ja dat zie ik; en ik denk over deze zaak ook zoo

als gij. Ik merk wel, dat zal daar op eene kleine tooneelvertooning van geestdrijverij neêrkomen.

M. Als het eene groote tooneelvertooning van geestdrijverij werd, dan zou de Vorst er zich mede bemoeijen moeten.

E. Ongetwijfeld. Dan mogt men nog van geluk spreken, dat de komedie in het gebied van ANTIPAS gespeeld werd; gebeurde het in het gebied van den keizerlijken Procurator, dan zou men nog anders met hen te werk gaan.

M. Gij hebt zeker den man, van wien wij spreken, wel gezien, jongeling! Hoe kwam hij u voor?

E. Ik heb hem niet gezien. Wie wilde daarom een' omweg maken van twee uren en nog verder? Ik zag meermalen Nazireërs en ook eenen, die heel wat groots dacht te zijn. Maar gij, vriend! hebt gij den dweeper gezien?

M. Ja, maar ik voor mij kan niet zeggen: den dweeper.

E. (*Hij ziet hem aan.*) Hoe? Zoo spraakt gij immers ook over hem?

M. Vergeef mij!

E. Gij zeidet toch, wanneer dat spel van geestdrijverij zich te ver mogt uitbreiden, dan moest de Vorst er zich wel meê bemoeijen.

M. Vergeef mij! Gij zeidet, het zou daar, zoo als gij merktet, op eene kleine tooneelvertooning van geestdrijverij neêrkomen. En ik zeide slechts, wanneer het eene groote tooneelvertooning van geestdrijverij mogt worden, dan kwam het voor den Vorst. Gij moet daar meer bij gedacht hebben dan ik bedoelde. Ik wilde slechts zeggen, als het dweeperij was en het tooneel zich dan te ver mogt uitbreiden, dan moest zij onvermijdelijk de opmerkzaamheid van ANTIPAS tot zich trekken. Maar in opregtheid, ik houde het niet voor dweeperij, nadat ik er ben heengegaan om te zien en te onderzoeken. Te voren heb ik mij ook van de zaak laten vertellen, en kon die voor niets anders houden dan gij

nu doet. Nu kan ik dat niet meer, nadat ik zelf zag en hoorde. Maar mijne oogen zijn niet eens anders oogen en het gevoelen van anderen is het mijne niet. Gij gelooft niet, wat ik wel geloof, en moogt mij echter wel lijden, gij zijt billijker dan hij, die geloofde, en u niet wel lijden kon, toen hij uw ongeloof bemerkt had.

E. Voortreffelijk man! Gij doet mij verwonderd staan.

M. Houd mij ten goede; uw lof beleedigt mij. Wat ik zeide, is maar uit het *a*, *b*, *c* der vrije zielen.

E. Vergeving, lieve oude! Gij hebt mijn geheele vertrouwen. Ik durf u zeggen, het bevreemdt mij van u, dat gij, bij uwe wijsheid, in deze zaak geen grondiger doorzigt hebt.

M. Hoe dan? Ik bid u, spreek vrij uit. Gij eert mij met uwe vrijmoedigheid meer dan met uwen lof.

E. (*Hij wenkt den bediende, die achter den ezel ging, om vooruit te gaan.*) Kan er wel iets meer belagchelijks worden bedacht, dan een voorgewend heraut van Israëls grooten Koning in het kemelsharen kleed met den lederen gordel, die zoo lang in de woestijn heeft genesteld en gebroeid, en zich niet durft wagen buiten het hoopje gemeen volk, dat hem omringt? Kan men zich wel iets ongerijmders en met alle verstandige verwachtingen van Israël strijdigers voorstellen, dan die sombere boetbazuin in de woestijn, die, in stede van op aanzienlijker plaats zijne zending te volbrengen, en, let wel! te bewijzen, en daar voor zijnen meester den weg te bereiden, boetepredikt en den zedemeester speelt en proselieten doopt, en, naar ik denk, eene schoone nieuwe tuk van leerlingen opvoedt, die nog zevenmaal dweepachtiger worden dan hij zelf, en bij sprinkhanen en wilden honig een Messiasrijk naar hunnen smaak zullen oprigten.

M. Wat zijt gij welsprekend en vurig, edelman! En daar valt ook niets tegen te zeggen, daar een omweg van twee uren u te lang was voor deze zaak.

E. Hoe meent gij dat? MAINAN! Zoo merk ik van uwen bediende, dat gij heet. Mijn naam is ESCHTHON.

M. Zooals gij zegt, ik heet MAINAN. Ik meende ons gesprek mogt u te lang duren, daar de zaak bij u zoo onbeduidend, of reeds zoo beslist is, dat gij er geen twee uren om wildet omrijden.

E. Het zou mij leed doen, wanneer gij zooveel moeite moest nemen, om mij te regt te wijzen. Zou de eenvoudige waarheid zooveel werk geven?

M. Ik versta u, edelman! Maar gij bedenkt niet, hoe een kind in één oogenblik kan bederven, wat een wever gedurende vele uren heeft afgewerkt, en zie, dan heeft de wever van nieuws uren lang werk, om het weêr in orde te brengen.

E. Zoo zou ik dan die ondeugende jongen zijn. Nu, het zij zoo, MAINAN! ik kan u dat reeds ten goede houden; maar ga voort, bid ik u.

M. Voorop zet ik, waarde ESCHTHON! dat men in deze zaak op eene zeer beknopte wijze heeft te werk te gaan, die gij wel zult moeten goedkeuren, al ware er ook overigens niets, waarin wij overeenstemden.

E. Wilt gij mij daar ook een' fijnen zet meê geven, dat wij, vrolijke jonge menschen, in zulke zaken veel van de kortheid houden?

M. Daar dacht ik waarlijk niet aan. Ik moet u beminnen, ESCHTHON! om uwe gulle openhartigheid. Maar hoor mij: JOHANNES zegt: »Een volgt er mij op den voet, die oneindig ver boven mij verheven is; Die zal u met Geest en met vuur doopen, zooals ik doop met water." Ik zou denken, dat moest er een zijn, omtrent wien men spoediger weet, waar men aan toe is. Zou men dan kunnen dwalen, wanneer men dacht: ik schort mijn oordeel over JOHANNES op, totdat ik Hem zie, dien hij aankondigt?

E. Dat is inderdaad het billijkste; ik moet het toestemmen. JOHANNES moet leelijk te schande worden, wanneer zoo iemand, als hij voorgeeft, niet spoedig na hem komt. Dat zullen, aan het slot, zij, die ge-

looven en die niet gelooven, en die twijfelen wel mogen afwachten.

M. Mijn waarde ESCHTHON had dus ook reeds bedachtzamer moeten oordeelen; want hoe grover en hoe spoediger zich iemand door zijn praten zal te schande maken, in geval hij bedrogen is of zelf bedriegt, des te meer moest men zijn oordeel opschorten en zeggen: wij willen zien, hoe het uitkomt.

E. Vader MAINAN! daar hebt gij gelijk in. Maar anders juist dat, wat gij het laatst zeidet, wat is dat niet weêr eene dwaze taal. Als het om Israëls verlossing te doen is, hoe onnoozel is het dan van een' Geest- en vuurdoop te spreken? Wat gaat de Geest- en vuurdoop van een' vromen Jood den Romeinschen Keizer aan?

M. ESCHTHON! Vergeet gij of betwijfelt gij de geschiedenis onzer vaderen? Als ik het maar weet. Ik meende, dat zekere met Geest en vuur gedoopte mannen eertijds aan zekere uit- en inlandsche koningen genoeg te doen gegeven hebben. En hoe kan ESCHTHON het vergeten, dat geest en vuur, dat leven en warmte juist het wezentlijkste en onontbeerlijkste is in alles, van de geringste dingen dezer wereld aan, tot de heerlijkste eener toekomende wereld toe? Wat is spijs zonder kracht, wijn zonder geest, eene rede zonder warmte, een vrolijke dans zonder het vuur der muzijk, een gezelschap zonder leven? Wat de schoonste, rijkste, aanzienlijkste, sierlijkst opgetooide bruid, zonder geest en leven, zonder eenig vuur des harten, zonder eenig licht in haren geest? Wat zoeken, wat waarderen, waarnaar schatten al de menschenkinderen alles wat voorkomt, van het hoogste tot het laagste, en van den geringsten tot den hoogsten? Wat is het, waarbij alle ding kan genoten worden, maar, zoo dat ontbreekt, geen genot ons aanbiedt? Waarde jongeling! Ik meen, dit is juist kracht en sap, geest en leven, vuur en warmte! Ik zeg het u ronduit, ik

wilde zoo heel gaarne, dat er een kwam, die met Geest en vuur doopte; hij zoude mij zoo hoogst welkom zijn. Het valt mij zoo in het oog, dat er zooveel lafheid, dorheid en krachteloosheid, zooveel dat kwijnt, en zwak is, en wegsterft, zooveel kouds en stijfs onder de menschen is. Goede God! hoe zoude Geest en vuur aan duizend menschen, in duizend dingen uitnemend te stade komen! Laat de man toch komen, die met Geest en met vuur zal doopen!

E. (*Meesmuilend.*) Nu, dat hij kome! Ik zie het ook, gelijk gij zoo even zeidet, de aanmatiging is zoo verbazend groot, dat men omtrent dezen man en zijnen voorganger niet lang in het onzekere kan blijven.

M. Inderdaad; te meer daar JOHANNES niet van bedroppelen noch van besprengen, maar van doopen met Geest en met vuur spreekt. Maar zie, wij zijn reeds digt bij de herberg, wij worden gescheiden of gestoord, en ik ben u nog veel antwoord schuldig. En toch had ik eene gansche rij van antwoorden na en op elkander, evenzeer als eene rij van tegenwerpingen na en op elkander; gaarne haal ik tusschenbeiden eens adem, en ik laat ook gaarne tusschen ieder antwoord eens ademhalen. Het noodigste dan nog maar, jongeling! Bedenk, groote zaken vereischen ernstige voorbereiding, en groote hinderpalen vorderen eenen wakkeren, ernstigen, volhardenden man. Bedenk, de dienstknecht, die de komst van zijnen heer op morgen aankondigt, en in huis moet opruimen, speelt niet met poppen, vergeet zijn eten, en verkort zijn' slaap, ofschoon hij noch eten, noch slapen, noch poppenspel voor zonde houdt. En verder, ESCHTHAN! houdt gij mij voor een' knorrigen man?

E. U, vader MAINAN?

M. En toch heb ik nu zeer ernstig met u gesproken, zoodat uwe jeugdige medgezellen, als zij het slechts hadden aangezien, u beklaagd zouden hebben, over de verveling, die gij in mijn gezelschap moest doorstaan; ook ben ik wat zwaarmoedig van aard,

en ik heb daarenboven in mijn leven sombere dagen gehad; en ik zie wel, gij moogt mij lijden, en gij zoudt mij echter niet kunnen beminnen, wanneer ik een knorrig man ware. Maar, jongeling! ik ben er een, vergeleken met JOHANNES, in weêrwil van al zijn streng kluizenaarsleven. Dat moet gij niet gelooven op mijn woord, dat moet gij zien! Zie hem! en waarschuw dan een ieder, die u ontmoet, vlijtig voor JOHANNES, wanneer gij hem nog voor een' zwartgalligen mensch kunt houden. o! Hij heeft mij dingen gezegd, die in eene van vreugd afkeerige ziel in eeuwigheid niet kunnen opkomen. Onder de Nazireërs, Esseërs, Farizeërs, Samaritanen moogt gij vrij verduisterde zielen en overspannen heiligheidshelden zoeken; maar, edele jongeling! gij moet mij de helder-vrolijke, zonneklare ziel van JOHANNES niet miskennen. Daartoe zijt gij mij te lief. Daarenboven zet ook de vrolijkste mensch, bij ernstigen arbeid, bij het uit den weg ruimen, bij het kampen met groote hinderpalen, bij het verkeer met ruwe menschen, bij het doordringen van harde rotsen, juist geen lagchend, maar een ernstig gezigt. Gij zijt zoo jong en zoo vrolijk, en gij hebt toch waarlijk reeds dikwijls dingen van veel minder belang dan JOHANNES te doen heeft, ernstig genoeg aangezien. Met één woord, ga hem zien!

En nu nog eene vraag: Is het ESCHTHON regt goed bij booze menschen?

E. Wien kan het daar goed zijn? Al zat men met boozen in het paradijs, dan wordt het eene hel.

M. Gij spreekt gelijk JOHANNES.

(ESCHTHON *glimlacht en krijgt eene kleur.*)

M. Waarlijk! Hij spreekt: »Wanneer gij boos blijft, zoo zal het u zelfs in het rijk van den Messias niet wèl zijn; bekeert u spoedig, want het koningrijk der hemelen is nabij." Moest hij zeggen: »Maar het hoe langer hoe erger, de Messias zal alles weêr goed maken?" En zie, edele jongeling! Gij wordt reeds meer tevreden met den dweeper JOHANNES.

E. Lieve wandelaar! Gij zijt bij uwe herberg, en ik moet verder. Ik zou u nog veel te zeggen hebben, maar ik hoorde ook veel en dank er God voor. (*Hij stijgt van den ezel af en omhelst* MAINAN, *en beiden zijn zij aangedaan bij het scheiden.*)

VI.

ANNAS, DE TUINMAN IN JERICHO, AAN ZIJN' VADER IN BETHANIË.

Gisteren ben ik met mijne vrouw, onze twee oudste zonen en onze dochter, van JOHANNES teruggekomen. Men had ons eerst verkeerd gewezen, en wij vonden hem eenige uren digter bij de *Jordaan* dan wij hooren, dat hij in het begin geweest is. Wij zijn allegaar nog zeer vermoeid, en mijne dochter is bijna krank; gij weet, zij is zwakkelijk, en alles te zamen heeft haar haast al te zeer aangegrepen. Maar ik geloof, al waren wij allen krank, het zoude ons toch goed zijn; zoo weinig berouwde het een van ons, om die moeijelijkheden, dat wij de reis gedaan hebben.

Het is werkelijk zoo, vader! Hij verkondigt het hemelsche koningrijk en zegt, dat het nabij is. Een van ons durft dat echter niet zoo aanstonds gelooven; een gemeen man, zoo als ik, kan maar al te ligt dwalen.

Zoover mij heugt, was er altijd weder wat nieuws onder het volk, dat nu van deze sekte kwam en dan van gene, en als men meende, dat men de hoop op verlossing nagenoeg in handen had, zoo zag men zich weder bedrogen; zoodat mij haast alles begon tegen te staan, wat slechts hoop op den Messias heette; ik bedoel eene digt genaderde hoop, van Hem spoedig te zien. Het deed mij altijd zeer, als ik het morren van het volk zag, en het ongeduld en ook ligtgeloovigheid van de menschen; maar ik was zelf ook lang ligtgeloovig. Nu integendeel wilde ik er niet aan.

De middelste zoon van mijn' heer, die wel eens zoo in den tuin wat met mij praat, als hij geen ander tijdverdrijf heeft, had er mij de eerste maal van verhaald; maar wat hij zeide, had mij in het geheel niet uitgelokt. Mijne vrouw echter drong er reeds een paar weken op aan, dat ik er met haar zou heengaan. Van vrouwen uit onze buurt, die den laatstvoorgaanden sabbat met haar uit de Synagoge naar huis gegaan waren, bragt zij een overdreven schoon berigt van den nieuwen profeet.

Eindelijk besloot ik te gaan, daar ik van eenige mannen, en ook van den neef van mijn' heer, die met een aanzienlijk gezelschap in den lusthof kwam, en niet rustte, eer hij eene poos alleen met mij kon spreken, naauwkeurig vernomen had, dat JOHANNES een man was, die gewis verdiende, dat wij hem gingen hooren.

Op den sabbat, bij het besnijdenismaal van onzen neef, o! daar ging het vreeselijk toe met verhalen en oordeelvellen over den man in de woestijn. Men kon het op het laatst naauwelijks meer hooren. Nu waren daar ook zeer verschillende menschen, zoo verschillend als men zich maar kan voorstellen; en een gedoopte had hen aan den gang gemaakt, een braaf mensch, maar veel te weinig gevat dan dat hij zich met de geslepensten, die er waren, moest hebben ingelaten. De aanzienlijke bruid van een jong heer, een Sadduceër, die zich kortelings te *Jericho* heeft neêrgezet, een geestig, maar dartel meisje, nam den eenvoudigen man duchtig mede, en hoe meer zij spotte, des te meer geraakte hij in vuur, om de zaak te verdedigen. Het zou nog ergerlijker zijn geworden, als niet een verstandig man, boven aan de tafel, met een' ernst, die het gesprek deed afbreken, gezegd had: »Fijn spotten schaadt niet, en slecht bewijzen baat niet; wij moeten wachten, totdat wij zelve zien."

Nu, wij zijn dan ook gegaan, en alleen wenschten wij niets zoozeer, dan dat gij, lieve vader! ook kon-

dat gaan, dat uwe verlamde voeten u niet zoo droevig vastmaakten aan uwen leuningstoel.

De wil des Heeren geschiede! Mijne vrouw zegt: „Schrijf ook aan vader, dat hij nu aan zijne kinderen, wanneer zij hem een lang leven toewenschen, niet meer zoo mismoedig zal antwoorden: „„Ik beleef het toch niet, dat ELIAS komt."

Wij weten wel eigenlijk nog niet, of hij ELIAS is, die man in de woestijn; maar het kan toch wel geen ander zijn.

Toen wij aankwamen, was er reeds veel volk bij hem; want wij kwamen wat laat; wij moesten dikwijls onze dochter inwachten en zij was toch anders het meest ongeduldig, om hem te zien.

Ik wil u, lieve vader! slechts de hoofdzaken verhalen, alleen deze kleine bijzonderheid niet te vergeten: ik hoorde zijne luide stem, eer ik iets verstond, en reeds zijne stem, (het klinkt wel onnoozel, maar het ging mij zoo,) reeds zijne stem drong mij door merg en been; niet zoo als eene groote vreugde iemand door merg en been dringt en ook niet als een schrik — maar zoo als beiden te zamen; ik kan het niet beter zeggen dan: zoo alsof ik God hoorde.

Dat is eerst geweld doen op de harten! Daar is tegenweer noodig, als men zich niet wil laten bekeeren tot den levenden God.

En dàt is nu zoo als 't behoort, vader! dat nu Zijn rijk komt. Hij zeide het luid: „Bekeert u; want het koningrijk der hemelen is nabij. Bekent den Heer uwe misdaden; Hij komt, om die uit te delgen. Bereidt u, om Hem te ontvangen. Israëls heil is nabij. De Heere heeft mij gezonden, om u dit te verkondigen."

Hij bewijst het verder niet, het is vreemd, maar men moet het toch op zijn woord gelooven, men kan niet anders! Het is er u bij, alsof God zelf het zeide. Het gaat mij wonderlijk met hem; op de terugreis en alhier heeft reeds meer dan één Farizeër en Sadducéër gevraagd: „Welk teeken doet hij?" En dan sta ik

verlegen en kan niet zeggen dan: »Gaat hem toch zelve hooren."

Maar hij zegt ook: »De Messias komt zeer spoedig." Hoort gij het, vader! Het is alsof de Geest van God al de kinderen Israëls weder in de woestijn wilde voeren en uit het gedruisch der steden, om hun daar weder Zijnen wil te openbaren. Wij staan daar allen voor hem als voor God, staan daar allen zoo stil, als waren wij versteend, en gevoelen ons dan weder als door een Goddelijk vuur tot in ons binnenste doorgloeid. Hier wordt er een bleek als de dood, daar een ander rood als vuur, als hij spreekt van het doorschouwen der harten, van verborgene zonden, van geheime schanddaden; elders vloeijen tranen over wangen, die misschien, zoo lang zij er zijn, door geene tranen van berouw zijn bevochtigd. En wanneer hij met vriendelijke stem Gods erbarming verkondigt, en dat Zijn Messias de berouwhebbende zondaren niet wil straffen, dat God dit heiliglijk beloofd aan elken opregten, die komt tot zijn' doop, dat ook de bevlektste zoo rein wordt door den Messias als witte wol, ja als de sneeuw, dat de armste door Hem met krachten des Geestes vervuld, ja overstroomd zal worden, gelijk doopelingen met het water der *Jordaan*, — dan hoort men het snikken der verslagene zondaars, en nog honderden en duizenden worden onweêrstaanbaar met hen meêgesleept tot luid geween. Ik ben altijd de laatste in het schreijen, maar daar moest ik het mede doen.

Ik heb het anders in het geheel niet op dat schreijen. Men wil er maar al te veel mede goedmaken, en wij houden ons zelve reeds voor heiligen als wij braaf schreijen kunnen. Maar daar doet het nog werking als de oogen reeds droog zijn.

Ik moet erkennen, vader! het is nu in mijn huis een geheel ander leven. Gij moest het eens zien, lieve vader! De onderlinge vrede tusschen allen maakt mijn huis tot een half paradijs, en de oudste is in het geheel niet meer die luije dagdief, die hij was.

Het is een geheel ander leven, sedert wij weten, dat de Messias nu zeer spoedig komt. Alles, alles wordt er beter verrigt. JOHANNES heeft ons allen gedoopt; van harte beleden wij hem onze zonden. Tot mijn' oudsten zoon zeide hij nog bij het weggaan: »Frisch aan het werk, jongeling! Zonder arbeid komt zelfs de Messias niet tot Zijn rijk. Hij zal u liefhebben, en eens zult gij verstaan wat ik zeg." Dat heeft op den jongen mensch een onuitwischbaren indruk gemaakt; hij is inderdaad onder ons allen het ijverigst in het goede.

In deze en de volgende week heb ik nog druk werk. Maar dan wil en moet ik bij u komen, vader! God zegene mijn voornemen! Ik heb u nog veel te zeggen, dat mijn geweten mij verbiedt te zwijgen, daar gij niet in staat zijt om tot JOHANNES te gaan, en wij toch niet weten, hoe uw ongemak aan de voeten wel eens naar binnen zou kunnen slaan en u spoediger, dan wij het gedacht hadden, aan ons zou kunnen ontrukken.

VII.

VAN DENZELFDEN AAN DENZELFDEN.

(Mattheus III: 5—7.)

Mijn lieve vader! Daar mijn heer in den boventuin nog eenige groote veranderingen laat maken, zoo word ik daardoor nog twee of drie weken verhinderd u te bezoeken.

Wat gij mij door mijn' broeder hebt laten schrijven, dat trof mij in mijne ziel. Ik zie het, de Geest, die in JOHANNES is, werkt ook door den derden en vierden mond. Nu verlangt mijn hart nog veel meer, om u spoedig te zien; en de last, die hetzelve drukte, is reeds zoo goed als weggenomen.

Ik voeg hier iets bij, dat mijn oudste zoon opschreef; zijne vlijt is nu onbeschrijfelijk, hij deed dat in tus-

schen-uren. Hij heeft het uit JOHANNES' mond opgeteekend; want ik moest hem nog eens naar de *Jordaan* tot JOHANNES laten gaan. Gij zult het ook wel gehoord hebben, dat de toeloop tot den Dooper sinds dien tijd verbazend is toegenomen? Dat er nu eene menigte van menschen komt, ruwe en beschaafde, Sadduceeën en Farizeën uit alle standen, alleen omdat zij haast denken, dat zij niet mogen wegblijven, dat zij maar doen moeten wat het veiligste is? Ik hoorde er zelfs eenigen zeggen: »Het volk maakt zoo 'n ophef van de heiligheid van den man, dat men er ook wel heen moet gaan, om zich te laten doopen." »Ik zie dan ook niet, wat het schaden kan," gaf er een ten antwoord, »wanneer men het doet; en in geval hij waarlijk een Goddelijk profeet ware, zoo had men de straf ontvloden en men had aan zijn' ijver voldaan, wanneer men zich aan zijn' doop onderwerpt."

Daar zegt mij nu mijn zoon, er was juist zulk eene buitengewone menigte volks verzameld geweest. En daar waren vele voorname Farizeën en Sadduceën er doorheen gedrongen en hadden zich aan hem aangeboden, dat zij zich ook wilden laten doopen; maar de eersten zoo hoovaardig en huichelachtig in hunne houding en gebaren, en de laatsten zoo trotsch en spotachtig, dat ieder welgezinde zich er aan geërgerd had. Maar dat was geweest als een donderslag bij een' helderen hemel, toen deze heeren, die door al het volk, waar zij voorbij gingen, met diepe buigingen begroet waren, door JOHANNES dus werden aangesproken: »Gij slangen en adderengebroed! wie heeft het u aangewezen, om het naderende strafgerigt te ontvlieden?" Mijn zoon betuigt, dat zij allen verschrikten, alsof een bliksemstraal voor hunne voeten in den grond geslagen ware; hij betuigt, dat de groote menigte begon te sidderen, toen JOHANNES deze woorden uitsprak.

Hier hebt gij het grootste deel van zijne rede. Mijn zoon heeft een uitmuntend geheugen; ik voeg het hierbij, door hem geschreven. Wel zevenmaal heeft hij mij

gevraagd: »Maar denkt gij, dat het grootvader veel genoegen zal geven, dat ik het voor hem opgeschreven heb?"

VIII.

IETS VAN JOHANNES' REDENEN, UIT DE PEN VAN DEN OUDSTEN ZOON VAN ANNAS.

(Mattheus III: 7—12.)

»Gij slangen!" (van dit woord aan stonden zij als versteend en onbewegelijk met nedergeslagen' blik; ook de meest blozenden werden nog rooder en de bleeksten nog bleeker; zij beten bijna op hunne tanden en fronsten vreeselijk het voorhoofd en haalden hoorbaar adem, een eenige uitgenomen, die eerst bijna in onmagt viel, en wien eindelijk tranen ontrolden; hij scheidde zich af van zijn gezelschap en verborg zich onder het volk, ik denk wel, om naderhand alleen met JOHANNES te kunnen spreken.) »Gij slangen en adderengebroed! wie heeft het u aangewezen, om het naderende strafgerigt alzoo te ontvlieden? Brengt spoedig vruchten voort, die der bekeering waardig zijn! Laat het niet bij u opkomen, dat gij in uwe harten zeggen zoudt: »»Wij hebben ABRAHAM tot vader! Hoe kan het ons mislukken?""" Ik zeg u: God kan uit deze steenen ABRAHAM zonen verwekken."

»Ziet wel toe! De bijl ligt reeds aan den wortel des booms! Alle boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen."

Dat alles sprak hij niet als een toornig vader tot dwaze kinderen, maar alsof God hem een zwaard des woords gegeven had, om de harten der zondaren te doorsnijden. Zoo lang hij spreekt, kan men niet denken, dat hij het uit zich zelven spreekt; men staat daar alsof God zelf vonnis sprak. Verder sprak hij tot deze menschen en tot al het volk:

»Ik ben gezonden, om den naam te vermelden van den Heer, die komt; geeft grootheid onzen God! Een rotssteen is Hij; Zijn werk is onberispelijk; want al Zijne wegen zijn regt. Een God der waarheid is Hij, in Wien geen onregt is; regtvaardig en regt is Hij. Hij doet barmhartigheid aan onze vaderen en aan ons. Hij is gedachtig aan Zijn heilig verbond, aan den eed, dien Hij gezworen heeft aan onzen vader ABRAHAM. Hij wil geven, dat wij, als verlosten uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zonder vreeze, in heiligheid en geregtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens.

»Maar ziet! dit verkeerde en verdraaide geslacht heeft het tegen Hem bedorven! Zij zijn niet meer zijne kinderen; zoozeer hebben zij zich te schande gemaakt.

»Vergeldt gij dus den Heere, gij dwaas en onverstandig volk? Gedenkt aan de dagen der oude tijden: let op de jaren der geslachten en geslachten! — De rots, die u voortbragt, verliet gij en vergat den God, die u formeerde!

»Dat ziet de Heer, en zoo gij u niet tot Hem wendt, ziet zoo zal Hij Zijne zonen en dochteren verwerpen, omdat zij Hem alzoo tergen tot toorn. De Heer spreekt: Ik zal mijn aangezigt voor hen verbergen; zien zal Ik wat hun einde wezen zal! want zij zijn een gansch verkeerd geslacht, kinderen, in welke geene trouw is!

»Het vuur van mijne gramschap zal ontvlammen en zal elken onvruchtbaren boom verteren; ja, elken boom, dien men vruchteloos kweekt en omgraaft en telkens weêr bemest. Het vuur van mijne gramschap zal ontvlammen en zal blaken tot in het diepst des doodenrijks en heel de aarde verteren met wat zij voortbrengt. Dan hoop Ik rampen tegen hen op; Ik verschiet op hen al mijne pijlen! Van honger zullen zij versmachten. Van buiten zal het zwaard kinderloozen maken, en in de binnenkameren zal verschrikking wezen, jongeling en jonge dochter, zuigeling en grijsaard zullen vallen!

»Ik zou zeggen," spreekt de Heer, »Ik zal hen verdelgen, uitroeijen van de menschen hun geheugenis; zoo Ik niet den hoon des vijands vreesde, dat niet hunne verdrukkers mij miskennen mogten, dat zij niet zeiden: »»Onze hand was zoo hoog verheven; de Heer heeft dat alles niet gedaan!"" Want zij zijn een volk verbijsterd van raad; er is geen verstand in hen. Ach! dat zij wijs waren, zoo zouden zij dit verstaan; zij zouden bemerken, wat hun daarna zal bejegenen, ja wat hun spoedig wedervaren zal (*).

»o Dat zij de nabijheid erkenden van Zijn hemelsch rijk! Ziet Hij komt reeds, bij Wien ik niets ben, die Sterkere, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen. U, die u wendt tot de kloekzinnigheid der regtvaardigen, zal Hij met den Heiligen Geest en met hemelsch vuur doopen. Ziet, de werpschoffel is in Zijne hand, en Hij zal Zijn' dorschvloer doorzuiveren, en Zijne tarw in Zijne schuur zamenbrengen, en het kaf met onuitblusschelijk vuur verbranden!"

Het was mij, als hoorde ik hem nog nooit zoo ijverig, en dan nog nooit zoo verkwikkend en vrolijk spreken als bijna aan het einde zijner rede.

IX.

VERVOLG, DOOR DEN VADER ZELVEN.

(Lukas III: 10—18.)

Ik vroeg mijnen zoon, wat JOHANNES dan eigenlijk met zoo buitengewone aanminnigheid en vrolijkheid had gezegd. »Dit," antwoordde hij: »Die ná mij komt, zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen." Hij zeide ook omtrent diezelfde woorden, toen wij er zamen waren, en ook toenmaals verkwikten zij mij zeer. Sinds ik uit het water opklom, is mij iedere stroom, elke beek, elke bron

(*) Vergelijk Deut. XXXII.

een bekoorlijk onderpand voor deze belofte van JOHANNES. Ik zie ook sedert dien tijd met eene verwondering, zoo als nooit te voren, het gedurige stroomen van den overvloed van water in elke rivier, en stel mij dan gedurig voor: zoo zal het ook met den Geest zijn. En dan valt mij daarbij in, wanneer dat zoo gebeurde, dat dan dat alles nog als niets te achten ware, wat onze vaderen ook in hunnen besten tijd bezaten. In die lange strafrede kan ik mij niet vinden en ik versta haar ook niet. Israël zal toch den Messias zelven wel niet kunnen verwerpen, ofschoon ook juist vele voornamen en geringen JOHANNES reeds niet zoo van heeler harte aannemen als zij moesten.

Mijn zoon verhaalde mij ook nog dit: Toen die aanzienlijke Sadduceën en Farizeën, welke hij zoo ernstig had aangesproken, waren weggegaan, hadden velen uit het verschrikte volk hem gevraagd: »Wat zullen wij dan doen?" Daarop had hij hun geantwoord: »Wie twee rokken heeft, deele hem mede, die er geen heeft, en wie spijze overig heeft, die doe evenzoo." Dat hadden allen hier moeten hooren. Ik weet bijna geen menschen, die kariger zijn jegens armen dan hier. Bij u is het daaromtrent reeds beter. Toen mijne vrouw dit hoorde, wilde zij beweren: dat was te veel, zoo kon men op het laatst zelf arm worden. Maar onze kleine DANIËL wees ons allen te regt, die zeide: »Moeder! zou dat niet goddeloos zijn, als ik twee brooden had, en ik wilde er geen geven aan hem, die honger leed? Dat was immers goddeloos, als ik een' naakten koude liet lijden, en ik had toch meer kleederen dan ik noodig had?"

Mijn zoon zegt, er waren ditmaal ook vele tollenaars gekomen, ook twee van *Jericho*, en die hadden met meer boetvaardigheid dan de meesten zich laten doopen, en hadden gevraagd: »Meester! wat zullen wij doen?" En hij had hun ten antwoord gegeven: »Eischt niet meer dan hetgeen u gezet is." Op de terugreis had mijn zoon met die twee van hier een' vriendelijken strijd gehad. De een had beweerd, dat moest

van nu aan gelden; de andere daarentegen, men moest ook datgene aan de armen teruggeven, wat men tot hiertoe op onregtvaardige wijs anderen had afgenomen, dat was gewis des Doopers meening. De laatste wil dat werkelijk doen, die bij de Nieuwe poort, en hij zal groote sommen aan de armen geven.

Ook krijgslieden en onderbevelhebbers waren met eene gelijke vraag bij den Dooper gekomen, velen uit het krijgsvolk van ANTIPAS. Van de bezetting alhier zijn er werkelijk acht en een hoofdman met zijne vrouw en zijne zoontjes zamen heengereisd. Hij had aan de krijgslieden geantwoord: »Doet niemand geweld aan; belastert niemand (*) en laat uwe bezolding u genoeg zijn." Noodige lessen! Een boer, die naast mijn' zoon stond, had hem verhaald, hoe erg zij nog voor weinige dagen met zijn arm dorpje geleefd hadden; eene gansche geschiedenis hadden zij verzonnen, om hen aan te klagen, zoodat de boeren daarvoor ontzettend zwaar gestraft waren.

Er waren, zeide mijn zoon, vele nieuwe doopelingen geweest, die in de meening waren, dat JOHANNES de Messias zelf was, en zij hadden hem eerbiedig dat gevraagd. Toen had hij met de innemendste bescheidenheid nog eens plegtig betuigd, wat mijn zoon boven reeds heeft geschreven: Hij doopte slechts met water enz. Ik denk, dat onze schriftgeleerden barsten zouden van hoogmoed, als zij dit ambt hadden. Daarom mogen zij ook zijne nederigheid niet lijden.

X.

TWEE BOEREN, IN EEN DORP ONDER HET GEBIED VAN ANTIPAS.

A. Ditmaal zijn wij er regt gelukkig afgekomen.

B. Boven alle hoop en verwachting. God zij geloofd! Wat hadden vrouw en kinderen mij reeds weder de ooren vol gejammerd, toen zij de krijgstrom-

(*) Eigenlijk is de zin van het hier gebezigde woord (Luk. III: 14): *beangst niemand, perst niemand geld af.* De vertaling van den schrijver is behouden, omdat hij vervolgens op dezelve zinspeelt. H.

pet hoorden, en men te zamen liep en zeide, dat er weêr een vierde van een rot manschappen in aanmarsch was. Alles beefde dat aan mij was.

A. Ik geloof het wel. De laatsten maakten het ook waarlijk als kwade honden.

B. Maar waarom liep het nu zoo goed af? Ik weet niet, hoe ik dat begrijpen moet.

A. Hebt gij het dan niet gehoord? Men zegt, dat de hoofdman een gedoopte is.

B. Waarlijk? Die JOHANNES kan dan toch wonderen doen bij de menschen. Als hij er niet zoo boersch uitzag en leefde, dan geloofde ik haast dat hij de Messias was.

A. Al weder? Men zal u juist nu den Messias brengen. — Hebt gij ook betaald gekregen, wat zij aan vleesch van u eischten?

B. Ja, en alles wat zij hebben wilden. Dat is geheel iets nieuws!

A. Dat is het wel. Vele soldaten morden en vloekten ook ter zijde, waar de hoofdman het niet hoorde, en bedrogen ook wel bij het betalen. Die in mijn huis kwamen, niet; dat waren brave menschen. Een vroeg er mij ter zijde: »Zijt gij ook bij JOHANNES geweest?" en toen ik antwoordde: »Neen!" zeide hij: »Gij mogt er wel heengaan. Hem hebt gij het te danken, dat u geen leed geschiedt."

B. Ziet gij wel? Als dat zoo is, zullen wij eindelijk toch ook moeten gaan. Ik had er anders mij op verzworen en vervloekt, nadat wij de laatste keer zoo erg bedrogen werden, dat ik in mijn leven geen voet meer verzetten zou naar een' Messias, voor dat alles in orde was en klaar voor oogen lag.

XI.

GERESCHON EN EZECHIËL.

Twee broeders, van de Sadduceesche partij.

GERESCHON. Zoo heeft het land der levenden u nog?

Ik dacht, dat de dood u al had! Gij ziet er ook gezond uit; maar gij kijkt wat zuur. Wat is u gebeurd?

Ezechiël. Niets, zooals gij ziet.

G. Wij waren allen over u in angst.

E. Het gezelschap was echter buiten mij vrolijk genoeg.

G. Dat was het ook, nadat het eerste verdriet voorbij was. En altijd vondt gij iemand op den weg, aan wien gij gezelschap kondt hebben. Dat is dan een eeuwig bedevaartgaan naar dien bezetenen in de woestijn! Alles zal eindelijk nog dol worden. Het domme volk wil het niet merken, dat hij hen hoe langer hoe meer onder den duim zal krijgen: dat noem ik ook ver —, zooals hij het met ons gemaakt heeft.

E. Dat heet ik niet vervloekt, broeder!

G. Is het mogelijk? Doch gij hebt wel eens de luim van tegenspreken: het slechte weêr op uwe terugreis zal er, denk ik, ook wat schuld aan hebben. Als ik u zoo goed niet kende, zou ik waarlijk denken, dat gij nog wat bij den profeet gebleven waart.

E. Dat ben ik, en nergens anders.

G. Bij hem? — Gij? — Bij den eeuwigen God! Zie hoe die kwaal aansteekt. — Had ik dat ooit in mijn leven kunnen gelooven! Die afgod van het gepeupel, die zedelooze, die uwen broeder, die u, die uwe neven zoo beschimpt heeft? Laaghartig mensch! ik had gedacht, dat er ander bloed in uwe aderen vloeide. Bij den levenden God! Ik zou dol kunnen worden over uwe dolheid. Gij wordt eene schande voor geheel uw geslacht! Hem te regtvaardigen, die al de uwen beschimpte, en aan de voeten van dien krankzinnigen te gaan zitten? Is uw verstand geheel weg?

E. Hoor naar rede, broeder! Doch ik moet mij verkleeden en de voeten laten wasschen. Wees bedaard. Ik kom weder.

XII.

Dezelfden.

E. Daar ben ik weder, lieve broeder! Gij vergeeft mij, dat ik ons gesprek afbrak. Nu ben ik weêr in orde, en gij zijt intusschen ook wel wat bedaarder geworden.

G. Vergeef gij mij dan en nu en bestendig; de eerste gedachte aan deze zaak, die mij meer dan alles in de wereld tegen de borst stuit, doet mij terstond weder opvliegen.

E. Anders kondt gij met koele bespotting zooveel van de hand wijzen, en ik hielp er u in.

G. Gij hebt gelijk. In den grond verdient het alles te zamen niet meer dan den koudsten spot, en de koudste verachting. Maar die persoonlijke beleediging! En nu gij zijne voorspraak bij uwe verguisde familie; bij uwe eigene bloedverwanten! — Ja, dan ben ik mij zelven niet meester, en handel gij ook niet met mij, alsof de zaak zelfs het allerminste onderzoek zou verdienen. Het is dolheid, ook maar iets dergelijks te doen, alsof het de moeite waard was daarover in een gesprek te treden.

E. Heftig mensch! — Ik zal zwijgen, maak er staat op, ik wil u niet meer verontrusten. Is moeder op het dak? Het weêr heldert zoo schoon op. Ik ga naar boven.

XIII.

Nogmaals dezelfden.

G. Gij kunt lang zwijgen. Gij maakt niet zoo graag leerlingen als uw meester. Dat heet zijn woord houden! Zie, ik wil het mijne breken. Ik merk uw' stillen triomf wel, dien gij daarover hebt, dat ik nooit rustig over de zaak kan spreken. Ik heb er mij op

verzworen, dat ik er nu bedaard met u over spreken zou. Als gij nog niet gansch en al verloren zijt, dan zijn de grillen u misschien nog uit het hoofd te praten. Ik beklaag u zelven en de schande der familie valt mij zoo uiterst smartelijk! Gij weet het, wij hebben allen den besten naam, wat verlichting aangaat, zelfs aan het hof van HERODES. Ook zelfs de vrouwen van ons huis hebben allen, zoowel als de mannen, helderder hoofd dan gewoonlijk die van haar geslacht; en nu gaat gij, zwakke, zwakke mensch! en laat u innemen door een weinig nadruk in den toon; en wat plegtigen ernst, met veel onbeschaamdheid verbonden. Waarachtig! die dolle beschimping van den dweeper begint mij onverschilliger te worden; zij is dan toch ten slotte niets meer dan de dolle beschimping van een' dweeper, die er zich zelven door beschimpt en wiens taal nergens kleeft. Maar wat gij doet, dat brengt over ons allen wezentlijke schande. Gij zult toch wel niet, gelijk de wijven, bekeering beloofd, en ten doop gestaan hebben?

E. Bekeering beloofd, zonden beleden en ten doop gestaan!

G. *wordt gloeijend rood en wil hevig uitvaren.*

E. Ik bid u, broeder! denk aan uwen eed, wees bedaarder! En spreek geen scheldwoorden uit over den man.

G. Ja! Kon ik slechts! Maar zeg toch eens, wat hebt gij dàn van dien — man? Moet men in de woestijn leeren, wat deugd is? Leert hij u van de waarde der geregtigheid nog iets meer waars, dan het ware?

E. Neen; maar hij deed mij gevoelen, dat ik geene geregtigheid had, en dat wijs praten en zedeloos leven het schandelijkste bedrijf op aarde is.

G. Zedeloos leven? Wij dragen het juk der Farizeën niet!

E. En MOZES' juk niet, al geven wij dat voor. Van vele dingen spreek ik niet. Maar, broeder! bij voor-

beeld, wij doen met de vrouwen van anderen, wat wij met onze dochters niet zouden laten doen.

G. Inderdaad, dat riekt naar de woestijn. Wilt gij als een zot handelen, en de schoone EPHRAT opgeven? Dan stond ik mooi met mijn plan.

E. Ik zal haar opgeven. Om uw plan doet het mij waarlijk leed.

G. Ha! die boetvaardige koelheid zal wel verdwijnen. Morgen-avond komt zij en hare zusters bij onze zuster. Die kuren zullen wel overgaan.

E. Ik heb voor morgen-avond aan den schrijnwerker DAVID op de Groote markt mijn woord gegeven. Op een' ander' tijd zal ik deze menschen wel eens zien.

G. Voortreffelijk gezelschap! Een schrijnwerker moet ook dieper zien dan een van ons! — Vergis ik mij, hij is immers zelfs nog een Farizeër?

E. Zooals ik een Sadduceër.

G. Maar wat leert dan uw nieuwe meester? Hij heeft u zeker van goede en booze geesten verteld? Straks word ik ook een geloovige. Hij heeft u zeker ook de opstanding der dooden bewezen, en dat een cirkel vier hoeken heeft?

E. Neen; niets van dat alles.

G. Of hij heeft u misschien geesten vertoond? En moet men er dan niet aan gelooven?

E. Ook niet.

G. Alleen dan maar: »Bekeert u," en al weder: »Bekeert u?" Nu, dat kan de oude Rabbi aan de Hoekpoort even goed, en er is meer plaats in zijne Synagoge, en men heeft geen dagen noodig, om er heen te reizen. Ik zie niet, wat uw groote man uitvoert.

E. Hij wees mij op dengenen, die na hem komt.

G. En dat gelooft gij reeds, onnoozele?

E. Ik zie volstrekt niet, wat ik daarbij verlies; bij wel handelen zal mij het wachten zeker niet lang vallen. En overigens, wanneer gij mij iets zeidet met zulk eene innerlijke overtuiging, ik zou niet anders kunnen, ik zou u moeten gelooven. Vergeef mij deze mijne een-

voudigheid. En ik zag toch wel reeds een en ander, dat mijn vertrouwen op uwe opregtheid niet weinig verzwakken moest.

G. (*Hij krijgt eene kleur.*) Denk aan u zelven en verschoon mij van zulke aanmerkingen.

E. Ik weet het maar al te wel; ook daarvan moest mijn hart rein wezen.

G. Is het mogelijk? Wie zal dan toch zoo zwak zijn? Waarlijk, gansch nieuwe voorschriften, dat men met de eerlijkheid van een kind door de wereld zal komen. Veel geluk op uwe reis. Zoolang ik de wereld niet veranderen kan, wil ik mij liefst naar haar rigten. Die trotschheid heb ik niet, om een eerlijkheids-avonturier te willen zijn.

E. En toch zijt gij mij nog zoo eerlijk, dat ik u op uw woord zou gelooven, als gij met allen mogelijken heiligen ernst mij verzekerdet, dat ik morgen een' man zou zien, zooals ik er nog geenen zag; bijzonder als gij mij intusschen niets anders oplegdet dan wel te handelen. Want ik zou denken, gij kondet mij daarom wel niet bedrogen hebben, omdat gij dan overmorgen reeds te schande werdt.

G. En huis en vaderstad, en ouders en broeders te verlaten en in de woestijn te gaan?

E. Wel neen! Vooraf wilde ik eerst den man zien, die na hem komen zou.

G. Nu, gij gaat nog redelijk te werk, zie ik. En die man, die na hem komen zal, die zal dan, denk ik, wonderen doen en geesten bezweren en dooden opwekken? Dat alles zult gij nu toch wel almede gelooven?

E. Johannes heeft althans zooveel groots van zijnen grooten navolger beloofd, dat, als het op niets met hem uitkomt, men het ook zien zal, dat het niets is.

G. Dat zijn wijzen, die eerst nog zien willen. Hoe zijt gij toch zoo snel eene geloovige ziel geworden?

E. Daar kan ik niet op roemen, broeder! Er is in mij nog hevige gisting. Hij heeft mij geene twijfelin-

gen opgelost. Op de terugreis was ik nog, zoozeer als ooit, een Sadduceër, maar nu een eerlijker, braver Sadduceër, en ja, dat heb ik heilig aan God beloofd, dat ik nooit mijn hart voor andere overtuiging zou sluiten! En daarbij was het mij onuitsprekelijk goed; want die belofte deed ik met mijne gansche ziel, omdat ik het booze in ernst heb afgezworen. o Laat het u toch zeggen door uwen jongeren broeder: waarlijk, zoo gij u niet betert naar uwe eigene overtuiging, zult gij ook niet anders kunnen dan met alle betere overtuiging den spot drijven.

G. Het is jammer van uw' schoonen gordel en uw kleed; vader moet er u nu een laten maken zooals de Dooper heeft. — Het is mij lief, dat gij nog van twijfelen spreekt; gij zult daar ook nog lang van te spreken hebben.

E. Ik hoop van neen. God heeft mij iets van de waarheid doen inzien, dat ik zoo spoedig niet vergeet.

G. En wat was dat dan?

E. Dat alles, wat men ziet, even zoo ongeloofelijk zou zijn, wanneer men het niet zage, als datgene, wat men niet ziet.

G. Zoo bezweer ik u dan, zou men niet geheel verbijsterd worden, als men hoort, dat waarlijk gestorvenen weder leven zullen? En dat wil men toch bij dat Koningrijk, waar zooveel geschreeuw van is.

E. En zoo bezweer ik u ook, mijn broeder! zou men niet geheel verbijsterd worden, als de ervaring het niet bewees, en men hoorde, dat uit twee menschen, die bestaan, een voortkomt, die niet bestond?

G. Nu, als er een zoowel dooden opwekt, als kinderen voortbrengt, dan wil ik dien ook zien. Laat mij zoolang met rust, eenvoudige ziel! — Zal de groote man schielijk komen?

E. Zoo zegt hij en zoo geloof ik.

G. Wie zal ook zoo dol zijn en wat goeds verwachten, als zijn heraut zich niet in de steden waagt? —

Doch ik word ook zwak, reeds wanneer ik de moeite neem, om u tegenwerpingen te maken.

E. Meent gij het in ernst, broeder! dat zulk een eerlijkheids-avonturier (om uw woord te gebruiken) in de steden goed zou zijn? onder de overpriesters? of bij u, groote heeren? bij den Sanhedrin? aan KAJAFAS' hof? aan HERODES' hof? bij uwe vrouwen?

G. *Bij uwe, bij uwe.* Ik merk, wij behooren niet meer bij elkander.

E. Of waarheen moest hij zich dan toch wenden? Moest de verbetering des volks door hen geschieden, die zich zelve niet verbeteren willen en het toch meest noodig hadden? Wie is bescheiden, dien zij niet verachten? wie is wijs, dien zij niet bespotten? wie is regtvaardig en opregt, dien zij niet haten? Vergeet niet, broeder! hoe gij zelf nog voor vijf dagen mij *Jeruzalem* hebt afgeschilderd! Moest niet MOZES van het braambosch naar zijne arme broederen gaan en daarna eerst aan FARAO's hof? Ik gevoel er een' innigen afkeer van, om altijd te vragen, en op de vraag te antwoorden: waarom niet aldus en waarom niet alzoo? Wanneer ik iets voor mij heb, dat waar is, en van God komt, dan denk ik: het gaat daarom niet aldus, en daarom niet alzoo, omdat God niet GERSCHON en EZECHIËL is.

G. Of met andere woorden: »Omdat ik weinig weet, zoo geloof ik veel." Ik heb er genoeg van, EZECHIËL! Gij blijft zijn jonger, en wij slangen- en adderengebroed; en wanneer hij in den ruwsten toorn en menschenhaat, en gij met hem in onnoozelheid en zwakheid en heiligen trots, ons allen beschimpt, zoo heeft dat niets te beduiden! — Wacht! Hij zal het nog eens voelen, die vermetele!

E. Als gij dat op uw geweten af kunt zeggen: hij sprak het in den ruwsten toorn en menschenhaat, heb dan volkomen gelijk; ik wil dan geheel ongelijk hebben. En....

G. Nu, dan zij het de domme ijver eens dweepers!

E. En sprak hij het niet ook tot mij? En ik stond daar als van den donder getroffen. Kan eene slang vergiftiger zijn dan ik voor EPHRAT was, en kan eene slang valscher zijn dan ik jegens haren man? Kan eenige spotternij vermeteler, eenige veinzerij meer duivelsch zijn, dan waarmede ons gansche gezelschap kwam tot zijn' doop? Het was mij vreeselijk, maar zooals het wezen moest, en geen gering bewijs, dat een hooger Geest door hem spreekt; dat het zwaard zijner strafrede bliksemsnel door kleed en stand, door houding en gebaren en huichelachtige taal henendrong en midden in het hart trof! Ik vlei u niet, broeder! ik wil sterven, zoo uwe eerste gewaarwording niet deze was! Hoe heeft hij het getroffen!

G. Spreekt men dan zoo voor het volk?

E. Zal dan de Regter daarboven het verleide volk opentlijk straffen, en de heeren, die het verleid hebben, in de binnenkamers nemen, om hun daar hunne openbaarste schanddaden in het oor te zeggen? Zulke wellevende regters moogt gij in den Sanhedrin zoeken.

G. Gij wordt driftig!

E. Vergeef het mij niet, als ik het niet goed meene.

G. Ik groet u totdat gij bekoeld zijt. Wij zullen u en uwen meester niet veranderen, en hij ons niet. Gij zult het moeijelijk hebben in uws vaders huis; gij zelf maakt het u moeijelijk en gij verdient, wat iedere domme stijfkop verdient.

XIV.

Fragment van een' brief van veel latere dagteekening, door een' ongenoemden, hier niet ontijdig ingelascht.

— Ja het is, zooals gij vermoedt, een van die Sadduceën, die voor anderhalf jaar door JOHANNES in de woestijn zoo streng werden aangesproken. Hij was een der vergiftigste vijanden van den Nazarener en vloekte hemel en aarde te zamen, omdat hem eene be-

roerte overviel, toen zij tegen den Nazarener beraadslaagden, zoodat hij het eind niet kon afwachten, maar naar huis moest gedragen worden. Lasteren was zijne spijs, en onder lasteringen stierf hij gisteren. Den Nazarener te zien hangen, dat, zeide hij altijd, was zijn eenige wensch. Men rilt en beeft er van, als men zoo iets hoort.

Geen wonder, dat reeds JOHANNES eens riep: » Slangen- en adderengebroed!" toen hij ook dezen met anderen komen zag. Er moest of niets van Gods Geest in den Dooper wezen, of hij moest het beseffen, welke afschuwelijke vijanden van zijn' grooten navolger hij daar voor zich had.

XV.

SILPA MET HAAR OUDSTE ZOONTJE, DAVID.

SILPA. Waarom weent gij, mijn kind? Is vader boos op u geworden? Wat hebt gij gedaan?

DAVID (*snikkende en zijne tranen afvegende.*) Ik wil u alles zeggen: wij waren allen bij elkander en alleen en speelden vrolijk zamen. JAKOB had een eenvoudig spel opgegeven, dat mij verveelde: wij wilden iets anders spelen; ik zeide: Kinderen! wij willen JOHANNES den Dooper spelen.

S. Dat hadt gij niet moeten doen; dat is zonde, van zoo iets een spel te maken.

D. Niet, moeder? Ik dacht, ik wilde iets opgeven, dat nuttig was, zooals gij mij altijd zegt, dat ik ook de kleintjes het goede leeren moet; wij spelen dikwijls ook wel priester en Synagoge, en gij hebt het ons nooit verboden; is dat niet hetzelfde als dit?

S. Nu ja, ik heb dan ook liever, dat gij dat in het vervolg ook laat. Maar vertel nu verder.

D. Nu was ik de Dooper, en de kleine ISMAËL en RACHELTJE de buren, en JAKOB was vader, en zoo ieder wat.

S. Ach, gij dwaze kinderen!

D. Nu begon ik overluid, en allen waren heel stil, en ik zeide: »Waarlijk, ik zeg u, de groote Koning komt nu spoedig en Zijn schoon rijk zal er weldra zijn; bekeert u slechts!" en zooals JOHANNES de Dooper dan spreekt. En zoo kwam het een bij het ander.

S. Ik hoop toch niet, kinderen! dat gij u bezondigd hebt? — Vertel maar.

D. Och! vergeef mij toch; ik meende het niet kwaad; ik was er heel ernstig bij. Het een kwam dan zoo bij het ander, en ik doopte ze; en ik heb ieder van hen vermaand, waarlijk heel ernstig. Toen kwam eindelijk JAKOB en ik zeide tegen hem: »Ik ben blijde, dat gij eindelijk ook komt. Gij wilt u dan beteren, en niet meer zoo boos zijn tegen moeder, dat zij zoo dikwijls schreijen moet. Gij moet ook worden, zooals gij uwe kinderen vermaant te wezen; dan zullen het vrome kinderen worden, u tot zegen en vreugde. Doch gij moet weten, zij hebben reeds dikwijls voor u gebeden, dat gij toch niet meer zoo boos zoudt wezen tegen moeder. De vrome Koning neemt u dan gaarne op in Zijn rijk!" En terwijl ik dat zeide, daar kwam vader in de kamer.

S. God zij mij genadig! Gij onbezonnen kinderen! Wat hebt gij uitgerigt!

D. Moeder! hoor maar. Daar kwam vader in de kamer, en wij waren allen doodelijk ontsteld. Vader was bleek en het was alsof hij begon te schreijen. En hij kwam naar ons toe en zeide vriendelijk: »Schrikt niet, kinderen! ik heb alles gehoord. God heeft de kinderen verhoord, die voor hun' vader bidden; ik wil niet meer zoo boos zijn tegen moeder. Gaat heen en zegt haar, dat ik mij aankleede, en dat ik heden nog naar JOHANNES toe reis, en vraagt, of zij meê wil?" — En wij begonnen allen te weenen en hem de hand te kussen, het kleine LEATJE ook; maar die wist niet, wat dat alles beduidde. Vader werd nog meer aangedaan en

gaf ons allen een' zoen en mij ook en hij zeide: »Ga, goede DAVID! zeg het aan moeder."

S. (*Zij staat op en gaat haar man opzoeken.*) Ga weder naar de kinderen: weest zamen zoet, ik ga naar vader.

XVI.

EEN VROLIJKER EN EEN TREURIGER REI VAN ENGELEN, DIE BEURTELINGS ZINGEN; NA JEZUS' DOOP IN DE JORDAAN.

(*Eenige jaren later vervaardigd door een' discipel van* JEZUS, *en hier ingelascht.*)

(Johannes I: 1—14.)

1e Rei. God zij daarboven de eer!
Hij treedt op die vrede verschaft!
2e Rei. Tot het welbehagen Gods
Brengt Hij Zijne menschen terug,
Volgt Hem op 't spoor dat Hij baant!
1e — Des Hemels heerlijkste Zoon,
Des Vaders eenige Zoon,
Komt in menschengestalte,
Gods eeuwige Geest is op Hem.
2e — Och! hoorde 't menschdom Zijn' stem,
Och! hoorde Zijn volk naar Zijn woord!
1e — Hij was in d' aanvang bij God,
Hij, des Eeuwigen eeuwig Woord.
2e — En nu is JEZUS Zijn naam,
Nu wandelt Zijn voet op deze aard'.
1e — Alles wat is, is door Hem,
Niets is er wat niet door Hem is.
2e — Toch leeft Hij, needrig en stil,
Zoo als 't een' geschapenen past.
1e — In Hem was leven en licht,
Het eeuwige leven en licht;
Het licht der menschen was Hij,
Hij d' eeuwige Zon Zijner aard'.

2e Rei. Hel straalt in 't duister Zijn licht,
De duisternis kent Hem nog niet.
1e — God zond JOHANNES op aard,
Die heeft van het licht haar getuigd;
Sprak tot wie God zich verkoor:
» Geloofl in het eeuwige licht!" —
2e — Hij sprak: » niet ik ben het licht,
» 'k Getuig slechts den opgang der Zon!" —
1e — Een Zon is Hij, elk ten licht,
Die kwam uit den hemel op aard;
Thans is Hij-zelf op de aard',
Die eenmaal ontstond op Zijn wenk.
2e — De wereld kent Hem nog niet.
Die in haar is kent zij nog niet.
1e — Hij kwam tot Zijn Volk, — Hij kwam
Tot de uitverkorenen van God.
2e — De Zijnen kennen Hem niet,
De Zijnen begeeren Hem niet!
1e — Wie neemt den Eeuwigen aan?
Het kindschap verkrijgt hij door Hem!
't Regt op het kindschap van God
Geeft Hij van wien God hun getuigt.
2e — Wie neemt, wie neemt dan Hem aan,
Des menschen Zoon, den Zône Gods?
1e — Dra zal de heerlijkheid Gods
Hel lichten voor allen, door Hem!
Weldra bekent de wereld,
Dat Hij is de Eenige Gods.
2e — De wereld? — Weinigen slechts,
Die hooren, en doen naar Zijn' wil.

Beide Reijen vereenigd.

Zijn wille geschiede,
Zijn wil is geluk;
Zijn Koningrijk kome,
Dure eeuwig dat Rijk!
Verwisselt vrij, eeuwen;
Heil draagt ge in uw' schoot;
Heil daauwt reeds de Hemel
Op wie Hem gelooft!

XVII.

SETH, EEN TIMMERMANSKNECHT, AAN ZIJNE MOEDER.

(Mattheus III: 16.)

Ik groet u, lieve moeder! en wil u berigten, dat ik thans in *Nazareth* ben in eene goede werkplaats, en dat ik daar heel goed verzorgd ben. Gisteren laat in den nacht ben ik hier in de herberg aangekomen, en toen ik vroeg naar werk, prees men mij de weduwe van JOZEF en hare zonen als door en door eerlijke menschen aan.

Ik wilde daarom van morgen zoo vroeg mogelijk er heengaan, om te hooren of er werk was, want ik had geen' penning meer om te verteren overig, juist nog maar wat ik voor dezen nacht in de herberg betalen moest. God heeft mij echter nog nooit verlaten, en heeft ook nu voor mij gezorgd. Ik heb bij de weduwe van JOZEF en hare zonen werk gekregen. Zij waren allen reeds op, en ik trof allen bij elkander, moeder en zonen en dochters; want ik kwam er juist op aan, dat de oudste zoon op reis zou gaan; dat moet wel één Rabbi zijn; ik zie er hem althans voor aan. Zijn broeder JUDAS zeide mij heden, dat hij slechts naar JOHANNES in de woestijn gereisd was, om zich te laten doopen. Als ik JOHANNES niet zelf gezien had, dan had ik dezen jongen man er voor kunnen houden, zulk een buitengewoon braaf man schijnt hij mij te wezen.

Ik moest nog eene poos wachten, tot hij weg was. Aan allen gaf hij de hand en zeide: »Ik geve u mijnen vrede, mijnen zegen laat ik u." En de moeder viel hem om den hals en kuste hem, en snikte luid aan zijnen hals en kon hem eene poos niet loslaten. Hij zeide tot haar: »Uw hart worde niet ontroerd! Gelooft gij aan mij, zoo geloof ook aan God. Ik ga henen, om den wil mijns Vaders te doen. En ofschoon ik henenga, zoo kom ik toch weder, en zal u tot mij nemen,

opdat gij zijn moogt waar ik ben. Wat gij den Vader in mijnen naam bidden zult, dat zal Hij u geven. Zijt niet bezorgd."

De moeder smolt weg in tranen. Bij het weggaan zag hij mij nog oplettend aan en zeide: „Zijt vlijtig en trouw, God beloont vlijt en getrouwheid." Ik was er door getroffen. Ik wenschte, dat Hij niet juist nu vertrokken ware. Ik wilde wel, dat gij de moeder en dezen zoon eens zaagt. De zoon reist werkelijk door het stadje voorbij uwe deur.

Zoodra ik iets besparen kan, zal ik het u door den een' of anderen reizenden koopman zeker zenden. Bid God dagelijks voor mij. Ik wil het ook voor u doen. Hij zij steeds met u!

XVIII.

JEZUS DOOP.

(Mattheus III: 13—17; Lukas III: 21 en 22; Johannes I: 31—33.)

In den naam des Heeren, van den God ABRAHAMS en IZAKS en JAKOBS. Ik, NAHUM van *Bethabara*, door de genade des Allerhoogsten een leerling van den Godsman JOHANNES, van den heiligen Dooper en heraut des eeuwigen Konings, schrijf hier de geschiedenis op, welke mij mijn meester dezen avond na zonnenondergang verhaald heeft, toen ik nog alleen bij hem was, nadat hij het volk had laten benengaan.

Dezen morgen vroeg, toen de zon opging, kwamen eenigen van ons, zijne leerlingen, benedenwaarts langs de rivier, om naar den meester te gaan. Wij meenden, dat wij de eersten waren, maar zagen in de verte, op twee stadiën (*) afstands, reeds eenen doopeling met hem uit het water opklimmen, aan den oever eene poos vertoeven en daarop beiden nederknielen om te bidden.

(*) De *stadie*, eene Grieksche lengtemaat, was 125 schreden lang. H.

Toen wij aankwamen, was de doopeling reeds weg, wij zagen hem verder benedenwaarts langs de *Jordaan* met langzamen tred voortwandelen. Mijne medeleerlingen hebben dat niet zoo opgemerkt als ik.

En toen wij bij JOHANNES kwamen, vond ik hem buitengewoon helder en als glinsterende van vreugde. Hij bemerkte wel aan mij, dat ik hem gaarne naar de oorzaak zou gevraagd hebben, en zeide tot mij: »NAHUM! mijne vreugde is volkomen geworden!" Er kwamen nu echter reeds menschen van ginds en her, en ik moest tot den avond uitstellen, om hem nader te vragen. Hij sprak den geheelen dag door tot het volk met zulk een' moed, vertrouwen en blijdschap, als ik hem te voren nog nooit had hooren spreken.

Des avonds nu waren de twee vertrouwdsten uit ons nog bij hem blijven staan, en ik zeide: »Goede meester! mag ik u vragen, welke is die vreugde, die u heden wedervoer? Mijn hart brandde van verlangen, den ganschen dag, om het u te vragen. Nog nooit sprak Gods Geest zoo krachtig door u, en toch zijn nog geen' uren mij zoo langzaam voorbijgegaan als die van dezen dag." Hierop verhaalde JOHANNES: »Vóór den opgang der zon, terwijl ik alleen was, kwam er een man tot mij, JEZUS van *Nazareth*, mijn bloedverwant, dien ik niet dan als zoodanig kende, en ik ontving van den Heiligen Geest een Goddelijk antwoord: »»Deze is het, op Wien gij den Geest Gods zult zien nederdalen en op Hem blijven,"" en ik aanbad den Naam des Heeren, en mijn hart juichte, dat ik mijnen Heiland zag. Hij nu kwam tot mij en zeide: »»Ik ben gekomen, opdat ik door u gedoopt worde."" Ik schrikte en weigerde het en zeide: »»Mij is noodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij?"" Hij zag mij nederig en met eene Goddelijke vriendelijkheid aan, en Zijne nederigheid maakte mij nog kleiner. Maar Hij zeide: »»Laat het nu geschieden, het betaamt ons, alle regten en pligten te vervullen."" Ik moest dan; ik doopte Hem. (Hier zweeg JOHANNES een oogenblik,

zag op naar den hemel en boog aanbiddend zijn hoofd.) Wij klommen op uit de *Jordaan* en ik hielp Hem Zijne kleederen aandoen om Zijn heilig ligchaam. Nu viel Hij op Zijne knieën en bad, en ik viel aanbiddend op mijn aangezigt neder. Hij bad: „„Vader! verheerlijk nu Uwen Zoon, opdat ook Uw Zoon U verheerlijke!"" En plotseling geschiedde, zooals Hij bad, gelijk de profeet zegt: *En het zal geschieden, eer zij roepen, dat Ik hen zal antwoorden; terwijl zij nog spreken, heb Ik hen reeds verhoord* (*)! Wij zagen den geopenden hemel, de heerlijkheid des Heeren omstraalde ons, en de Geest Gods kwam op Hem neder, zooals Hij gezegd had, gelijk het zachte nederdalen eener duif van den hemel, zoo was het voor het oog. Hemelsch licht vloeide neêr op den Gezalfden Gods, en de Geest des Eeuwigen rustte en bleef op Hem. En intusschen geschiedde er eene stem van den hemel; deze stem was voor het oor, wat de geopende hemel voor het oog was; zij sprak: „„Deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in Denwelken Ik mijn welbehagen heb."" Een hemel vol liefde was er in den toon der stem. Heiligt u, mijne jongeren! opdat gij verwaardigd wordt des Vaders stem te hooren en Zijnen Geliefden te zien! — De hemel sloot zich, de stem klonk niet meer, zij werd door de rotsen dáár onuitsprekelijk schoon teruggekaatst. JEZUS rees op; ik later. En de Gezalfde Gods sprak tot mij, op plegtigen toon, alleen dit woord: „„De Geest des Vaders, die mij leidt, spreekt tot mij: Ga heen in de woestijn en leef daar in onthouding, totdat ik u wederom roepe."" En met een' blik des eeuwigen levens, die mij sterkte tegen duizend dooden, ging Hij van mij weg. Gaat nu heen, mijne leerlingen! tot eenzaam gebed en ter ruste. Wacht op Zijn heil, spoedig zult gij Hem zien. Zegt dit gezigt aan niemand, eer Hij verschijnt onder het volk."

Zoo sprak onze meester en wij gingen vol van ernst

(*) Jesaja LXV: 24.

en van ijver, om Jehova ons leven te wijden. o Heer! Ik wachte op Uw heil. Amen.

XIX.

UIT EEN GESPREK VAN NAHUM MET EEN' GEDOOPTEN NABUUR.

Zie eens hier, wat ik vond! Ik ben er nu toch aan gewend, na mijne bekeering, om u al mijne fouten en zwakheden geheel openhartig te belijden. Ik durf het u bijna niet laten zien. Het is een versje van mijn jongste kind, zoo eenvoudig kinderlijk, dat ik er daarom schaamrood bij worde, maar nog meer over dat alles in het gedichtje, wat mij in den grond het meest aanklaagt. Gij moet weten, mijn kleine heeft een zeer goed en gevoelig hart en ook veel aanleg voor kennis. Maar het kind werd zeer door mij verwaarloosd. Hij verloor zijne moeder al te vroeg; zijne stiefzusters, die hem nooit regt mogten lijden, behandelden hem streng, en ik, zijn vader, was nog ruwer en strenger tegen het kind, en door mijn werk zeer zelden te huis, zoodat hij door zijne zusters zeer verdrukt werd, en nergens kwam, zijn hart voor niemand durfde openen en geen genoegen had op aarde dan te schrijven en te leeren en in den tuin te gaan. Het kind moet daar, zoo het schijnt, eene vreemde duif tot zich gelokt hebben, die mak bij hem geworden is, en waar zijn gansche hart aan hing. Hoe klaagt mij dat aan, dat ik niet ook voor zijn genoegen gezorgd heb! Nu verhaalde ik mijne dochters van JOHANNES en van den doop des Nazareners en wat daarbij was voorgevallen. Hij sprak geen woord; want de ruwe bejegening der zusters en de mijne heeft hem gewend zoo gesloten te wezen. Maar ik zag wel, dat hij zeer opmerkzaam was, en vooral, toen ik sprak van den Geest, die zacht als eene duif op den Nazarener was neêrgedaald. Zie nu toch hier, buurman! het kinderlijke gedicht; gij en uw vader zijn altijd zoo groote vrienden van gedichten.

De nabuur. (*Hij neemt het gedichtje en leest het.*)

Als ik u zag komen,
Duifje! in 't loof der boomen,
Hoe sloeg dan mij 't hart!
Gij waart rein en goedig,
En nu treft ge, — bloedig
Treft mij deze smart.

'k Blijf vergeefs u nooden;
Waarom toch me ontvloden,
Gij, van de onschuld 't beeld?
Welke zoete spelen
Konden zóó mij streelen
Als met u gedeeld?

'k Zat in 't boschje neder,
Tot uw zuivre veder
Op mij nederstreek;
'k Mogt mij dan vermaken;
Doe mij 't heil weêr smaken
Dat met u me ontweek.

Mogt ik slechts aanschouwen
Een zoo reinen, trouwen,
Vriendlijken als gij; —
'k Blijf vergeefs dit wenschen
In de stugge menschen,
Om en nevens mij.

NAHUM. Dáár, ziet gij het? Ach! wien klaagt dat meer aan dan mij?

De nabuur (*leest verder.*)

U als duiven lieven,
— Hoe 't mijn hart moog' grieven, —
Menschen! kan ik niet;
Want zoo rein, onschuldig,
Zacht, opregt, geduldig,
Menschen! zijt gij niet.

Mogt ik Hem ontmoeten,
Vriendlijk Hem begroeten,

Van wien NAHUM zegt,
Dat hij zacht en goedig,
Vroom is en ootmoedig,
Schuldloos en opregt!

Dat, door Zijn verschijnen,
't Kwade zal verdwijnen;
Dat, door Hem geleerd,
De aard' zich zal bekeeren
Tot den Heer der Heeren;
Dat de Helle keert.

Dat de Geest, die leven,
Liefde en kracht kan geven,
Op Hem is gedaald,
Als de duif, wier wieken,
Bij het ochtendkrieken,
Zijn door 't licht bestraald.

Bron van 't reinst genieten!
Zie mijn' tranen vlieten,
Daar ik naar Hem haak;
Hem, uw' Zoon, te kennen,
Mij aan Hem gewennen,
Schenk' me eens 't reinst vermaak!

De nabuur. Nu ja, dat is eene engelachtige kinderziel! Zoo kan toch het beste hart tot menschenhaat gebragt worden, en de meest vatbare geest zoo ledig, dat hij zich hecht aan eene duif, totdat God zich nader aan hem openbaart, — wanneer hij van jongs aan zoo geboeid wordt als uw kind. Vergeef mij, ik mag dit nu des te vrijer zeggen, lieve NAHUM! daar Gods vertroosting hem en u en ons allen zoo nabij is gekomen.

XX.

PORTIA, DE GEMALIN VAN DEN ROMEINSCHEN PROCURATOR PONTIUS PILATUS, AAN ABIGAËL.

Ik ben heden alleen, als mijne lieve ABIGAËL bij mij

wil komen. Ik verlang zeer met u te spreken; want ik heb vele berigten ontvangen omtrent JOHANNES den Dooper in de woestijn, die u hoogstbelangrijk zullen zijn. Van avond om elf ure zal de wagen voor uwe deur staan (*). Wilt gij dat nieuwe borduurwerk meêbrengen, waarvan gij laatst gesproken hebt?

XXI.

ELIMELECH AAN ZIJN' OOM MAINAN.

Ik bid u, schrijf mij spoedig uwe gedachten over de volgende vragen:

a. Hoe komt het, dat, hoe meer ik naar heiligheid jage, ik gedurig al meer onheiligs in mijn hart, al meer onreins in de bron van mijne daden en woorden ontdekke?

b. Hoe komt het, dat ik dikwijls in het goede veel wankelbaarder, en in mijne Godsdienstige gewaarwordingen veel stomper ben dan vroeger?

c. Vatten die leerlingen van JOHANNES hunnen meester wel goed, die vele vastendagen houden en veel bidden, maar niet regt verlangen naar Hem, die komen zal? Zou dat niet weder langzamerhand op een' Farizeeschen zin kunnen uitloopen?

d. Waarom is ook JOHANNES zoo zeer streng omtrent zich zelven?

e. Wil hij met zijn' doop, waaraan wij, geborene kinderen Israëls, ons ook onderwerpen moeten, niet aanduiden, dat Joden zoowel als Heidenen voor het rijk van den Messias eene wezentlijke reiniging behoeven? (Dikwijls toch kom ik mij zelven, in den grond van mijn hart, niet beter voor dan de Heidenen.)

f. Dat JOHANNES zoo dikwijls zegt: de Messias zal met Geest doopen, zou dat niet wel van een nieuw

(*) Den lezer zij herinnerd, dat hier en op de volgende bladzijden de uren naar de dagverdeeling der Joden geteld worden. H.

leven te verstaan zijn, dat God in onze harten verwekken zal? (Ach; mijn God! lieve oom! Hoe verheugde ik mij voor mijn hart daarover; want dikwijls staat alles mij tegen; ik was wel voor vier jaren reeds veel verder in de Godzaligheid gevorderd dan nu.)

g. Zal de Messias eerst Israël verlossen van zijne vijanden? Of eerst Zijn volk met den Geest en het vuur van God doopen?

h. Waarom willen toch bijna al onze oversten zoo in het geheel niet van goeder harte aan de zaak van JOHANNES deel nemen? — Verschoon mijne vrijmoedigheid! Al uwe antwoorden geven mij altijd zooveel licht.

XXII.

NACHOR EN IZAK, ZIJN ZOON.

(Johannes I: 19—28.)

IZAK. Zijt gij zeer vermoeid, mijn vader?

NACHOR. Niet erg, mijn zoon! Hoe gaat het u? Hebt gij nog hard de koorts?

I. Loof God met mij, ik had een' zeer redelijken dag; maar het wachten, totdat gij kwaamt, viel mij lang. En zie, de gansche dag moest voorbijgaan eer ik u zag. Het is reeds één uur en later. Ik bid u, verhaal mij weder. Zet u bij mij, vader! en verhaal mij weder.

N. Geduld totdat uwe moeder komt, zij moet het ook hooren; waar is zij?

I. Zij zal nog in geen twee uren komen; zij is bij de buurvrouw geroepen.

N. Nu dan zal ik u vertellen. Laat mij slechts eerst wat drinken.....

Hoor dan, mijn zoon! Het was heden een gewigtige dag. Er verzamelde zich heden zeer veel volk rondom hem. Dagelijks wordt de toeloop nog grooter; dat is duidelijk te zien; heden zijn er zelfs van *Rimmon* gekomen, wel het halve stadje, met hun' Rabbi, ik

wil zeggen, zeker wel bij twintig of dertig te gelijk, en zij schenen zeer vermoeid van de reis. En de oude veerschipper, die in den beginne eenige oogenblikken naast mij kwam staan, zeide, dat hij en zijn volk den ganschen dag niet uit de schuit kwamen, zoo groot was de toeloop. Hij had gedacht, heden wilde hij het eens aan zijne zonen overlaten, hij moest ook den man eens gaan zien, die hem zooveel winst aanbragt. Zwaar vloekte hij er bij, toen hij zeide, hoe de winst toenam, nadat ook meer en meer voorname lieden aankomen. De ruwe, inhalige man! ik verloor hem uit het oog; ik hope, het zal hem anders om het hart geworden zijn, toen hij begonnen is, JOHANNES te hooren spreken; God geve het!

I. Maar gij zeidet, het was heden een bijzonder gewigtige dag geweest.

N. Ja, mijn zoon! de zaak komt nu gansch ordelijk tot de hooge overheid.

I. Hoe zoo?

N. Heden morgen, het moet zoo wat omtrent de vierde ure geweest zijn, de zon stond al heel hoog, toen na zijne eerste luide toespraak al een heele poos verloopen was, en hij ook nog den jongen HEBER, dien ik dikwijls heb hooren spotten, gedoopt had; (hij en zijne moeder, gij weet, wat voor eene vrouw zij vroeger was, smolten weg in tranen;) daar ontstond op eens onder het volk, dat anders, ook als hij doopt, stiller is dan de stilte, een gefluister en gemompel, en allen begonnen om te zien. Ik zag ook om, en merkte, dat het volk zich van een scheidde, waar zij het digtst op elkander stonden; zij verdeelden zich en maakten eene wijde opening. Te gelijk vertoonden zich vier dienaars van den raad uit *Jeruzalem*, die voor hunne heeren door het gedrang den weg moesten banen. Ik moet erkennen, zij kwamen zeer bescheiden tot bij JOHANNES, en hunne heeren dadelijk achter hen, ook zeer bescheiden, zoodat ik mij verwonderen moest; want men kon er mij anders niet genoeg van zeggen, hoe

JOHANNES en de toeloop tot hem bij de grooten er langs krijgt; ook de dienaars, die anders nog ruim zoo trotsch zijn als hunne heeren, gingen zeer zacht te werk.

I. Dat kan ik wel begrijpen, vader! zij hebben het zeker vernomen, hoe de Goddelijke man reeds met zulk eenen niemand sparenden ernst aanzienlijken ontvangen heeft, zoowel van de Farizeesche als van de Sadduceesche partij.

N. Dat mag er wel iets aan toegebragt hebben. Het was merkwaardig, IZAK! hoe het gedoopte volk te moede was, (men kon het gemakkelijk bemerken!) toen het zulke diepe buigingen maken moest, terwijl deze heeren voorbijgingen, daar onze JOHANNES; o! wat is die een man Gods! die diepe buigingen en eerbewijzingen volstrekt niet wil. Intusschen — het waren wettig afgezondenen van den Sanhedrin, die men, naar Gods verordening, ook moet eeren. JOHANNES zelf bewees hun als zoodanig achting. Men zegt, dat er twee wakkere mannen onder hen waren, maar ook een zeer sluwe, de zwager van ALEXANDER. Zij waren acht Priesters en twaalf Levieten in getal, voorwaar een aanzienlijk gezelschap! Na het groeten zeide de eerste onder hen, een die prachtig gekleed was, maar hij moest zich goed houden, om niet te stotteren, zoo scheen hij mij toe getroffen te zijn door het zien van JOHANNES, (anders stottert de arme voor den rijken;) maar hij stond ook daar voor hen, het is waar, als een kind zoo ootmoedig en zoo vast als een hooge berg! De voorste zeide dan: „Wij komen van *Jeruzalem*; de hoogsteerwaardige Sanhedrin aldaar heeft ons herwaarts gezonden en ons opgedragen, om u te vragen, voor wien gij u uitgeeft. Spoedig verwacht men den Messias en ook de hooge Sanhedrin deelt in deze overtuiging. Men wil u daarvoor aanzien. Het zal allereerst daarop aankomen, wat gij hier duidelijk en onbewimpeld voor het volk en voor ons, in handen van den vromen, heiligen Sanhedrin belijdt, als voor den alomtegenwoordigen, levendigen God. Hierop zeide

JOHANNES: »Ik ben de Messias niet; ik heb nooit gezegd: ik ben het, en zegge gedurig: ik ben het niet."

I. Ach, vader! dan is hij het niet? Mijn God! dan is hij het niet?

N. Ziet gij, ik zeide het reeds lang. Doch heb maar geduld, om te hooren, hoe het verder ging.

I. Als 't u belieft.

N. De priester zeide verder: »Gij kondigt toch de nabijheid aan van het Koningrijk der hemelen, gelijk wij van meer dan genoegzame getuigen vernomen hebben. En ELIAS moet komen; dat leeren de leeraars der wet eenparig. Zijt gij ELIAS?" JOHANNES antwoordde: »Ik ben ELIAS niet."

I. Niet? Hoe is het dan, vader! met hetgeen gij mij zeidet, dat er sedert zijne besnijdenis met veel zekerheid van hem verhaald werd: hij zou in den geest en de kracht van ELIAS voor den Messias henengaan?

N. Ik weet niet regt, hoe dat op te vatten. Ik had het ook lang gehoopt. »In den geest en de kracht van ELIAS," luidt het verhaal, en hij zegt uitdrukkelijk: »Ik ben ELIAS niet." De zin van het verhaal zou dan moeten zijn: gelijk ELIAS.

I. Dan moet ELIAS de Thisbiter ook nog komen; dan kan het weder lang duren. o Gij God onzes heils! hoe lang vertoeft Gij toch! — Ach, vader! hoe wordt mijne vreugde over spoedige vervulling onzer hoop verijdeld!

N. Geduld toch, lieve IZAK! Zie, de krankheid maakt u nu nog ongeduldiger dan gij anders waart. Hoor maar eerst verder.

I. Gaarne. o, Als mij dat twijfelen maar niet zoo kwelde! Vergeef mij, vader! Gij zeidet daar zoo even: »In den geest en de kracht van ELIAS," en de Dooper heeft toch nog geen wonder gedaan, dat met ELIAS' daden slechts vergeleken kan worden, niet één.

N. Hoor maar eerst verder. De priester, die het woord voerde, vroeg hem al weêr: »Wij weten, dat,

bij de aankomst van Gods grooten Gezalfden, profeten zullen opstaan. Zijt gij de profeet JEREMIAS?" Ook hierop antwoordde JOHANNES: »Neen, die ben ik ook niet." De stilte van al het volk, dat met iedere vraag des priesters en ieder antwoord van den Dooper al stiller werd en met meer gespannen aandacht luisterde, kunt gij u niet voorstellen; ik weet zelf niet hoe ik te moede was, het was mij, alsof de gansche aarde en de gansche hemel luisteren wilden naar de verklaring van JOHANNES; daar blies geen windje, geen blad bewoog zich, en niets was te hooren dan het zachte ruischen der *Jordaan*, even als van een' nooit verstommenden getuige voor den Dooper. De afgezondenen zagen elkander verlegen aan en gaven elkander hunne bevreemding te kennen, en eindelijk zeide hij, die het woord voerde, weder in aller naam: »Wie zijt gij dan? Wij zijn hier gekomen, om vóór den hoogen Sanhedrin een bepaald antwoord mede te brengen; wat zegt gij van u zelven?" — Nu was de stilte op het hoogste geklommen en JOHANNES antwoordde: »JESAJA de profeet zegt u, wie ik ben. Ik ben de heraut, die roept in de woestijn: *Bereidt den weg des Heeren, maakt effen in de wildernis een' baan voor onzen God! Dat alle dal verhoogd worde en alle berg en heuvel geslecht! Het kronkelende worde een regte weg, het hobbelige tot eene vlakte! Alsdan zal de heerlijkheid des Heeren zich openbaren, en alle vleesch zal Gods heil zien* (*)." En het volk stond verbaasd, nu eens sloegen zij de oogen naar den hemel, dan weder zagen zij elkander aan met innig genoegen.

I. Heeft hij dat gezegd? Wat heerlijke woorden zijn het, die deze voorgaan en die er op volgen: *Vertroost, vertroost mijn volk, spreekt naar het hart van Jeruzalem!* Ach! als hij ook maar ging, om met *Jeruzalem* zelf te spreken; de Goddelijke man!

(*) Jes. XL: 1—9; Luk. III: 4—6.

o Dat hij toch spoedig Sion zelf beklom; daar, daar behoort zijne stem te klinken. Er staat toch terstond daarna geschreven, (ik ken de geheele plaats van buiten, ik heb haar menigmaal in mijn bed opgezegd!) *Klimt op een' hoogen berg, gij Sions heil-herauten! Verheft uwe stem met magt!* Zoolang hij dat niet doet, is de zaak nog niet regt aan den gang.

N. Maar nu moet hij Hem den weg banen in de woestijn. Hoor maar eerst verder, ongeduldig mensch! Ik geloof, als gij geleefd hadt in de tijden der vaderen, gij zoudt gestorven zijn, eer gij zestien jaar oud waart geworden. Hadt gij het zelf mede aangezien en gehoord, het aanschouwen van den Goddelijken man zou u geduld geleerd en uwen vooruitloopenden aard beteugeld hebben.

I. (*Beschaamd lacht hij zijn' vader toe.*) Denkt gij dat, vader? Maar wat zeiden nu de Farizeën uit den Sanhedrin? Was het die toch wel naar den zin?

N. Het kwam mij voor, dat zij wat moediger werden, en dat, wat JOHANNES van zich zelven zeide, niet veel werking op hen deed, nadat hij al het groote, dat zij hem gevraagd hadden, van zich zelven ontkend had. Veel vrijmoediger vroegen zij nu: »Waarom doopt gij dan, wanneer gij toch niet de Messias, noch ELIAS, noch de profeet zijt?" Ik schrikte waarlijk een weinig van deze vraag, en van den meer stouten toon, op welken zij werd uitgesproken; het was, alsof zij slechts ooren gehad hadden voor datgene, wat hij gezegd had niet te zijn, en niet voor datgene, wat hij nu zeide, dat hij was.

I. Mij komt die vraag ongerijmd voor.

N. Spreek bescheidener, mijn zoon! Het zijn uwe vaders, en gij zijt nog zeer jong.

I. Het is toch klaar, als God hem gebiedt te spreken, dan zal Die hem ook geboden hebben te doopen. En zoo hadden zij dan wel kunnen vragen: »Hoe bewijst gij, dat gij die voorspelde profeet, die aange-

kondigde herautenstem in de woestijn zijt, hoe bewijst gij dat?" maar niet: »Waarom doopt gij?"

N. Ja, die doop is toch voor Israëls zonen eene zaak, zwaar om te verdragen; dat Israël eerst nog zulk een' reinigings-doop aan zich moet laten toedienen, en zich als tot onreine Heidenen moet laten vernederen. Ik beken, het wilde er eerst bij mij ook niet in, en bereken dan, hoe dat wel aan de oversten en de ouderlingen moet voorkomen. Maar hoor nu JOHANNES' antwoord. Het volk, dat over de vraag des priesters een klein gemor liet hooren, werd plotseling weder stiller dan ooit, en JOHANNES sprak luid en vrijmoedig en vol ootmoed en vreugde: — och! wat doe ik, dat ik tracht u te beschrijven, hoe hij sprak! God doe u toch spoedig beter worden, mijn zoon! opdat gij hem zelf moogt hooren? — Hij sprak dan: »Ik doop met water; maar Hij staat midden onder u, dien gij niet kent. Dezelve is het, die na mij komt, welke vóór mij geworden is, wien ik niet waardig ben dat ik Zijnen schoenriem zoude ontbinden."

NACHOR'S *vrouw*, (*die in de kamer komt*.) Luid en vrijmoedig, mijn NACHOR! »Die midden onder u staat, dien gij niet kent;" wat was dat toch?

I. Zijt gij al terug? Waart gij hier geweest! Maar vader zal u wel alles nog eens vertellen.

V. Dat betrof dan zeker JOHANNES; dat heeft zeker een zijner jongeren gezegd tot een' ruwen hoop, of een gezelschap van spotters, om hun ongeloof aan den Dooper hun te verwijten.

I. en N. Ach neen, moeder! — Neen, ADA! Dat zeide JOHANNES zelf.

V. Hoe? van wien?

M. Van den Messias! Van den Messias! Hij gaf dat heden aan de afgezanten van den Sanhedrin ten antwoord op de vraag: waarom hij doopte: »Ik doop met water; maar Hij staat midden onder u, dien gij niet kent. Dezelve is het, die na mij komt, welke vóór mij geworden is, wien ik niet waardig ben dat

ik Zijnen schoenriem zoude ontbinden.” Dat waren tot een jota toe zijne woorden.

Alle drie, (*van vreugde en eerbied opgetogen!*) o God Israëls! Hoe verheven is Uw Messias! — Hoe nabij is Uw Messias! — Hoe nabij Uw heil!

N. Dat alleen verwondert mij, dat zich niet alle trotschheid verschool in de diepte der aarde, toen de groote, Goddelijke, verhevene man, onze JOHANNES, zoo onuitsprekelijk ootmoedig betuigde: „Wien ik niet waardig ben dat ik Zijnen schoenriem zoude ontbinden.” Ik kreeg lust, om mij neder te buigen, en liefst had ik met al het volk op het aangezigt morgen nedervallen! — De Priesters en Levieten stonden daar, alsof zij uit den hemel gevallen waren, uitgenomen twee, dien het was alsof zij in den hemel waren opgeheven. De anderen waren geheel als in een vreemd land, als verdwaald; zij braken af en zeiden met zooveel achtbaarheid als zij maar konden bijeenbrengen: „Dat moet zich dan reeds spoedig uitwijzen; wij zullen uw antwoord getrouwelijk aan de heilige vergadering overbrengen.” En nu verwijderden zij zich met hunne bedienden. En gij begrijpt ligt, dat zij bij het weggaan, schoon met de meest mogelijke zachtheid, door houding en gebaren het volk te verstaan gaven, dat hun de zaak zooveel opzigt in het geheel niet waard scheen te zijn.

V. Maar spreek dan nu, mijn lieve! van Hem! van den Messias! Als JOHANNES het niet is, als die zich onwaardig keurt, om Zijn geringste knecht te zijn, wie moet Hij dan wel wezen! wat moet Hij wel zijn!

I. En midden onder ons, moeder! en wij kennen Hem niet?

V. Werd Hij niet genoemd? Kwam Hij niet? Vroegen zij niet, wie Hij dan was? Konde dan het volk uiteengaan, zonder meer van Hem te weten? o Dat wij Hem vonden!

I. Geduld, moeder! Vader wekte mij gedurig op tot geduld, en moge God mij helpen! ik wil ook ge-

duldiger worden; ik ben onuitsprekelijk tevreden met datgene, wat ik heden vernam. Maar, vader! als men eens op den duur Hem niet kende, Hem miskende, en Hij toch erkend en gevonden wezen moest, of anders ons weder zou ontnomen worden? — o God! wat heeft het ondeugende Israël niet ten allen tijde zich zelven schade toegebragt! Het wordt mij bang; ach, vader! had hij toch ook maar gezegd, wie het is, hoe Hij heet! . . . .

N. Ziet gij, lieve kranke! gij kunt uw ongeduld niet afleggen. Laat ons danken en wachten! Het grootste offer, dat ik in mijn leven gebragt heb, dat breng ik den Heer onzen God. Ach! wat hooge vreugde heeft Hij mij onwaardigen geschonken door de nabijheid van Zijn heil!

XXIII.

HERAN, DE PRIESTER, EN NIKODEMUS, ZIJN SCHOONZOON.

(Johannes I: 19—28.)

— — Heran. Maar zoo zoudt gij u slecht den weg banen, om eene plaats in den Sanhedrin te krijgen, en eerlang zoudt gij daar toch veel kans toe hebben. Ik vrees daarvoor, NIKODEMUS! en dat zou ook voor uwe vrouw eene gevoelige krenking zijn.

Nikodemus. Ik kan het niet helpen, vader HERAN, het komt mij nu zoo voor, en ik wilde het u toch niet anders zeggen dan het mij voorkomt. Intusschen moet gij niet denken, dat ik overal zoo mijn gansche hart op de tong heb als bij u; ik bid u, denk dat niet, en maak u niet ongerust.

H. Ik weet ook, lieve NIKODEMUS! dat gij zwijgen kunt.

N. Mag ik u dan verzoeken, om met uw verhaal voort te gaan?

H. Wat KAJAFAS gezegd had, daar zijn wij gebleven, geloof ik? Hij vroeg een' der hevigste Saddu-

ceën om zijn gevoelen, opdat die zou losbranden en de werking daarvan dan des te eerder zou verloren gaan, en de zaak zulk eene rigting mogt verkrijgen als onze partij het liefste ziet. JERIJA was het, die zocht de gansche zaak, zooveel hij maar kon, als verachtelijk en belagchelijk voor te stellen; om ons daardoor ten toon te stellen, dat men zooveel ophef maakte van eene onbeduidende dweeperij, die even als eene waterbel zou verdwijnen, en die men, door er zooveel beweging over te maken, op kinderachtige wijs, slechts des te meer in de hoogte joeg, zoodat zich het volk met hare bonte kleuren des te meer zou vermaken en denken, dat het, ik weet niet welk een wonderteeken uit den hemel zag. Met bitteren spot besloot hij dus: „Overigens laat ik de zaak aan beter oordeel over, en vinde, dat men aan kinderen en aan het gemeen heel wel een genoegen gunnen mag."— Doch ik vergeet al weder, lieve NIKODEMUS! dat mijne wijdloopigheid u weinig zou stichten. Gij weet reeds, hoe het in de meeste zittingen over en weêr gaat. Ik wil dan alles zoo goed ik kan zamentrekken. De Sadduceën dreven over het algemeen den spot met den Messias-heraut in zijn' lederen gordel, en zijn geschreeuw in de woestijn; ACHAB, de tempel-bouwmeester, maakte het vooral — te erg. Nog toen hij met mij naar huis ging, en mij geluk wenschte met de verbindtenis van mijne dochter, moest er spotternij bij te pas gebragt worden.

N. Ik had hem voor wellevender aangezien. Wat zei hij dan?

H. „*Jericho* was eene regt schoone plaats, zij zoude wel heel gaarne daarheen trekken; en het was ook nog zooveel digter bij den Messias; de jonkvrouw bruid zou zich toch ook wel laten doopen?" Ik weet niet, hoe hij het reeds gehoord heeft, dat SEBULON gedoopt is.

En van spotten kwam het dan tot hevig uitvaren over de zwakheid van den Sanhedrin, om zoozeer de

aandacht op deze zaak te vestigen. Het allerhevigst was nu de raadsheer nog. Zijne twee broeders, zeide hij, hadden hem geschreven, met welk eene alle palen te buiten gaande onbeschaamdheid de dweeper hen bejegend had bij de *Jordaan*, toen zij zich vernederen wilden, om ook den doop van hem te ontvangen; zij drongen in het geheel niet op herstelling van eer, maar verachtten de geheele zaak van harte; en zij waren verzekerd en verzochten op het dringendst, om deze hunne overtuiging, onder verbetering, ook bij het hooge bestuur te doen gelden, dat elke stap van de zijde des Sanhedrins nergens anders toe dienen zoude, dan juist om den hoogmoed des dweepers nog meer te streelen, en het volk bij deszelfs grooten dunk van hem te bewaren en daarin te stijven.

Van de Farizeesche zijde bewees men zooveel mogelijk het tegendeel, namelijk dat men het niet zoo geheel kon laten gaan, zonder iets van de zijde des Sanhedrins in de zaak te doen. In de geringschatting van den man en van zijn bedrijf was men grootendeels van hetzelfde gevoelen. Een paar trok er nog heviger en met meer verwenschingen los op de beschimpingen, die ook mannen van onze partij, en wel zeer aanzienlijke en verdienstelijke, van den zeldzamen man hadden moeten lijden. Men oordeelde eenparig, dat men, wijl het volk zoo voor hem ijverde, daarover met den man in geen onderzoek had kunnen treden, en dat tegenspraak hem slechts tot nog ergere grofheden zou hebben opgewekt, dat men zich, ten aanhooren van het verblinde, hoogopgewonden volk, in geene woordenwisseling kon inlaten met eenen man, die zoo schaamteloos schimpwoorden om zich henen wierp, en zelfs de aanzienlijkste lieden met het slijk zijner onbeschoftheden durfde bezoedelen; maar dat men met dat al ernstig er op bedacht moest wezen, hoe het kwaad te stuiten ware. Een verhaalde er zeer uitvoerig, nog veel uitvoeriger dan het de hoogepriester in zijne voordragt deed, welke meeningen en oordeelvellingen over

den man onder het volk plaats vonden, en hoe langer hoe meer heerschende werden. Hij verhaalde eene menigte van merkwaardige daadzaken, die bewijzen, hoezeer het volk hem genegen is, met welk een ijver velen zelfs den Messias van hem maken, anderen ten minste ELIAS, en dat men elkander weder eene oude vertelling uit den tijd zijner geboorte in het oor luistert, dat hij ELIAS worden zou. De oude JORAM zeide hieromtrent, dat het niet de moeite waard was daarop te letten; dat hij zich nog zeer goed herinnerde, hoe er voor dertig jaren, toen hij reeds lid van den Sanhedrin was, in onze vergadering iets berigt was geworden, dat een zoontje van zekeren priester, volgens de roemtaal van zijn' eigen' vader, eens in den geest en de kracht van ELIAS voor den Messias heen zou gaan; dat men het echter, als een ongegrond en onbewezen gerucht, geene verdere opmerkzaamheid waardig had bevonden.

Een, digt bij den zetel des hoogepriesters, maar een der zwaksten, gij kent hem wel, kraamde ook zijne schriftgeleerdheid uit, en zeide, wanneer deze JOHANNES al niet de CHRISTUS, noch ook ELIAS zijn mogt, zoo kon hij toch een andere opgewekte profeet zijn, en met nog meerdere uitdrukking van gewigt voer hij voort, het konde misschien JEREMIA zijn, want wij kenden immers die niet geheel verwerpelijke getuigenis uit de Makkabeesche geschiedenis, hoe JEREMIA, op Goddelijk bevel, de ark bij *Nebo* verborgen, en aan hen, die er voorbarig naar zochten, gezegd had, dat God, als Hij Zijn volk bezocht, de verborgene heiligdommen weder zou doen aanwijzen, en dat de heerlijke Majesteit des Heeren alsdan in eene wolk verschijnen zou, gelijk in MOZES' tijden (†). Dit kwam hem, JORAM, allezins bedenkelijk voor, en daarom wilde hij verzoeken, in geval men den man zelven op hoogen last iets wilde laten vragen, dat men

(*) Zie boven, bladz. 136.

hem dan ook bijzonder daarnaar vragen zoude, of hij zich ook voor JEREMIA uitgaf.

Uw vriend, NIKODEMUS! sprak ook over de zaak, dat hij in allen ernst wenschte, er zoude een onderzoek in behoorlijken vorm bij JOHANNES geschieden, wijl hij altijd dacht, het ware toch mogelijk, dat er iets hoogers in de zaak medewerkte, en Gods wegen dikwijls zeer wonderbaar waren, en het bijna eenparige oordeel des volks moest men toch niet zoo gering achten, en dergelijke meer. Hij meent het goed, dat ziet men wel, maar hij spreekt zoo onduidelijk en met beschroomdheid, en wat te wijdloopig, zoodat er weldra niemand luistert, wanneer hij spreekt; het is altijd jammer.

N. Ik zeide het hem reeds meermalen.

H. Hierop kwam het weder aan KAJAFAS, die deelde dan nu ten slotte zijne meening en derzelver gronden mede: ook hem kwam het voor, dat men het zoo eenstemmige oordeel des volks niet gering mogt achten; het was ontegenzeggelijk, wanneer het nog eenige maanden zoo als tot nu toe voortging, dat er dan de gevaarlijkste bewegingen onder het volk door konden veroorzaakt worden. Als de zaak regtstreeks onder het regtsgebied van den Sanhedrin behoorde, of ook van den Romeinschen procurator, dan konde men misschien meer afdoende maatregelen nemen. Daar echter het regterlijke aan ANTIPAS behoorde, en slechts de zorg voor het kerkelijke ons hierin toekwam, zoo moest men anders te werk gaan. Dat er aan de gansche zaak niets was, dat was bij hem, KAJAFAS, zoo zeker als iets ter wereld, en het deed hem leed, wanneer iemand, uit overdrevene omzigtigheid, zich verlaagd had tot zwakheden, of zich daartoe verlagen zoude: » want," dus sprak hij, » het is en de verkeerde man, en de verkeerde plaats, en de verkeerde manier; niets is er aan de gansche zaak, zoo als het wezen moest. Niets laat er zich van zeggen, dat naar Messiasschap, niets, dat naar den geest en de kracht van ELIAS gelijkt; hij doet geene

wonderen; zijne levenswijs konde niet vreemder zijn; in de steden en de heilige stad waagt hij zich niet; hier zullen wij hem zoo min zien, als het zeker is dat wij hem hier nog niet gezien hebben. Dat hij kome gelijk het behoort, en hier teekenen doe in ons midden vóór Israëls vaderen, gelijk het behoort, met vreugde wil ik opstaan en hem mijnen zetel inruimen. Naar alles wat wij hooren, is zijn spreken een onbestemd en algemeen prediken van bekeering en van het hemelrijk, zonder dat men weet wie, hoe, waar of wanneer. In den grond is zijn doop toch eene soort van beschimping voor onze natie! Wij zonen ABRAHAMS zullen toch niet eerst als proselieten tot den levenden God behoeven te komen, en op een' geestdrijver uit de woestijn, zoo als deze, wachten moeten, die ons wassche, gelijk de onreinen uit de Heidenen? Ik oordeel," zeide KAJAFAS, »onder verbetering, dat de zaak spoedig tot bedaren zal komen, wanneer wij afgevaardigden zenden uit het midden onzer eerwaardige vergadering, en van den dweeper vorderen, dat hij zeer bepaald antwoorde op de vraag, wat hij zij, en wie hem beval te doopen. Dweepers schromen niets meer dan stellige vragen, en staan verlegen, wanneer men hen dringt, om stellig te antwoorden. Dat dan slechts niemand aarzele, hoogëerwaardige, heilige vaders en broeders! om dezen last te aanvaarden; hij zal nu niet met wonderen en teekenen beginnen; indien hij iets vermogt, hij zoude het wel reeds lang gedaan hebben. Het is ons om het arme volk te doen; dat wordt toch maar al te veel door dwazen verdwaasd, en door bedriegers bedrogen; zoo zullen hetzelve nog ter regter tijd de oogen opengaan, wanneer hun afgod verstomt, waar hij spreken moest, en niets vermag, waar hij alles moest vermogen. Ik leve in de hoop, dat Israëls God een welgevallen in onze opregte pogingen nemen zal, en dezelve, tot Zijne eer en Israëls heil, zal zegenen, en des te spoediger Zijne heerlijkheid zal doen zien in de heilige plaats, gelijk wij op Hem hopen; — zoo-

dat wij geene afgevaardigden meer naar de woestijn zullen behoeven te zenden, om te vragen, of de groote Messias zich daar ook verborgen hebbe." — Zie, daar heb ik nu in de lengte en breedte verhaald, wat ik met weinige woorden had kunnen zeggen.

N. Dat was mij ook zeer aangenaam, vader HERAN! in deze gewigtige zaak.

H. Eindelijk werd goedgevonden, dat men acht priesters, (men koos de geleerdsten,) en twaalf andere Levieten zou uitkiezen, en dat deze morgen met een behoorlijk getal bedienden zouden afreizen, en den man in de woestijn plegtig zouden afvragen, of hij zich voor den Messias, of voor ELIAS, of voor JEREMIA, of voor wien hij zich uitgeve, en hoe hij zijn eigenmagtig doopen kunne wettigen.

Wij hadden de meerderheid van stemmen, maar geen enkele Sadduceër was daaronder. En zoo verzochten deze dan ook, gelijk gij denken kunt, om niet tot het gezantschap gekozen te worden. Zeer velen van de aanzienlijksten aan onze zijde verzochten dat evenzeer, omdat zij geen' lust hadden zich door een' onzinnigen zoo te laten toegraauwen en beschimpen, als men, helaas! daarvan de proeven had. Eindelijk lieten er zich nog genoeg vinden, ofschoon men blijde was, dat uw vriend en SIMON, die bij de beraadslaging altijd uwen CHERBSCH volgde, de benoeming aannamen.

Er werd aangemerkt, dat de afgevaardigden zich op zulke misschien voorkomende beschimpingen wel mogten voorbereiden. De afgevaardigden kwamen overeen, om eerst nog eens afzonderlijk tot eene nadere afspraak zamen te komen, en verzochten daarbij de verstandige leiding van KAJAFAS, die hen heden avond bij zich in zijne kamer noodigde.

N. Ik wil nu geen woord over dat alles zeggen, vader HERAN! Ik wil wachten, wat het gezantschap uitrigt. En als zij zoo spoedig vertrekken, zoo kan ik ook mijn' vriend niet meer vooraf spreken. Ik wil ook daarmeê tot later wachten.

XXIV.

NOG EEN GESPREK TUSSCHEN HERAN, DEN PRIESTER, EN NIKODEMUS, ZIJN' SCHOONZOON.

(Johannes I: 19—28.)

N. Hoe ging het, vader HERAN! Ik verzoek u slechts een zeer kort berigt, daar ik toch dezen avond CHENASCH nog zien zal.

H. Men is nog even wijs als te voren, dat was het berigt met twee woorden.

N. Is het mogelijk? Ik kan het kwalijk gelooven. Ik bid u, verhaal mij meer.

H. KAJAFAS, wien reeds vooraf in zijn huis berigt was gegeven, maakte eene wijdloopige inleiding, die de vergadering reeds zoo goed als berigt gaf, en dat niet alleen, maar ook op het juiste standpunt haar plaatste, om de gansche zaak te beoordeelen. Zijne inleiding moest die twee dingen te verstaan geven, dat men van den persoon des zeldzamen mans nu nagenoeg evenveel wist als te voren; maar dat de zaak desniettemin in het geheel geen bedenkelijk aanzien had, maar men nu, na dit gezantschap, volkomen gerust konde zijn.

N. Ik begrijp dat alles niet, ik wacht het verhaal af. Ik ken KAJAFAS wel.

H. De priester DIFAID, de eerste van het gezantschap, werd dan uitgenoodigd, om berigt te geven. Na vele eerbiedsbetuigingen en lofspraken aan KAJAFAS en menigen uitval tegen de Sadduceesche partij, dat men dit gezantschap toch niet voor onnoodig had aan te zien, zoo gaf hij eerst berigt van de omstandigheden van hunne reis; hij verhaalde, hoe vele menschen van allerlei soort en geslacht en stand er naar *Bethabara* reisden, wier denkbeelden omtrent den man, tot wien zij gingen, nog zeer hoog gespannen waren. Zij waren echter niet weinig getroffen geweest, en terstond van de hoogte hunner voorstelling als nederge-

worpen, toen zij JOHANNES, den zoon van ZACHARIAS, zelven gezien hadden. Veel moeite hadden zij gehad, om door de ongeloofelijke menigte van volk, die om hem henen bij de *Jordaan* stond, tot hem door te dringen; ook nog op zeer kleinen afstand van het volk hadden zij geen geluid gehoord, zoozeer hing het onnoozele volk met bewonderende opmerkzaamheid dezen man aan de lippen. Ook meenden zij de zeer onaangename opmerking gemaakt te hebben, toen zij door het volk henen tot hem gingen, dat de menigte maar half zoo gereed en veel spaarzamer aan het plegtige gezantschap van den Sanhedrin de verschuldigde hoogachting had bewezen, dat hun natuurlijk niet zoozeer om hen zelve, maar om des Grooten raads wille leed had gedaan, en hen had gesterkt in de niet ongegronde verdenking van den man, dat hij de harten der onderdanen van hunne overheden, der kinderen van hunne vaders aftrok, in plaats van dezelve tot hen te leiden, gelijk die oude geruchten omtrent de voorspelling, die zijn vader aangaande hem gedaan zou hebben, vermeld hadden. Zij hadden vele menschen weenend aangetroffen, meest echter van het vrouwelijke geslacht en jongelingen. Van zijne voordragt hadden zij niets gehoord; de man moest zeker voor hunne aankomst juist met doopen bezig zijn geweest. Zij wenschten Israëls vaderen en oudsten geluk, dat het in het geheel geene gevaarlijke zaak was, waarmede zij in dezen man te doen hadden; dat opbruischen van zijne trotschheid en ongemanierdheid was geheel tot bedaren, en daar hij in het plegtige gezantschap van den Sanhedrin gezien had, met hoeveel ernst men handelde, had hem dit ontzag ingeboezemd; ook niet het minste spoor hadden zij gezien van die onbeschaamdheid, waarmede hij anders ook wel enkele menschen van onzen stand had toegesproken, bij hunne aankomst zoo min als bij hun afscheid, noch ook gedurende het gansche verhoor. Volgens den hoogen en wijzen last, hun gegeven, hadden zij hem de zeer bepaalde vragen voorge-

legd, en wel op zulk eenen toon, dat hij geen' lust had gehad, om door dubbelzinnig antwoord het volk nog langer in die overdrevene meening, die zij van hem hadden, te laten. Op de uitdrukkelijkste en nederigste wijze had hij beleden, dat hij de Messias niet was, noch ook zich daarvoor uitgaf; zoo ook, dat hij ELIAS niet was; ook, dat hij niet JEREMIA, ja zelfs, dat hij niet eens iemand der profeten was, die als voorboden van het Messiasrijk zouden opstaan. Op de vraag, wie hij dan ware, had hij, met niet weinig kloekheid, eene plaats van JESAJA op zich zelven toegepast, die zich inderdaad zeer aardig op hem liet t' huis brengen, maar op één ieder zou passen, die lust had, om, even als hij, in de woestijn zich voor te doen als boetprediker en verkondiger van het Messiasrijk, zonder eenig teeken of wonder. Want dat konden zij in alle opregtheid en met den plegtigen ernst, die in zulk een gewigtig geval betaamde, voor den levendigen God verzekeren, dat zij, van het begin tot het einde, ook niet het allerminste, wat maar naar een Goddelijk teeken, of kracht en wonder zweemen konde, gezien hadden; dat ook niet een enkel mensch uit het gansche volk ondernomen had met één woord te getuigen, dat ooit iemand hunner een teeken of wonder van hem gezien had; zij hadden zich zelfs bij het heengaan nog tot velen gewend met de uitdrukkelijke vraag, of iemand van hen een teeken van JOHANNES had gezien; en allen zoo goed als een hadden gedurig die vraag met een stellig: neen! moeten beantwoorden.

De woorden van JESAJA, die hij op zich had toegepast, waren deze: *Eene stem roept in de woestijn: bereidt den weg des Heeren, maakt effen in de wildernis een' baan voor onzen God* (*)! en zooals daar verder staat.

N. Ja ik ken heel goed de gansche plaats bij JESAJA, waarin die woorden voorkomen.

(*) Jes. XL: 3.

Op de onbeduidende toepassing van deze plaats hadden zij niet noodig geacht hem nu terstond te antwoorden, maar de laatste vraag hadden zij hem nog voorgelegd, wanneer hij dan noch de Messias ware, noch ELIAS, noch een der profeten, waarom hij zich dan aanmatigde te doopen. Hierop had zich nu de man ten volle vertoond in zijne gansche zwakheid en naaktheid, en in plaats van allen hoogen toon of bewijs van kracht, of strengen ijver, of Goddelijk licht, met den *ootmoed* zich zoeken te redden, en zich zelven zoo diep mogelijk vernederd en betuigd, dat hij slechts met water doopte, maar dat er een was onder ons, en dien wij niet kenden, die na hem kwam, en toch voor hem was geweest, en wien hij niet waardig was de schoenriemen te ontbinden. Arme man! had DIFAT, hij zich zelven gedacht, om de twijfeling, of de Messias spoedig komen zal, uit ons hoofd weg te nemen, daar zijt gij niet bekwaam toe, dat is wel zeker! En zoo waren zij dan, zonder iets meer, gescheiden en hadden gedacht, het volk zag het nu althans genoeg, dat hij van zich zelven zooveel als niets maakte; en om eene nieuwe misleiding omtrent dengenen, die na hem komen zou, voor te komen, daar zou wel raad toe zijn; zij wilden dat slechts aan het hooge geregtshof overbrengen. Overigens was het hun geene geringe vreugd en eer, dat zij, zoowel bij het korte bezoek in KAJAFAS' paleis, als uit deszelfs inleiding zoo vol van geest, welke hij voor hun verslag wel had gelieven te maken, gezien hadden, hoe zij in de hoofdzaak over deze zaak met dit ons schrander en verlicht hoofd gelijke denkbeelden koesterden, en zoo voorts, en hij besloot met de gewone beleefde vraag, of iemand zijner mede-afgevaardigden nog iets had bij te dragen, dat aan zijn geheugen mogt ontgaan zijn.

Een ieder boog voor den hoogepriester en voor DIFAT, totdat het aan CHERESCH kwam. Die begon met zijne zachte en vreesachtige stem tegen veel van

het gezegde te protesteren, dat onmogelijk iemand anders dan eenigen, die het digtst bij hem zaten, kon verstaan en, ik moet het zeker ook erkennen, dat weldra niemand verstaan wilde. Hij moet het u daarom zelf maar alles verhalen. Hierop stond SIMON op en sprak vrijmoedig en luid en met wat te veel ijver: »Wat de opregte, maar schroomvallige CHERESCH te zacht heeft gezegd, en de hooge vergadering niet verstaan konde, dat gelieve zij uit mijnen mond luid te vernemen, daar ik met CHERESCH van een en hetzelfde gevoelen ben. DIFAT heeft, bij hetgeen gesproken en gehandeld is geworden, veel, zoo ik geloof, naar mijn inzigt, maar daarbij nadeelig en ongunstig beoordeeld, waartegen ik veel, en even zooveel, naar mijn inzigt, goed en voordeelig zou kunnen beoordeelen; het komt mij echter voor, zooveel ik zien kan, dat men van eenen gezant niet zoozeer zijn oordeel, als wel een getrouw en naakt verhaal vordert van datgene, wat er geschied en gehandeld is; dat men ten minste zijn oordeel liever daarna afzonderlijk verneemt, dan zoo met zijn berigt ineengevlochten. Ik acht het alzoo mijnen pligt, om het naaktste, woordelijkste, getrouwste verhaal mede te deelen van datgene, wat gebeurd is, wat wij bevonden, wat wij gevraagd, en van JOHANNES als antwoord vernomen hebben."

CHERESCH zal u dit dan van woord tot woord kunnen verhalen. Nu voer SIMON dus voort: »Wanneer ik nu aan het slot met weinige woorden mijn gering oordeel er mag bijvoegen, daar aan anderen vóór mij werd toegelaten, om hun oordeel zelfs met de daadzaken te vermengen, zoo komt dat, vaders en broeders! hierop neêr, met twee woorden, daar eene zaak, zoo klaar als dat drie en vier zeven is, wel geene wijdloopigheid behoeft: de God onzer vaderen beveelt ons door Zijnen knecht MOZES: »»Wanneer een profect komt in Mijnen naam, of eene voorspelling doet en een teeken en wonder geeft, en het woord zijner voor-

spelling vervuld wordt, zoo zult gij hem gelooven.'" "
JOHANNES spreekt tot ons in den naam van den God onzer vaderen en doet geen wonder, maar tot een teeken voorspelt hij: „„De groote Messias komt na mij, Hij staat reeds midden onder u, gij kent Hem slechts nog niet."" Alzoo moeten wij wachten of Hij komt, die zoo spoedig komen zal, ja reeds onder ons is, en hoe Hij dan van zich bewijze diegene te zijn, waarvoor wij Hem houden moeten, en tot dien tijd toe kunnen wij JOHANNES voor geen' valschen profeet noch voor een' dweeper houden, en niemand beletten hem te gelooven; want hij eischt niets dan bekeering en toebereiding voor Hem, die komen zal."

Nu nam KAJAFAS het woord en zeide, zijnen ijver matigende: »Wat SIMON daar gezegd heeft, dat heeft inderdaad eenigen schijn; het is mij leed, dat er slechts geen tijd is, om alles te zeggen, wat de waarheid en de bedachtzaamheid tegen hem hebben in te brengen. Vooreerst vervalt blijkbaar alles, wat men van den man voorgeeft als omtrent hem voorspeld bij zijne geboorte, daar het geheele door mij vereerde gezantschap eenparig betuigt, dat hij geen wonderwerk heeft verrigt, dat slechts eenigermate met de daden van ELIAS zou kunnen vergeleken worden. Dan is datgene, waarop JOHANNES zich beroept, blijkbaar zoo armzalig als maar iets kan bedacht worden; gij zult zien, mannen en broeders! wie dat wezen zal, die reeds midden onder ons is en dien wij toch niet kennen; kan dat van nieuws iemand anders zijn dan weder zulk een man als JOHANNES zelf, die inderdaad midden onder het gansche volk kan staan, en wien niemand kent voor dengenen, die hij wezen wil, wanneer hij er zich zelven niet voor uitgeeft, en men zijne woorden niet blindelings gelooft? Waarlijk, vaders en broeders! het heil van Israël gaat mij ter harte, en den ganschen nacht heb ik gedurig al de mannen uit de Davidische familiën rond gedacht; ik ken allen, van

wie men maar ooit zou kunnen denken: dat zou onze Messias kunnen worden, en ik vond er geenen. Gedenkt er mij bij, wat dat voor een man zal wezen, dien de dweeper in zijne woestijn voor den Messias zal uitgeven. Overigens is de ijver van SIMON te prijzen en zijne rondheid, waarmede hij tot ons spreekt, gelijk hij denkt; en men kan ook het kwaad der dweeperij veel beter te keer gaan, als het zich vertoont, dan wanneer het slechts in de duisternis voortsluipt." En meer dergelijks zeide KAJAFAS.

Dat vergat ik nog: SIMON zeide ten slotte: »Van ganscher harte prijs ik de schikking Gods, die gewild heeft, dat dit verachte werk van den Dooper JOHANNES toch door uw gezantschap onderzocht heeft moeten worden en dat eene zoo duidelijke en reine en eenvoudige getuigenis omtrent Hem, die nu zeer spoedig onder ons verschijnen zal; uit JOHANNES' mond in de woestijn door meer dan twintig getuigen, om ons tot opmerkzaamheid te wekken, naar *Jeruzalem* is gebragt en in deze hooge vergadering is nedergelegd, en ik sta er op, dat zijne, JOHANNES' eigene woorden in de handelingen van deze onze vergadering worden ingelascht."

XXV.

EEN LIED VOOR JOHANNES' LEERLINGEN.

De zoon van Rabbi JONATHAN, een leerling van JOHANNES, vervaardigde een lied voor leerlingen en gedoopten, en de zanger in de Synagoge van zijn' vader maakte er eene zangwijze op. Zij zongen het dikwijls op sabbatten en des avonds. Aan sommige meer ernstige leerlingen van JOHANNES kwam het te vrolijk voor. Men moest niet zingen, zeiden zij, eer het rijk van den Messias in deszelfs luister gekomen was; men moest veeleer vasten en bidden. De vreugde der meesten liet zich echter niet storen, en hun meester toonde nooit, dat dezelve hem mishaagde, ofschoon hij hen dikwijls tot bidden en vasten vermaande.

Hier is het lied:

Zingt, Godgewijde Broedren!
  Klink' 't lied, met blijden val,
Uit vrolijke gemoedren,
  Voor Hem die komen zal!
      Koor: Prijst Hem, heil u, Israël!
          Haast verschijnt Immanuël!

De demoed stemt de harten
  Tot zuivre, ware deugd;
De zonde baart slechts smarten,
  Geregtigheid baart vreugd.
      Koor: Prijst Hem, enz.

Niet als de Koningsboden,
  Met luid trompetgeschal,
Stil, komt de Dooper nooden,
  In 't eenzaam, needrig dal.
      Koor: Prijst Hem, enz.

— » God wil uit *Juda* geenen,
  Die niet opregt Hem acht;
Eer vormt Hij zich uit steenen,
  Een ABRAHAMS-geslacht." —
      Koor: Prijst Hem, enz.

Dus komt de stem ons nooden,
  In 't diepst der woestenij;
Moed vatten zelfs de blooden,
  Gods licht maakt droeven blij.
      Koor: Prijst Hem, enz.

'tHeil daalt op de ouders neder,
  En druppelt af op 't kroost,
Als schonk ELIAS weder
  Gods volk zijn licht en troost.
      Koor: Prijst Hem, enz.

o, Dat de Heer ons vonde,
Als Hij Zijn' volgren wil,
Als haters van de zonde,
Regtvaardig, blijde en stil!
Koor: Prijst Hem, enz.

o Ja, Hij zie ons leven,
Als 't volk voor Hem bereid,
En help' de zege ons geven,
Op wie ons strikken spreidt!
Koor: Prijst Hem, enz.

Die 't spoor Hem moet bereiden,
Die roept: — » Hij komt, de Vorst!" —
Is ernstig, maar bescheiden,
Voor waarheid gloeit zijn borst.
Koor: Prijst Hem, enz.

Voor zondaars en voor armen
Heeft Hij den troost gereed;
Voor huichlaars geen erbarmen,
Al dekt hen 't priesterkleed.
Koor: Prijst Hem, enz,

Als de oude orakelblaren,
Ons spellen, zóó zal 't gaan:
God laat de trotsaards varen,
En neemt zelfs de armsten aan.
Koor: Prijst Hem, enz.

Wat hoog is, werpt hij neder,
Verhoogt wie needrig wacht,
Brengt vrede op aarde weder,
Bevrijdt het Gods-geslacht.
Koor: Prijst Hem, enz.

Hij komt! — de praal der steden
Doet Hij ten puinhoop zijn,
En in een bloeijend Eden
Herschept Hij de woestijn.
Koor: Prijst Hem, enz.

TWEE TOLLENAARS.

Wij heffen voor geen Heiden
  Meer tol dan, — hij voor ons,
En God eischt slechts van beiden
  Den tol van dank, — heil ons!
    Koor: Prijst Hem, enz.

TWEE SOLDATEN.

Eens zal geen vuist meer strijden,
  Ten sikkel wordt dan 't zwaard;
De liefde zal verblijden
  Door zege, harer waard.
    Koor: Prijst Hem, enz.

TWEE RIJKE JONGELINGEN.

Geen blos kleurt 's armen wangen,
  Geen rijken trotsaards blik
Vervult, bij 't gift ontvangen,
  Hem 't hart met schaamte en schrik.
    Koor: Prijst Hem, enz.

TWEE KINDEREN.

Eens weent het oog der moeder
  Niet meer om 't boosdoend kroost;
En sterft haar kind,- een Broeder
  Wischt tranen, door Zijn' troost.
    Koor: Prijst Hem, enz.

TWEE RABBIJNEN.

Geen willekeur van menschen
  Boeit JAKOBS kroost dan meer;
Vrij stijgen bede en wenschen
  Dan op tot aller Heer.
    Koor: Prijst Hem, enz.

Gewillig dient de Heiden
  Dan aller Goden God,
Hij zelf zal zacht hen weiden,
  Hun leeren Zijn gebod.
    Koor: Prijst Hem, enz.

Wie 't doopsel hebt ontvangen,
Juicht! zóó wordt ge eens van schuld
Gereinigd, uw verlangen
Naar 't Gods-rijk wordt vervuld.
Koor: Prijst Hem, enz.

Geen trotsche huichlaars voeden
Uw' valsche hoop nu meer;
Opregten, kuischen, goeden,
Wil in Zijn rijk de Heer.
Koor: Prijst Hem, enz.

Rein moet de Bruid verschijnen
Voor d'eedlen die haar trouwt;
Zoo rein wil ook de Zijnen
Hij die het hart doorschouwt.
Koor: Prijst Hem, enz.

EEN DER VOORNAAMSTE LEERLINGEN.

De vriend des Bruigoms kent Hem,
Op wien zich elk verlaat,
Hij roept: »de Vader zendt Hem,
Die onder u reeds staat."
Koor: Prijst Hem, enz.

Zijn naam zij nog verborgen,
Reeds draagt dees grond Zijn' voet,
Elks hart, bevrijd van zorgen,
Klopt blij Hem te gemoet.
Koor: Prijst Hem, enz.

—»Wie is Hij? waar te vinden?" —
Vraagt daaglijks onze stem; —
Toeft! Haast buigt, met zijn' vrinden,
De Dooper zich voor Hem.
Koor: Prijst Hem, enz.

o, Haast zij Hij gevonden,
Dien God ons zelf verkoor!
Dan juichen we, en verkonden
Zijn' naam de wereld door.
Koor: Prijst Hem, enz.

XXVI.

ZEFONIAS VAN JERUZALEM AAN SEVERUS, EEN' AANZIENLIJKEN BLOEDVERWANT VAN VALERIUS GRATUS, DIE DE VOORGANGER WAS VAN PONTIUS PILATUS, ALS ROMEINSCH PROCURATOR IN JUDEA.

(ZEFONIAS schreef aan SEVERUS alle berigten omtrent JOHANNES den Dooper, zooals hij die in *Jeruzalem* hebben konde en zooals hij die van zijn bijzonder standpunt beschouwde. Als wij in deze verzameling van brieven wilden inlasschen hetgeen hij daarvan schreef, dan zouden wij slechts herhalingen moeten geven. Het slot alleen scheen ons belangrijk genoeg, om hier bijgevoegd te worden.)

— Dat is nu alles, wat ik omtrent deze zaak vernemen kon, voortreffelijke SEVERUS! en zoo goed als ik het vernemen kon. Het komt inderdaad op weinig neêr. Gij weet, ik ben geen slaaf van onze regtzinnige leeraars. Dan moest ik een zeer onwaardige zoon mijner vaderen zijn, want van den tijd der eerste stichters onzer sekte aan waren zij allen Sadduceërs. Dat ik aan den anderen kant aan deze sekte mijner vaderen ook niet toegedaan ben, dat weet gij mede, en daarenboven verborg ik u ook niet, dat ik den regten middelweg der waarheid ook nog niet gevonden heb.

En als ik nu ook over de gansche zaak van JOHANNES mijne meening zeggen zal, dan is zij deze: »Ik weet mij in de zaak nog niet te vinden; ik zie nog niet, dat het veel geeft."

Ik moet bekennen, ik ben nooit zelf naar JOHANNES in de woestijn gegaan. Ik wilde niet, ik had er geen' lust toe; dat is alles, wat ik zeggen kan. Ik weet, dat uw ijver, om alles na te sporen, wat in de verte of van nabij tot de zaak betrekking heeft, mijne traagheid door billijk verwijt zal beschamen. Ik wil mij ook liever nu reeds schamen, mijn ernstige SEVERUS! opdat gij uwe berisping moogt kunnen sparen.

Van menige zijde ziet er mij de zaak niet uit, zoo-als zij moest.

(Hier volgen bedenkingen, die dezelfde zijn met diegene, welke reeds uit den mond en de pen van anderen in dit boek voorkwamen, welke wij alzoo wederom, om niet te herhalen, voorbijgaan.)

De hoofdzaak is deze: ik zie de groote werking niet der als zoo groot aangekondigde zaak. Ik zie nergens iets anders dan scheve en overdrevene oordeelvellingen, zoo ten voordeele als ten nadeele. Des Sanhedrins oordeel en de geheele wijze, waarop deze de zaak beziet, is wel de partijdigste van allen, dat beken ik. En dat hebt gij bij het verhaal zelf wel gezien. Ik heb mij ook geheel stil gehouden, zoo dikwijls daarvan werd gesproken. Het volk daarentegen maakt al te veel van den man, maakt op den duur meer van hem dan waarvoor hij zelf zich uitgeeft, en blijft over het geheel genomen hetzelfde. En al de inderdaad onloochenbare gunstige werkingen zijner voordragt bij bijzondere, bij vele honderden bijzondere personen verdwijnen toch onder het groote geheel, en die het meest ophef van JOHANNES maken, zijn hem juist het minst gelijk in hunne daden. Veel van zijne levens- en denkwijze wordt door zijne leerlingen met dommen ijver nagevolgd, zoodat ik er alles om verwed, dat het weêr op eene JOHANNES-sekte zal neêrkomen, waar niets goeds aan is dan de meester, gelijk dat in de wereld bij zoo menige sekte reeds was en is en, naar ik denk, nog lang zal wezen. Kortom, de zaak moet heeten het gros der natie te bedoelen, en ik zie de natie nog even zoo als zij was. Doch terwijl ik dit schrijf, gaan mij de oogen ten minste over één vooroordeel open, dat mij belemmerde. Handel ik niet dwaas, dat ik eene zaak, welke ik nog niet ken, beoordeel naar eene heerschende verwachting, welke ik toch niet gegrond reken? Reeds lang toch had ik mij geërgerd over die verwachtingen van ik weet niet welk een plotseling geluk, dat met den Messias als in

één oogenblik aan gansch Israël zou ten deel vallen. En billijkerwijs moet ik dan nog denken: »Wie weet, of dit niet eene soort van zeer langzame, maar des te zekerder werking van een Goddelijk werk zij!" Gij ziet, ik houde toch voor mogelijk, wat ik niet geloof; is dat niet eerlijk? En, tegen u in vertrouwen gezegd, ik heb er dikwijls een voorgevoel van, wanneer God werken mogt, dat Hij dan een werk zal doen, waarbij de zoo erg trotsche Farizeën zoowel als de neuswijze Sadduceën half dol zullen worden van ergernis. Een leerling van JOHANNES ben ik niet; maar dat ik mij liever op het oogenblik door hem liet doopen, dan een leerling te worden van een van al de heeren toongevers bij al de tegenwoordige partijen, dat behoef ik u niet nu eerst te zeggen; ik zou uwe vriendschap niet waardig zijn, als ik daar zoo niet over dacht.

Volgens al de eenstemmige zich altijd gelijk blijvende uitspraken van den man in de woestijn, zou men spoedig kunnen beleven, dat er veel licht over de zaak opging. En dan zal *Jeruzalem* zeker wel niet voorbijgegaan worden. Dan hoop ik met eigen oogen te zien en met eene getrouwe pen u verslag te geven.

XXVII.

DE PRIESTER AMOS AAN ZIJNE MOEDER PENINNA.

Digt bij Bethabara, op zijne reis naar Jeruzalem.

(Johannes I: 28—34.)

Het viel mij zoo smartelijk u in uwe krankheid te verlaten en daarenboven afscheid te nemen met de voorstelling van u niet weder te zien. Nog hoor ik uwe vraag: »Treft u de beurt?" en zie ik de mannelijk ingehouden tranen, toen gij op mijn: ja! zeidet: »De wil des Heeren geschiede!" Maar nu geeft het mij nog bitterder smart, dat ik niet spoedig kan terugkomen, om u zelf te verhalen en te beschrijven, wat ik zag en hoorde. In Gods naam, ik volg mijne roeping.

Maar zoodra ik kon, zette ik mij in de herberg neder, om u te schrijven wat er voorviel en het u door dezen bode, dien ik zelf betaalde, toe te zenden.

»o God Israëls! Laat mijne moeder niet ten grave dalen, eer zij dit woord des heils nog heeft vernomen, noch haar oog zich sluiten in den dood, eer zij deze vertroostende regelen heeft gezien!"

Toen ik bij *Bethabara* aan de *Jordaan* kwam, vroeg ik naar den Dooper; door haast te maken had ik een paar uren uitgewonnen, om hem weêr eens te kunnen hooren. Ik vernam, dat hij nog op dezelfde plaats het volk leerde en doopte, als voor drie weken, en tevens, dat het gisteren voor hem en zijn heilig werk een beslissend gewigtige dag was geweest, dat er namelijk priesters en Levieten, uit *Jeruzalem* afgevaardigd, bij hem geweest waren, en hij nu op aanvrage der overheid zijn ambt en zijne roeping had moeten aanwijzen. God weet, wat onze vaders daar nog van maken zullen.

Maar heden! o moeder! heden! Prijs zij den Eeuwigen, dat gij mij ontvangen hebt, lof den Almagtigen, dat gij mij in deze blijde dagen hebt ter wereld gebragt, en gloeijende eeuwige dank, dat Hij mijn leven beschermde en bewaarde tot het uur des eeuwigen levens. o Moeder! wat zag ik heden! Ach! Hem zag ik! Hem vond ik, den wensch der vaderen, de eer des hemels, den troost der aarde, het kleinood van Israël, en, moeder! zwakke, stervende moeder! uwen troost, uwe vreugd, uw herleven — den Messias!

Ik stond heel digt bij JOHANNES; hij riep juist met luide stem: »Zijn hemelsch Koningrijk nadert, is nader dan gij meent, stoot het niet verre van u!" toen hij iemand zag naderen. Ik zag, hoe hij ontstelde en bleek werd van vreugd; het hart sloeg hem sneller, zijn oog vonkelde, zijn gansche gelaat werd als gezalfd met verrukking; hij hief zijnen arm omhoog, en wees op eenen alleen wandelenden man, en riep: »Ziet het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt," en vol

dankbaarheid en ootmoed boog hij zich voor den Eeuwigen neder. Hij zeide dat op eene onuitsprekelijke wijze; het moet wel nog menigeen daarbij zoo gegaan zijn als mij; ik ondervond één oogenblik zulk eene Goddelijke vertroosting, zulk eene verzaliging van geheel mijn hart, alsof de geheele wereld reeds van zonde gereinigd ware, en wij allen voor Hem, die de zonde wegnam, den luiden jubelzang konden aanheffen, en de gansche wereld met ons. Hij ging voort; want na die woorden zweeg hij een oogenblik stil, alsof hij luisterde, en zijn oor uit al de hemelen den weêrklank vernemen zou; nu ging hij dan terstond voort, nog steeds met den vinger wijzende op den tot hem naderenden wandelaar: „Deze is het, ziet Hem — van Wien ik gezegd heb: Na mij komt een man, die hooger is dan ik, want Hij was vóór mij. En ik kende Hem niet als den Messias, maar opdat Hij aan Israël zou worden bekend gemaakt, heeft God mij geroepen, om de boetvaardigen met den waterdoop te wijden."

Men zag en hoorde en stond verbaasd en staarde op den man, die langzaam en rustig naderde; — en JOHANNES ging weder voort: (ach! lieve moeder! dat het mij ook maar gegeven wierd u te beschrijven, met hoeveel vrolijkheid, en ootmoed en majesteit JOHANNES dat alles sprak:) „Hoort mijne getuigenis." (Duizend dooden zou hij er op sterven, met zulk eene innige overtuiging sprak hij het uit.) „Hoort mijne getuigenis: ik heb den Geest op Dezen gelijk eene duif zacht zien nederdalen, en Hij is op Hem gebleven. Ik kende in Hem den Beloofden niet, maar die mij zond, om te doopen met water, die openbaarde het mij: Op Wien gij den Geest zult zien nederdalen en op Hem blijven, die is het, dien kunt gij met vol vertrouwen aan Israël aanwijzen als Dien, die met den Heiligen Geest doopt; en dat heb ik nu gezien en betuig het nu plegtig, dat Deze de Zoon van God is."

Nu kwam de Goddelijke nader, en wij zagen Hem — ik zag Hem; Hij ging digt langs mij henen. Weet gij nog, moeder! hoe ik u JOHANNES beschreef en niet genoeg beschrijven kon? Nu was mijn oog maar bestendig op den Goddelijksten gevestigd. Schitteren, dat doet Hij niet; ik merkte wel, Zijn hoog eenvoudig voorkomen mishaagde aan velen onder het volk, zij hadden het anders gewacht, en het is ook waar, men zou Hem, door Zijn uiterlijk voorkomen, met iederen gemeenen, onbeduidenden man kunnen verwarren; maar hoe meer men Zijn gelaat, houding, gebaren en alles beschouwt, des te meer wil men het beschouwen; en echter ten laatste kon ik het naauwelijks uithouden, zoo werd ik door eerbied overmeesterd.

En toch is Hij zoo zacht tevens — men zegge: als eene bloem, of: als eene duif, of: als een lam, men heeft het telkens naar waarheid gezegd; en toch is Hij niets minder dan zwak. o Moeder! sterf nu gewillig; het Lam Gods neemt de zonden der wereld weg, ook de uwe, die u, gelijk ik gisteren nog bemerkte, nog zoo dikwijls beangstigen. Sterf nu gaarne, moeder! De zonde is weg, de dood zal ook moeten wijken; gij zult spoedig weder leven! Hoe zal ik te moede zijn, als ik lammeren offer daarboven in den heiligen tempel! Hoe zal mijne gansche ziel juichen, dat het zachte Lam Gods de zonden van alle zondaren in de wereld zal wegnemen, zonder zelf te sterven! O! sterf nu gaarne, of smeek, dat gij ook die genade nog ontvangen moogt, — ik smeek het met u, SUSANNA en SALOME en haar man zullen met ons smeeken, — dat gij Hem nog zien moogt, dat u nog uit Zijn oog een blik des eeuwigen levens ten deel valle, waarvan het genot u vergezelle door het donkere dal, totdat Zijne stem roept: »Komt weder, gij menschenkinderen!"

Zijt allen van mij gegroet in den naam des Heeren en Zijns Gezalfden, gij ZEFONIAS! die dezen brief aan moeder zult voorlezen, en gij SUSANNA en SALOME! en

allen, die in ons huis zijt! Verheugt u allen in Zijn heil. Geve mij de Heer, dat ik mijne moeder nog eenmaal aanschouwe! Ik tel de uren en de oogenblikken totdat ik bij u kan terugkomen.

Nu moet ik eindigen en voortreizen. De Heer zij met u allen!

VIERDE AFDEELING.

VAN HET AANKOMEN DER EERSTE DISCIPELEN TOT DE GENEZING VAN DEN ZOON DES KONINKLIJKEN AMBTENAARS.

I.

ANDREAS EN JOHANNES.

A. Ik heb weinig moed meer, ik moet het bekennen.

J. Waarom toch? Ik zag Hem ook niet; maar ook de priester AMOS, dien ik ontmoette, gaf mij zulk eene getuigenis van Zijne beminnenswaardigheid, dat ik niet schroom Hem op te zoeken.

A. Mijn broeder maakt mij zoo moedeloos.

J. Uw broeder valt ligt in uitersten, ik ken hem wèl.

A. Hij heeft toch zoo geen ongelijk. Heeft de reine JOHANNES niet zoo dikwijls gezegd: „Ik ben niet waardig Hem de schoenzolen aan te dragen?" En wij zijn zoo zondig! Wie durft Hem naderen? Hoe zeer ook het verlangen, om Hem nader te leeren kennen, brande in mijne borst.

J. Beloofde JOHANNES ons niet vergeving van zonden in Zijnen naam? Ook spreekt hij van Hem als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. En hadt gij AMOS maar gezien, die was half dronken van vreugde, en zijn oordeel doet bij mij wat af.

A. SIMON heeft mijn hart te zeer ontroerd; hij

heeft bijna eene gelofte gedaan, dat hij den grooten Gezant niet wil zien eer Die zelf hem roept; anders durfde hij niet, zulk een zondig mensch als hij was.

J. Ik beklaag u, mijn vriend! dat gij u dus liet storen in uwe vrolijke verwachting; ik wil mij nu voor goed daaraan houden, dat Hij het Lam Gods is, hetwelk onze overtredingen wegneemt, ik wil Hem nu zoo weinig vreezen als ik een lam vrees.

A. Ach! dat ik het ook maar kon, de zoetste vreugd van mijn leven is mij verbitterd. Maar mijn broeder is zoo hevig en zoo wegslepend; hij heeft mij reeds zoo dikwijls bewogen tot iets, dat hem en mij spoedig daarna berouwde; maar zoo waar en zoo sterk heeft hij nooit gesproken.

II.

ANDREAS EN SIMON.

(Johannes I : 35—42.)

A. o Mijn broeder!

S. Hoe zijt ge zoo buiten adem? wat deert u?

A. Ik vreesde, dat ik u weder zou misloopen, — ik heb u lang gezocht; wij hebben den Goddelijken Koning gevonden.

S. Gij? Wie met u? Hoe ging dat? Het kan niet wezen.

A. Wij hebben hem gevonden; Hij is het wezentlijk; JOHANNES met mij.

S. Ik zie, gij zijt bijzonder vrolijk en gelukkig. Nog nooit zag ik u zoo. Verhaal mij toch, bid ik u.

A. Ga hier met mij op dien steen zitten, ik ben moê. (*Hier worden zij gestoord, daar zij een paar aanzienlijke reizigers voorbij laten gaan, waarbij* SIMON *zachtjes aan* ANDREAS *zegt, dat die aan de regterzijde een van de ergste spotters met den Dooper is.*)

A. Dat hij nu maar spotte! Hoor, broeder! zo-

HANNES en ik stonden gisteren met nog eenige weinigen bij onzen meester. Onverwachts roept JOHANNES uit met de levendigste vreugde: »Ziet het Lam Gods!" en wij zagen, waar zijn oog henen zag en zijn arm henenwees, en aanschouwden — JEZUS. Hij scheen niet naderbij te willen komen, maar voorbij te gaan. JOHANNES zag mij aan, wenkte mij en zeide: »Nu moet het gebeuren!" en hoe moedeloos ik ware, (gij maaktet mij zoo moedeloos,) ik ging echter dadelijk met hem mede.

S. Durfdet gij dat?

A. Maar het is dan ook waar, JOHANNES' wenk en woord was zoo vol nadruk; alsof hij met dat woord de geheele wereld naar den daar wandelenden JEZUS heenwijzen en dringen wilde. »In Gods naam, Meester! wij gaan tot Hem," zeide JOHANNES, en JOHANNES zag ons aan met een' blik van vreugde en zegenende liefde, die ons gebood niet te dralen. — Wij spoedden ons, totdat wij vrij digt achter Hem waren. JOHANNES en ik zeiden tot elkander nog eenige malen over en weder: »Spreek gij Hem aan;" »Neen! gij moet beginnen;" »Neen! ik durf het niet wagen," en zoo meer, en zoo besluiteloos en met een hart, dat gedurig al sterker klopte, kwamen wij op eenige schreden na bij Hem. En ach! mijn broeder! terwijl wij zoo nog niet wisten, wie Hem aanspreken en wat wij zeggen zouden, daar wendt Hij zich naar ons om, ziet, dat wij achter Hem aankomen en vraagt: »Wat zoekt gij?" en vraagt dat, SIMON! met eene stem, met eenen blik, die ons op eenmaal allen last van het harte nam en den vollen moed des vertrouwens gaf. Wij zeiden: »Meester! waar houdt Gij u op?" — O SIMON! wat, denkt gij, was Zijn antwoord?

S. Wat zeide Hij?

A. »Komt en ziet!"

S. »Komt en ziet!" zeide Hij dat? o! Dat is: *Smaakt en ziet, dat de Heer goed is: welgelukza-*

lig is de man, die op Hem betrouwt (*). Laat mij de genade des Eeuwigen aanbidden, dat Hij Zijn volk bezoekt..... (*Aanbiddende ziet hij naar den hemel.*) »Komt en ziet!" zeide de Genaderijke! Gelukkige ANDREAS!

A. Ja wel gelukkig. En wij kwamen en zagen, waar Hij zich ophoudt; Hij ging in ons midden. Het was mij, alsof hemel en aarde op mij nederzagen en verbaasd stonden over mijn geluk. SIMON! wij gingen met Hem; en ik weet niet, hoe het kwam; daar verliepen naauwelijks eenige oogenblikken, of het was ons, als behoorden wij bij Hem en Hij bij ons.

S. En wat sprak Hij toch al tot u? Zeg het mij van woord tot woord.

A. Tot een jota toe zult gij het weten. Maar nu gaat gij met mij tot Hem zelven.

S. Met u naar Hem henen? Nu terstond? Kan ik dat?

A. Ja terstond. — Hij sprak niet zoo veel. Wij durfden Hem ook niet zoo maar vragen wat ons inviel, en het meeste, dat wij vragen wilden, was ons ook ontgaan; wij zagen nu en wij gevoelden slechts Hem.

S. Maar, broeder! laat ons nu niet toeven, wanneer gij mij tot Hem geleiden kunt.

III.

SIMON PETRUS EN THIRZA, ZIJNE VROUW.

(Johannes I: 43.)

(*Naar den tijd, waarin dit gesprek voorviel, moest het later vermeld worden; maar naar de geschiedenis, die er in vermeld wordt, plaatsen wij het hierbij.*)

T. En wat is het dan, dat ik zoo alles moet laten

(*) Ps. XXXIV: 9.

liggen? Zeg, lieve! wat hebt gij, dat zoo gewigtig is? Gij zijt haast onstuimig.

S. P. Ik kan het niet uitstellen, ik moet u zeggen, geliefde! wat mij gebeurd is.

T. Ik weet immers reeds alles, hoe het is met JOHANNES in de woestijn.

S. P. Neen! gij weet het niet. Ik zag den Goddelijken Koning! Mijn broeder voerde mij tot Hem. Ik dreigde te vergaan in het gevoel mijner zwakheid; Hij zag mij aan en sterkte mij door Zijne liefde en door een geheimzinnig woord.

T. Welk woord dan?

S. P. »Gij zijt SIMON, de zoon van JONAS." Hij zag mij nooit te voren, en echter kende Hij mij zoo. »Gij zult ROTS genaamd worden."

T. Wat wil Hij daar wel meê zeggen? Vastheid is uw aard wel niet.

S. P. Ik bad reeds veel naar dit woord, dat de Geest des Eeuwigen mij daartoe vorme, waartoe Hij mij door dit woord schijnt bestemd te hebben. Wat wil de groote Godsgezant van mij maken? Waartoe mij gebruiken? o Mijne lieve! ik wil ook wat Hij wil, gewis wat Hij wil; er is in Hem een zachte gloed der liefde, die mijn gansche hart terstond deed smelten; men kan Hem niet ongenegen zijn!

T. Als gij maar den regten man gevonden hebt, mijn waarde! dan is het mij goed.

S. P. Is het, brave vrouw? 't Is waar, Hij ziet er nu juist niet uit, alsof Hij de Goddelijke Koning ware, dien wij verwachten, maar, met dat al, ik kan den Goddelijken niet meer verlaten. Zoudt gij tevreden zijn, wanneer Hij mij veel bij zich wilde hebben?

T. Doe, wat Hij verlangt, daar Hij een zoo Goddelijk man is. Gij hebt het zooveel duizend malen begeerd, dat God u toch maar nader tot Hem brengen mogt, op wat wijs het dan ook ware.

IV.

ASER EN DODAI, TWEE ZONEN VAN NATHANAËL.

A. Vader wil u vergeven.

D. o Hoe dank ik God, en vader, en u!

A. Ik zei het hem, dat gij het mij met heete tranen hadt betuigd, dat gij nog nooit buiten zijn weten iets hadt nagevorscht van hetgeen hij geheim houdt; en hij zeide, hij geloofde dat volkomen en vergaf het u van harte. En toen ik hem zeide, hoezeer de lust u had vervoerd om te lezen, maar het geweten, dat al onrustiger werd, u eindelijk dwong om uit te scheiden, en dat gij ter liefde van vader alles wildet doen, als gij het maar geheel lezen mogt, zoo bedacht hij zich eene kleine poos, en zeide: „Nu ja dan, leest het zamen geheel, ik moet weg."

D. Is het mogelijk? Die goede vader! Is het mogelijk? Ik schaam mij nu weder van nieuws. — Maar kom nu toch, broeder! niet uitgesteld. — Gij zult eens zien. Ach! dat ik in mijn leven niet gezondigd had! Gij zult eens zien, welke heerlijke dingen in dat geschrift van vader staan!

A. Kom dan. —

(De knapen gaan en lezen zamen het geschrift, en maken daarbij hunne jeugdige aanmerkingen, die verder van geen aanbelang zijn, dan dat zij aan beiden den stoot gaven tot ernstiger nadenken over hunne Israëlietische Godsdienst, dan tot hiertoe bij hen plaats had, met welke wij alzoo de mededeeling van NATHANAËLS geschrift niet willen afbreken.

Hier is hetzelve.

V.

HET GESCHRIFT VAN NATHANAËL.

(Johannes I: 44—52.)

Ja, o Heer! neem genadig het loföffer aan, dat

mijne lippen, ja mijn hart, daar ik voor U nederknielde, U toebragten. Hoe kan ik ootmoedig genoeg mij verheugen in het heil, dat Gij mij liet wedervaren! Heer! Gij zijt indachtig geweest aan al mijn wenschen naar Uw heil van mijne vroege jeugd aan, en hebt al mijne smeekingen verhoord om de vertroosting Israëls, die ik van mijne kindschheid aan ten hemel zond. Elke mijner overtredingen hebt Gij vergeten en geen mijner gebeden. Want mijne oogen hebben Uw heil gezien. Hem heb ik gezien, den schoonsten onder de menschenkinderen, op Wiens lippen minzaamheid is uitgestort, Wien Gij zegent in eeuwigheid. Ik heb Hem gezien, en ben de Zijne. Mijne zonen zullen Hem zien.

Op den 16den dag der maand, (*de naam der maand is met eene onleesbaar gewordene verkorting geschreven*,) in het jaar 4211 was ik op den weg, en ging van mijn' schoonvader naar huis, en vermoeid zette ik mij niet ver van de oude bron onder eenen vijgeboom neder, dacht aan mijne zonen te huis, bad vuriglijk voor hen, vooral voor den meer ligtzinnigen DODAI, beleed voor God met weemoed mijn verzuim, dat ik te weinig aan hem gedaan had, om hem tot een waardig kind van ABRAHAM te maken. Mijn weemoed klom tot eene hooge mate, en ik bad God Hij zoude liever mijn leven ten offer nemen, als slechts de ziel van mijnen DODAI daardoor gered konde worden. Nu werd het wat rustiger in mij, en de stralen der hoop, welke ons de Dooper JOHANNES deed opgaan, vielen zoo verkwikkend in mijn gewond hart, dat ik God voor die verkwikking niet genoeg kon danken. En nu werd mijn verlangen naar den Messias weder sterker dan ooit. — Ik stond op en ging voort, en FILIPPUS kwam achter mij aan en riep, vol vreugde, dat hij mij aantrof: »NATHANAËL! NATHANAËL!" Ik stond stil, hij kwam naar mij toe, ik groette hem, en hij zeide mij geheel in verrukking: »Wij hebben Hem gevonden, van Wien MOZES en de profeten geschreven hebben! Het is JEZUS,

de zoon des timmermans JOZEF van *Nazareth!*" En toen ik *Nazareth* hoorde uitspreken, rezen er groote twijfelingen bij mij op, dwaze twijfelingen; maar God heeft mij die vergeven; en ik zeide tot FILIPPUS, die mij veel te ligtgeloovig scheen: »Kan uit *Nazareth* iets goeds zijn?" FILIPPUS antwoordde mij met vertrouwen: »Kom en zie." En ik ging terstond met hem, ik wist niet, of ik droomde of waakte; het scheen mij aanhoudend nog onmogelijk, dat ik zoo op eenmaal en plotseling tot het hoogste geluk mijns levens zou geraken, ik was het wachten te zeer gewoon.

Op weg verhaalde mij mijn vriend, op mijn verzoek, hoe het hem gegaan was, hoe JEZUS op weg zijnde naar *Galilea* hem aangetroffen en terstond tot hem gezegd had: »Volg mij!" en hoe hij daarbij onbeschrijfelijk hemelsch was te moede geweest.

Een half uur gingen wij naast elkander geheel stil, FILIPPUS in dank, en ik in gebed en afwisselende twijfeling verzonken. En eer wij het opgemerkt hadden, waren wij bij JEZUS. Eenige weinige mannen waren bij Hem. FILIPPUS echter had mij beduid, wie Hij was, en toen ik nader kwam, sloeg ik Hem met de grootste opmerkzaamheid gade. Nooit in mijn leven was ik zoo te moede, behalve eens op mijn twaalfde jaar, toen mijn vader de eerste maal met mij naar *Jeruzalem* reisde en wij in de verte flaauw den hoogen tempel zagen en eenige schreden nog niet regt onderscheiden konden, of het werkelijk de tempel ware. Zoo was het mij nu ook. Thans zeide JEZUS tot de mannen, die met Hem gingen: (Alwetende, die mijn hart doorgrondt! U zijn al mijne zwakheden en zonden bekend, naauwelijks waag ik het voor U op te schrijven wat Hij zeide:) — »Ziet waarlijk een' Israëliet, in welken geen bedrog is." Mijn twijfelzuchtig en ondeugend hart kon de gedachte niet geheel van zich weren, dat dit te zeer gezegd werd, om mij in te nemen, en ik zeide: »Van waar kent Gij mij?" Hierop zag Hij mij aan zonder toornig te worden, en zeide met een oog

en eene stem en op eene wijze, alsof Hij mij geheel doorzag en met Zijne liefde tot in het binnenste van mijn hart doordrong: »Eer u FILIPPUS geroepen had, daar gij onder den vijgeboom zat, zag ik u, NATHANAËL!" En Hij zag mij aan, o God! zoo ik ooit dezen blik vergeet! — zag mij aan, alsof Hij mij alles wilde voorhouden, wat ik deed en hoe ik weende en bad onder den boom, en mij omtrent alles troost en vertrouwen wilde inboezemen. Nu was het mij genoeg; nu wilde mijne ziel tot Hem bidden: Heer! ik zie, Gij doorgrondt en kent mij. Gij weet mijn zitten en mijn opstaan; Gij verstaat van verre mijne gedachten. Mijn weg en rustplaats kent Gij volkomen, en met al mijne paden zijt Gij gemeenzaam. Als er nog geen woord is op mijne tong, zie, Heer! Gij weet het alles! — Zoo was het mij, toen JEZUS die woorden sprak, en ik zag toen den Menschenzoon voor mij, den Leeraar uit *Nazareth*, en ik zeide: »Rabbi! Gij zijt de Zoon van God, Gij zijt de Koning Israëls!"

Ik gevoelde het geheel, welk een geluk het mij zijn moest Zijn geringste knecht te wezen; maar Hij zeide woorden, die mij onder de eerste getuigen Zijner heerlijkheid opnamen, en mijn hartelijk geloof aan Hem verkreeg in hooge mate Zijne goedkeuring. Hij zeide: »Omdat ik u gezegd heb: ik zag u onder den vijgeboom, zoo gelooft gij: gij zult grootere dingen bij mij zien. Voorwaar, voorwaar zeg ik u: van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen." Zijn vriendelijk en plegtig: »Voorwaar!" was ons allen zielverheffend. Heer der heirscharen! wat hebben wij te verwachten! o Maak mij en mijne zonen bekwaam, om dienstknechten van Uwen Zoon te zijn. Dat zij mijn eenig gebed, want dan heb ik alles, en daar ik Hem hebbe, wensch ik mij niets in hemel en op aarde.

VI.

LIED VAN ASER, DEN ZOON VAN NATHANAËL.

(Naar aanleiding van JEZUS' *woord, dat hij las in het geschrift van zijnen vader: » Voorwaar zeg ik u: van nu aan zult gij den hemel zien geopend en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen.")*

Heil, englen, u!
Heil, menschen, ons!
Der heemlen Heer,
Des menschen Zoon,
Heeft Zijne woonplaats onder ons!

Heil, englen, u!
Heil, menschen, ons!
Wie Hij zich koos
Zien nu weldra
Den hemel open over zich.

Zij zien verrukt
Het englenheir,
In hemelglans,
Op d' adem Gods,
Beneênwaarts zweven, over Hem;

Dan opwaarts weêr,
Van de aard terug,
Naar 't hooger koor,
Voor 's Eeuwgen troon,
Meer snel dan 't bliksemsnelle licht.

Wat JAKOB zag
Was in een droom,
Toch noemde hij
Dat BETH-EL toen
De plaats des hemelschen gezigts.

Wat JEZUS ziet,
De jongren zien,
Is meer dan droom,
o, Waarheid is 't!
Waar Hij is, daar is 't huis van God.

Heil, englen, u!
Heil, menschen, ons!
Brengt Gode de eer,
Want door Zijn' Zoon
Wordt aarde en hemel één, — triomf!

VII.

SEVERUS UIT ROME AAN ZEFONIAS IN JERUZALEM.

(*Zie* 3de *Afd.*, XXVI, *bl.* 238. *Men zal zien, dat hier uit deze briefwisseling een antwoord van* SEVERUS *en een herhaald schrijven van* ZEFONIAS *ontbreken. Zoo ontbreken er hier en daar eenige brieven, die het best konden gemist worden, en daarom opzettelijk niet worden medegedeeld.*)

Ik wenschte, mijn lieve ZEFONIAS! dat gij mij reeds wat meer dan slechts zoo losse geruchten uit de verte hadt kunnen verhalen, vooral uit *Galilea*. Van daar is men het toch reeds gewoon alle oogenblikken te hooren roepen: »Wij hebben den CHRISTUS gevonden; nu hebben wij den Voorspelden." Het komt mij dikwijls wel zoo wat voor, alsof het met uwen MOZES en uwe profeten ware even als met onze orakels, hoeveel meer eerbied ik ook reeds heb voor de eersten.

Dat gij mij belooft, mijn geliefde ZEFONIAS, alle krachten in te spannen, en u in dit geheele onderzoek, dat mij zoo belangrijk is, nooit aan traagheid schuldig te laten vinden, dat verblijdt mij, en ik houde u allezins aan uwe belofte.

Ook nu dadelijk verzoek ik van u een bewijs, dat gij u eenige moeite wilt geven. Ik zoude gaarne wel onderrigt zijn omtrent ulieder verwachtingen, in hoe verre die namelijk op uwen MOZES en uwe profeten mogen gegrond zijn. Ik vind wel een en ander daarvan, maar heb nog niet zooveel tijd kunnen vinden, als er eigenlijk toe vereischt wordt, om deze zaak in uwe oude boeken door en door te onderzoeken. Dringend bid ik u, dat gij, in hetgeen gij mij daarvan mededeelt, vrij-

moedig te werk gaat. Gij weet wel, ik kan alles verdragen, en dat ik genoeg aan u getrouw en genoeg voorzigtig ben, om geen misbruik te maken van hetgeen gij mij schrijft, al moest ons hof er ook nog zoo erg langs krijgen, dat behoef ik u niet vooraf te verzekeren.

VIII.

ANTWOORD VAN ZEFONIAS AAN SEVERUS.

Tot dusver heb ik niets verder vernomen, behalve hetgeen gij reeds weet, dan alleen deze bijzonderheid, dat het visschers zijn, die het eerst met Hem bekend werden, en den CHRISTUS in Hem meenen gevonden te hebben, dus geen menschen, die in staat waren, om dat naauwkeurig te onderzoeken.

Op uw verzoek heb ik een en ander uit de profeten voor u te zamen gebragt, wat ons omtrent den CHRISTUS en door Hem beloofd is. Ik vertrouw op uwe verdraagzaamheid, want er komen dingen in voor, die ik anders wel aan geen' Romein zoo vrijmoedig zou durven zeggen als aan u.

Aan onzen vader ABRAHAM zeide God meermalen: *In u* (de eene maal, en de andere) *in uw zaad, zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden* (*). Hoe dit nu ook zij op te vatten, uit ABRAHAMS kinderen moet zich zegen verspreiden over het geheele geslacht der menschen, over gansch Israël en de volkeren. Door eenen zoon van ABRAHAM moet het geschieden, dat ziet gij wel. *En uw zaad zal de poorte zijner vijanden bezitten* (†). SEVERUS! bij dat woord heeft de Romein reeds heel wat te verduwen; want dat de zin daarvan niet kan wezen: in vroegere dagen zullen ABRAHAMS kinderen zegevieren, in latere des te schandelij-

(*) Gen. XII: 3; XXII: 18. (†) Gen. XXII: 17.

ker voor immer als verwonnenen nederliggen, dat beweert gij ook wel met mij.

Israël, onze vader, bepaalde deze hoop nader op eenen uit den stam van Juda. Hij sprak: *U, Juda! u zullen uwe broederen loven; uwe hand is op den nek uwer vijanden; uwes vaders zonen zullen zich voor u nederbuigen. Een leeuwenwelp is Juda! Van roof, mijn zoon! zijt gij hoog opgeschoten. Hij kromt zich, hij legt zich neder als een leeuw en als eene leeuwin; wie zal hem doen opstaan? De schepter zal van Juda niet wijken, noch de bevelstaf van tusschen zijne voeten, totdat Silo komt, en Hem zullen de volken gehoorzamen* (*).

Ik denk, SEVERUS! dat de vaderen zich den zegen over hunne nakomelingschap voorstelden zoover die nakomelingschap zou reiken. Mijne zinspreuk daaromtrent is altijd deze: »God eindigt met zegen, wanneer Hij met belofte aanvangt." Zoo moet dan ook dit woord van JAKOB op eene verre toekomst doelen.

DAVID schijnt een' grootschen zin gegeven te hebben aan dit woord, dat tot hem gesproken werd: *Wanneer uwe dagen zullen vervuld, en gij met uwe vaderen zult ontslapen zijn, zoo zal Ik uw kroost na u doen opstaan, hetwelk uit uwen lijve zal voortkomen, en Ik zal zijn koningrijk bevestigen* (†). Wat daar verder volgt, teekent duidelijk SALOMO; maar dat dit woord zich verre uitstrekt, moet DAVID gedacht hebben, daar hij zich terstond daarop dus uitlaat: *Wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebragt hebt? Daartoe is dit in Uwe oogen nog klein geweest, Heere! Heere! maar Gij hebt ook over het huis Uwes knechts gesproken tot in verre tijden* (§).

Bij plaatsen als deze, zou ik u mijne gedachten over vele voorzeggingen, en derzelver dubbelen zin, met veel meer uitvoerigheid moeten openleggen, dan tijd en ruimte nu gedoogen.

(*) Gen. XLIX: 8—10. (†) 2 Sam. VII: 12. (§) Vs. 18 en 19.

De volgende plaats zal u, als gij wat hebt van den Romeinschen geest, wel meer dan te sterk zijn: *Wat razen de volken en woeden de natiën, vruchteloos! Des aardrijks Koningen staan op en Vorsten houden zamen raad — tegen den Heer en tegen Zijn' Gezalfden! Laat ons van een rijten hunne banden, en werpen hunne touwen van ons af! Die in den hemel woont belacht, de Heer bespot hen! Daar spreekt Hij tot hen in Zijnen toorn, en verschrikt hen in Zijne verbolgenheid: Ik, Ik heb Mijnen Koning gezalfd, over Sion, den berg Mijner heiligheid! Ik zal het besluit des Heeren verklaren: Hij sprak tot mij: Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik u gegenereerd! Eisch van Mij, zoo geve Ik u volken ten erfdeel, en des aardrijks einden tot bezitting! Verpletter hen met eenen ijzeren staf! Verbrijzel hen als pottebakkers vaten! Nu dan, o Koningen! weest verstandig; laat u vermanen, Regters der aarde! Dient den Heer met vreeze, en huldigt Hem met beving. Kust den Zoon, dat Hij niet toorne en gij ijlings vergaat; want straks ontbrandt Zijn toorn! — Gelukzalig allen, die zich op Hem verlaten* (*)!

De schoonheid der volgende plaats zult gij zoo goed als ik gevoelen: *Schoon zijt Gij boven alle menschenkinderen; minzaamheid is uitgestort op Uwe lippen; daarom zegent U God in eeuwigheid. Gord Uw zwaard aan de heup, o Held! Uw sieraad en Uw luister! En trek voorspoedig uit, in dees' Uw' wapendos, voor de zaak der waarheid en verdrukte onschuld, en vreesselijke daden doe U Uwe regterhand verrigten! Scherp zijn Uwe pijlen, volken vallen onder U! en dringen door in 't hart van 's Konings vijanden. Uw troon, o Goddelijke! staat eeuwig vast; een schepter der regtmatigheid is de schepter Uwes koningrijks! Gij bemint het regt, en haat het booze; daar-*

(*) Ps. II.

om heeft God, Uw God, U gezalfd met den balsem der vreugde, boven Uwe mededingers (*).

Onze Jehova is het, die met eene laatste verwoesting een eind zal maken aan den krijg, dat is onze hoop. *De Heer der heirscharen is met ons*, JAKOBS *God is ons eene hooge wijkplaats! Komt, aanschouwt des Heeren daden, die verwoestingen aanrigt op aarde; die de oorlogen doet ophouden tot aan des aardrijks einden. Laat af, erkent, dat Ik God ben, hoog verheven onder de volken, hoog over de gansche aarde* (†)!

Zie en sta verbaasd over Israëls verwachtingen: *De Heer, de Allerhoogste, de zeer geduchte, is de groote Koning over heel het aardrijk! Hij zal volken onder ons vernederen, en de natiën onder onze voeten; Hij koos voor ons ons erfdeel uit, den roem van* JAKOB, *dien Hij liefhad* (§).

De inhoud van het schoone gezang, dat ik nu voor u uitschrijf, gaat SALOMO's rijk zoo ver te boven als de hemel de aarde. *Geef, o God! den Koning Uwe regten; en Uwe geregtigheid den Zoon des Konings! Dat Hij Uw volk rigte met regtvaardigheid, en Uwe verdrukten met regt! Dat de bergen den volke vrede dragen; de heuvelen roemrijken vrede. — Den behoeftigen zij Hij een verlosser; en den verdrukker vertrede Hij! Dat men U vreeze, zoo lang er zon of maan zal zijn, van geslachte tot geslacht! — In Zijne dagen bloeije de regtvaardige; en rijke welvaart, tot de maan niet meer zij! En Hij heersche van zee tot zee, en van de rivier tot aan des aardrijks einde! Dat de woestijnbewoners zich voor Hem buigen, en Zijne vijanden het stof lekken! — Ja, dat alle Koningen voor Hem ter aarde vallen, en alle volken Hem dienstbaar zijn! — Zoo leve Hij! — Zijn naam zij tot in eeuwigheid! — Dat men in Hem zich zegene; en alle volken Hem gelukkig roemen* (**)!

(*) Ps. XLV: 3—8. (†) Ps. XLVI: 8—11.
(§) Ps. XLVII: 3—5. (**) Ps. LXXII.

Zoo vindt gij zelf nog veel van Ps. 90—102, en in Ps. 110, 117, 118, 131 en 145.

Ik eindig met eene plaats uit Ps. 149. *Dat de vromen vrolijk huppelen in hunnen luister! dat zij juichen op hunne legersteden! De verheffingen Gods in hunne kelen; het scherp gewette zwaard in hunne handen! Om wraak te oefenen aan de Heidenen, strafgerigten aan de volken; om hunne Koningen met ketenen te boeijen, en hunne Grooten met ijzeren kluisters; om hun te doen naar het beschreven regt. Dit is de roem van al Uwe gunstgenooten.*

Moge ook veel niet naar uw' zin zijn, lieve SEVERUS! zoo is dat toch zeker de hoop, dat eens de regtvaardigen, in den naam en met de volmagt des Allerregtvaardigsten, alle trotschaards en tirannen straffen, en de onschuld beschermen zullen. Rust nu uit na het lezen dezer woorden Gods. Spoedig verzamel ik er meer voor u.

IX.

VOORTZETTING VAN ZEFANJA'S ANTWOORD.

Aanschouw nu iets van Israëls verwachtingen uit de schriften der profeten. Ik begin met JESAJA.

Eens zal 't geschieden, in latere dagen, dat de berg van het huis des Heeren zal gevestigd zijn op den top der bergen, en verheven boven de heuvelen, en alle volken zullen tot denzelven toevloeijen. En magtige natiën zullen heengaan en zeggen: Komt en laat ons opgaan tot den berg des Heeren, tot het huis des Gods van JAKOB, *dat Hij ons Zijne wegen leere en wij in Zijne paden wandelen. Want uit Sion zal de wet uitgaan, en het woord des Heeren uit Jeruzalem. En Hij zal regter zijn onder de volken, en het pleit der magtige natiën beslechten; en zij zullen hunne zwaarden tot kouters smeden, en hunne spiesen tot sikkelen: geen volk zal te-*

gen volk het zwaard meer opheffen, en men oefene zich niet langer in den krijg. Huis van JAKOB! *komt, en laat ons wandelen in het licht des Heeren!* .... *Maar Gij hebt, o Heer! Uw volk, het huis van* JAKOB, *verstooten; omdat zij van bijgeloof bezeten zijn, meer dan het Oosten, en wigchelaars gelijk de Filistijnen; en in al wat vreemd is scheppen zij behagen. Vol is zijn land van zilver en van goud, en zijner schatten is geen einde; ook is zijn land vol paarden, en zijner wagenen is geen einde. Maar vol is ook zijn land van afgoden; voor het werk zijner handen buigt men zich neder, voor hetgeen zijne vingeren wrochten. Zoo buigt zich de geringe, zoo vernedert zich de aanzienlijke; en Gij kunt het hun niet vergeven! Ga naar de rots, en verberg u in het stof, voor den schrik des Heeren, voor den luister Zijner majesteit! De hoogheid van der menschen oogen zal vernederd, en der stervelingen trots gebogen worden, en de Heer alleen zal hoog verheven zijn, in dien dag* (*)!

Want een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven, en op Zijn' schouder rust de heerschappij; en men noemt Zijn' naam Wonderbaar, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst! Aan de grootheid dezer heerschappij en aan den vrede zal geen einde zijn; den troon van DAVID *en zijn koningrijk zal Hij bevestigen, en onderschragen ze met regt en met geregtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid! De blakende liefde van den Heer der heirscharen zal dit ten uitvoer brengen* (†).

Eens zal een rijsje voortkomen uit ISAI's *afgehouwen tronk, en een groenend lot uit zijne wortelen schieten. En op Hem zal rusten de Geest des Heeren, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en*

(*) Jes. II: 2—11. (†) Jes. IX: 5, 6.

der sterkte, de Geest der kennis en der vreeze des Heeren. Ja, Zijn ademen zal zijn in de vrees des Heeren; en niet naar het gezigt der oogen zal Hij rigten, noch naar het gehoor der ooren vonnis spreken; maar den armen zal Hij onpartijdig regt toewijzen, en handhaven de zaak der weerloozen met regtmatigheid: met den geesel Zijns monds zal Hij de onderdrukkers slaan, en met den adem Zijner lippen den booswicht dooden. Ook zal geregtigheid de gordel Zijner lendenen, getrouwheid Zijner heupen gordel zijn. Dan zal de wolf met het lam verkeeren, en de luipaard bij het bokje nederliggen; het kalf en de leeuw en de os te zamen, een klein jongske zal ze hoeden! Dan zal de beerin grazen gelijk de koe, hare jongen liggen in hetzelfde leger; en de leeuw eet stroo, gelijk het rund. Dan zal de zuigeling spelen bij een adderenhol, en het pas gespeende kind zijne hand steken in den kuil des basilisken. Noch leed, noch schade zal men aanrigten op Mijnen ganschen heiligen berg; want de aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de zee bedekken. En te dien dage zal het geschieden, dat ISAI'S *boom tot eene banier der volken zal opgerigt staan, den heidenen tot eene vraagbaak; en heerlijk zal Zijne rustplaats wezen* (*)*!*

En te dien dage zult gij zeggen: Ik zal U loven, o Heer! Gij waart wel vertoornd op mij, maar Uwe gramschap heeft zich afgekeerd, en Gij vertroost mij! Ziet, God is mijn heil, ik ben gerust en vreeze niet; want mijn lof en lied is de Heer, en Hij is mij tot heil geweest! Dan zult gij water scheppen, met gejuich, uit de fonteinen des heils! En zeggen zult gij in dien dag: looft den Heer, roept Zijn' naam aan, maakt Zijne daden bekend onder de volken! Vermeldt het, dat Zijn naam is

---

(*) Jes. XI: 1—10.

hoog verheven! Roert de snaren voor den Heer; want heerlijk is hetgeen Hij wrocht; het zij bekend heel de aarde door! Galmt en juicht, gij die op Sion woont; want groot is in uw midden Israëls Heilige (*)!

Maar nu spreekt de Heer, zeggende: Binnen drie jaren, gelijk eens huurlings jaren zijn, dan wordt Moabs heerlijkheid te schande, met al zijne overgroote magt; en het overschot zal klein, gering en krachteloos wezen (†).

Dan zal de maan blozen en de zon zal beschaamd zijn, als de Heer der heirscharen op den berg Sion en te Jeruzalem als Koning heerschen, en er luister zijn zal voor het aangezigt Zijner oudsten (§).

Zult gij u niet ergeren aan plaatsen, als de volgende?

Vertrouwt op den Heer, tot in eeuwigheid! Want de Heere, Heere is eene rots der eeuwen! Hoe heeft Hij vernederd, die in de hoogte gezeteld waren, de stad zoo onwinbaar verheven; Hij heeft haar doen bukken, doen bukken ter aarde toe; Hij heeft haar met den grond gelijk gemaakt! De voet vertrede haar, de voeten des weerloozen, de treden der geringen! Der vromen pad is nu geheel gebaand, gebaand het spoor des regtvaardigen, door U geëffend. Zoo ook het pad van Uwe gerigten! Wij hebben U verbeid, o Heer! Uwen naam te vermelden was onzer zielen begeerte (**).

Uw hart gevoelt zeker mede den troost, die voor Israël ligt in de volgende plaatsen.

Daarom, zoo spreekt de Heer tot JAKOBS *huis, Hij die* ABRAHAM *zich koos ten eigendom: niet langer zal* JAKOB *zich schamen, niet langer zijn aangezigt verbleeken! Want als zijne kinderen zien zullen het*

(*) Jes. XII.
(†) Jes. XVI: 14.
(§) Jes. XXIV: 23.
(**) Jes. XXVI: 4—8.

werk Mijner handen in het midden van hem, dan zullen zij Mijnen naam heiligen; en zij zullen den Heiligen JAKOBS *heiligen, en den God van Israël zullen zij eerbiedigen! Dan zullen de verdwaalden van geest verstandig worden, en de tegenstrevers onderrigt aannemen* (*).

Intusschen wordt over ons uitgestort de Geest uit de hoogte; dan wordt de woestijn tot een' lusthof, en wat nu lusthof heet, wordt voor woud geacht. Dan woont in de woestijn het regt, en in dien lusthof zetelt de geregtigheid. En het uitwerksel dier geregtigheid zal vrede, en het gevolg dier geregtigheid zal kalme rust en veiligheid wezen, eeuwiglijk! En Mijn volk zal wonen in eene hut des vredes, en in woningen der veiligheid, en in rustplaatsen der onbezorgde vergenoeging (†).

Gij gevoelt ook den rijkdom van zegen en heil in de volgende plaatsen:

De woestijn en het dorre land zullen zich verheugen, en de wildernis zal van vreugde huppelen; want bloeijen zal zij als eene roos! Ja, bloeijen zal zij, bloeijen, en huppelen in reijendans, en juichen: Libanons heerlijkheid is haar gegeven, Karmels en Sarons pracht; zij zullen zien de heerlijkheid des Heeren, den luister onzes Gods! Versterkt de slappe handen en bevestigt de wankelende knieën. Zegt tot de vreesachtigen: Houdt moed, vreest niet! Ziet uw God! De wrake komt, de vergelding Gods! Hij komt en zal u verlossen! Dan worden der blinden oogen geopend, en de ooren der dooven worden geopend; dan springt de kreupele, gelijk een hert, en de tong der stommen juicht! Als wateren opwellen in de woestijn en beken in de wildernis. Dan wordt de gloeijende vlakte tot een meir, en 't uitgedorde land tot waterbronnen; in het verblijf, waar der draken leger was, daar zullen gras, en riet, en

(*) Jes. XXIX: 22—24. (†) Jes. XXXII: 15—18.

biezen zijn. En aldaar zal een gebaande weg zijn, heilige weg zal men hem heeten, geen onreine gaat daarover; Hij zelf gaat op dien weg hun voor, dat ook de eenvoudigsten niet dwalen kunnen. Daar zal geen leeuw zijn, en geen verscheurend gedierte komt er; geen onheil bejegent aldaar, als de verlosten er wandelen; en des Heeren vrijgekochten gaan naar Sion heen en weder, met gejuich en eeuwige blijdschap op hunne hoofden: vreugde en blijdschap vallen hun ten deel, en kommer en zuchting zijn gevloden (*)!

Vertroost, vertroost mijn volk, zoo zegt uw God! Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd volstreden, dat haar misdrijf verzoend is; dat zij uit de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al hare zonden. Eene stem roept in de woestijn: bereidt den weg des Heeren, maakt effen in de wildernis een' baan voor onzen God! Dat alle dal verhoogd worde en alle berg en heuvel geslecht! Het kronkelende worde een regte weg, het hobbelige tot eene vlakte! Want de heerlijkheid des Heeren zal zich openbaren, en alle vleesch zal te zamen zien, dat des Heeren mond dit sprak. Eene stem zegt: roept! Wat, zegt eene andere, zal ik roepen? Alle vleesch is gras, en al deszelfs bevalligheid een bloem des velds gelijk! Het gras verdort, de bloem verwelkt, wanneer des Heeren adem daarop blaast; voorwaar, het menschdom is slechts gras! Het gras verdorre, de bloem verwelke, maar het woord van onzen God houdt stand in eeuwigheid! Klimt op een' hoogen berg, gij Sions heilherauten! Verheft uwe stem met magt, gij heilherauten van Jeruzalem! Verheft ze, weest niet beschroomd, zegt tot de steden van Juda: Ziet hier uw' God! Ziet den Heere Heere! Hij komt als de

(*) Jes. XXXV.

Magtige, en Zijn arm voert heerschappij! Ziet; Zijn loon is met Hem, en Zijne vergelding gaat voor Hem uit! Gelijk een herder zal Hij Zijne kudde weiden; in Zijnen arm zal Hij de lammeren vergaderen en in Zijnen schoot dragen, en zachtkens leiden de zogende schapen (†).

Kunt gij mij geenen Keizer aanwijzen, gelijk aan Hem, wien de volgende plaats beschrijft, neem dan deel aan onze blijde hoop.

Ziet Mijn' dienstknecht, dien Ik ondersteune, Mijn' uitverkorenen, in wien Ik welbehagen schep! Ik heb Mijnen Geest op Hem gegeven; Hij zal het regt den volken stellen in het licht. Hij zal niet schreeuwen, noch Zijne stem verheffen, noch ze doen hooren op de strate; het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rookend lemmet niet uitdooven; Hij zal het regt in 't licht der waarheid stellen. Hij zelf zal niet uitgebluscht noch verbroken worden, totdat Hij het regt op aarde zal gevestigd hebben; en op Zijne leere wachten de vergelegen kusten. Zoo spreekt de magtige God, de Heer, die de hemelen schiep en spande ze uit, die de aarde en hare voortbrengselen heeft uitgespreid als een tapijt; die den adem geeft aan de volken op dezelve, en den geest aan hen, die ze bewandelen: Ik, de Heer, heb U geroepen in geregtigheid, en heb U bij de hand gevat; ook zal Ik U behoeden en geven U den volke ten verbond, den heidenen tot licht; om blinde oogen te openen, gevangenen te voeren uit den kerker, uit het gevangenhuis, die in het donker zaten. Ik ben Jehova, dat is Mijn naam! Mijne eer geve ik geen' anderen, noch Mijnen roem den afgodsbeelden! De vroegere dingen, ziet, zij zijn gekomen, en nu kondige Ik nieuwe dingen aan; eer hun kiem ontspruit, doe Ik ze u hooren! Zingt een nieuw lied den Heere! Zijnen lof van 's aardrijks einde;

(*) Jes. XL: 1—11.

gij, die de zee bevaart en hare volheid, en gij, die de vergelegen kusten bewoont! Dat de woestijn met hare steden hare stem verheffe, de dorpen door Kedar bewoond! Dat der rotsen bewoners juichen, en galmen 't uit van der bergen top! Dat zij den Heere heerlijkheid toebrengen, en Zijn' roem verkondigen aan de vergelegen kusten (*)!

Het 44ste hoofdstuk van JESAJA leest gij zelf wel eens na, het is in denzelfden toon. Verder komen de volgende plaatsen voor:

En nu zegt de Heer, die Mij van den moederschoot af formeerde tot Zijnen dienstknecht, om JAKOB *tot Hem te bekeeren, (en schoon ook Israël zich niet vergaderen laat, 'k ben nogtans dierbaar in des Heeren oogen, en Mijn God is Mij tot sterkte!) Zoo zegt Hij: 't Is te gering, dat Gij Mijn dienstknecht wezen zoudt, om* JAKOBS *stammen op te rigten en Israëls loten te herstellen! Ik heb U ook gesteld tot een licht der heidenen, en om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde! Zoo spreekt de Heer, Israëls Goël, zijn Heilige, tot Hem, dien elk veracht, den door het volk verfoeiden, den knecht der overheerschers: Koningen zullen het zien en opstaan, Vorsten zullen zich nederbuigen, om des Heeren wil, die getrouw is, om des Heiligen Israëls, die U heeft uitverkoren! Zoo spreekt de Heer: In den tijd des welbehagens verhoor Ik U, en ten dage der redding help Ik U, en behoede U, en geve U den volke ten verbond, om het aardrijk te herstellen, en verwoeste erven te doen bewonen. Om te zeggen tot de gebondenen: Gaat uit! tot hen, die in het duister zijn: Komt aan het licht! Grazen zullen zij aan alle wegen, en op alle heuvelen zal hunne weide zijn. Zij zullen niet hongeren en zij zullen niet dorsten; geen heete gloed noch zon zal hen deren; want hun Ontfermer leidt en voert hen*

(*) Jes. XLII: 1—12.

met zachten tred aan waterbronnen! Dan make ik al Mijne bergen tot een' weg, en al Mijne banen worden verhoogd. Ziet deze, van verre komen zij! en ziet deze uit het Noorden en uit het Zuiden, en deze uit het land van Sinim! Juicht, hemelen! en verheug u, o aarde! dat de bergen een' jubelkreet uitgalmen! want de Heer verhoort Zijn volk en ontfermt zich over Zijne verdrukten (*)!

Zoo zegt de Heere Heere: Ziet, Ik zal Mijne hand opheffen tot de heidenen, en onder de volken eene banier opsteken; en zij zullen uwe zonen brengen op den arm, en uwe dochters worden op den schouder aangedragen! En Koningen zullen uwe voedstervaders, en Vorstinnen uwe zoogmoeders zijn: met het aangezigt ter aarde buigen zij zich voor u neder en lekken uwer voeten stof. Zoo zult gij weten, dat Ik de Heer ben; die op Mij wachten, worden niet beschaamd. Zal men den magtigen zijne prooi ontnemen? Of zal men den geweldenaar zijnen buit ontvoeren? Ja, dus spreekt de Heer: ook des magtigen buit zal hem ontnomen, en des geweldenaars prooi hem ontvoerd worden. Want Ik zal met uwe partijen in twistgeding treden, en uwen zonen zal ik ten redder zijn (*)!

En allen, die u bouwen, zullen van den Heere geleerd, en groot uwer kinderen vrede zijn! Door geregtigheid zult gij bevestigd worden; ver zult gij zijn van verdrukking, want niets hebt gij te vreezen; en van verschrikking, want tot u zal zij niet naderen. Zie, wil men u door vrees ontrusten, door Mij wordt het tot niet; wie u verschrikken wil, die zal om uwentwille vallen. Zie Ik, Ik heb den smid geschapen, die in het vuur de kolen aanblaast, en wapentuig door zijnen arbeid schaft;

(*) Jes. XLIX: 5—13. (†) Jes. XLIX: 22—25.

ook schep Ik den verdelger ter vernieling. Wat wapentuig ook tegen u gesmeed wordt, het zal geen doel bereiken; en welke tong zich tegen u verheft in het gerigt, gij zult ze doen veroordeelen; dit is het erfdeel van des Heeren dienaars, en zoo worden zij door Mij geregtvaardigd, spreekt de Heer (*)!

Dit zag de Heer, en het was kwaad in Zijne oogen, dat er geen regt was. En Hij zag toe, maar er was niemand, en Hij speurde in het rond; maar geen die optrad. Toen schonk Zijn eigen arm aan Hem de zegepraal, en Zijne geregtigheid was het, die Hem ondersteunde. Ja, Hij deed geregtigheid aan als een pansier, en de helm der zegepraal was op Zijn hoofd, en Hij bekleedde zich met kleederen der wraak, als met een' krijgsrok, en bedekte zich met den ijver, als met een' mantel. Magtig zal Hij vergelding, magtig zal Hij wrake oefenen; toornegloed aan Zijne haters, vergelding van Zijne vijanden; aan verre gewesten zal Hij vergelding en wrake oefenen! Dan zal men den naam des Heeren vreezen van den ondergang der zonne af, en van haren opgang Zijne heerlijkheid! Wanneer de vijand komt gelijk een vloed, dan jaagt des Heeren adem hem gelijk een stormwind voort. Ja! er zal voor Sion een Goël komen, voor al wie zich bekeert van zonde in JAKOB, *spreekt de Heer! En Ik — dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heer: Mijn Geest, die op u is, en Mijne woorden, die Ik in uwen mond gelegd heb, zullen niet wijken van uwen mond, noch van den mond van uw kroost, noch van den mond van het kroost van uw kroost, spreekt de Heer, van nu aan tot in eeuwigheid* (†)!

Hoofdzaak, toppunt en kroon onzer verwachtingen toonen u nog de volgende plaatsen:

(*) Jes. LIV. 13—17. (†) Jes. LIX: 15 b—21.

Sta op! vertoon u glansrijk! want uw licht komt en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op! Want ziet, duisternis bedekt de aarde, en donkerheid de volken; terwijl de Heer over u opgaat, en Zijne heerlijkheid u bestraalt. Doch de volken komen tot uw licht, en Koningen tot den glans, die voor u daagde! Hef op uwe oogen, en zie in het rond! Die allen verzamelen zich, zij komen tot u: van verre heen komen uwe zonen, en aan hunne regter zijde uwe dochteren. Dan zult gij vreezen en verblijd zijn tevens, uw hart zal beven en van vreugde zich verwijden, als der zeeën rijkdom over u wordt uitgestort, der volken vermogen tot u komt. Driften van kemelen bedekken u, snelle kemelen van Midian en Hefa. Uit Scheba komt alles tot u heen; goud en wierook dragen zij, en des Heeren lof vermelden zij! Alle Kedars schapen verzamelt men tot u, Nebajoths rammen staan u ter dienste; zij bestijgen, welgevallig, Mijnen altaar, en Mijn heerlijk huis maak Ik nog heerlijker! Wie zijn zij, die daar komen aangevlogen als eene wolk, en als duiven tot haar slag? Zij zijn het, die uit verre kusten Mij verwachten; ook Tarsis' schepen als weleer, om van verre heen u zonen toe te brengen, die hun zilver en hun goud met zich voeren, tot den naam des Heeren uwes Gods, en tot Israëls Heiligen, die u verheerlijkt! En vreemdelingen zullen uwe muren bouwen, en hunne Koningen u ter dienste staan: want in Mijne verbolgenheid sloeg Ik u; maar in Mijn welgevallen erbarme Ik mij over u! En uwe poorten staan altijd open, nacht noch dag sluit men ze; om der volken vermogen tot u te doen komen, en hunne Koningen, met statelijk geleide. Want wat volk of koningrijk u niet zou willen huldigen, zij zouden vergaan, dier volken land wierd gansch verwoest! Libanons pracht zal tot u komen, dennen, olm en beuken te gader, om den zetel Mijns heiligdoms te versieren, om de plaats van Mijn

verblijf te verheerlijken. Dan komen tot u, neêrgebogen, de zonen uwer verdrukkers; zij, die u hoonden, werpen zich allen aan uwe voeten neder, en men noemt u de stad des Heeren, het Sion van den Heiligen Israëls! In plaats dat gij de verlatene, de gehate waart, dat zelfs niemand door u henen trok, zal Ik u stellen tot eeuwigen luister, tot de vreugde aller volgende geslachten. En gij zult zuigen de melk der volken, der Koningen borst zal u zogen, en gij zult weten, dat Ik, de Heer, uw Heiland ben, en uw Goël, de Magtige JAKOBS! *In plaats van koper zal Ik goud doen aanvoeren, en in plaats van ijzer zilver doen aanuoeren, en in plaats van hout zal koper, en in plaats van steenen ijzer zijn! En Ik zal uwe Overheden vreedzaam maken, en uwe Heerschers regtvaardig. Men zal van geen geweld meer hooren in uw land, van verwoesting noch vernieling binnen uwe grenzen, en gij zult uwe muren Heil heeten, en uwe poorten Roem. De zon zal u niet meer ten lichte zijn, des daags, en de glans der maan zal u niet meer beschijnen; maar de Heer zal u zijn tot een eeuwig licht, en uw God u tot luister. Uwe zon zal niet meer ondergaan, en uwe maan niet verduisteren; want de Heer zal u tot een eeuwig licht zijn, en de dagen van uwen rouw zullen volëindigd wezen! En uw volk, het zullen allen regtvaardigen zijn, eeuwig zullen zij het land bezitten; eene spruit, door Mij geplant, een werk Mijner handen, waarin Ik Mij verheerlijke! Het kleinste gezin wordt dan tot een gansch geslacht, en de minste tot een magtig volk. Ik, de Heer, zal het te zijner tijd snellijk volvoeren* (*)!

Om Sions wil zal ik niet zwijgen, en voor Jeruzalem geene rust mij geven, totdat haar regt gelijk een lichtglans aanbreekt, en haar heil als eene ont-

(*) Jes. LX.

stokene fakkel. Dan zullen de volken uwe regtvaardiging zien en alle Koningen uwe heerlijkheid, en gij zult met een' nieuwen naam benoemd worden, dien des Heeren mond bestemmen zal. En gij zult een prachtige kroon zijn in de hand des Heeren, en een koninklijk hoofdsieraad in de hand onzes Gods. Men noemt u niet meer: de verlatene, en uw land wordt niet meer geheeten: het verwoeste; maar gij zult genoemd worden: de meest geliefde, en uw land: het getrouwde. Want de Heer zal u boven alles liefhebben, en uw land zal getrouwd worden. Want gelijk een jongeling eene maagd trouwt, zoo zal Hij, die u herstelt, u trouwen, en gelijk een bruidegom zich in zijne bruid verlustigt, zoo zal uw God zich over u verlustigen (*).

Doch ziet, Ik schep nieuwe hemelen en eene nieuwe aarde, en der vorige dingen zal niet meer gedacht worden, en zij zullen niet meer opkomen in het harte. Ja, weest vrolijk en verheugt u tot in eeuwigheid, om 't geen Ik scheppen zal; want ziet, ik schep vreugde voor Jeruzalem, en vrolijkheid voor haar volk. Ik zelf zal Mij verheugen over Jeruzalem, en Mij vrolijk maken over Mijn volk, en er zal in haar niet meer gehoord worden eene stemme des geweens, noch stemme des geklags. Er zal daar geen zuigeling zijn, die slechts dagen leeft, noch oude, die zijn levensperk niet gansch vervult; die honderd jaar slechts leefde, sterft als jongeling, honderdjarig treft de vloek den zondaar. Dan bouwen zij huizen, en bewonen ze, dan planten zij wijngaarden en eten van derzelver vrucht. Zij bouwen niet, dat een ander bewone; zij planten niet, dat een ander ete; gelijk de dagen van het geboomte, zoo zijn de dagen Mijns volks, en Mijne uitverkorenen verslijten het werk hunner handen.

(*) Jes. LXII: 1—5.

Zij arbeiden niet te vergeefs, noch verwekken kinderen ten jammer; want zij zijn een kroost van gezegenden des Heeren, zij en hunne telgen met hen! En het zal geschieden, eer zij roepen, dat Ik hun zal antwoorden; terwijl zij nog spreken, heb Ik hen reeds verhoord! De wolf en het lam zullen zamen weiden, de leeuw zal stroo eten, gelijk het rund, en der slange spijs zal stof zijn, en men zal geen leed noch schade aanrigten op Mijn' ganschen heiligen berg, spreekt de Heer (*).

X.

SLOT VAN HET SCHRIJVEN VAN ZEFANJA AAN SEVERUS OVER DE VOORSPELLINGEN.

Nog eens ga ik voort, lieve SEVERUS! om de profetische uitspraken voor u af te schrijven, op welke de hoop van het verachte en verdrukte Israël rust.

Doch Ik zal het overgeblevene Mijner kudde vergaderen uit alle landen, waarheen Ik ze heb weg gedreven; en Ik zal ze wederbrengen tot hare kooijen, en zij zullen vruchtbaar zijn en vermenigvuldigen. En Ik zal herderen over hen verwekken, die ze hoeden zullen; en zij zullen niet langer in vrees en in schrikken zijn, en zij zullen niet vermist worden, spreekt de Heer! Ziet, de dagen komen, spreekt de Heer, dat Ik aan DAVID *eene regtvaardige spruite zal verwekken; als Koning zal hij regeren, en voorspoedig zijn, en regt en geregtigheid oefenen in den lande. In zijne dagen zal Juda heil genieten, en Israël zal veilig wonen; en dit is de naam, waarmede men Hem noemen zal:* HEER, *onze geregtigheid* (†).

En Ik zal Mijn oog op hen stellen, ten goede; en Ik zal hen wederbrengen in dit land; en Ik zal

(*) Jes. LXV: 17—25. (†) Jer. XXIII: 3—6.

hen bouwen en niet afbreken; en Ik zal hen planten en niet uitroeijen. En Ik zal hun een harte geven om Mij te kennen, dat ik de Heer ben; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een' God zijn, als zij zich tot Mij zullen bekeeren met geheel hun hart (*).

Want het zal geschieden te dien dage, spreekt de Heer der heirscharen, dat Ik zijn juk zal verbreken van uwen hals, en uwe banden losrijten; en geen vreemden zullen hem aan zich dienstbaar maken. Maar zij zullen den Heer, hunnen God, dienen, en DAVID, *hunnen Koning, dien Ik hun verwekken zal. Gij dan, vrees niet, o* JAKOB, *mijn dienstknecht! spreekt de Heer; en ontzet u niet, o Israël! want ziet, Ik zal u redden uit de verte, en uw kroost uit het land hunner ballingschap, en* JAKOB *zal wederkeeren, en gerust en veilig zijn, en er zal niemand zijn, die hem verschrikke. Want Ik ben met u, spreekt de Heer! om u te verlossen* (†).

Dan gaat het zijnen kinderen als van ouds, en zijne vergadering wordt voor Mijn aangezigt bevestigd; en Ik doe bezoeking over allen, die hem verdrukken. En zijn Magthebber zal uit zijn' eigen boezem zijn en zijn Heerscher uit zijn midden uitgaan; en Ik zal hem den toegang geven, dat hij tot Mij nadere: want wie anders zou zijn hart verpanden, om tot Mij te naderen? spreekt de Heer. Dan zult gijlieden Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een' God wezen (§)!

Hoezeer ook de hoop op ware verbetering des volks in deze verwachtingen is ingeweven, toont zoo menige plaats, bijzonder ook de volgende:

Ziet, de dagen komen, spreekt de Heer, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda

(*) Jer. XXIV: 6 en 7. (†) Jer. XXX: 8—11a.
(§) Jer. XXX: 20—22.

een nieuw verbond zal sluiten. — Maar dit is het verbond, dat Ik met den huize Israëls maken zal: — Ik zal Mijne wet in hun binnenste geven, en zal ze schrijven in hunne harten; en Ik zal hun tot een' God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. En zij zullen niet meer, de een den anderen, en een iegelijk zijnen broeder, leeren, zeggende: Kent den Heere! want zij zullen Mij allen kennen, van de kleinsten af tot de grootsten toe (*).

In het 33ste hoofdstuk vindt gij herhalingen en bevestigingen der beloften, aan het geslacht van DAVID gedaan.

EZECHIËL zal u slechts weinige plaatsen opleveren. Gij leest er:

Daarom zal Ik Mijne kudde te hulp komen, dat zij niet andermaal ten roof zijn. — En Ik zal over haar een éénigen Herder verwekken, die ze weiden zal, DAVID *Mijnen dienstknecht; die zal hen weiden, en die zal hun ten herder wezen; en Ik, de Heer, zal hun tot een' God zijn, en Mijn dienstknecht* DAVID *tot Vorst in hun midden* (†). — *Ik zal uwe graven openen, en Ik zal u uit uwe graven opvoeren, o Mijn volk! en Ik zal u brengen in het land van Israël! — Ik zal Mijnen Geest in u geven, dat gij herleeft, en Ik zal u vestigen in uw land* (§).

En nog driemaal wordt in dat zelfde hoofdstuk de voorspelling herhaald van een' éénigen en eeuwigen Vorst over Israël uit DAVIDS huis.

In DANIËLS uitleggingen, die omtrent twee droomgezigten van NEBUKADNEZAR hem gegeven werden, heeft het laatste gedeelte de overtuigendste duidelijkheid. De beduidenis van de vier eerste deelen derzelve wil ik u, tenzij gij het uitdrukkelijk verlangen mogt, liever niet aanwijzen.

En in de dagen dier Koningen zal de God des

(*) Jer. XXXI: 31, 33 en 34a. (†) Ezech. XXXIV: 22—24.
(§) Ezech. XXXVII: 12 en 14a.

hemels een Koningrijk verwekken, hetwelk in eeuwigwigheid niet verstoord zal worden, en dit Koningrijk zal aan geen ander volk worden overgedragen: het zal al die Koningrijken vergruizen en te niet maken, maar zelf zal het bestaan tot in eeuwigheid (*).

Ik zag toe, in de gezigten des nachts, en ziet, één, des menschen zoon gelijk, kwam met de wolken des hemels, en Hij ging tot den Onvergankelijken van dagen, en men deed Hem tot Denzelven naderen: en Hem werd heerschappij gegeven en luister en het Koningrijk: en alle volken, en natiën, en tongen dienden Hem; Zijne heerschappij is eene eeuwige heerschappij, die nooit vergaat, en Zijn Koningrijk is onverderfelijk (†)!

De teederhartige HOSEA kleedt de hoop op Israëls begenadiging het liefst in beelden, ontleend van de wederaanneming eener vrouw, die aan den trouwsten en vurigstminnenden echtgenoot ontrouw geworden was.

JOËLS uitspraak is, naar mijn gevoel, eene der merkwaardigste. Dus luidt zij:

Mijn volk zal niet beschaamd worden in eeuwigheid! Dan zult gij weten, dat Ik in het midden van Israël ben, en dat Ik, de Heer, uw God ben, en niemand meer; en Mijn volk zal niet beschaamd worden in eeuwigheid! En daarna zal het geschieden, dat Ik Mijnen Geest zal uitstorten over alle vleesch; en uwe zonen en uwe dochteren zullen profeteren; uwe ouden zullen droomen droomen, uwe jongelingen zullen gezigten zien. En ook op de dienstknechten en op de dienstmaagden zal Ik in die dagen Mijnen Geest uitstorten. En Ik zal wonderteekenen geven in den hemel en op de aarde; bloed, en vuur, en rookpilaren. De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, eer de groote en vreeselijke dag des Heeren komt! En het zal geschieden, dat al wie den naam des Heeren

(*) Dan. II: 44. (†) Dan. VII: 13 en 14.

zal aanroepen, die zal behouden worden; want op den berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, gelijk de Heer gezegd heeft; ook voor de verstrooiden, die de Heer roepen zal (*).

Na louter straf en ellende voorspeld te hebben, besluit AMOS met dezelfde uitzigten te openen.

Te dien dage zal Ik de wankelende hut van DAVID *oprigten, en Ik zal hare bressen toemuren, en hare bouwvallen herstellen, en Ik zal ze bouwen gelijk in de dagen van ouds; opdat zij het overschot van Edom ten erfdeel bezitten, en van al de volken, die naar Mijnen naam genoemd zijn, spreekt de Heer, die dit doen zal. Ziet, de dagen zullen komen, spreekt de Heer, dat de ploeger den maaijer, en hij, die den zaadbuidel draagt, den druiventreder zal vervangen; en de bergen zullen druipen van most, en alle heuvelen zullen overvloeijen. Want Ik zal de gevangenen van Mijn volk Israël doen wederkeeren, en zij zullen de verwoeste steden opbouwen en bewonen; en wijngaarden planten en den wijn derzelve drinken; en hoven aanleggen en derzelver vrucht eten. En Ik zal hen planten in hun land, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit hun land, dat Ik hun gegeven heb, zegt de Heer, uw God* (†)!

Bij OBADJA en MICHA vindt gij geheel hetzelfde. En als gij, mijn lieve SEVERUS! de volgende plaats uit MICHA leest, kunt gij u dan laten overreden, dat hetgeen SIMON, de hoogepriester, dien de Joden hunnen weldoener en trouwsten Vorst noemden, voor meer dan anderhalve eeuw gedaan heeft, de vervulling dier voorzegging zou wezen? Dat het slechten van het oude slot, en van den berg, waarop het stond, waardoor de tempelburgt de hoogste is geworden, — dat dit het wezen zou, wat God door MICHA in de volgende woorden beloofde?

(*) Joël II: 26b—32. (†) Amos IX: 11—15.

Doch het zal geschieden in latere dagen, dat de berg van het huis des Heeren zal gevestigd zijn op den top der bergen, en verheven boven de heuvelen, en de volken zullen tot denzelven toevloeijen. En magtige natiën zullen heengaan en zeggen: Komt, laat ons opgaan tot den berg des Heeren, en tot het huis van JAKOBS *God, dat Hij ons Zijne wegen leere en wij in Zijne paden wandelen! Want uit Sion zal de wet uitgaan en het woord des Heeren uit Jeruzalem. En Hij zal regter zijn onder groote volken, en het pleit beslechten der magtigste, verst gelegen natiën; en zij zullen hunne zwaarden tot kouters smeden, en hunne spiesen tot sikkelen; geen volk zal tegen volk het zwaard meer opheffen, en men oefent zich niet langer in den krijg. En zij zullen nederzitten, een tegelijk onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgeboom, en niemand zal hen verschrikken! — En de Heer zal op Sions berg over hen Koning zijn, van dien tijd af in eeuwigheid* (*)*!*

Bij ZEFANJA (†) leest gij:

De Heer heeft uw vonnis opgeheven, heeft uwen vijand weggevaagd: Israëls Koning, de Heer, is in het midden van u; gij zult geen kwaad meer vreezen (§)*!*

ZACHARIAS' heerlijke woorden besluiten de plaatsen, welke ik voor u uitschrijf.

Hef een' vreugdekreet op, en wees vrolijk, o dochter Sions! want ziet Ik kome, en Ik zal wonen in het midden van u, spreekt de Heer! En magtige volken zullen te dien dage den Heere aanhangen, en zullen Mij tot een volk zijn. Zoo zal Ik wonen in het midden van u; en gij zult weten, dat de Heer der heirscharen mij tot u gezonden heeft! En de Heer zal Juda ten erfenis bezitten; Zijn deel zal

(*) Micha IV: 1—4a en 7b.

(†) De schrijver van dezen brief draagt met den profeet denzelfden naam. Bl. 238—240, 255 en 256 is hij, naar eene bij ons niet gebruikelijke uitspraak, verkeerdelijk ZEFONIAS genoemd. H.

(§) Zef. III: 15.

zijn in het gewijde land; en Jeruzalem zal weder Zijne uitverkorene stad wezen. Zwijg, alle vleesch, voor het aangezigt des Heeren! want Hij waakt op ter hulpe uit de woning Zijner heiligheid (*)!

Uit MALEACHI heb ik reeds eenmaal, zoo ik mij niet bedrieg, u iets medegedeeld, naar aanleiding van den Dooper.

XI.

UIT SEVERUS ANTWOORD AAN ZEFANJA.

Een fragment.

— Dikwijls, ik moet het u bekennen, greep mij een hevige weêrzin aan tegen eene natie, wier lot zoo diep gezonken, die ook van regtschapenheid en echte vroomheid zoo ver vervreemd is, die het voorwerp was en nog is van zoo diepe verachting, en dit, naar het zich laat aanzien, nog meer zal worden, — en wier profeten haar toch bestendig zoo hoog boven alle volken verheffen. Dikwijls echter verkeerde deze weêrzin in wezentlijken nijd, want ik gevoelde het, indien er iets aan is van uwe geheele Godsdienst en uwe profetiën, dan zal ten slotte mijn Romeinsche trots zich toch moeten buigen, en dan is toch uwe natie, naar de ontwerpen der Godheid, voor een buitengewoon geluk bestemd.

Dat God voor één volk zoo buitengewone gunstbewijzen bestemt, en voor andere veel mindere, dat ergert mij niet. Ik zie immers overal, dat de God der Goden naar Zijnen wil en naar Zijne bedoelingen geluk en ongeluk uitdeelt. En dit bevredigt mij geheel, dat aan allen, die uwen Jehova en Zijnen toekomstigen gezant erkennen willen, — aan die allen geluk en zegen genoeg beloofd is. Wie ben ik, dat ik met den God der Goden, als Hij mij gelukkig maakt, in het regt zou treden, waarom Hij mij niet nog gelukkiger en mijne natie niet juist even zoo gelukkig maakt als eenige andere?

(*) Zach. II: 10—13.

Ook bevalt mij in uwe voorzeggingen dit zoo uitnemend goed, dat land en tempel, Jehova en Zijn Gewijde, Israël en de volken, *Palestina* en de wereld, deugd en welvaart, uitwendig en inwendig geluk, — dat alles, alles zoo zamenhang en verwantschap heeft, en één eenig Goddelijk plan uitmaakt. Waarlijk, hoevele zwarigheden ik ook hebbe tegen de plaatsen uit uwe profeten, zoo word ik hierdoor tot hoogachting voor den Geest der profetie gedrongen, en ik wensch u geluk met uwe grootsche verwachtingen. Maar hoe het nu met de vervulling staat, hoe veel of hoe weinig het er thans naar uitziet, mijn lieve ZEFANJA! dat is weder eene geheel andere zaak. En dan zou ik niet durven zeggen, dat ik tot hiertoe veel moed had, om zoo iets spoedig te wachten. Houd gij ondertusschen maar uw woord, en schrijf mij naauwkeurig en uitvoerig alles, wat ooit hiertoe behoorde, of dat maar eenigzins schijnt te doen. Uwe gedachten daarover zullen mij altoos welkom zijn; maar, vóór alle dingen, laat het nooit aan naauwkeurige navraag, noch aan naauwkeurige overbrenging der berigten, welke gij inzameldet, ontbreken, dat bid ik u.

XII.

VOORTZETTING VAN NATHANAËLS GESCHRIFT.

Zie Nr. V. Dit werd later geschreven, en alzoo door zijne zonen niet gezien.

(Mattheus IV: 1—11; Markus I: 12 en 13; Lukas IV: 1—13.)

Onze Meester heeft ons reeds met groote vertrouwelijkheid verwaardigd. Toen Hij beloofde, dat wij Gods engelen op Hem zouden zien nederdalen, zeide Hem ANDREAS, hoe zeer hij zich verheugde, dat hem dit mogt gebeuren, en dat Hij het aan de herders bij *Bethlehem* reeds zoo vele jaren bijna benijd had. Hier-

op vroeg FILIPPUS, of het nog wel lang duren zou eer boden des hemels tot Hem kwamen. »Daar zijn er reeds gekomen," antwoordde JEZUS; »wie den boozen overwint, dien dienen de goeden." En ik waagde het den Heer te vragen: »Heer! mogen wij het weten, wanneer en waar dat geschiedde? Wij verstaan u niet regt." JEZUS antwoordde: »Ziet, ik verhaal u wat met mij gebeurd is. Ziet toe, dat gij het niemand zegt, eer de Zoon des menschen verheerlijkt is. Toen ik gedoopt was in de *Jordaan* en de Geest mijns Vaders over mij kwam, beval Hij mij naar de woestijn te gaan, en daar te vasten zoo lang mijn Vader dat zou goedvinden. En ik ging er heen en vastte en hield dat voor mijne spijs, dat ik den wil mijns Vaders volbragt. En na veertig dagen en veertig nachten, die ik in de holen der rotsen doorbragt, hongerde mij. Daar verscheen mij de verzoeker, in de gedaante van een' engel des lichts, sprak mij met een valsch hart vriendelijke woorden toe, en zeide: »»Zijt gij de Zoon van God, dan is het u eene ligte zaak, te zeggen, dat deze steenen brood worden."" Maar ik antwoordde hem: Daar staat in de Goddelijke Schrift: *De mensch zal zijn leven niet onderhouden door brood alleen, maar door alles, wat Gods bevelwoord daartoe verordent.* Hierop nam mij deze engel mede naar de heilige stad, stelde mij op de tinne des tempels en zeide: »»Betoon u Gods Zoon te zijn, en werp u zelven van hier nederwaarts; want daar is geschreven: *Hij zal Zijne engelen aangaande u bevelen en zij zullen u op de handen dragen, opdat gij uwen voet zelfs aan geen' steen moogt stooten.*"" Maar ik antwoordde: In dezelfde Schrift staat geschreven: *Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken.* Eindelijk verplaatste hij mij op een' zeer hoogen berg, toonde mij de landen en de koningrijken der wereld en al derzelver heerlijkheid, en ontdekte zich als den verleider, daar hij zeide: »»Dit alles wil ik u geven, wanneer gij op de knieën valt en mij aanbidt."" Nu zeide ik tot hem:

Ga weg, Satan! de wet zegt immers: *Den Heer uwen God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen.* De verschrikkingen Gods grepen den verleider aan, hij verliet mij; en nu, mijne kinderen! nu gebeurde het, dat de trouwe dienstknechten mijns Vaders toetraden en mij dienden."

XIII.

VOORTZETTING VAN GNATHANAËLS GESCHRIFT.

In den nacht, nadat JEZUS de geschiedenis Zijner verzoekingen ons had geopenbaard, verloor ik mij in diep gepeins, in menige zwarigheid en twijfeling, en in menige levendige voorstelling.

Het was mij zeer merkwaardig, dat de Satan terstond bij het begin der herstelling van het menschelijk geslacht zich wederom opdeed, om den eersten mensch, die allen het leven zou aanbrengen, door zonde te doen vallen, gelijk hij in den beginne, terstond na de schepping des menschelijken geslachts, zich opdeed, om den stamvader van een tot zoo veel geluk bestemd geslacht tot overtreding te vervoeren, en vreugde der zegepraal doorstroomde mijne gansche ziel, dat het den verleider nu niet was gelukt. Het kwam mij vreemd voor, dat JEZUS, na veertigdaagsche onthouding, daar Hem zeer hongerde, weigerde als Gods zoon uit steenen zich brood te maken. Mij viel echter dadelijk in, dat JEZUS zelf ons gezegd had, Hij ging in de woestijn, om zoo lang te vasten als Zijn Vader zoude goedvinden; Hij wachtte dan te regt op den wenk van God, daar ook een Goddelijke wenk er Hem toe had geroepen. Maar duister was mij en is mij nog ten deele die vermomming van den Satan; hij moet al zeer sterk de gedaante van een' engel des lichts kunnen aannemen; en hoe hij dan de magt en de vrijheid had, om JEZUS zoo met zich te voeren en te verplaatsen. Er was mij uit de Heilige Schrift slechts weinig bekend, dat mij inviel en waardoor dit donkere eenig-

zins werd opgehelderd. Een groot gezag moet de Satan nog wel hebben, daar hij zich met den aartsëngel MICHAËL in eenen twist over het ligchaam van MOZES durfde inlaten; in JOBS geschiedenis vind ik den Satan onder de goede engelen, hoe hij met deze voor God verschijnt en hoe hij den schijn der waarheid tracht aan te nemen; en HABAKUKS voorbeeld wijst mij aan, hoe menschen door engelen kunnen verplaatst worden. (*) Wat onze Rabbi JONAS ons dikwijls in de Synagoge zeide, dat laat ik in zijne waarde; ik houde mij aan datgene wat in de Heilige Schriften zelve staat. Daar JEZUS zich zoo getrouw vasthield aan de Goddelijke Schriften, begon ik mij eerst regt te schamen, dat ik mij in mijn leven met het lezen der Heilige Schriften niet vlijtiger had bezig gehouden. — Eindelijk zweefde mij de liefdevolle JEZUS voor den geest, zooals Hij van de *Jordaan* naar de woestijn wandelde. Mijn hart verzelde hem van de rivier, waar boven Hem de hemel zich opende, en de Geest Gods nederdaalde en de stem des Vaders klonk: » Deze is Mijn geliefde Zoon!" tot in de woestijn. Ach! die eenzame, vermoeide wandelaar door zoo nare, al meer en meer dorre, en door menschen verlatene oorden! Die het zoo waard is, dat de schoonste schepping Hem ten dank nog schooner worde, wandelt tusschen de akeligste rotsen, de steile, kale gebergten, huivert bij den aanblik van eenen als door aardbeving gescheurden en omgekeerden bodem. Hebt gij wel, binnen al uwe grenzen, troosteloozer, ongevalliger oord, o schepping mijns Gods! dan waar mijn JEZUS nu wandelde, waar Hij zich nu ophield? Waar, in plaats der liefelijke stem van Hem begroetende menschen, het gehuil van wild gedierte Hem in de ooren klonk! Geen groen verkwikt daar Zijn oog, geen beekje vloeit er voor den versmachtenden, Hem laaft geene vrucht, en waar Hij sluimert, ligt Hij zich door

(*) De bijzonderheid, waarop NATHANAËL hier voorgesteld wordt te doelen, komt voor in de Apokrijfe boeken des O. V. en wel in het 4de Aanhangsel aan DANIËL, vs. 35. H.

op de rotsen. Dit verduurt Hij veertig langzame dagen, veertig nog langere nachten, — die Liefdevolle. Als ik wilde nadenken, wat Zijne groote ziel in dezen langen tijd al wel gedacht heeft en ervaren, gebeden en genoten, dan overmeesterden mij telkens weder die droevige beelden, en mild vloeiden mijne tranen, en onder deze treurige aandoeningen sliep ik eindelijk in. God zij geloofd! ik had een' verkwikkenden slaap, en droomde van Hem en hoorde Hem zeggen: »En nu traden engelen toe en dienden mij." En aanstonds stond dat in den droom voor mijne oogen. JEZUS zat eenigzins verheven, en zeven engelen, kinderen Gods, schoon als de lentemorgen, verheven als Libanons cederen, stonden om Hem heen, bogen zich, knielden, aanbaden, staarden op Hem met den onafgewenden blik der liefde. Eene kruik met water stond op den grond voor zijne voeten; de een bood Hem knielende op een' schotel vijgen en amandelen aan, een ander hield brood voor Hem gereed. — In den droom en bij het ontwaken was ik zeer verkwikt.

XIV.

EEN DICHTERLIJK, PROFETISCH FRAGMENT VAN EEN' CHRISTEN.

Na de uitstorting van den Geest, toen PETRUS *de geschiedenis van* JEZUS' *verzoekingen hem verhaald had* (*).

Driedubbel was de strik, waarmeê 's Verzoekers list
Hem, die de waarheid uit den hemel bragt op aarde,
De Schriften eerde, door Zijn' komst hun zin verklaarde,
Gods beeld, ons voorbeeld, — schoon de toeleg heeft gemist,
Te vangen trachtte! — o God, gij geeft den Christnen wenken
Omtrent hun lot, in 't lot van CHRISTUS; want in nood,
Verzoeking, zegepraal, in handlen, lijden, dood,
Moet Hij hun voorbeeld zijn, moet Hij hun krachten schenken.

(*) Deze discipel van JEZUS, wie hij zijn moge, moet soortgelijk onderrigt hebben gehad als b. v. de Christenen te *Thessalonika* van PAULUS ontvingen. Zie 2 Thess. II.

Let, Christnen, hoe Gods hand, die uit een zaadje een boom,
En eeuwen uit één uur ontrolt, u hier wil leeren.
De Geest des kwaads kan ook tot u zich eenmaal keeren,
Bedreigt uw' deugd en rust, als de opgestuwde stroom,
Verzoekt tot misbruik eerst der u verleende krachten,
Tot twijfling aan Gods trouw, — of, zoo hem dit mislukt,
Beproeft hij of soms 't spel der eerzucht u verrukt,
En toovert goud en rang en roem voor uw' gedachten;

Versmaadt ge ook dit, dan klimt zijn' stoutheid meer en meer,
Hij fluistert ook u in: — » Waag alles, zelfs het leven,
» Gij hebt, door mij beschermd, voor nood noch dood te beven,
» En wint bij de uitkomst, werpt ge u slechts voor mij ter neêr."—
Maar dan ook dondert hem uw laatst: — » Ga weg !" — in de ooren
Hij keert verstomd terug in 's afgronds naren nacht;
Gij zijt gered, u schut en dient Gods englenwacht,
En na deez' zegepraal zal niets uw' zielrust storen.

XV.

RACHEL, DE VROUW VAN ELKAN, TE KANA, EN EFRAT VAN LIBNA.

(Johannes II: 1—11.)

R. Maar hoor slechts, vriendin! wat nog onder alles het allergelukkigste was, dat mij hier, dat mij in mijn gansche leven wedervoer. De Profeet van *Nazareth* was zelf op onze bruiloft.

E. Wie is dat?

R. Weet gij niets van Hem?

E. Geen enkel woord. Er is nu in lange uit ons stadje niemand meer naar JOHANNES heengereisd, en van eenen profeet JEZUS weten wij in 't geheel niet.

R. Dat kan ik wel denken, wanneer gij in lange niets van JOHANNES hebt gehoord.

E. Ook leef ik buitendien zeer onder den druk bij mijne moeder, die JOHANNES nooit genegen was, dat weet gij wel. Het is al veel, en ik danke God, dat

zij mij dit bezoek bij mijne lieve RACHEL heeft toegestaan. (*Zij omhelzen elkander.*)

R. Hebt gij uwen JIBSAM ook nooit meer gezien? Doch vergeving! ik kwets uw hart.

E. (*Een' traan verbergende*). Die zoude liever sterven, dan iets door te zetten tegen Gods leiding aan. Dat zij zoo! Nu, wat wildet gij verhalen?

R. (*verzinkt in gedachten.*)

E. Nu dan, lieve! hoe zijt gij zoo in gedachten verzonken?

R. Ik dacht daar over uwen JIBSAM en over JEZUS. Dien jongeling zou de Profeet ook regt lief krijgen — en hij Dezen.

E. Ik bid u, verhaal mij nu.

R. (*wordt geroepen.*) Ik hoop aanstonds terug te komen. (*Zij haalt eene kleine perkamenten rol uit haar zak.*) Lees intusschen dit lied. Mijn neef, die zeker een leerling van JEZUS worden zal, heeft reeds voor eene andere bruiloft, waarop hij genoodigd was, dit lied gemaakt en het is daar gezongen; want dat zijn ook zeer goede en brave menschen.

(RACHEL *gaat weg en intusschen leest* EFRAT *het lied, dat hier volgt.*)

XVI.

EEN BRUILOFTSLIED.

Aan een ander bruidspaar te Kana *overgegeven, na de bruiloft van* ELKAN.

Hoe zalig moet ge u vinden,
Dat, ELKAN! op uw feest,
MARIA met haar vrinden,
Ook JEZUS, is geweest!
Koor: Die water veranderde in kostlijken wijn,
Moet u en ons allen ten zegenbron zijn!

De Heiligste aan uw liefdemaal
Heeft meest uw vreugd vermeerd,
En water, op Zijn hemeltaal
In zoeten wijn verkeerd.
Koor: Die water enz.

God, die eens ELIëZERS dorst
Met water heeft gedrenkt,
Schept weêr de vreugde in ieders borst,
Zijn Zoon is 't, die ze ons schenkt.
Koor: Die water enz.

Heil ieder Bruïdspaar, dat God vreest,
Heil, Bruid en Bruigom! u!
Hij is u steeds nabij geweest,
En kroont uw wenschen nu.
Koor: Die water enz.

't Is of ook hier thans JEZUS waar';
Wie bij Hem vreugde vindt
Maakt Hij ook d' echtband minder zwaar,
Die voortaan u verbindt.
Koor: Die water enz.

Als, Bruidspaar! ooit u iets ontbreekt,
Sla rustig 't oog op Hem,
De nood verdwijnt, als Hij slechts spreekt,
Op Zijne liefdestem.
Koor: Die water, enz.

Wie overvloed bij overvloed
Met Godlijke almagt schenkt,
Die maakt u zelfs het lijden zoet;
Klaag Hem al wat u krenkt.
Koor: Die water enz.

Die de eer van ELKAN heeft gered,
En zijn' behoefte aanschouwd,
Helpt, op het kinderlijk gebed,
Elk die op Hem vertrouwt.
Koor: Die water enz.

EEN VRIEND DES BRUIDEGOMS.

Al moest ook 't land door hongersnood
In rouw gedompeld zijn,
Blikt op tot Hem, — is daaglijksch brood
Niet noodiger dan wijn?
Koor: Die water enz.

TWEE STEMMEN.

Als gij aan Hem uw' harten hecht,
Van Hem den zegen wacht,
Dan daalt die zegen op uw' Echt,
Hij schenkt den boom zijn' kracht.
Koor: Die water enz.

EENE VRIENDIN DER BRUID.

Als eens de Moedervreugde u wacht,
En 't uur slaat, dat gij lijdt,
En krachtloos weent en smeekt om kracht,
Geduld! eens komt *Zijn* tijd!
Koor: Vertrouwt vrij op Hem, waar gij bijstand behoeft,
Hij komt des te sneller, hoe langer Hij toeft.

TWEE STEMMEN.

Als eens een blijde kindrenrij
Al dartlende u omzweeft,
Uw ziel vergeet dan niet, dat Hij
Die reine vreugde u geeft.
Koor: De Gods-zoon, Wiens wenk ons de vreugdbron ontsloot,
Schenkt vreugde ook door kindren, Zijn liefde is zoo groot.

DRIE STEMMEN.

o Spoedig, spoedig koom' Zijn Rijk,
En maak' heel de aarde in 't rond
Aan 't heerlijk liefdemaal gelijk,
Dat ons aan Hem verbond!
Koor: Die water veranderde in heerlijken wijn,
Zal u en ons allen ten zegenbron zijn,
't Genot, waarvan Hij ons de bronwel ontsloot,
Verkwikt ons tot aan, ja, tot over den dood.

XVII.

VOORTZETTING VAN HET GESPREK TUSSCHEN RACHEL EN EFRAT.

E. Hier is het lied, mijn lieve! Ik begrijp de geschiedenis niet uit het lied, maar ik verlang des te meer, om haar van u te hooren.

R. Wij hadden reeds veel gehoord van nicht MARIA's voortreffelijken zoon, en ik weet niet, wie sterker verlangen had, om Hem spoedig eens te zien, mijn ELKAN of ik. En van den tijd aan, dat wij hoorden, hoe de Dooper aan de *Jordaan* op Hem had gewezen, werd ons verlangen nog vuriger. Nu trof het juist, dat nicht MARIA met Hem en met eenigen, die zich reeds als leerlingen aan Hem verbonden hebben, den avond vóór onzen trouwdag hier te *Kana* aankwam.

E. Wie zijn dat toch? Daar is wel niemand uit ons stadje onder?

R. Neen, EFRAT! Het is zekere ANDREAS en zijn broeder SIMON, visschers van *Bethsaida*, en FILIPPUS, ook van *Bethsaida*; JOHANNES, de zoon van eenen ZEBEDEÜS, ook een visscher, en een zekere NATHANAËL, van hier, een mensch, die de opregtheid zelve is; bij dien namen JEZUS en MARIA hunnen intrek. Mijn man verheugde zich onuitsprekelijk over de gelegenheid, om Hem te zien, en nam terstond het besluit, om allen met onze nicht te noodigen. Zijn vader dacht niet, dat JEZUS en Zijne medgezellen de noodiging zouden aannemen; want hij had gehoord, dat het zeer vertrouwelijke leerlingen van JOHANNES den Dooper geweest waren, en hij kon zich niet voorstellen, dat zij eene bruiloft zouden bijwonen. Maar mijn man had vernomen, met wat groote minzaamheid JEZUS deze menschen had tot zich genomen, en hoe gemeenzaam en hoe veel gezelliger Zijn verkeer was dan dat van JOHANNES, en hij wilde de noodiging eens wagen, en zij werd

aangenomen door allen; MARIA gaf haar woord, en JEZUS gaf Zijn woord, om te komen met allen die Hem vergezelden. Vader, zei mijn man, schrikte er inderdaad eenigzins van, en had hem gezegd, hij vreesde dat er wijn te kort zou komen, en dat er ook te weinig eten zou zijn; het was geene kleinigheid, zoo op eens zeven personen meer dan men verwachtte, en zooals de vaders dan altijd wat bezorgd zijn in dergelijke dingen. En hij wist nog niet eens, dat ELKAN van den wijn, die voor de bruiloft was opgedaan, nog al heel wat aan ellendige oude en zieke menschen had gezonden, bij voorbeeld aan den ouden JONAS van *Libna*.

E. Och! wat zegt gij? Leeft die ook nog? Die moet wel in zijn drie en negentigste jaar zijn. Dien gun ik zoo'n verkwikking.

R. Ja, hij leeft zeer armoedig. — ELKAN had nog gezorgd, dat er meer spijs zou zijn; maar wijn dacht hij genoeg te zullen hebben. Nu — de bruiloftsdag brak aan. De gasten kwamen. Ik kan het u niet verbergen, ik zag eerst wat tegen JEZUS op — maar spoedig verdween mijn opzien, toen Hij naar ons toetrad en ons zegende: »Wees geliefd als JAKOBS vrouw, en gezegend als SAMUELS vader!« Het eerste zeide Hij tot mij, het laatste tot ELKAN, en Hij zag ons aan als de liefde en de zegen zelf, ik kan het niet anders uitdrukken, EFRAT! En gaf het uitzigt op mijn' gehuwden staat mij dikwijls eenige bekommering, thans was het mij, alsof ik er een' borg voor had, dat geen kwaad onze tent zou naderen.

E. Maar wat is er toch met water gebeurd, dat er zoo telkens in het lied staat: *Die water verandert in kostlijken wijn?*

R. Nu hoor dan; ik zal u dan naderhand wel vertellen, wat er al op den dag voorviel en wat onze JEZUS aan tafel sprak, omdat gij er zoo ongeduldig naar vraagt, naar het slot, naar de kroon, EFRAT! van al de vreugde, en al den zegen van dien dag. Tegen het

einde van het avondmaal begon er wijn te ontbreken, zoowals vader gevreesd had. ELKAN liet er mij volstrekt niets van merken, eerst naderhand heb ik het vernomen. Eenig bezorgd gefluister tusschen hem en den spijsmeester had ik echter opgemerkt, waarvan ik de oorzaak niet kon raden. Kort daarna stond MARIA, die gemerkt had wat er ontbrak, van het rustbed op; zij zat naast mij, die uitverkorenste onder de vrouwen — o vriendin! dat zou zij zijn, al had zij ook dezen JEZUS niet ter wereld gebragt! Zij liet mij niet het allerminste merken, maar ging tot haren Zoon aan de andere zijde, en moet Hem in het oor gezegd hebben, doch zoo dat JOHANNES het hooren kon: »Mijn Zoon! zij hebben geen wijn meer," en Hij moet geantwoord hebben: »Vrouw! dring mij niet; ik weet het reeds; maar mijn uur is nog niet gekomen; ik wacht den wenk mijns Vaders af." Zoo of daaromtrent moet Zijn antwoord geweest zijn. Hij gaf haar een' liefdevollen blik, — dat zag ik. En zij was volkomen gerust, en in het voorbijgaan zeide zij iets half luid tot een' der bedienden, en wees met de hand op JEZUS. Zij zou tot den bediende gezegd hebben: »Wat Hij ulieden zegt, voert dat goed uit." De bediende wenkte tweemaal met zijne oogen en zijn hoofd: ja, ja! Het was de jonge OBED, een brave en vlugge mensch, die den ganschen dag de oogen niet van JEZUS kon afhouden, zoo zelfs, dat hij van tijd tot tijd onoplettend was in zijn werk. Alles was mij een raadsel, ik zocht bij ELKAN eens na te vragen; maar die was aanhoudend in gesprek. Nu onderhield mij MARIA weder met gesprekken, zoodat ik vergat om verder op te merken. Na een klein kwartier moet JEZUS dien zelfden OBED gewenkt en hem bevolen hebben, om de zes steenen waterkruiken, die er stonden, —

E. Hebt gij niet grootere dan bij ons?

R. Zij houden ieder twee of drie metreten (*) —

(*) De inhoud van een *metreet* (Grieksche maat), gelijkstaande met een

om die dan alle zes met schoon water geheel te vullen; dat hadden zij terstond gedaan. OBED zeide, het was hem zoo vreemd voorgekomen * en de oude EDOM had er den spot meê gedreven. Toen zij nu gevuld daar stonden, had OBED het aan JEZUS et kennen gegeven, en daarop had Hij gezegd: »Schep daar nu uit en breng het aan den spijsmeester." Nu schepten zij en bragten dien eenen beker. OBED betuigt, dat hij het bijna niet had durven wagen, en EDOM had spottende tegen hem gelagchen; maar — omdat MARIA, »die is bij mij," zeide hij, »eene al te eerwaardige vrouw,". omdat deze uitdrukkelijk gezegd had, zij moesten doen, wat haar Zoon hun bevelen zoude, zoo had hij den beker gebragt. MELCHI (zoo heette de spijsmeester) had er van geproefd, en met groote goedkeuring en bevreemding ELKAN geroepen en gevraagd, waar dat hij toekwam, dat moest wel eene vergissing zijn, dat men den besten wijn tot het laatst bewaard had!

E. Was het wijn?

R. Ja waarlijk, EFRAT! èn van den allerbesten; hij smaakte nog beter dan de Sidonische, veel beter. Mijn man vergelijkt hem bij den wijn van den Libanon, en vindt hem nog heerlijker. Wij hebben er nog van; gij moet hem ook eens proeven, lieve vriendin! God heeft u ook nog iets toegelegd van den liefelijken, kostelijken wonderdrank van Zijn' profeet.

E. Maar is het wel mogelijk? Ik ben enkel verwondering!

R. Ja, vriendin! En denk eens, ik wist van dat alles volstrekt niets; altijd was ik nog met MARIA in gesprek, totdat het luid spreken en de algemeene deelneming van het gezelschap ons opmerkzaam maakte,

---

bath (Joodsche maat) wordt verschillend bepaald. In overeenstemming met de oude kantteekening, wordt dezelve door den geleerden J. TER PELKWIJK, in zijne *Verhandeling over de maten, gewigten, en munten der oude volken*, Tafel 25, op 15 stoopen Amsterd. maat, of omtrent een anker, berekend. H.

en eer ik het bemerkte, bood MARIA mij een' beker aan — ik moest eens drinken, en ELKAN zeide met verrukking: »Drink, mijn lieve! een wondergeschenk hier van den profeet," en hij veegde zijne tranen weg — en allen zagen vol verwondering op mij, wat ik nu zeggen zoude. — Ik dronk en had in mijn leven zoo iets niet gedronken, en ELKAN verhaalde, hoe en door wien het was beschikt, en ik verstomde van vreugd en dank en aanbidding, en konde niets anders dan vol dankbaarheid en in bewondering verzonken JEZUS aanstaren. Na de eerste stille verbazing begon het gezelschap den wijn, terwijl die rondging, en den Goddelijken gever overluid te roemen. Nu stond JEZUS op, boog zich over de tafel naar ons henen en zeide: »Ik laat u mijnen zegen." Wij wilden opstaan, maar Hij beval ons op onze plaats te blijven; en zie, EFRAT! men moet Hem wel gehoorzamen in alles, wat Hij zegt en wenkt en wil, men kan niet anders. — Hij moet ook aan Zijne leerlingen een' wenk gegeven hebben, om Hem spoedig te volgen; want zij bleven nog maar eene kleine poos. Men wenschte hun geluk, dat zij zulk een' Meester hadden; maar zij betuigden, dat hunne verbazing even groot was als de onze; want dit was de eerste daad van dien aard, welke zij van Hem gezien hadden. Men kon het ook wel zien, dat zij vol van verrukking waren, en zij zeiden ook, als het zoo voortgaat met de openbaring Zijner heerlijkheid, dat Israëls hoop dan weldra den bloei der vervulling zal bereiken.

E. Maar het is dan ook meer dan MOZES deed, althans milder, vriendelijker, heerlijker. Deze maakt water tot den kostelijksten wijn, om de kinderen der vreugd te verblijden, en ulieden uit de verlegenheid te redden; gene gaf eerst bij brandenden dorst het water uit de rots.

XVIII.

DE LAATSTE VERZEN VAN EEN BRUILOFTSGEDICHT OP DEN TROUWDAG VAN ELKAN.

Wij vonden niet, dat het gansche gedicht belangrijk genoeg was, om hier bijgevoegd te worden. Dit gedeelte er van is echter merkwaardig en roerend, omdat de dichter niet wist, dat JEZUS op deze bruiloft zou komen, en omdat RACHEL aan hare vriendin EFRAT verhaalde, dat JEZUS, terwijl dit gedeelte werd gezongen, bijna glanzend schoon er uitzag, en dat MARIA en JOHANNES haar verzekerd hadden, dat zij onder dat gezang hetzelfde bij JEZUS hadden opgemerkt. Anders heeft het gedicht niets bijzonders; het is veeleer waarschijnlijk, dat deze voorstelling, aan Israëls geluk in het Messias-rijk, onder beelden, aan het tusschen Jehova en Israël gesloten echtverbond ontleend, volgens HOSEA en andere profeten, aan het slot van ieder bruiloftsgedicht gewoonlijk voorkwam.

Uw volk verheuge zich, al wie U zoeken, zingen
Uw' lof; verbeurden ook wij broze stervelingen
   Uw' Liefde, Gij houdt woord, toeft langer niet, snelt aan,
   Doet Israël Uw' stem, erbarmend God! verstaan,
Daalt neêr in hemelpracht, met morgengloed omgeven,
Komt, als een Bruidegom, een Held, vol kracht en leven,
   Die wat hem tegenstaat beschaamt en overwint,
   Hij komt, de dag, die U met Uwe Bruid verbindt.

Dat Israël zich sier', gelijk een' Bruid, — Gods woorden,
Die we in orakeltaal door Zijn' profeten hoorden,
   Behouden kracht; Hij sprak: — » U koos Mijn wil zich uit,
   » Van duizenden, gelijk een Bruidegom zijn' Bruid;
» Ik red en reinig U: de heemlen zullen 't hooren,
» En juichen, dat ik U voor eeuwig heb verkoren;
   » Dat ik barmhartig ben, dat Goedheid bij mij woont,
   » Dat jegens U Mijn Liefde op 't heerlijkst zich vertoont.

» Zóó mint geen man zijn gâ; — om U zal vrede keeren,
» Op aarde, om U zal niets het menschdom eens meer deren;
» Het zwaard keert in de scheê, tam wordt het wild gediert;
» Met heil en hemelvreugd wordt volk bij volk gesierd." —
Zoo sprak Jehova's mond, — juich, Bruidspaar, bij uw trouwen!
Gij zult Zijn' dag nog zien, gij zult Zijn heil aanschouwen (*).

XIX.

KLEOPAS EN JOËL, EEN LEERLING VAN JOHANNES.

K. Hij begint waarlijk Zijne Goddelijke heerlijkheid te openbaren.

J. God geve, dat wij er ons naar waarde over verblijden!

K. Mij vervult na dien tijd eene regt kinderlijke vreugd. Mijne dochter zeide mij, dat ik als verjongd was.

J. *Verheugt u met beving*, zegt de profeet, *en kust den Zoon, opdat gij niet vergaat, wanneer Zijn toorn ontbrandt* (†).

K. Dat geldt de wederspannigen, denk ik, die zich ter naauwernood voor het aanbreken des gerigts nog laten teregtwijzen.

J. Wie was niet wederspannig? Wie kan bestaan, wanneer Hij zich zet om ons te rigten?

K. Wij zijn gedoopt tot vergeving der zonden. Beste vriend! stoor mij toch in mijne kinderlijke vreugde niet.

(*) De denkbeelden, in dit lied uitgedrukt, zullen aan sommige lezers welligt minder gepast en waardig voorkomen. Zij zijn echter zuiver Bijbelsch, men zie Jes. LIV; LXII: 4 en 5; Hos. II: vs. 15—19; (op welke plaats de dichter inzonderheid schijnt gedoeld te hebben;) Efez. V; Openb. XXI: 2. Wij hebben derhalve geoordeeld, deze strophen uit het Bruiloftslied niet achterwege te mogen laten, ook dewijl zij strekken kunnen om beelden en vergelijkingen, in den Bijbel gebezigd, die wel eens door valsch vernuft onbehagelijk en onwaardig zijn voorgesteld, in hunne eigenaardige schoonheid te doen kennen.

DE VERTALERS.

(†) Ps. II: 11 en 12.

J. Nu; maar wat is dan dat begin der openbaring Zijner heerlijkheid, waarvan gij spraakt?

K. Wat denkt gij wel zoo, mijn broeder! Zeg het mij eens.

J. Ik denk, Hij begint Zijn' dorschvloer te zuiveren; Hij mag wel een' hoop doortrapte huichelaars het masker hebben afgerukt, zoodat zij plotseling als door doodsangst werden aangegrepen?

K. Neen, mijn vriend! het was geene straffende daad, die Hij verrigtte.

J. Dan heeft Hij welligt, gelijk ELIAS, eene veertigdaagsche vaste doorgestaan; want Hij was in de woestijn, naar ik hoor.

K. Ja, dat heeft Hij; maar noem dat geene openbaring Zijner heerlijkheid! Dat geschiedde zonder getuigen, en het was eene verborgene Goddelijke ondersteuning, die Hem daarbij te beurt viel.

J. Dan heeft Hij misschien wonderdadig spijs geschapen, om eenen door het vasten hongerigen Israëliet Goddelijk te beloonen? Of eenen eenzamen bidder in de woestijn rukte Hij uit de klaauwen van een roofdier? — Of welke was de openbaring Zijner Goddelijke majesteit en kracht?

K. (*Met een' vriendelijken lach.*) Of heeft Hij ook op eene bruiloft wonderdadig in het gebrek aan wijn voorzien? Zoudt gij dat ook denken?

J. Ligtzinnige! Moet dat nog eene proef wezen, of ik iets zoo onwaardigs zou kunnen gelooven? Spot niet! — Ik zeide het u ook reeds, gij zijt al te los van zin, en gij schijnt er nu zelfs genoegen in te vinden, wanneer gij vlak tegen mijne denkwijs aan spreken kunt.

K. JOËL! Gij moet billijker zijn; ik meen het nooit zoo kwaad. En weet nu, het is waarheid, wat ik zeide, zoo menschlievend, zoo gezellig, zoo teeder met anderen gevoelende, zoo mild, en daarbij in gelijke maat met scheppend vermogen toegerust, is onze JEZUS, dat Hij werkelijk op ELKANS bruiloft, des avonds,

toen er wijn te kort kwam, zes groote steenen watervaten vol met water in den alleredelsten wijn veranderd heeft.

J. Dat is te veel om te verdragen! Gij zijt verkeerd onderrigt, of JEZUS is niet, wat JOHANNES van Hem maakt. Op bruiloften gaan! Als men reeds genoeg gegeten en gedronken heeft, nog meer wijn te bezorgen! Ja, door den allerbesten wijn tot dronkenschap te vervoeren! Zelfs Zijne openbare loopbaan onder Gods volk met zoo iets te openen en in te treden! — Zoo iets moest de Dooper hooren! herhaal het mij niet!

K. Ik bid u, JOËL! Ik was zelf op de bruiloft, ELKAN is de zoon van mijns vaders broeder. Ik zat digt bij Hem; ik heb alles mede gezien, gehoord, opgemerkt; ik heb zelf van den wijn gedronken.

J. Ik kan er mij niet in vinden; ik zal spoedig weêr bij mijn' Goddelijken meester zijn, en het hem verhalen, en hooren, wat hij er van zegt.

XX.

EEN FRAGMENT VAN HET DAAROP GEVOLGDE GESPREK TUSSCHEN JOËL EN JOHANNES DEN DOOPER.

JOH. Gij dwaalt zeer, JOËL! Zeide ik ulieden niet: »Ik ben slechts gekomen om op te ruimen en voor te bereiden; Hij komt, om des hemels milde gaven over de kinderen der menschen uit te storten?" Zeide ik het ulieden niet genoeg: »Ik ben de dienstknecht; moeijelijk en ernstig is mijne werkzaamheid; maar Hij is de Heer; Hij komt, om krachtvol te zegenen?" o Dat al de kinderen JAKOBS Hem ontvangen, zooals ELKAN en RACHEL!

J. Vergeef mij, meester! Dit is toch niet, wat gij zeidet: »Ik doop met water; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur doopen."

JOH. Neen, dat is het niet. Maar weet gij een meer

beduidend en bekoorlijk zinnebeeld daarvan, dat Hij het flaauwe vol van geur en het zwakke vol van kracht en geest zal doen worden, dan dit, dat Hij water in kostelijken wijn verandert? En weet gij een gepaster zinnebeeld van de zaligheid Zijns rijks, dan de bruiloft, waarop Hij Zijn eerste wonder deed? Zeide ik het ulieden niet: »Hij is de Bruidegom; maar ik verheug mij, als ik de stem des Bruidegoms hoore?"

XXI.

GERESCHON EN NIKODEMUS.

(Terwijl zij uit den Raad naar huis gingen.)

G. Ik moet bekennen, de zaak wordt hoe langer hoe doller.

N. Wat dols hebt gij van nieuws vernomen?

G. Mijn broeder heeft het vertelseltje ergens opgedaan. De groote profeet zou in *Kana* met zijne leerlingen eene bruiloft hebben bijgewoond.

N. Het verwondert mij als Hij dat doet.

G. Nu, dat kan er nog meê door. — En des avonds, toen men genoeg gedronken had, en de wijn op was, zou hij, na voldoende afspraak en aandragen en schikken der bedienden, zich er voor uitgegeven hebben, dat hij aan het bruidspaar twaalf kruiken wijn schonk, dien hij op het oogenblik uit water geschapen had, als God de Heer. En wat het merkwaardigste is, die wijn zou gesmaakt hebben als wijn van den Libanon. Van dien tijd aan zouden nu zijne jongeren op dat groote wonder huns Meesters niet weinig grootsch wezen. Die zaak gaat bijzonder goed.

N. Wat wilt gij daarmeê zeggen, GERESCHON!

G. Wel, dat zal een regt welkome Messias wezen, als hij rondgaat, om op bruiloften en bij besnijdenismalen en plegtige gelegenheden goeden wijn te schenken.

N. Het behoort alles onderzocht te worden. De

zaak is mij tot nu toe nog langs geen' zekeren weg bekend geworden. Durft gij voor de zaak en voor de omstandigheden instaan, zooals gij die verhaaldet?

G. De zaak staat mij tegen, dat beken ik. Het is mij de moeite niet waard. En het laat zich ook met handen tasten, dat het op louter spel zal neêrkomen. JOHANNES deed in het geheel geen wonder. Deze maakt eene welgedekte tafel tot de schouwplaats zijner wonderen, en halfdronken gasten tot aanschouwers. Intusschen, hoezeer hij daarmeê de gunst van het volk schijnt te kunnen winnen, ik weet het niet, ik geloof, hij misrekent zich toch. Het is al te onvoegelijk, met zulk een voorgewend wonder aan te vangen; het volk hangt dan nog eerder een' strengen en ernstigen man aan, gelijk de Dooper was, dan zoo eenen. Of wat dunkt u?

N. Ik zou gaarne in 't zekere weten, dat het verhaal valsch is, of, indien het waar is, dan ook, welke al de omstandigheden zijn.

G. Maar nu eens aangenomen, dat het nagenoeg zoo gebeurd zij, als ik u verhaalde, wat dunkt u van de zaak?

N. Dan zou ik waarlijk niet kunnen zeggen, dat zij mij zoo geheel mishaagde. Dat moeten wij juist niet zeggen, dat het halfdronken gasten waren. Het zijn vrome, opregte menschen, en in tegenwoordigheid van iemand, dien zij voor een' profeet hielden, zich dronken te drinken, daar zullen zij zich wel voor gewacht hebben, als voor eene zeer groote zonde. Gesteld nu, dat Hij zich roemzuchtig voor wat groots had uitgegeven en gepraald had, ja dan zou Hij mij reeds al wat ik voor Hem gevoelde ontnomen hebben. Gesteld daarentegen, dat Hij inderdaad en met welvoegelijkheid het wonder gedaan had, en dat het Zijn eerste ware, dan zou het ongetwijfeld geschied zijn, om den bruidegom, bij te kort komen, uit verlegenheid te redden. Nu dan zou mij dat zacht menschelijke zeer goed bevallen, en evenzoo ook Zijne ge-

gemeenzaamheid in het verkeer. En al zoude Hij dan ook Gods Zoon wezen, dan betoonde Hij zich daardoor even zoo mild als Zijn Vader, die bij het noodige brood ook den meer ontbeerlijken wijn geeft. Inderdaad, dan zou Hij een Zoon wezen, den Vader waardig, en ik zou niet weten, hoe Hij beter op eenmaal het vertrouwen van verstandige menschen zou kunnen winnen, dan juist door deze daad. Wie plotseling, en voor aller oog, en in overvloed, en zonder aanraking, water in wijn veranderde, — ik weet niet wat voor diens kracht onmogelijk zoude zijn. En ik zou mij ook geene sterkere proef van goedheid wenschen; wie helpt tot overvloed toe, die helpt zeker ook tot alle nooddruft. Zou hij niet?

G. Voorzeker! (*Hij verbergt zijn lagchen.*)

N. En wanneer het alzoo gebeurd ware, zoo zou dat ook een' schoonen wenk geven omtrent die overmaat van geluk, welke al de profeten in de dagen van den Messias beloven.

G. (*Hij onderdrukt een' verachtelijken glimlach.*) Ik ben in de schriftgeleerdheid juist niet zoover gevorderd als gij. Het ergste is maar, dat er wel niets van de zaak waar zal wezen.

N. Het beste is dan, goed te weten, dat er niets van de zaak waar is.

XXII.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

(*Het eerste gedeelte van dezen brief behelst het verhaal van het voorval op de bruiloft van* ELKAN, *dat wij alzoo, om niet in herhaling te vallen, weglaten.*)

(Johannes II: 12—22.)

— En ziehier nu het tweede, dat ik van hem vernam, iets van geheel anderen aard dan de eerste daad. Ik verhaal het u uit den mond van een' jongen

man, dien het genoeg van nabij aanging. OBADJA, mijn nabuur, een veehandelaar, die de zaken van zijnen zeer onlangs gestorven vader overnam, kwam mij gisteren geld terugbetalen, dat zijn vader reeds van mijn' vader had geleend, en waarvan hij tot dusver altijd rente betaald had, ofschoon hij zeer gelukkig handel dreef en zijnen zoon aanzienlijken rijkdom naliet. Op de vraag, hoe het met den handel ging, zeide hij mij: »Heel goed;" maar bij dat zeggen zuchtte hij zoo zwaar, dat ik hem naar de oorzaak vroeg. Hij is, dat moet ik u er bij zeggen, een veel braver mensch dan zijn vader was, en nam ook de zaken van dezen niet zonder eenige twijfeling van zijn geweten over. Met mij was hij reeds op eenen vrij vertrouwelijken voet. Hij antwoordde mij dan: »Ik heb sedert gisteren geen' rust. Hebt gij," (ik deel u geheel zijne woorden mede:) hebt gij nog niet gehoord, wat de profeet van *Nazareth* in den tempel deed?" Ik zeide hem, dat ik er nog geen woord van gehoord had en zeer verlangend was, om te vernemen wat er voorgevallen ware.

Eer ik verder verhaal, moet ik u herinneren, SEVERUS! dat voor onzen binnensten tempel, buiten de muren van de voorhoven der priesters en der Israëlieten, rondom een ruim voorhof der Heidenen is. Dit voorhof heeft men nu, uit verachting der onbesnedenen, dat beken ik, van tijd tot tijd tot den veehandel gaan misbruiken. Dat kwam namelijk zoo: voor een' Jood, die van verre kwam, was het gemakkelijker het vee of gevogelte, dat hij offeren wilde, te *Jeruzalem* te koopen, dan het meê te brengen, en gemakkelijker om het te kunnen koopen digt bij den tempel, waar hij het offeren moest, dan in een verder afgelegen deel der stad. Zoo kwam het, dat al meer en meer de geheele offerhandel in rundvee, lammeren, geiten, duiven, olie, koeken, enz. in dat voorhof gedreven werd. En daar de vreemde Joden vreemd geld hadden, werden er dan ook wisselhandelaars vereischt.

Alles dus, wat middellijk of onmiddellijk eenigen handel met offers te drijven had, nam daar zijne standplaats. Daarvan hadden, zooals natuurlijk is, de priesters eenige en niet onbeduidende winst. Heel wat knevelarij en bedrog, ook veel twist en gekijf hadden daar plaats, dat is niet te loochenen. Stel u nu, lieve SEVERUS! die groote ruimte voor van vele honderd ellen, dat gewemel van vele honderd en duizend menschen, die op een' feesttijd af- en aangaan, die menigte van vee en van kooplieden onder elkander. En hoor nu, OBADJA verhaalt mij: „Juist was iemand met mij aan het handelen over een stuk hoornvee en zag toevallig naar de poort, welke vreemden er aankwamen, en terstond zegt hij mij: „„Daar komt de Rabbi van *Nazareth* met zijne leerlingen; o! die is de goedheid zelve!"" Ik zag hem en het hart klopte mij, want ik schaamde mij, dat hij mij daar aantrof. Met waardigheid en toch geheel natuurlijk trad hij door de Koningspoort binnen; hij wendde zich naar de zijde waar ik stond, en een donkere bestraffende ernst was duidelijk op zijn aangezigt te lezen. Vol weêrzin overzag hij met éénen blik de menigte van vee en kooplieden en kramers en wisselaars en volk, dat bij hen stond. Daar hij digt bij eene kraam was, waar men touw verkocht, nam hij eene streng van den spijker, hief zijne regterhand op, sloeg tot driemalen toe op menschen en vee met een' Goddelijken toorn, stootte met de linkerhand wisseltafels vol geld omver, zeide tot de duivenverkoopers: „„Weg van hier met uwe waar!"" zeide met eene stem vol ijver-vuur: „„Gij zult mijns Vaders huis niet tot een huis van koophandel maken!"" Allen schrikken, allen verbleeken als van den donder getroffen. Allen verstommen, gehoorzamen, zoeken het hunne bijeen, dragen het weg, drijven het heen, maken zich voort. Geene hand heft zich tegen hem op, geen oog waagt het hem aan te zien, geen woord, geen geluid wordt er gehoord, en in minder dan een kwartier is het gansche

voorhof leeg, en geen man, geen wapen, geen tempelwacht, geen dienaar van den Raad, geen priester, niets was er bij hem, dat hem aanzien of magt kon hebben bijgezet! — Ik kon er met mijn vee en met de drijvers door het gedrang naauwelijks uitkomen. Ik ging digt langs hem heen, boog mij voor hem vol schaamte en ontsteltenis, en zeide: Bid voor mij, dat God het mij vergeve!" En hij antwoordde mij liefdevol en ernstig: »Keer weder naar het huis mijns Vaders en gij zult het aangezigt van Zijnen Gezalfden vinden." "

»Na den middag" (zoo verhaalde OBADJA mij verder) »trof ik een van zijne jongeren, en ik kon mij niet weêrhouden hem aan te spreken en te zeggen: »Welk een' Goddelijken Meester hebt gij!" " Oplettend en met verwondering zag hij mij aan, maar herkende spoedig in mij den man, die 's morgens tot zijn' Meester gezegd had: »Bid voor mij;" en nu werd hij wat vertrouwelijker met mij en kreeg mij lief, en ach! (toen werd ik toch zeer getroffen, toen hij mij dit zeide:) ik hoop, God zal geven, dat de groote profeet zelf mij lief krijgt; denkt gij het niet wel, ZEFANJA?" Ik antwoordde hem: »Dat kan niet missen, wanneer hij een groot profeet is."

»De discipel," zoo ging OBADJA voort, »verhaalde mij, dat hun eerst naderhand was ingevallen, hoe treffend de voorspelling in hem vervuld werd: *De ijver voor Uw huis, o Jehova! verteert mij* (*). En bijna op de gansche reis naar *Jeruzalem* hadden zij het aan hem bemerkt, hoe hij vervuld was met droefheid en ijver. Zij hadden niet geweten, wat hem op het hart lag, dat hem zoo drukte, daar zij integendeel gehoopt hadden, dat hij met het Paaschfeest vol vreugde naar *Jeruzalem* en naar den tempel zou henen spoeden, om zich daar als den grooten Gezalfden van God te openbaren. Maar hij betuigde, hoe digter zij

(*) Ps. LXIX: 10.

bij *Jeruzalem* en bij den tempel gekomen waren, des te ernstiger was JEZUS geworden! Ik liet mij met dezen leerling van JEZUS dieper in gesprek in, en hij verhaalde mij, dat JEZUS te *Kana* — (Hier volgt het verhaal, dat ik u reeds deed, waarde SEVERUS!) — — Van *Kana* was hij, met zijne moeder, broeders en leerlingen, voor eenige dagen naar *Kapernaüm* gegaan, en van daar naar *Jeruzalem*. De leerling van JEZUS maakte eene schoone vergelijking tusschen die beide daden van JEZUS, zijn eerste wonder in *Kana* en zijne eerste daad in den tempel. Hij zeide namelijk, dit was juist zoo, als de Dooper in de woestijn, JOHANNES, van hem voorspeld had, Die na hem kwam, zou sterker zijn dan hij en hij naauwelijks waardig, om hem de schoenen aan te dragen; die zoude met den H. Geest en met vuur doopen. En die zou zijnen dorschvloer zuiveren. Nu had hij in zijne twee eerste daden twee zinnebeelden en panden van beide gegeven, dat hij het krachtelooze zal veranderen in kracht en geest, en dat hij zijn' dorschvloer goed weet te zuiveren."

Hij verhaalde mij ook, dat er lang daarna priesters gekomen waren met vele aanzienlijke burgers, die, toen hij in SALOMO's galerij wandelde, tot hem gekomen waren en hem gevraagd hadden, wie hem magt gaf, om zoo iets te doen. Hij mogt dan terstond een Goddelijk teeken voor hen doen, ten bewijze zijner volmagt; anders zou het hem deerlijk kunnen berouwen. Maar hij had geantwoord: »Breekt dezen tempel af," en daarbij zou hij met den vinger op zich zelven gewezen hebben, »en in drie dagen zal ik dien weder opbouwen."

OBADJA vroeg mij, wat dit beteekenen zou. Ik wist het hem niet te verklaren. Het is wel onder ons bekend, dat wij den Messias het heiligdom aller heiligdommen noemen; maar wat hij nu met dat afbreken en weder opbouwen meende, wie kan dit vatten? Mijn buurman ging voort en verhaalde dat de Joden met bevreemding en misnoegen geantwoord hadden: »Voor

zes en veertig jaren begon men den tempel te bouwen, en het is nu nog lang niet alles voltooid; en gij spreekt van drie dagen? Gij pocht!" Maar JEZUS keerde zich van hen af en tot zijne discipelen zou hij gezegd hebben: »Wanneer ik van den dood opgestaan ben, dan zult gij verstaan, wat ik nu zeide."

Dat is het, wat OBADJA mij verhaalde. Ik maakte hem, zoo als natuurlijk is, opmerkzaam op het raadselachtige der redenen van dezen JEZUS en het zeldzame zijner daden, en beval hem aan behoedzaam te wezen.

XXIII.

EEN GEBED VAN JEZUS.

In den morgen van den dag, toen Hij voor de eerste maal als leeraar in den tempel kwam; door eenen leerling opgeteekend.

Vader! Ik doorweek mijn leger met mijne tranen; des morgens bij het ontwaken zijn mijne oogen nat! Uw heiligdom is ontheiligd en waar de heidenen U aanbidden moeten, daar woekeren Uwe trouwelooze kinderen! Thans ga ik op naar Uwen heiligen tempel. Mijne ziel heeft anders lust aan Uwe heilige woning, en één dag in Uwe voorhoven zou mij beter zijn dan duizend elders. Maar nu moet ik weder zien den gruwel Uwes volks, en hooren hoe Uw naam gelasterd wordt om hunne schande, hoe ver zij afwijken van Uw woord: *Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden voor alle volken.* Vader! ik heilige mij U toe! Beziel mij met Uwe kracht, mijn geest zal ijveren voor Uwe eer! Maar Gij zijt de liefde! Uwe langmoedigheid, o Vader! bedwinge mijnen toorn, dat ik hen niet verdelge, de woekeraars en hun vee met de blinde leidslieden dezes blinden volks, die slapende wachters, die niet waken, wanneer Uw heiligdom ontheiligd wordt, ja die daar woeker drijven met Uw heiligdom, en het regt, om dat te schenden, voor geld

verkoopen! Vader! Uwe langmoedigheid beteugele mijnen ijver, dat ik hen niet allen verdelge van den aardbodem, die goddeloozen! Gij zijt de liefde! Leer mij met liefde te ijveren en eene verschrikking Gods leide hen tot bekeering, maar doode hen niet! Amen.

XXIV.

VOORTZETTING VAN ZEFANJA'S SCHRIJVEN.

(Johannes II: 23—25.)

Ik wil u alles schrijven, tot de geringste omstandigheid toe, wat op den Rabbi van *Nazareth* betrekking heeft, gelijk gij het verlangt.

Bij het vorige heb ik nog eene aanmerking te voegen, uit des Rabbi's eigen' mond, welke OBADJA mede van den discipel hoorde en mij verhaalde. Op denzelfden dag, terstond na de tempelreiniging, zou hij tot zijne discipelen gezegd hebben: » Ziet, zij wanen, dat de toorn van God spoedig aan de natiën komen zal; maar ik zeg u: voorwaar! Gods toorn zal alzoo eerst over Zijn volk ontbranden; want die de heidenen verleiden hebben grootere schuld."

Twee dagen later kwam OBADJA weder tot mij. Wat ik in mijn' vorigen u verhaalde, gebeurde 's Maandags, juist op den dag vóór het slagten van het Paaschlam, en hij verhaalde het mij Woensdags. Heden, (het is nu Vrijdag,) kwam hij van morgen, omstreeks de vierde ure, weder tot mij, met nog een' man, den slagter ELMODAM. Hij gaf mij namelijk te kennen, dat hij voornemens was den handel in offervee geheel op te geven, en zijn ambacht weêr te beginnen, dat zijn vader hem had laten leeren; hij geloofde vast dat hij daarbij geruster geweten zou hebben en hij had werkelijk reeds al zijn' voorraad aan den slagter ELMODAM verkocht, die zijn' geheelen handel had overgenomen. OBADJA beval hem bij mij aan, dat ik hem geld leenen mogt, hij was in goede omstandigheden,

enz. Hij had ook heel veel op met den Rabbi van *Nazareth*, zeide hij in 't voorbijgaan. Ik liet hem binnenkomen, groette hem en zeide: Al vroeg in den tempel geweest, ELMODAM? (Ik wil het geheele gesprek, zooveel ik mij herinneren kan, u meêdeelen.)

ELMODAM. Dat zou ik meenen. Het was ditmaal de moeite waard.

Ik. Hoe zoo?

E. De groote profeet van *Nazareth* was weder in den tempel.

Ik. Het zou alles goed zijn, als hij maar niet uit *Nazareth* ware.

E. Dat is om het even, ZEFANJA! men moet hem zien!

Ik. Wat is het dan weder? Wien heeft hij nu weggedreven?

E. o Niets weggedreven! Dat moet men in hem voorzien. Hij heeft Goddelijke teekenen en wonderen gedaan. Dat is een ander dan die in de woestijn.

OBADJA. Gij hebt, geloof ik, den Dooper niet zelf gezien?

E. 't Doet er niet toe! Deze is een andere! Die brengt ons den Messias, of hij is de Messias, een van beiden! Zeg maar, dat ik het gezegd heb.

Ik. Gij zijt vast in uwe zaak. Wat deed hij dan?

E. Hij deed eene menigte van teekenen. Eene menigte van kranken genas hij, en blinden.

O. Hebt gij hem gisteren ook aangetroffen, ELMODAM?

E. Gisteren niet, maar heden.

O. Zooveel ik weet, heeft hij alleen den zoon van den oppertorenwachter met één oog genezen. Of hebt gij nog andere blinden gezien?

E. Dat is om het even. Hij heeft heerlijke teekenen gedaan.

O. Dat heeft hij ook. Gisteren zag ik hem met één woord het gehoor geven aan een' sedert vele jaren dooven man, die pas een jaar geleden uit onze buurt is verhuisd. Gij kent hem, ZEFANJA!

Hij woonde twee huizen van hier en verhuurde ezels.

E. Zooals ik gezegd heb, hij heeft groote, heerlijke teekenen gedaan. Die is mijn man; mijn leven zou ik voor hem kunnen wagen!

Ik. Maar omtrent de offerhandelaars is hij niet goed te spreken, en gij wilt dien handel beginnen, naar ik hoor.

E. o Dat zal zich wel vinden. De offerhandelaars hebben hem nog geene' eer bewezen. Ik hoop, die ijver zal wel wat bedaren. Het kwam den priesters gansch onverwacht. Ik heb het reeds vernomen, toen ik mij in de plaats van OBADJA voor het standgeld liet inschrijven, dat het spoedig weder in de vorige orde komen moet; men wilde hem voorkomen en met de bijzondere omstandigheden bekend maken. Hij zal zich wel laten teregtwijzen, wanneer hij de redenen hoort, waarom het nu eenmaal niet wel anders kan wezen. En ten slotte, zeide de ontvanger van het handgeld, zijn wij meester en dienen het best te weten, wat de orde toelaat.

Ik. Ik zie wel, ELMODAM! Gij zoudt voor den grooten profeet uw leven over hebben, maar niet uwe winst. Doch wat gaat mij dat aan? OBADJA zegt mij, dat gij gaarne geld zoudt hebben. Als gij mij voldoende zekerheid kunt geven, dan zal dat spoedig in orde zijn.

En nu bragten wij deze zaak in orde, en ELMODAM ging zijns weegs. Naderhand verhaalde OBADJA mij nog veel en uitvoerig van hetgeen JEZUS gedaan had, en hoe velen aanstonds, met groote voorbarigheid beleden hadden te gelooven, zelfs dat hij de Messias ware, en anderen gereed waren, om hem als een' grooten profeet te erkennen, en hem werkelijk hemelhoog verheven hadden. De discipel van JEZUS had hem echter gezegd, dat de Rabbi aan de meesten van deze hem zoo luid toejuichende menschen zich in het geheel niet had toevertrouwd, en dat hij, terstond nadat ELMODAM met luide lofspraken op JEZUS was weggegaan, tot hen

gezegd had: »Voorwaar zeg ik u, wie vast aan het goud kleeft, zal mij nooit vast aankleven."

(*Wat hier verder volgde ontbreekt.*)

XXV.

NIKODEMUS AAN JOZEF VAN ARIMATHEA.

Gods zegen zij met mijnen JOZEF! Als er geen Israëliet naar *Ramathaïm Zophim* henen reisde, die een brief voor mij kan medenemen, dan zou ik u ongetwijfeld een bode hebben toegezonden. Zelf zult gij zien, dat de inhoud van mijn schrijven die moeite overwaardig was. Mogt mijn brief u dat slechts vergoeden, wat gij zelf zoudt gehoord en gezien hebben, wanneer gij hier waart geweest. Het trof dan al heel ongelukkig, dat gij nu juist krank waart; God geve u spoedig de gezondheid weder! Nog nooit had ik u zoo gaarne bij mij gehad en nog geen Paaschfeest was mij in mijn leven zoo feestelijk als dit. Daar ik nog buitengewoon vele bezigheden heb, en ik den bode niet durf ophouden, zoo wil ik u slechts zoo kort mogelijk de hoofdzaken meêdeelen. Op Pinksteren hoop ik u dan zeker zelf te zien en te spreken.

Er is op dit Paaschfeest een Rabbi van *Nazareth* te *Jeruzalem* gekomen. Algemeen getuigde men, dat Hij het was, die tot JOHANNES kwam van de *Jordaan* en omtrent Wien deze bij herhaling uitriep: »Ziet het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt."

Te *Kana* zou Hij, op de bruiloft van zekeren ELKAN, toen er wijn te kort kwam, zes waterkruiken vol water in kostelijken wijn veranderd hebben. De menschen, welke Hij meêbragt, zijn van geringen stand; eenigen van hen zijn visschers. Naar de berigten luiden, schijnt Hij der Farizeesche partij niet zeer genegen te zijn, en zouden JOHANNES de Dooper en zijne leerlingen zich met onze leer nog beter kunnen verdragen.

Daags voor Paschen heeft Hij uit het voorhof der heidenen al het vee en de offerwaren, en al de wisselaars en kooplieden weggedreven, zoodat allen vol ontsteltenis gehoorzaamden en de geheele ruimte in een kwartier tijds ledig was. Eenige priesters wilden verantwoording van Hem eischen, maar zij rigtten niets uit. Hij deed hun het billijke verwijt, dat zij Jehova's huis tot een huis van koophandel maken. Het is merkwaardig, dat Hij den tempel het huis Zijns Vaders heeft genoemd. Ik herinner mij, dat ik van denzelfden man vóór achttien jaren, toen Hij als een twaafjarige knaap onder de leeraren zat, heb hooren verhalen, dat Hij Zijne moeder, die Hem angstig had gezocht, geantwoord had: »Wat is het, dat gij mij zoekt? Weet gij niet, dat ik in het huis mijns Vaders ben?"

De gansche heilige week door ging met elken dag grooter geroep van Hem uit onder het volk en onder de vreemdelingen. Reeds op den eersten dag deed Hij eenige wonderdadige genezingen. Op den tweeden dag was er al heel wat volk bij de Koningspoort verzameld tegen het uur, waarop Hij den vorigen dag in den tempel gekomen was. Zoo nam dat toe van dag tot dag. Op den grooten sabbat moet Hij het volk met nooit gehoorden nadruk tot bekeering opgewekt en van de nabijheid van het Godsrijk zeer duidelijk gesproken hebben. Menige genezing, die Hij verrigtte, heb ik mij omstandig doen verhalen. Zelfs eenigen der strengsten van onze partij zagen die mede aan en verhaalden het mij. Zij zijn echter omtrent Hem zeer kwalijkgezind. De tempelreiniging is eene aanmatiging, die zij Hem maar niet vergeven kunnen. Ik hoorde reeds metterdaad de scherpste bedreigingen tegen Hem, die mij door het hart sneden. Op den grooten sabbat, na het twaalfde uur, ging ik met HERAN en met ALEXANDER, een' der meest verbitterden, langs hem henen, toen Hij de oogen eens blinden jongelings aanraakte, en zeide: »Uw geloof behoudt u; word

ziende!" Vol van wrevel ging ALEXANDER haastig voorbij en HERAN en ik moesten mede, en ik zou zoo onuitsprekelijk gaarne stil gestaan en mij tot Hem gewend hebben. o JOZEF! ik schaam mij dikwijls over mijne vrees voor menschen, al waren zij dan ook nog zoo magtig.

Zijne gedaante en Zijn oog troffen mij nog meer dan alles wat ik van Hem hoorde, en dien nacht en den daarop volgenden dag was ik gedurig vervuld met de gedachte, om tot Hem te gaan; ik bad en het werd mij ligter en mijn besluit vaster, om Hem te gaan zien. Ik durfde wel niet over dag tot Hem te gaan, dat had ligt een bedenkelijken twist doen ontbranden onder de priesters en schriftgeleerden. Ik liet het eerst donker worden en ging Zondagavond laat tot Hem in Zijne herberg, die ik had uitgevorscht. Hoe hevig nu het hart mij klopte, toen ik bij Hem in de kamer trad, Zijne vriendelijke, zich tot mij nederbuigende, ontvangst gaf mij moed en gerustheid.

Ik doe mijn best, JOZEF! om het geheele gesprek, dat wij zamen hadden, woordelijk voor u op te schrijven. Hij verzocht mij bij Hem te gaan zitten. Hij scheen wat vermoeid te zijn, maar gaf mij echter niet het minste blijk, dat ik Hem ongelegen kwam. Een paar van Zijne discipelen zaten ook in de kamer. Nu sprak ik tot Hem: »Rabbi! wij zijn overtuigd, dat Gij een leeraar zijt, van God gezonden; want teekenen, gelijk Gij doet, zal niemand doen, zoo de Almagtige niet met hem is." Hierop zeide JEZUS, (zoo heet de Goddelijke man van *Nazareth*) »Voorwaar, voorwaar, geloof mij: een ieder, die niet van boven geboren wordt, die kan het Koningrijk Gods niet deelachtig worden!" Ik verwonderde mij zeer, gelijk gij wel denken kunt, JOZEF! en zeide heel vrijmoedig: »Hoe kan dan een mensch geboren worden, wanneer hij oud is? Kan hij ook weder in zijns moeders ligchaam terugkeeren en nog eenmaal geboren worden?" Hij antwoordde: »Voorwaar, voorwaar, geloof mij: zoo iemand

niet uit water en Geest geboren wordt, zoo zal hij in het Koningrijk Gods niet ingaan. Uit vleesch wordt vleesch geboren, maar geest uit Geest. Verwonder u daar niet over, dat ik u zeide: gij moet van boven geboren worden. De wind waait waarhenen hij wil; gij hoort zijn geruisch; maar gij weet niet van waar hij komt en waar hij henengaat. Zoo is het met een' iegelijk', die uit den Geest geboren is." Het moest mij dan toch zeer verwonderen, ofschoon Hij zeide: »Het verwondere u niet," en ik vroeg weder: »Hoe is dat toch mogelijk?" De Goddelijke man gaf ten antwoord: »Zijt gij een leeraar in Israël en weet gij dat niet? Voorwaar, voorwaar, geloof mij: wat wij zeer goed weten, dat spreken wij, en wij getuigen wat wij gezien hebben; maar gijlieden weigert onze getuigenis aan te nemen. Gelooft gij mij niet, wanneer ik u dingen zeg, die op aarde geschieden zullen (en die Israëls leeraren uit de profeten reeds weten moesten), hoe zoudt gij mij dan gelooven, wanneer ik u dingen uit den hemel zal verhalen? En die kan u toch niemand verhalen dan ik; want niemand is ten hemel opgevaren. Hij alleen weet deze dingen, die uit den hemel nedergekomen is, de Zoon des menschen, die in den hemel te huis is."

Wat dunkt u, lieve JOZEF? Zoo kan niemand spreken dan de Messias. Wij zijn al te gelukkig, mijn vriend! wij zijn dat geluk niet waardig. En schoon nu ook niemand waardig is, dat hij een kind van God genaamd worde, zoo willen wij toch pogen gezind te zijn gelijk Zijn eerstgeboren Woord, de Zoon des menschen, de Profeet in Israël!

Doch ik ga voort met mijn verhaal. Wat Hij zeide, werd mij al meer en meer duister, en toch, wat ik er van verstond, is zeer Goddelijk. Hij sprak verder aldus: »En deze Zoon des menschen is het alleen, door wien er redding komt. Gelijk MOZES in de woestijn het koperen slangenbeeld moest verhoogen, zoo zal de Zoon des menschen verhoogd worden, opdat een iegelijk

die aan Hem gelooft, niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe." Die verhooging begrijp ik in het geheel niet. Kondet gij mij zeggen, wat Hij daarmeê wil; ik dursde Hem niet verder vragen. Zielverkwikkend sprak Hij van de liefde Gods: »Want zoózeer heeft God de wereld lief gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren' Zoon overgaf, opdat een iegelijk, die aan Hem gelooven zoude, niet zou verloren gaan, maar het eeuwige leven hebben. Want God heeft Zijnen Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld oordeele, maar opdat de wereld door Hem behouden worde. Want wie aan Hem gelooft, is vrij van het oordeel, maar die niet gelooft, is reeds veroordeeld, omdat hij niet geloofd heeft aan den naam des eeniggeboren' Zoons Gods. En dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, maar de menschen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, want hunne daden waren boos. Een ieder, die boos handelt, haat het licht en schroomt tot hetzelve te naderen, opdat zijne daden niet bestraft worden. Maar wie waarheid doet en regt, die nadert tot het licht, opdat zijne daden aan den dag komen, want zij zijn in God gedaan."

Hier zweeg Hij; want er kwamen een paar andere mannen in de kamer, die naar Hem vroegen. Mij lag het zwaar op het hart, dat ik geschroomd had bij dag tot Hem te gaan. Deze daad was toch in God gedaan; wat had ik te vreezen gehad? Doch zoo gaat het mij; als ik op Hem zie, dan zou ik alles willen opofferen, om opentlijk Zijn leerling te wezen; maar zie ik dan weêr op al die geleerde en aanzienlijke mannen in onze stad, die Hem zoo in 't geheel niet mogen lijden, en bedenk ik dan, dat Zijne zaak zich toch spoedig nader moet beslissen en zegepralen over alle ongunstige oordeelvellingen, dan vind ik het nog in het geheel niet noodig, om met eene opentlijke verklaring zoo te haasten. Ik nam afscheid van den vereerenswaardigen, Goddelijken man, en mijn hart was

zoo vol van diepe hoogachting voor Hem, en zoo vol van hetgeen Hij mij geleerd had, dat ik geloof, had ik terstond van daar naar den Raad moeten gaan, ik zou er met de grootste kloekmoedigheid voor Hem gesproken, en vooral wat Hij van het licht gezegd had, dat de goede mensch zoekt en de booze haat, hun zoo dadelijk voorgehouden hebben.

Merkwaardig en vreemd is het mij in Zijne leer, gelijk ook in JOHANNES' doop, dat beiden zoo volstrekt geen onderscheid schijnen te maken tusschen het volk van God en de onbesnedenen; — dat JOHANNES deze zoowel als gene opwekte, om zich te laten doopen, en dat JEZUS nu tot mij van eene nieuwe geboorte spreekt, om in het Koningrijk van den Messias in te gaan, daar ik gedacht had, dat wij Israëlieten dadelijk en zonder twijfel daarvoor bereid waren.

In hetgeen JOHANNES van dezen JEZUS doet verwachten, en in hetgeen Hij van zich zelven zegt, vatten zij beiden Israël en de heidenen zoo geheel te zamen, dat deze zelfs niet afzonderlijk genoemd worden. Het zijn de zonden *der wereld*, die JEZUS als het Lam Gods zal wegnemen. Die engel, bij Zijne geboorte verschenen, zou gezegd hebben: »Hij zal JEZUS genaamd worden; want Hij zal Zijn volk redden van hunne zonden." En in Zijn onderhoud met mij sprak de Profeet uit *Nazareth* ook altijd van *de wereld*, dat God *de wereld* zoozeer lief had. Ziet gij, lieve JOZEF! hoezeer ons volk en zoo velen van deszelfs leeraars zich bedriegen in hunnen waan, dat God al de volken, behalve Israël, zou verworpen hebben! Om de wereld te verlossen, en nu niet om te oordeelen, had God Zijn' Zoon gezonden. Ik zie inderdaad, dat JEZUS weder zoo alles zamenvat, als Jehova's belofte aan ABRAHAM dat reeds in zich sluit: Alle geslachten des aardrijks zullen door ABRAHAMS nakomeling gezegend worden."

Ja, zware, bange bekommernis rijst er dikwijls bij mij op wegens Israëls volk; want de woorden: »Wie

den Zoon niet aanneemt, is reeds veroordeeld, omdat hij niet geloofd heeft aan den naam des eeniggeboren' Zoons Gods;" en: »Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is; maar de menschen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, omdat hunne daden boos zijn;" — deze woorden, en de afkeerigheid der voornaamsten onzes volks van dezen profeet, vielen mij zwaar op het hart. Om Gods wil, zeg ik dikwijls tot mij zelven, hoe is dat toch mogelijk, dat gij, om den toorn der meeste leden van den Raad te ontgaan, u niet opentlijk bij Hem durft te laten zien, en Hij is toch zoo rein, zoo goed, zoo vol waarheid, zoo leerrijk, en een zoo blijkbaar van God gevolmagtigd profeet. Dan bekruipt mij de vrees, dat Israël niet alleen geene voorregten boven de heidenen hebben, maar ook van al den zegen Zijns rijks zich zelven zou kunnen berooven. Doch dat is niet mogelijk, Gods beloftenissen kunnen Hem niet berouwen!

Ik moet eindigen. De bode is nog ergens opgehouden geworden, anders had ik u zooveel niet kunnen schrijven. Groet de uwen van mij. Prijs met mij God voor Zijn heil. Zijne genade zij met u en met uwen NIKODEMUS!

XXVI.

JOËL EN JOHANNES DE DOOPER.

(Johannes III: 22—36.)

JOËL. Rabbi! Die bij u was aan gene zijde der *Jordaan*, wien gij getuigenis gaaft, zie, die laat nu ook doopen en alles loopt naar hem toe. Ik heb met een' zijner discipelen lang en hevig daarover gestreden.

JOH. (*die vermoeid onder een' palmboom nederzit, digt bij eene stil vlietende beek, met eenigen zijner discipelen, buiten Enon, in een zeer schoon oord, waar twee kleine rivieren zamenvloeiden, des avonds,*

bij het ondergaan der zon.) Kom, zet u bij ons neder, JOËL! word niet driftig.

J. Hij beweerde tegen mij, dat de doop bij JEZUS de voorkeur verdiende; en is het JEZUS niet, die zich door u liet doopen? Wat zal er van u worden, als allen afvallig worden en hem naloopen?

JOH. *(liefderijk lagchende.)* Een goed mensch kan zich niets toeëigenen, zoo het hem niet uit den hemel gegeven worde. Ik neem u zelven tot getuigen, JOËL en ulieden, dat ik zoo dikwijls gezegd heb: ik ben de beloofde Koning niet, maar slechts voor Hem heengezonden. Wien dat heilige volk, dat ik bereiden moet, ten eigendom bestemd is, die is de Messias. Wie de bruid heeft, die is de bruidegom. Maar de vriend des bruidegoms, die voor de deur der bruidskamer staat en wacht, verheugt zich zeer, als hij de stem des bruidegoms hoort. Deze mijne vreugde is mij nu in volle maat ten deel geworden. Hij moet nu wassen en ik afnemen. Slechts een' kleinen tijd zult gij u in mijn licht verheugen, ik verdwijn nu gelijk deze schoone dag. Heil mij, als ik deze schoone avondzon slechts van verre gelijk ben, als gij u verheugt, gelijk in het gloeijend rood dier van ons scheidende zon. De morgen van den schoonsten, van den eeuwigen dag breekt met Hem voor u aan. Zijn aanvang en opgang is uit de hoogte. Verblijdt u over Hem, al gij mijne leerlingen! en buigt voor Hem uwe knieën; Hij, die van boven komt, is ver boven mij en ver boven allen. Die uit de aarde is, die is uit de aarde, en spreekt als een aardsche, naar het licht dat God hem schonk; maar die uit den hemel zelven komt, die is verheven boven allen. Zijne getuigenis is niet slechts van hooren zeggen, maar wat Hij in den hemel zelf gezien en gehoord heeft, dat komt Hij op aarde betuigen; maar helaas! men neemt Zijne getuigenis niet aan. Heil dengenen, die Zijne getuigenis aanneemt; hij zal zelfs als een zegel op Gods waarheid worden, en eene levende getuigenis, dat God getrouw

is in Zijne toezeggingen. Hij, de van God gezondene, spreekt de woorden Gods, in den naam van God; God gaf Hem Zijnen Geest in ongemeten maat. De Vader heeft toch den Zoon lief, zoo als niemand anders, en aan Zijne handen heeft Hij alles aanvertrouwd en daarin overgegeven. Wie aan den Zoon gelooft, heeft eeuwig leven. Wie Hem verwerpt, zal het leven niet zien; Gods straf wacht op hem.

XXVII.

KOSAN EN ZIJN OUDE KRANKE BROEDER, ABRAHAM, IN ENON

(Johannes III: 22—36.)

K. Ach! ware ik zoo gelukkig van den CHRISTUS Gods spoedig eens te zien. O Hoe wordt Israël verhoogd! Hoe gloeit onze JOHANNES van vreugd, als hij slechts van Hem spreekt. Ach! broeder! dat wij zoo gelukkig waren van Hem hier te zien; dan zoude uw gebeente verkwikt en uwe ziel genezen worden!

A. Lieve broeder! Nu bevalt gij mij beter! Ik dacht altijd, zoo moest het nog komen en nooit begreep ik uw gedrag. Het was voor en na niets dan van uw JOHANNES en van uwe oefeningen, om hem in zijne strenge levenswijze na te volgen.

K. En gij zeidet mij daar nooit iets van?

A. Wat zou dat ook geholpen hebben? Ik weet wel, hoe vurig en onverzettelijk gij zijt in uw doen, wanneer gij nog in den eersten ijver zijt. Ik dacht: ik wil wachten en toezien. Kwam er eens niet zoo spoedig iets van den Messias, dien JOHANNES als zoo nabij verkondigde, dan wilde ik u uw genoegen, dat gij nu in uwen ernstigen, haast somberen ijver vondt, niet ontrooven. Kwam er echter zoo spoedig iets van als JOHANNES te verstaan gaf, — dan moest het, dacht ik, buiten mij wel teregtkomen.

K. Het is ook waar; het is mij alsof mijne oogen geopend waren geworden, nadat JOËL voor de tweede

maal met onzen Meester over JEZUS van *Nazareth* sprak. Zijne eerste daad te *Kana* en hetgeen de Dooper daarover zeide, en het laatste gesprek over den grooten toeloop, dien JEZUS al meer en meer had, bragten mij tot eene geheele andere denkwijs.

A. En waarin bestaat dat voornamelijk?

K. Voornamelijk in twee dingen; het eene bragt mij af van dien somberen ernst, en het andere van die overdrevene gehechtheid aan den Dooper. Toen JOËL hem sprak van die menigte van doopelingen, die Hem nu aanhingen en door Zijne discipelen gedoopt waren, hoorde JOHANNES dat niet alleen onverschillig, maar met eene zigtbare vreugd, en hoe vermoeid hij ware, rees hij op met levendigheid en als verkwikt, terwijl hij zeide: »Die de bruid heeft, die is de bruidegom; ik ben maar des bruidegoms vriend. En mijne blijdschap is vervuld nu de bruidegom gekomen is." En naderhand heeft hij ons nog de eene heerlijke plaats voor en de andere na opgezegd, in welke de profeten den Messias voorstellen als den teederstlievenden bruidegom en den trouwsten echtgenoot der gemeente Gods. Maar wat hij zeide van de hoogheid van dezen JEZUS en van zijne eigene geringheid, dat gaat alles te boven.

A. Weet gij zijne woorden niet meer?

K. Hij verhief Hem volstrekt boven allen, als behoorde Hij niet tot de andere menschen, hij maakte eene uitvoerige tegenstelling tusschen Hem en alle andere profeten van God. — Laat eens zien, kan ik mij zijne woorden niet herinneren? »Die van boven komt, is boven allen. Die uit de aarde is, spreekt uit de aarde. Die uit den hemel komt, is boven allen. En de hemelsche dingen heeft Hij zelf gezien en gehoord, en Hij komt om u die te verkondigen." Zoo omtrent sprak hij over Hem. Met vreugde zeide hij: »Hij moet wassen, en ik moet afnemen." Als hij gezegd had: »Hij moet afnemen, ik moet wassen," dan had hij

dat met geene grootere tevredenheid en blijdschap kunnen zeggen.

A. Lieve broeder! Gij sterkt ook mijne overige verwachtingen. Zijn rijk zal mijn lijden doen eindigen; zulk een einde had ik voor korten tijd met dat vertrouwen nog niet durven hopen. Neem nu nog slechts ééne waarschuwing van uwen broeder aan: wees maar niet al te toegevend omtrent u zelven, als gij nu van uwe sombere gestrengheid terugkomt.

K. Ik hoop van neen, met Gods hulp! Ik begrijp u goed, mijn broeder! o! Dat wij nu spoedig de hemelsche dingen hoorden! Dat de ongehoorzamen onder het volk Hem hierin maar niet hinderen!

A. Heeft JOHANNES daar ook van gesproken?

K. Wel degelijk. Hij bejammerde het zeer, dat niemand Zijne hemelsche getuigenis aanneemt.

XXVIII.

SAFAT AAN FILIPPUS.

Gods bijzondere zegen vergezelt mij overal, nadat ik een doopeling van JEZUS ben. Dag en nacht prijs ik God daarvoor en dank ik Zijnen Gezant van ganscher harte en van ganscher ziel. Ook u, FILIPPUS! want gij zijt een uitverkorene van den grooten Gezant, ook u dank ik, dat gij mij gedoopt hebt met den doop der bekeering tot vergeving der zonden, opdat ik het eeuwige leven hebbe.

Twee dingen liggen mij nu zeer op het hart, en in beide kunt gij, mijn heer! mij zeer behulpzaam wezen.

Het eene betreft mijne lieve aanverwanten. Mijne vrouw is der Farizeesche sekte zeer toegedaan en zeer stipt in het houden der vastendagen; maar buiten dezelve geeft zij zich op eene beestachtige wijs aan dronkenschap over. Daarbij geeft zij zich op eene onverstandige wijs alle moeite, om de kinderen, zoo goed zij kan, in de wet van MOZES en de overleveringen der

vaderen te onderrigten en reeds dikwijls verweet zij mij, dat ik daarin veel te nalatig en te ligtzinnig ben. Van JOHANNES en van den Messias, dien hij verkondigt, wilde zij nog niets hooren, en nu het allerminst, daar ik zoo gemakkelijk aangenomen en gedoopt ben geworden, en toch MOZES' wet en de overleveringen zoo gering acht, gelijk zij zegt. Moge God haar de oogen openen!

Mijne drie oudste zonen zullen nu echter spoedig tot uwen Meester komen en zich laten doopen; ik verzoek u alleen dat gij den derden over zijne trotschheid een bijzonder nadrukkelijk woord toespreekt. Hij was tot hiertoe zijne moeder het meest tot vreugde, en zij bragt niet weinig toe aan zijne opgeblazenheid. Mijne blinde dochter, de opregtste ziel, die God geschapen heeft, die wil ik zelf bij den grooten Profeet brengen.

Het andere wat mij dan zoozeer op het hart ligt, is, dat ik toch verwaardigd mogt worden, om in nadere kennis met JEZUS te komen. De menigte van volk, die Hem en ulieden omringde, maakte het mij onmogelijk, om mijn hart meer geheel voor Hem te openen. Daarom bid ik u, FILIPPUS! als ik wederkom, breng mij dan digter bij Hem, geef Hem mijnen naam te kennen en het vurige verlangen mijner ziel, om meer nabij Hem te zijn. Mogt hij ook nog ernstiger bestraffingen over al de ligtzinnigheden van mijn leven voor mij noodig keuren, ik wil mij alles laten welgevallen, als ik slechts uw geluk, niet het uwe, maar een soortgelijk geluk kan genieten, om bij Hem te zijn, die mijne ziel boven alles heeft liefgekregen. Ik moet weten, wat dat is, uit water en Geest geboren te zijn. Gij hebt mij met water gedoopt. Wie doopt mij nu met den Goddelijken Geest? —

XXIX.

EEN GEDICHT.

(*Vervaardigd door een' aanverwanten Rabbijn, voor de kleine* BILHA, *op den verjaardag van hare stiefmoeder.*)

Haar vader was een geneesheer, omtrent wien wij hier tevens aanteekenen, dat ACHLAI, de door JEZUS genezene vrouw met de bloedvloeijing, langen tijd ook van hem geneesmiddelen had gebruikt, hetgeen hem, gelijk ook de dood van een geliefd kind, niet weinig angst had veroorzaakt, daar hij om beider genezing dikwijls en vurig had gebeden.

Het gedicht, waarin geene andere daadzaak vermeld wordt, scheen mij waardig hier opgenomen te worden, opdat het verlangen, om met JEZUS nader bekend te worden, zooals dat bij alle regtschapene Israëlieten ontwaakte en aangroeide, ten deele ook daardoor aanschouwelijk blijken mogt.

Daal' Gods zegen
Over u,
Beste Moeder,
Beste Vrouw!
Heilvol was u
De eerste dag,
Eeuw'ge vreugde
Bragt hij u.

Maar het lijden
Gaat vooruit,
En de vreugde
Volgt het na,
Als het daglicht
Sombren nacht.

Mijne moeder
Rust in 't graf,

Bij haar' vaadren,
Ruste er zacht!
'k Vond haar liefde
Weêr bij u,
Beste Moeder,
Beste Vrouw!
Geev' Jehova,
Die ons lieft,
Dat mijn weêrmin
Vreugde u schenk'!

Bij de dooden
Slaapt het wicht,
U geschonken,
Uwe vreugde,
Vaders lust.

Bittre tranen
Vlieten nog,
Dierbare oudren,
Van uw wang.
Laat, Jehova!
Me, als dat kind,
Mijner oudren
Vreugde zijn!

Beste Moeder,
Reik me uw' hand,
Om te kussen,
Lach mij toe!
Deze tranen
Tuigen u,
Dat ik God bid
Om een hart,
Vroom en volgzaam,
Als gij 't wenscht,
Als des Vaders
Heilge 't wil,
Wien JOHANNES
CHRISTUS noemt;

Die heel 't land door
Heil verspreidt,
Tranen opdroogt,
Kranken heelt,
't Lijden mindert,
Vreugd vermeêrt,
Kindren zegent,
Vromen lieft;
Wien mijn Vader,
Met u zoekt; —
o, Hij kome ook
Ras tot u!
Drooge ook uwen
Tranenvloed,
Sterke uw' krachten
En geloof;
Zij voor Vader
Wat hij wenscht,
Hem ten raadsman; —
Zie Hem nog
Eer het sterfuur
Voor u slaat!

XXX.

FILIPPUS EN NATHANAËL.

(*Digt bij het veld van* JOZEF, *omstreeks* Sichar.)

(Lukas III: 19 en 20; Johannes IV: 1—6.)

F. Waarom vertrekt toch de Meester zoo spoedig van *Slef*? Het was voor den doop zoo gelegen, om de rivier, en zoo digt bij den grooten weg naar de heilige stad. Er zou van daar zooveel volk gekomen zijn. En nu zoo schielijk uit *Judea* weg. Ik vergat telkens u hierover te vragen.

N. Weet gij dat niet, FILIPPUS? Maar ik herinner mij, gij waart er juist niet bij, toen de berigten kwamen, die den Meester bewogen om zich te verwijderen. Een discipel van JOHANNES was zoo trouw van ons te

waarschuwen. Hij bragt de treurige tijding, dat zijn Meester op *Machérus* gevangen zit (*).

F. (*Zeer verschrikt.*) Waarom dat?

N. Dat weet ik niet. — En dat de Farizeën het reeds vernomen en aan de Farizeesche partij in den Sanhedrin te *Jeruzalem* berigt hadden, dat JEZUS zooveel toeloop heeft en ook doopt en reeds dadelijk meer discipelen heeft dan JOHANNES zelf. Ook zeide hij, dat de Farizeën het zeer gaarne zagen, dat HERODES den Dooper had gevangen gezet en dat zij ook op onzen Meester hoe langer hoe meer gebeten zijn. Ik ben zeer verschrikt zoowel door hetgeen den Dooper wedervoer als door den nijd der Farizeën tegen JEZUS. Mijn God! hoe is het mogelijk, dat aan den heraut van den Messias zoo iets gebeuren konde! En gaat JEZUS zelf nu ook vlugten? Is dat ook mogelijk? Dan gaan onze zaken achteruit! Ik hield mijne bekommering nog altijd voor mij zelven. Nu open ik voor u mijn hart.

F. Kom, ga hier wat zitten; wij zijn ver vooruit, de anderen bleven, zoo het schijnt, terug bij den Heer; Hij is vermoeid en gaat langzamer dan anders.

N. Wij hebben van daag ook al een' langen togt gedaan.

F. Eerst schrikte ik ook. Maar neen! het wil niets zeggen. Het zijn kleine belemmeringen, over welke de zaak van den Messias spoedig zal zegepralen. Laat de vorsten en de overheden beraadslagen tegen den Heer en Zijn' Gezalfden, de Heer zal hun wel zeggen, dat Hij echter Zijnen Koning heeft aangesteld op Sion, Zijnen heiligen berg.

N. Maar dat vlugten van onzen Meester?

F. Zijn uur is nu nog niet gekomen!

N. Gij beurt mij op, mijn broeder! God vergelde het u! Zie, nu geniet ik eerst de schoonheid van dit

---

(*) Dat JOHANNES door HERODES op het slot *Machérus* is gevangen gezet, verhaalt JOSEPHUS, *Joodsche Oudheden*, B. XVIII, H. 5. H.

plekje. Welk een heerlijk, vruchtbaar veld! En dan die zacht ruischende beek!

F. Die draagt niet weinig bij tot de vruchtbaarheid dezer streek.

N. Zie, FILIPPUS! wij zijn op het schoone veld van den verstooten broeder. Als nu JOHANNES ook door booze broeders uit zijn erfdeel verstooten wordt, wat schaadt het!

F. Zijn erfdeel in het rijk van onzen Messias zal heerlijker zijn dan dit veld van JOZEF, ja dan dat rijk, waarover JOZEF naast FARAO heerschte.

N. Willen wij gaan?

F. Of hier nog wachten? Het gezigt is hier vrijer dan in het enge dal. Zief gij de spitsen wel van den verwoesten tempel?

N. Zou de Heer wel opgaan naar *Gerizim*?

F. Daar zou nog zwaarder onweder dreigen dan in *Jeruzalem*. De voormalige gruwelen der Samaritanen gaan alles te boven.

N. Hunnen tempel blijven zij altijd met dezelfde hardnekkigheid voorstaan. Ja, ik vrees ook, de beslissing van onzen Heer zou hun nog slechter bekomen dan die voor anderhalf honderd jaar.

F. Waar spreekt gij van?

N. Mijn zalige grootvader, die de Samaritanen zelfs niet mogt hooren noemen; (hij was daarin overdreven, het ergerde mij dikwijls, toen ik nog een kleine jongen was;) die verhaalde mij de geschiedenis meermalen. (Zijne voorouders waren lang in *Egypte*.) PTOLOMEÜS PHILOMETER moest eenen twist beslechten, die tusschen de Joden en Samaritanen in *Alexandrië* ontstaan was. Beide partijen beweerden, gelijk nog tot op dezen dag, dat hun tempel de eenige wettige was, naar Goddelijk voorschrift gebouwd. Men verlangde, dat de Koning dit onderzocht, en dat hij de partij, welke onregt had, ter dood zou veroordeelen. De sprekers van de beide partijen leiden eenen eed af, dat zij hunne zaak uit de Goddelijke wet zouden bepleiten. ANDRO-

NIKUS, die voor de Joden sprak, mogt zijne zaak het eerst voorstellen en bewees de wettigheid van onzen tempel uit wet en profeten, verhaalde de geregelde opvolging van onze hoogepriesters uit hetzelfde geslacht, en de geschenken der Aziatische Koningen, welke zij aan onzen tempel gedaan hadden: iets, dat nimmer aan den tempel op *Gerizim* wedervoer, die bij vreemde Koningen zoo weinig geacht was, alsof hij niet bestaan had. Door dit alles werd PTOLOMEÜS nu volkomen overtuigd, en SABBEÜS, die voor den Samaritaanschen tempel sprak, en de ander (wiens naam mij ontschoten is) werden ter dood gebragt (*).

F. Ik vrees waarlijk voor de Samaritanen en het verwondert mij, dat onze Meester door *Samarië* reist, daar Hij ziet, dat zelfs de voornaamste Joden voor Zijne zaak niet zijn ingenomen.

N. Ja, het is zoo! En daar zal Hij eerst in ijver voor het huis Zijns Vaders ontbranden! — Maar zie, daar komt de Meester met de anderen.

JEZUS. (*Wijzende op het graf van* JOZEF.) JOZEF verkreeg eene schoonere rustplaats dan de broeders hem gunnen wilden. Komt, laat ons gaan! (*En toen zij nu bij* JAKOBS *bron waren.*) Kinderen! gaat vooruit in de stad. Ik zet mij hier eene poos bij JAKOBS bron neder; want ik ben moede.

XXXI.

JERUSA EN ABEDNEGO.

(*In het huis van* JERUSA, *te* Sichar.)

(Johannes IV: 4—30 en 39—42.

ABEDNEGO. Schoonste vrouw! Zie ik u weder na zóó lange afwezigheid! — Als acht jaren zijn mij die

(*) Men vindt dit verhaald bij JOSEPHUS, *Joodsche Oudheden*, B. XIII, H 6.

acht dagen geweest, waarin ik u niet zag! — Maar gij zijt zoo stil, zoo heel anders gekleed? Treur niet; denk niet, dat ik u ontrouw ben!

JERUSA. Ik bid u, verlaat mij!

A. Wat hoor ik? Zie, beste, allerliefste JERUSA! wat ik meêbragt van de erfenis mijns broeders! (*Hij haalt eenige pakjes voor den dag.*) Dit zal het uwe wezen!

J. (*Hevig ontroerd.*) En al bragt gij mij den opschik eener keizerin. Het is uit met ons, ABEDNEGO! wij zijn gescheiden, voor altijd gescheiden! Neem alles terug, wat ik van u ontving! (*Zij legt voor hem op de tafel een pakje met kostbaarheden en geld, en zegt nu met eenige meerdere kalmte:*) Ik dank God, dat Hij mij gesterkt heeft, om dit vrijmoedig te zeggen.

A. Dwaze of trouwelooze! wat overkomt u?

J. Geen dwaasheid en geen trouweloosheid is het, wat ik doe, maar een begin der wijsheid en getrouwheid, die ik aan Jehova schuldig ben.

A. Wat is 't? Heeft u een Joodsche dweeper betooverd? Ik hoorde er van een', die in de woestijn zijn eigen volk bestraft en verdoemt. — Spreek!

J. Waart gij hier geweest, dan had ik u geroepen om te zien, wat het is, om te zien, of het ook een Joodsche dweeper was.

A. Wat is het dan?

J. Zweer mij bij den levendigen God, dat gij mij dan terstond zult verlaten; dan verhaal ik u alles.

A. Wanneer ik moet, — JERUSA! bedenk u.

J. Er is niets anders op! Bij den levendigen God! Niets anders!

A. Zoo zweer ik u dan bij den levendigen God, dat ik u terstond, nadat gij het mij verhaald hebt, zal verlaten.

J. En dan nooit weder bezoeken zult?

A. En nooit weder bezoeken zal.

J. Welaan! Heden voor acht dagen ging ik omtrent

het zesde uur de stad uit naar de Jakobsbron en daar ontmoette ik in de poort Joodsche mannen.

A. Zeide ik het niet?

J. Laat mij verhalen. Die vroegen mij, waar de broodmarkt was, en gingen huns weegs en ik ook. Toen ik bij de Jakobsbron kwam, zat daar onder den boom een Jood te rusten. De hand, waarop Hij leunde, bedekte Zijn aangezigt, zoodat ik verder geen acht op hem sloeg dan alleen, dat ik dacht, Hij mogt misschien wel bij die mannen behooren, die ik onder de poort was tegengekomen. Ik liet mijn' putëmmer neder en putte water — en nu zag de vreemdeling op en zeide tot mij met eene vriendelijke stem: »Vrouw! geef mij te drinken." Ik antwoordde en zag Hem daarbij oplettend aan: »Wat overkomt mij, dat Gij, een Jood, van mij, eene Samaritaansche, drinken vraagt?" Nu zag Hij mij sterk aan en liefderijk; ik merkte, dat het wel een Rabbi zijn moest, en geen zooals zij gewoonlijk zijn. Hij zeide: »God schenkt dit water aan alle dorstigen. Maar als gij Gods hoogere gave kendet, en wie Hij is, die tot u zegt: geef mij te drinken, dan zoudt gij gewis van Hem begeerd hebben en Hij zou u levend water gegeven hebben." Ik antwoordde Hem: »Heer! Gij hebt geen' putëmmer en de bron is zeer diep; van waar hebt Gij dan het levende water? Gij zijt toch wel niet meer dan onze vader JAKOB? Aan hem hebben wij deze bron te danken, waaruit hij en zijne zonen en zijne kudden gedronken hebben. En zoudt Gij nog beter water willen geven?"

Ik zag dadelijk in, dat deze man zich niet stoorde aan de overlevering der Farizeën, welke verbiedt van ons te leenen, of iets van ons aan te nemen of ons te geven! Maar Zijn vreemd gezegde kon ik in het geheel niet vatten.

Hij antwoordde mij nu nog al raadselachtiger: »Een' ieder, die van dit water drinkt, zal weder dorsten; maar wie drinken zal van het water, dat ik hem zal

geven, dien zal niet weder dorsten in eeuwigheid, maar het water, dat ik hem geve, zal zelf eene bron in hem worden, die in eeuwigheid niet opdroogt." Natuurlijk zeide ik hierop, Hij mogt mij toch van dat water geven; ik zou er niet weinig blij mede zijn, als mij niet weder dorstte en ik hier niet weder moest komen, om te putten. Het vreemdste was mij daarbij, dat Hij zelf mij toescheen vermoeid en dorstig te zijn en werkelijk water van mij begeerde, en dat Hij toch zulk een aanbod deed. Onmogelijk echter kon ik Hem voor onzinnig houden; want Zijn voorkomen en ieder woord, dat Hij sprak, boezemde mij hoe langer hoe meer hoogachting en eerbied voor Hem in. — Hoor nu, ABEDNEGO! De man zeide: »Ga heen en roep uwen man en kom met hem hier." Het spreekt van zelf, dat ik Hem antwoordde: »Ik heb geen' man." Maar nu bragt Hij als een profeet mijne schande aan den dag en toch zoo verschoonend, dat ik het meest moed kreeg juist daar, waar mij anders alle moed zou hebben begeven. Hij zeide: »Gij hèbt te regt geantwoord dat gij geen' man hebt, want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, die is uw man niet. Daarin hebt gij waarheid gezegd."

A. (*Hij wordt schaamrood en verbleekt.*) En toch heeft hij gezegd: »Roep uw' man en kom hier!" Hadt gij dan met mij moeten komen?

J. Hoor slechts. Stel u voor, hoe de bewustheid van ons ongeoorloofd verkeer mij kwelde, hoe ik schaamrood werd en de oogen nedersloeg en dan weder vol vrees Hem aanzag. Onmogelijk scheen het mij, dat Hij dat van mij wist en nu toch over zoo Goddelijke dingen met mij sprak, als voorzeker datgene was, wat ik u eerst verhaalde. En het was mij, toen Hij dit laatste zeide, alsöf ik voor het geregt van den Alwetenden stond en veroordeeld werd. Maar toen ik wederom waagde Hem aan te zien en Hij mij aanzag, was het mij, alsöf ik voor den troon des Albarmhartigen vrijgesproken werd van al mijne zonden. Ik

zag, Hij wilde geen woord meer hiervan spreken, en geen woord meer er van gesproken hebben. En ik zeide demoedig, nadat ik eene poos had stilgezwegen: »Heer! ik zie, dat Gij een profeet zijt; hoe gaarne wilde ik den God Israëls met een berouwvol hart weder aanbidden, wist ik maar regt zeker, waar ik dit moet doen. Onze vaders hebben op dezen berg aangebeden, en gij Joden zegt, dat *Jeruzalem* de plaats is, waar Jehova aangebeden wil zijn." Vriendelijk en met verheven' ernst, als een profeet, antwoordde mij de man: »Vrouw! geloof mij vast, het uur komt, waarin gij den Vader noch op dezen berg, noch te *Jeruzalem* zult aanbidden. Gijlieden dwaalt voorzeker, als gij gelooft Jehova op *Gerizim* te moeten aanbidden. Wij weten, dat God zich den tempel te *Jeruzalem* als eene plaats van aanbidding heeft uitverkoren; want de heerlijkheid Gods heeft SALOMO's tempel vervuld en uit JUDA's stam ontvangen de volken den Heiland. Maar het uur komt en is nabij, waarin de echte vereerders mijns Vaders Hem in geest aanbidden zullen en met levendige bewustheid Zijner alömtegenwoordigheid, zonder zich aan een schaduwbeeld Zijner woning meer te binden. Want ook de Vader zoekt overal zulken, die Hem alzoo aanbidden, gelijk ik dezulken zoek. God is geest, en wil in waarheid en geest zijn aangebeden.

Ik gevoelde in hetgeen Hij zeide louter opregtheid en waarheid. Hij vleit de Samaritanen niet en bemint hen echter en spreekt van al de aanbidders van God met dezelfde liefde. Ik antwoordde met vreugde en vrijmoedigheid: »Ik weet, dat er eene groote verandering aanstaande is, dat de CHRISTUS Gods bij Israel komt, die alles zal in orde brengen. Wanneer die eens komt, wien onze twaalf stammen reeds lang hopende verwachten, zoo zal die ons dat alles aanwijzen en verkondigen, zooals het wezen moet."

En nu zweeg Hij eene poos en zeide toen: »Ik ben 't, die met u spreek."

ABEDNEGO *wordt bleek en rood, en verstomt. Nadat beiden eene wijle tijds gezwegen hebben, gaat* JERUSA *voort.*

J: Intusschen kwamen de mannen terug, die ik in de poort had ontmoet en ik zag, dat het leerlingen van Hem waren. Het scheen mij toe, dat zij Zijne vriendelijkheid en verdraagzaamheid nog niet hadden overgenomen. Zonder een woord te zeggen, zagen zij mij en hunnen Meester met bevreemding aan. Ik had echter niet eens regt tijd, om dat op te merken; want mijn hart brandde van verlangen, om aan de menschen te zeggen, dat de CHRISTUS Gods hier was. Ik liet mijn' wateremmer staan, liep in de stad en zeide het twee van mijne buren, die bij elkander stonden; het was mij, alsöf ik in alle huizen moest inloopen en het verkondigen, en het stond mij in 't geheel niet aan dat er geen menschen op straat waren; want allen zaten nog aan het middagmaal. In mijn huis gekomen, zorgde ik spoedig, dat er eén bode liep naar mijn' zwager, den tempelwachter op *Gerizim*, om hem te halen. Dat is de braafste mensch van de wereld. Dikwijls zegt hij: »Het gansche volk is bedorven; de tempel op *Moria* moet ook nog vallen evenals die op *Gerizim*." En mij heeft hij reeds eenige malen mijn zondig leven voorgehouden, zoo ernstig als een profeet; maar daar heb ik nooit acht op gegeven.

Aan mijne buren zei ik terstond, dat zij toch komen zouden, om den man te zien bij de Jakobsbron, dat Hij mij had weten voor te houden al wat ik gedaan had, dat Hij misschien wel de CHRISTUS zou wezen. Zij wilden meer van mij weten, en ik verhaalde en zij geloofden mij en gingen met een' hoogen dunk van Hem naar buiten, om te zien en te hooren. Intusschen kwamen er meer, waaraan die buren, eer zij gingen, het nog hadden laten zeggen, en zij hielden dringend bij Hem aan, dat Hij toch wat bij hen blijven zou. Hij kwam dan ook met Zijne jongeren; FILO ontving Hem met de hoogste vreugde, en waar

Hij stond of ging, omringde Hem het volk en aan velen zeide Hij wat in hun hart verborgen was, en leerde hen de noodzakelijkheid der bekeering en verzekerde, dat het Koningrijk der hemelen nabij was. Zij begrepen wel, dat Hij een profeet moest wezen, die dat met zoo Goddelijk gezag voorspellen kon, en men verhaalt ook van wonderdadige genezingen, die Hij aan sommigen zou verrigt hebben; en zij geloofden mij, dat Hij tot mij gezegd had: »Ik ben de CHRISTUS." Ik waagde het, om bij FILO in huis te gaan en viel daar aan de voeten van den profeet en sprak: Gij hebt mij het eerst verwaardigd, om u zelven aan mij te ontdekken; laat nu dat geluk aan mijn huis wedervaren, dat Gij het binnentreedt. Hij deed het; o! hoe gelukkig was ik! Hij zegende beide mijne kinderen en zeide tot mij: »Wees eene moeder voor deze kinderen!" en toen Hij wegging, sprak Hij met plegtigen ernst: »Dit huis worde geheiligd tot eene woning mijns Vaders!" Ja amen! het worde geheiligd, en mij verwaardige God, om mij geheel en al ten offer te willen nemen voor de genade, welke Hij mij, zondares, bewees. Dagelijks rijst mijne bede tot Hem op voor de deelgenooten mijner zonden, ook voor u, ABEDNEGO! De vader uwer eerste vrouw is hier de geliefdste leerling van den profeet geworden. Hij en vele anderen hebben mij gezegd en doen weten, zij geloofden nu niet meer aan Hem alleen van wege mijn verhaal, maar zij hadden het nu zelve gehoord en gezien, dat deze inderdaad de CHRISTUS Gods, de Zaligmaker der wereld is. Twee dagen bleef Hij hier en nu is Hij vertrokken met Zijne leerlingen naar *Galilea;* twintig der braafsten uit onze stad deden Hem twee uren ver uitgeleide. — ABEDNEGO! ik deed u mijn verhaal, denk nu aan uwen eed en verwijder u. Uw schoonvader zal u alles zeggen, wat uw hart nog behoeft. God erbarme zich over u, gelijk over mij!

A. (*Wien tranen uit de oogen springen.*) God zij met u, JERUSA! Dadelijk ga ik naar mijn' schoon-

vader. Moge Zijn rijk hen in onschuld vereenigen, die nu door hunne schuld gescheiden worden!

XXXII.

ANTWOORD VAN FILIPPUS AAN SAFAT.

(Johannes IV: 27, 31—42.)

JEZUS laat SAFAT vriendelijk groeten. Ik heb, wat gij mij opgedragen hebt, zoo goed ik konde, uitgevoerd. Ik weet niet, wanneer JEZUS weder voor het eerst in *Judea* zal komen. Hij heeft het nu haastig verlaten langs den kortsten weg, door *Samarië* naar *Galilea*. En daar het lang zou kunnen duren eer wij weder in de streek van *Debir* komen, en een uwer medeburgers hier doorreist, zoo schrijf ik u een woord van troost hier aan de grenzen van *Samarië* en *Galilea*, waar wij eenen nacht vertoeven. Om uwe hoop te verlevendigen en te sterken, behoef ik u maar een weinig te verhalen van hetgeen in *Samarië* voorviel. Afgemat door den langen togt, bleef onze Meester zitten bij de Jakobsbron voor *Sichem*, en wij gingen in de stad, om spijs te koopen. Toen wij wederkwamen, vonden wij Hem in druk gesprek met eene Samaritaansche vrouw; ja, de laatste woorden, die gewisseld werden, (ik ging wat vooruit en kon ze heel duidelijk verstaan,) waren deze: »Wanneer de Messias komt, zoo zal Hij ons omtrent dit alles onderrigten," en het antwoord: »Ik ben het, die met u spreek." Nu kunt gij hieruit afleiden, SAFAT! of het u moeijelijk zal vallen meer van nabij met JEZUS bekend te worden; daar Hij zich zelfs aan eene Samaritaansche zoo volkomen bekend maakt; en wat nog meer is, SAFAT! wij vernamen in *Sichar*, dat dit eene zeer wellustige, overspelige vrouw was, en echter vond zij zoo spoedig en in zoo buitengewone maat bij onzen Heer genade. Reken er vrij op, dat opmerkzaamheid op de waar-

heid en vertrouwen op Zijne genade reeds alles bij Hem gewonnen hebben.

Wij kwamen om Hem spijs te brengen en baden Hem, dat Hij zich nu toch den tijd zou gunnen, om te eten; want wij wisten, in hoe langen tijd Hij niets had geproefd. Maar Hij zeide: »Ik heb eene spijs om te eten, die gij niet weet." Wij dachten niet anders dan dat Hem intusschen iemand reeds wat te eten zou gebragt hebben. Hij merkte, dat wij met verwondering tegen elkander dat zeiden, en zeer vergenoegd en liefderijk ons aanziende, zeide Hij: »Mijne spijs is, dat ik doe den wil desgenen, die mij gezonden heeft en Zijn werk volbrenge." En daarna vernam ik, wat Hij met de vrouw gesproken had, en hoe Hij onder anderen haár ook gezegd had, dat de Vader zulken zoekt, die Hem in geest en waarheid aanbidden, waar het dan ook op aarde wezen moge. Zoo ziet gij, SAFAT! dat was de wil Zijns Vaders, dien Hij ten uitvoer bragt, dat was Hem een zoo zoet en verzadigend genot, dat Hij nu weder deze Samaritaansche voor het geloof aan Hem en vóor de ware aanbidding Zijns Vaders had gewonnen. »SAFAT! ziet gij het wel? Al hongert JEZUS nog zoozeer, het is Hem niet zoo aangenaam te eten, als menschen tot Zijnen Vader te brengen! Ziet gij het wel? Nooit heeft JEZUS zulk een' honger naar spijs als naar uwe liefde, uw vertrouwen, naar uw geluk, o SAFAT! — naar het uwe en dat der uwen.

En al spoedig kwamen er op de mededeeling der vrouw af, zonder uitstel, vele Sichemiten, en JEZUS de oogen op hen vestigende, zeide tot ons met zigtbare innerlijke blijdschap: »Zegt gij niet: het zijn nog vier maanden, dan komt de oogst? ziet toe, daar komt die voor u spoediger! En wijzende op de menigte van Sichemiten, die uit de stad kwamen naar de bron, zeide Hij: »Zijn de velden niet reeds wit en roepen zij niet om de maaijers? Zalig zijt gij; gij zult het loon der maaijers ontvangen en vruchten inzamelen voor het

eeuwige leven, opdat zich zaaijer en maaijer hoogelijk verblijden. Ook hier wordt het waar, wat het spreekwoord zegt: Een ander zaait, een ander maait. Ik zende u uit, om in te zamelen op velden, die gij niet bearbeid hebt. Anderen deden dat en gij komt er slechts, om in te zamelen." Hij doelde wel daarmede op zich zelven en JOHANNES den Dooper.

En nu ging Hij op het dringende verzoek der Sichemiten in de stad en bleef er twee dagen en wij met Hem. Toen wij voor de eerste maal in de stad gingen, om spijs te koopen, — ja, 't is waar, dat was eene alleronaangenaamste bejegening! Wij hadden geen hart voor de Samaritanen, zij voor ons Joden niet; daar was geen vriendelijke plooi in het gelaat, en met woorden was men spaarzaam als met goud. Maar nu, daar wij met den Meester in de stad kwamen, en Hij zoo vriendelijk was en allen Hem lief kregen, — ô God! wat vreugde, welk een paradijsleven in deze stad! Men vergat er Samaritaan en Jood, *Moria* en *Gerizim*; spoedig beschouwden allen elkander als broeders en zusters; algemeene deelneming was er aan algemeene vreugd, en wij waren vriendelijk jegens allen, omdat zij JEZUS vereerden, en zij allen vriendelijk jegens ons, omdat wij aan JEZUS verbonden waren. Hij genas hunne kranken, zoowel als die der Joden. Twijfel niet, SAFAT! of Hij ook uwe dochter zal helpen, als Hij in uwe streek komt, twijfel niet; of Hij u allen liefhebben zal en zegenen, uwe vrouw, als zij berouwvol tot Hem komt, oprigten en u gaarne bij zich houden als Zijn' leerling. Twijfel niet! Hij is het, die allen tot zich trekt, allen vereenigt. Hij is het, die den vrede brengt aan de aarde en voor degenen die Hem liefhebben de hemel is.

XXXIII.

CHUSA, DE RENTMEESTER VAN HERODES, AAN KOSTOBAR OP MACHÉRUS. (*).

(Johannes IV : 46—54.)

Met JOHANNES, den zoon van ZACHARIAS, van wien gij mij schrijft, is het treurig gesteld. o Mijn vriend! hoeveel liever wilde ik, dat noch mijn vader, noch ik zelf, ooit in ons leven één woord gesproken, of éénen stap gedaan hadden, om de gunst van eenigen grooten heer te winnen. Ach! welk eene gevaarlijke zaak is dat, bijzonder in dezen tijd! God openbaart zich meer en meer; de waarheid eischt van ons gedurig al vrijmoediger belijdenis en dat vrij uitkomen voor dezelve wordt hoe langer hoe gevaarlijker.

Verneem nu, mijn vriend! hoe genadig zich Jehova jegens mij en mijn huis betoond heeft en hoe Hij Zijne magt aan ons heeft verheerlijkt. Een mijner vrienden, wien ik dit verzocht had, meldde mij door een' opzettelijk gezonden' bode, hoe hij van goederhand wist, dat Hij op den veertienden dezer maand weder te *Kana* zijn zoude. Nu was mijn zoon doodelijk krank en alle pogingen der geneesmeesters, welke ik ontboden had, waren vruchteloos. Gij kent den voortreffelijken jongeling; mijne JOHANNA en mijne dochter en ik, wij schreiden ons bijna tot water bij zijn bed. Voor drie dagen verwachtten wij zijn' dood. Ik verging bijna van smart en eindelijk verkreeg ik het van God door mijn angstgeschrei, dat hij weder een weinig beter werd. Hij kwam echter slechts weinig bij en juist toen ik den brief kreeg verergerde het weder met den armen lijder tot het uiterste. Nu begaf ik mij op weg, reisde met spoed, kwam aan en vond eindelijk door navragen den Profeet van *Nazareth*. Ik trof Hem aan te *Kana*, in

---

(*) Dit was een jonge aanverwant van den Idumeër KOSTOBAR, welken HERODES de Groote 29 jaar vóór CHRISTUS' geboorte liet dooden. Zie JOSEPHUS, *Joodsche Oudheden*, B. XV, H. II, § 659.

het huis van NATHANAËL, een' Zijner meest geliefde leerlingen. Ik klaagde Hem onzen nood en bad Hem dringend, om, zonder uitstel, met mij naar *Kapernaüm* te gaan, dáár wij nu reeds voor de tweede maal den dood van mijn' zoon te vreezen hadden; »misschien," zeide ik met een' diepen zucht, »misschien treffen wij hem reeds niet meer levend aan." Hij bemerkte mijnen angst en mijnen twijfel en toch mijn vertrouwen, dat ik op Hem stelde, wanneer Hij met mij gaan wilde.

Met zekeren ernst, die mij haast eenigermate deed schrikken, zeide Hij: »Wanneer men niet bij uliedeu staat, om teekenen en wonderen voor uwe oogen te doen, zoo hebt gij geen vertrouwen." Ik werd bevreesd en verstond Hem niet regt en hield angstig en geloovig nog eenmaal bij Hem aan, Hij mogt toch zonder uitstel met mij naar *Kapernaüm* reizen, eer mijn zoon was gestorven. En nu zeide JEZUS met den verheven' ernst der liefde: »Ga heen, uw zoon leeft." Hij zeide het met een Goddelijk vertrouwen, zoodat ik mij gedrongen gevoelde, om Hem te gelooven. Hoe zou het onwaar kunnen zijn, wat Hij zegt? Ik geloofde, dankte vurig, ging van Hem weg en ijlde naar huis.

Toen ik *Abdon* naderde, zag ik voor de poort twee mannen aankomen, die ik weldra als mijne bedienden herkende. Een enkel oogenblik van twijfeling en schrik deed mijne ziel sidderen van vrees, of zij mij ook de doods-tijding bragten. Maar mijne ziel greep terstond weêr moed, hield zich vast aan het woord van den Profeet, en sprak luide in mij: boodschap des levens! En zoo was het ook, mijn vriend! Zij gloeiden van vreugd, (beiden zijn het zeer eerlijke, deelnemende menschen; de een is reeds veertig jaren bij mij in dienst,) en zij riepen luide: »Hij leeft, hij is gezond!" Ik vroeg hun naar alle omstandigheden en allermeest naar den tijd, waarop het gebeurd was, en zij zeiden mij: »Gisteren omtrent de zevende ure heeft de krankheid hem op eens en geheel verlaten en hij het

krankbed en nu is hij bloeijend als eene roos." Ziet gij, mijn KOSTOBAR! dat was hetzelfde uur, zeker hetzelfde oogenblik, waarin de groote Profeet het woord uitsprak: » Uw zoon leeft."

Een der bedienden ijlde weder vooruit naar huis. En mijn zoon en JOHANNA en mijne dochter kwamen buiten de poort mij te gemoet en ik omhelsde den lieveling van mijn hart, alsof hij mij uit den dood ware teruggegeven.

Nu staat het bij mij vast: uwe echtgenoot, waar en hoe en wanneer dan ook, moet bij den Profeet gebragt worden. Ik zal er eene goede gelegenheid voor opsporen en u daar berigt van geven. Dank met mij Jehova en bid, dat Hij mij sterke, om mij nimmer de waarheid te schamen.

VIJFDE AFDEELING.

VAN HET BEZOEK TE NAZARETH TOT DE BERGREDE.

I.

FRAGMENT UIT HET GESCHRIFT VAN NATHANAËL.

(Markus I: 14 en 15; Lukas IV: 14 en 15.)

Van de grensstad *Jizreël*, reisden wij door *Afek*, *Esdrelon* (*), *Chesulloth*, *Hafaraïm*, *Jakneam*, (in deze beide plaatsen werden er bijzonder velen gedoopt,) *Zebulon*, *Libna*, en eindelijk kwamen wij den 14den dezer maand weder te *Kana* aan.

Wij dachten niet anders dan dat de Meester terstond van *Afek* naar *Nazareth* zou gaan, en een uit ons vroeg Hem dat ook. Maar Hij antwoordde: »Een profeet heeft geene eer in zijn vaderland. Eerst moet ik aan andere steden in *Galilea* de blijde boodschap verkondigen en er mijnen Vader verheerlijken. Misschien zal *Nazareth* mij dan des te eerder erkennen."

In alle steden, vlekken en dorpen, waar wij kwamen, verkondigde JEZUS de aannadering van het Koningrijk der hemelen met een rijkdom van troost en

---

(*) *Esdrelon* had, naar het schijnt, niet nevens *Jizreël* genoemd moeten zijn, daar deze beide namen dezelfde plaats aanduiden, volgens W. A. BACHIENE, *Heilige Geographie*, D. II, bl. 933 en K. VON RAUMER, *Palästina*, bl. 34. H.

verkwikking voor behoeftigen. Overal sprak Hij moed in aan armen en bedroefden. En de kranken, die men tot Hem bragt, genas Hij terstond, zoodat het gerucht van Zijne Goddelijke daden zich snel, en in wijden omtrek verspreidde. Dikwijls zagen wij het, dat men reeds lang vooruit berigt had gezonden naar de plaats, waar Hij komen zou; want altijd waren al de inwoners spoedig verzameld, en dikwijls kwamen gansche scharen reeds op aanmerkelijken afstand van de plaats Hem te gemoet. Dikwijls vonden wij een' knecht of jongeling staan, die mij of een ander' der jongeren vroeg, of de Profeet van *Nazareth* daarbij was, en wanneer wij dit met: ja! beantwoordden, liep hij als met vleugels aan de voeten naar zijne stad of zijn dorp. En overal troffen wij weder van diegenen aan, die wij in *Jeruzalem* op het feest om Hem henen zagen. Een kwartier buiten *Jizreël* gebeurde het, dat een lieve jongen ons stond te wachten; hij liet ons bijna voorbijgaan en zag ons allen aan; eindelijk sprak hij den laatsten heel zachtjes aan en zeide: »Is de Profeet van *Nazareth* ook bij ulieden?" En wien hij dat vroeg, was JEZUS zelf; want die kwam alleen achteraan. JEZUS zeide met veel liefde: »Ja, Hij komt, ga maar met mij," en Hij gaf hem de hand. »Wie is het?" vroeg het kind, en JEZUS antwoordde: »Die u bij de hand heeft, die is het." Vol vreugde zag de knaap Hem met de grootste opmerkzaamheid aan en zeide: »Ik moet vooruitloopen: ik moet het mijn' vader zeggen; hij is ziek; hij woont vlak bij de poort, links." En JEZUS zeide: »Heb geduld, mijn kind! Ik wil aanstonds met u naar uw' vader gaan." »Maar wilt Gij hem genezen?" Vroeg de jongen. »Ja, ik wil hem genezen. Gelooft gij dat?" »Waarom niet? Gij hebt in den tempel mijn' neef ook wel geholpen," en met vurige dankbaarheid kuste hij Hem de hand.

Waar Hij was op den Sabbat, daar leerde Hij in de Synagoge. Allen wilden den Profeet ook gaarne hooren, en geen overste weigerde het Hem. En ook

'sMaandags en Donderdags waren de Synagogen zoo vol mogelijk, als Hij kwam om te leeren.

Te *Libna* bezocht de Heer de vriendin van RACHEL (*). Wij traden bij haar binnen, juist op een oogenblik dat zij wegsmolt in tranen, en hoorden al buiten de kamer hare moeder tegen haar uitvaren. De Heer zeide: »Zalig zijn de vreedzamen; want zij zullen Gods kinderen heeten."

Te *Kana* kwam tot Hem — (*Hier volgt het verhaal van den kranken zoon in Kapernaüm, dat wij niet herhalen.*)

Den volgenden morgen kwam een bijzondere bode van *Kapernaüm* met een' brief, om JEZUS te danken, en met het berigt, dat de zoon. die krank was geweest, gezond en bloeijend buiten de poort den vader was te gemoet gesneld. De bode bragt ook kostbare geschenken, die JEZUS echter volstrekt niet aannam, noch ook door Zijne jongeren aangenomen wilde hebben.

Het is, alsof Hij hier en in alle steden van *Galilea* zich opzettelijk er voor gewacht heeft, om zich ooit den Messias te noemen; want Hij vreest, dat de talrijke bevolking onzer steden, met de haar eigene stoutmoedigheid en roekeloosheid, Hem ontijdig als Koning zou uitroepen en oproer verwekken. Het gerucht van dit tweede wonderteeken in *Kana* verspreidde zich spoedig in ons stadje, en alles verzamelde zich om Hem heen. De Heer echter wilde nu eens naar Zijne vaderstad *Nazareth* gaan.[1] Hij ging met een bezwaard hart, zoodat wij niet begrepen, waarom Hij minder gaarne daar henen gaat, dan naar eenige andere stad.

II.

JOTHAM, JOTHAMS ZOON, EN MILKA, ZIJNE SCHOONMOEDER, TE NAZARETH (†).

MILKA. Als Hij weder in *Kana* is, dan komt Hij

(*) Zie Afd. IV, 15. (†) Zie Afd. II, 2 en 4.

zeker ook in Zijne vaderstad. Maar het verwondert mij, Hij heeft een' grooten omweg gemaakt; dat had ik niet gedacht dat Hij doen zou.

JOTHAM. Ik ook niet. En in Zijne vaderstad is Hij in het geheel nog niet opgetreden.

M. Hij heeft daar wèl aan gedaan, nu zal men Hem des te eerder gelooven.

J. Ja, men is hier klein genoeg, om zich niets groots van Hem voor te stellen, zoo lang er niet uit andere plaatsen een goed gerucht van Hem uitgaat. Nu zal het Hem niet mislukken.

M. Mogt God dat geven! Het zal Hem toch vreemd zijn, als Hij weder voor de eerste maal door de straten van *Nazareth* gaat. Ik kan van ongeduld naauwelijks het oogenblik afwachten, dat ik Hem weèrzie.

J. Het gaat mij evenzoo, en mijne goede vrouw bleef den halven nacht op, om zich biddende voor Zijne komst te bereiden.

M. Dan zullen de menschen hier eindelijk toch eens beter worden; dan zal er wat met hen aan te vangen zijn!

J. Dan zullen zij u niet meer voor trotsch houden, die laaghartigen!

M. Het is geene kunst om het goed met de menschen te houden, wanneer ze zijn, zoo als men ze gaarne heeft. Ik heb reeds bemerkt uit alles wat men van Hem verhaalt, dat JEZUS eene beschamende nederigheid heeft.

J. Hier heeft Hij zich met niemand ingelaten, volstrekt met niemand.

M. Dat was toen Zijne roeping niet; nu hoort gij wel heel wat anders van Hem.

J. Zoo zal Hij Zijne medeburgers zeker winnen. Die zijn er maar al te zeer op gesteld, dat men hun behoorlijk eer bewijze.

M. Wist ik maar op welken tijd Hij komen zou; dan gingen wij Hem te gemoet.

J. Ik denk, wij zouden nagenoeg alleen gaan; ik

hoor niets van afzenden en te gemoet gaan. — o Moeder! ik durf er van vreugd haast niet aan denken, wat dat wezen zal, als ons *Nazareth* zich tot God bekeert. — o Hoe gaarne zullen wij dan hier blijven! Gisteren nog bad mijne vrouw mij zoo dringend, dat ik mijn besluit, om mij elders neder te zetten, zou laten varen. »Gij zult *Nazareth* niet meer kennen, als de Profeet er eenmaal geweest is. O wie zou zich aan dien Goddelijken niet overgeven!" dat riep zij tot tweemalen toe uit. En ik wil dan ook gaarne mijn plan opgeven.

M. Ja, de tijd des heils is voor ons *Nazareth* gekomen. Wij verdienden dat niet bij God. Wie had gedacht, dat het bedorven stadje nog op zulk eene wijs kon gered worden! — o Gij uitverkoren *Nazareth*!

III.

JOTHAM EN ZIJNE SCHOONZUSTER JISKA.

(Lukas IV: 16—30.)

JOTHAM. God erbarme zich onzer! o Wat ben ik ontsteld!

JISKA (*verschrikt.*) Om Gods wil, wat is het? Gij zijt zoo bleek en buiten adem. Ik beef er van.

JO. Arme JISKA! Ik bid u, vergeef het uw' onbezonnen' broeder! Ik vergat geheel, dat ik u, arme kranke, moest ontzien. Hoe is dat? Gij zijt uit het bed!

JI. Ja, het is dezen morgen met mij heel redelijk; ik eet met ulieden aan tafel. Wees niet ongerust, mijn lieve broeder! die kleine schrik zal mij vast geen kwaad doen. Zeg mij maar, wat het is, hoe het ging.

JO. Ach! men heeft den Profeet niet zoo bejegend als het behoorde.

JI. Vertel mij toch alles.

JO. Ik wil u alles vertellen, lieve JISKA! als het u maar niet weder erger maakt. Doch er is ook

troost — troost en smart, geluk en ongeluk, en nog meer geluk dan ongeluk, hoe treurig het ook zij, dat men den Profeet niet ontving zooals het behoorde.

JI. Verberg mij niets. Gij weet, ik kan nog veel verdragen. Zoo iets maakt mij niet krank en niet gezond.

JO. JEZUS, de Profeet, kwam, zooals gij weet, of neen, gij wist het niet, gij sliept nog, men wilde u niet wakker maken. — Hij kwam in de Synagoge, gelijk Hij vroeger hier altijd gewoon was, en het was er geweldig vol. De Overste gaf ook aan JEZUS vrijheid, om te lezen. En Hij mogt terstond na den Priester en den Leviet lezen; de eerste van de drie, die er heden met Hem waren, om te lezen. Alles wachtte met ongeduld, tot dat GINNETHON en KELITA vaardig gelezen hadden en JEZUS op den leerstoel stond. De Oudsten sloegen Hem naauwlettend gade. De dienaar gaf Hem de rol der Groote Profeten. En JEZUS sloeg eene heerlijke plaats in JESAJA op en las. JISKA! Hij las zoo schoon, dat de Oudsten het van een' ongeordenden zeker zoo niet gewacht hadden. De dienaar had ook niets te verbeteren; maar hij zag ook meest naar den mond en de houding van den lezer en vergat, om in de heilige rol na te zien.

JI. Welke was de plaats die Hij las?

JO. Dat is juist de hoofdzaak, die ik u nu te verhalen heb. De plaats uit JESAJA luidde dus: *De Geest des Heeren Heeren is op mij, omdat de Heer mij gezalfd heeft; om den verdrukten heil te verkondigen. Hij heeft mij gezonden, om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen en den gebondenen slaking hunner boeijen, om uit te roepen het jaar van des Heeren welbehagen* (*). Meer las Hij niet. Nu rolde Hij het boek weder zamen en gaf het aan den dienaar en zette zich neder;

(*) Jes. LXI: 1 en 2a.

en aller oog was op Hem gevestigd, omdat men bemerkte, dat Hij leeren wilde.

Hij begon nu met zulk eene liefderijkheid en bescheidenheid en zulk eene verzekerdheid, als ik u niet beschrijven kan, ronduit te zeggen: » Heden is deze schrift in uwe ooren vervuld. Jehova's geest is op mij en Hij gaf mij eene welbespraakte tong, om den vermoeiden ter regter tijd troost toe te spreken. Dat is mijne vreugde, dat mijn vader mij tot u zendt, om u in Zijnen naam het groote jubeljaar te verkondigen. Gij wacht reeds lang op Zijne belofte. Een' tijd lang had Hij Zijn aangezigt verborgen, en gij dacht, dat Hij u vergeten had. Maar kan eene vrouw haren zoon vergeten, kan eene moeder zich verharden, zoodat zij zich niet ontfermt over de vrucht van haren schoot? En schoon zij ook hem vergeten konde, zoo kan ik toch u niet vergeten, mijn volk! Zie ik heb u in de beide handen gegraveerd. Vertroost, vertroost mijn volk, zegt Jehova! Ik wil het troosten; ik wil verkwikken, die daar treuren; ik wil verzadigen, die daar hongeren; ik wil bevrijden, die daar smachten naar vrijheid, in den naam mijns Vaders; Hij heeft mij daartoe ingewijd en gezonden. Komt tot mij, gij die vermoeid en belast zijt! Komt tot mij, gij die voor den vijand siddert! — ik wil u beschermen, gij die zwak zijt! ik wil u verzamelen onder mijne vleugels, gelijk eene hen hare kiekens onder hare vleugelen verzamelt. Erkent uwen God en Hem, dien Hij gezonden heeft; want dat is het eeuwige leven en gij zult den toorn Gods ontvlieden. En wanneer ook uwe zonden zoo rood waren als scharlaken, en uwe misdaden gloeijend rood als purper, zoo wil ik die echter zoo wit maken als witte wol, ja witter dan sneeuw. Voorwaar ik zeg u, daar is blijdschap in den hemel over éénen zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig regtvaardigen, die de bekeering niet behoeven. Brengt vruchten voort, waarover mijn Va-

der zich verheuge, dan zal het vreugdejaar uwes Gods spoedig aanbreken, nog eer gij het verwacht." — Alzoo sprak JEZUS, met eene zoo wegslepende, zoo verkwikkende hartelijkheid en met eenen zoo ongehoorden nadruk en welverzekerden toon, dat spoedig elk aan Zijne lippen hing en men overal elkander zeide, wat liefelijke en krachtvolle redenen het waren, die van Zijne lippen vloeiden! Velen zeiden bijna luid, zoo was er nog nooit, zoolang *Nazareth* stond, door iemand gesproken, en eenigen zeiden: Dat kon de Messias wel wezen!

Nu begon er echter van verschillende zijden als een andere wind te waaijen en met dezen te kampen. Van de Oudsten en van de twee anderen, die nog lezen wilden, en van mijns vaders broeder, (gij kent dien strengen Farizeër wel,) en van nog een paar burgers, die zeer trotsche vrouwen hebben, reeds lang bekend als benijdsters van MARIA, van deze ging er een gemor uit en liep voort, en verspreidde zich als een kanker en werd spoedig algemeen: »Daar is u uit een' timmerman een profeet geworden! Dat zou een schoone Messias zijn, de zoon van den timmerman JOZEF! Dat zou wel eene zeldzame eer voor JAKOB en JOZES en SIMON en JUDAS zijn, en voor de arme zusters, als die Prinsessen aan het hof des Konings werden! Dat moest men niet verdragen, dat die gemeene mensch daar zich boven allen verhief!" en dergelijke taal, al hoe langer hoe erger. Ik zag naar JEZUS en ach! Hij had dat alles gemerkt en misschien zelfs in de harten Zijner toehoorders gelezen, gelijk men letteren leest, en Zijn liefderijk, helder en zegenend gelaat was geheel en al omgestemd tot heiligen, weemoedigen ernst, zoo weemoedig, dat mij op eens de tranen in de oogen kwamen. En nu begon Hij het gevaar des ongeloofs voor te stellen, en zeide met grooten ernst: »Gij zult mij een spreekwoord te gemoet voeren: »»Geneesmeester! genees u zelven! Die groote dingen, welke wij hooren dat in *Kapernaüm* door u geschied zijn, doe die ook

hier in uw vaderland."" Maar waarlijk, ik zeg uliedén, geen profeet was nog ooit lief en waard in zijn vaderland. Waarlijk, ik zeg uliedén, het ongeloof verhindert elk betoon van Goddelijke kracht en hulp en als Gods volk in ongeloof verzinkt, dan zullen heidenen het voorgaan. In de dagen van ELIAS waren er zoo vele behoeftige weduwen in Israël, toen de hemel drie jaren en zes maanden koper was en er groote honger was in het land. En tot geene Israëlitin werd ELIAS gezonden, slechts tot eene Sidonische vrouw te *Sarepta*, eene op God vertrouwende weduwe. En zoo waren er ook ten tijde van den profeet ELIZA vele melaatschen in Israël, en wederom geen Israëliet, maar een vreemdeling, NAÄMAN de Syrier, was het, die van melaatschheid werd gereinigd." — o JISKA! nu durf ik u haast niet verder verhalen.

JI. Verhaal, verhaal toch! Ik ben op alles voorbereid.

JO. Nu klom die tegenwind tot een' woedenden storm; allen ontbrandden in toorn, allen. De Oudsten bevalen Hem van den leerstoel af te klimmen en weg te gaan; een der lezers nam hem bij den arm, Eenige burgers traden naar Hem toe en grepen Hem nog ruwer aan, trokken Hem voort buiten de Synagoge, ik weet niet waarheen en met welk doel, en denk eens, in dezelfde woede sleepten en duwden allen onder woest geschreeuw Hem voort tot buiten de Oude poort en daar links-af, en daar — o mijn God! hoe kondet Gij *Nazareth* nog sparen? — daar wilden Hem die schrikkelijk booze menschen boven van den berg afwerpen. Mijn roepen was magteloos, en uw buurman SEBIJA, die ook tegenstand bood, kreeg van eenen, die met de regterhand JEZUS vasthield, met de linkerhand een' slag in het gezigt, dat hij bloedde. En te midden van den helschen triomf, welken de onstuimigste wraak, dien ik ooit in mijn leven zag, nu meende te behalen, verdween JEZUS.

JI. Verdween JEZUS?

JO. Ja, Hij ontkwam uit hunne handen; midden

door hen ging Hij weg, en niemand zag waarheen. Zij stonden daar, waren geheel versteld, zagen in het rond, schaamden zich, vloekten en gingen uiteen.

IV.

JOTHAM VAN NAZARETH AAN ELKAN TE KANA.

Een fragment.

(Wij laten uit dezen brief het verhaal weg, dat reeds in het voorgaande gesprek wordt gevonden. JOTHAM *doet dat hier met innig leedgevoel en meldt nog deze omstandigheid, dat* MILKA *met hare dochters, toen zij buiten de Synagoge tegen eenige lasterende mannen* JEZUS *wilde voorspreken, grove baldadigheid had moeten lijden, en zich door eene andere straat, de Benedenpoort uit, naar buiten had begeven, totdat het gewoel een weinig bedaard was. Hij eindigde zijn verhaal met de volgende uitstorting des harten.)*

Ach! hoezeer werd mijne vreugde en mijne hoop op dezen dag verijdeld. In den zoeten droom mijner hoop paste ik eene schoone plaats geheel op *Nazareth* toe en op het verschijnen van den Messias aldaar. Zie, hier is zij: *En hun kroost zal beroemd zijn onder de volken, en hunne telgen in het midden der volken* (en onder de stammen en derzelver steden — voegde ik er bij — *Nazareth*, de uitverkorene mijner jeugd.) *Al wie hen ziet, zal hen herkennen, dat zij het kroost zijn, door den Heer gezegend. Hartelijk verheug ik mij in den Heer; mijn geest verblijdt zich in mijnen God, dat Hij mij bekleed heeft met kleederen des heils en met den mantel der geregtigheid mij omhangen; gelijk een bruidegom met het feestelijk hoofdhulsel zich siert, gelijk eene bruid zich tooit met hare kleinoodiën. Want gelijk het aardrijk zijn gewas doet uitkomen, en gelijk een hof het gezaaide doet uitbotten; alzoo zal de Heer geregtigheid doen*

uitspruiten en roem voor het oog van alle natiën (*)! En in de begoocheling mijner hoop was mij *Nazareth* in het heilige land, wat een schoone hof is in eene vruchtbare landstreek. Nu is mijne hoop voor deze stad verdwenen en met een beklemd gemoed klaag ik dus den Goddelijken Ziender na: *Gij vertoornde u, omdat wij van uwe wegen afdwaalden; waren we altijd op dezelve gebleven, zoo waren wij behouden! Doch wij allen waren als onreinen en onze deugden zelfs als een bezoedeld kleed; daarom verwelkten wij allen als een blad, en onze misdaden voerden ons weg, gelijk de wind. En er was niemand, die Uwen naam aanriep, die zich opwekte, om aan U zich vast te houden; daarom hebt Gij Uw aangezigt voor ons verborgen, en ons overgeleverd in de hand onzer misdaden* (†). Ik herinner mij ook waarlijk niets dergelijks uit de geschiedenis der zonden van ons volk.

— Milka betreurde het meest, dat zij nog geene gelegenheid had gevonden, om Hem te bidden, dat Hij Jiska mogt genezen. Maar juist terwijl zij met mij en mijne vrouw daarover sprak, trad de Goddelijke de kamer binnen. Met Milka vielen wij aan Zijne voeten, en Hij rigtte ons op en zeide: »Ik ben tot de mijnen gekomen en de mijnen hebben mij niet aangenomen; maar gij hebt mij aangenomen; gij zijt kinderen mijns Vaders. Wanneer gij mij liefhebt, zoo houdt mijn gebod. Mijn gebod is liefde. Dan zal mijn Vader u liefhebben."

Milka zeide: »Goddelijke! o Zagen wij eens den Vader!" En Jezus antwoordde: »Wie mij ziet, ziet den Vader." En wij aanbaden en verstomden. »Ontvangt mijnen zegen," sprak Hij. »Ik verlaat u nooit. Verdraagt de boozen; hebt de armen lief, wacht op mijn rijk." En, daar Hij wilde henengaan, zeiden wij op hetzelfde oogenblik: »Heer! genees mijne dochter;

(*) Jes. LXI: 9—11. (†) Jes. LXIV: 5 b, 6 en 7.

Heer! genees onze zuster nog, eer Gij ons verlaat." En toen Hij zeide: »Brengt mij bij haar," zoo begeleidden wij Hem naar JISKA's ziekenkamer, en JEZUS greep hare hand en zeide: »Wees gezond, mijne dochter!" En zij werd het, en is het nu, en bloeit als eene roos, terwijl zij anders al haar leven altijd zeer ziekelijk was. Hij verwijderde zich, en toen wij Hem baden, dat Hij blijven zou, zeide Hij: »Ik kom weder, herbergt mij in stilte, opdat ik morgen verder trekke." En des avonds kwam Hij weder; ach! Hij hield zich gedurende den dag in dat bosch op, waar ik Hem eens in mijne jeugd, zonder dat Hij het merkte, hoorde bidden. Hij bragt Zijne leerlingen mede, en na den leerrijksten, zegenrijksten, onvergetelijksten avondmaaltijd, vertrok Hij des morgens zeer vroeg met Zijne leerlingen, en ik merkte in het geheel niet, dat een eenig mensch in de stad van Zijn verblijf bij ons het minste ontdekt had.

V.

UIT NATHANAËLS GESCHRIFT.

(Matth. IV: 13—16; Lukas IV: 31.)

Uit *Nazareth*, die ondeugendste van alle steden Israëls, vertrokken wij weder, om naar *Kapernaüm* te reizen. Wij wachtten buiten de poort op den Meester en misten Hem een uur lang. Eindelijk kwam Hij bij ons en zeide op de vraag: »Meester! waar hebt Gij u opgehouden?" »Aan het huis der weduwe MILKA is heden heil wedervaren, en hare dochter is genezen. God spare om dezer regtvaardigen wil de ondankbaarste der steden!" En wij gingen met Hem in het bosch, om ons voor de Nazareners te verbergen; maar in de avondschemering nam Hij ons mede naar MILKA's huis, om daar te overnachten. Niemand bemerkte ons. Wij hoorden echter vlak bij den heuvel, omhoog, twee burgers met elkander twisten over het

voorval van den dag, en den eenen nog duidelijk antwoorden: „Wat zouden daar nog wettige vormen noodig zijn, waar iemand, God weet hoeveel, van zich zelven maakt, geen' enkelen strooHalm door een wonder beweegt, en dan zoo in eens het heilige volk, zijne gansche vaderstad belastert." Ach! die verblinde menschen!

Die Sabbat van zooveel onrust en schrik was ons nu in de eenzaamheid en in MILKA's huis nog zeer aangenaam geworden. — Des morgens reisden wij zeer vroeg weg. (*Hier volgt de beschrijving der reis van Nazareth naar Kapernaüm, die weinig bijzonders behelst.*)

De Heer verkiest hier te blijven, wanneer Hij niet reist. Hier hebben ook PETRUS en ANDREAS een huis en eene voordeelige visscherij met ZEBEDEÜS en zijne zonen JAKOBUS en JOHANNES. Hier bezoekt de Heer de Synagoge elken Sabbat en ook in de week.

Hier is het vervuld, wat JESAJA voorspelde omtrent ZEBULON en NAFTHALI: *Neen! het zoo dikwerf beangstigde land blijft niet altijd even rampzalig! Gelijk Hij het in vroegere tijden vernederde, dat land van Zebulon, en dat land van Nafthali, zoo zal Hij het ten laatste verheerlijken; waar men zeewaarts gaat van de overzijde der Jordaan, Galilea der volken! Het volk, dat in duisternis wandelde, zal een groot licht aanschouwen: hun, die wonen in een land van schaduwe des doods, zal het licht opgaan. Gij hadt dit volk in aantal groot gemaakt, maar niet in vreugde! Dan zullen zij voor uw aangezigt zich verheugen, met eene vreugde als in den oogst, gelijk men juicht, wanneer men den buit verdeelt* (*).

(*) Jes. VIII: 23 en IX: 1 en 2.

VI.

TWEE NOG MINDERJARIGE ZUSTERS.

(Lukas V: 1—3.)

De Jongste. Denk eens, ik heb den Profeet gehoord.

De Oudste. Ei! waar? Vader wil ons nooit laten gaan om het gedrang, ik zou zoo gaarne al eens er heen gegaan zijn.

De J. Hij heeft ons nu heilig beloofd, dat wij eens gaan zullen.

De O. Maar waar hebt gij Hem gezien?

De J. Gezien nagenoeg niet, maar gehoord. Gij weet, ik was heden vroeg met vader in het tuinhuis boven. Daar zag vader (het was zoo wat omtrent het derde uur) bij toeval naar beneden, naar het meer, en riep mij; ik had in den tuin iets gedaan aan onze bloemen; en toen ik bij het tuinhuis kwam, riep hij mij boven bij zich, ik moest eens zien, er was eene menigte van volk onder aan het water, daar zou zeker de Profeet wezen. Het hart klopte mij reeds sterker en ik liep naar boven en zag uit het venster eene ontzettende menigte van menschen, en van *Cinnereth* af zag men den ganschen weg vol langs den oever, en van beide zijden kwamen er ook schepen aanvaren, allen naar ééne plaats. Eindelijk voer er van die plaats, waar alles henenliep en henenvoer, eene visschersschuit van den oever af, zoo omtrent vijftig schreden, zei vader, mag het geweest zijn. Daar plaatste zich het visschersscheepje in de lengte tegenover den oever. Wij zagen het duidelijk en de Profeet was er in en eenige mannen met Hem. Nu kon men wel zien, wie Hij was; Hij zat in het midden, de andere mannen stonden voor en achter in het schip. Op eens werd alles heel stil; vroeger hoorden wij een groot gedruisch. Vader zeide: »Hebt gij gezien, hoe de Profeet met de opgehevene regterhand een teeken gaf, om stil te we-

zen?" Ik had het wel opgemerkt. Plotseling was nu alles stil geworden.

De O. (*Lagchende.*) Spoediger dan wanneer de oude stamelaar in de Zeestraat wil gaan lezen?

De J. Bespot hem niet, ELIZABETH! De Profeet zegt, dat men met geen' mensch spotten mag! Het was alles zoo stil, men hoorde geen blaadje ritselen, en er was in het geheel geen wind op het meer, het water was spiegelglad, zoodat men nu alle woorden kon hooren. De Profeet leerde het volk met eene zeer luide stem, met eene zeer aangename stem; zuster! gij kunt niet gelooven, welk een uitnemend vriendelijk man Hij is.

De O. Wat zeide Hij al zoo? Wat zeide Hij het eerst?

De J. »Zijt gezegend in den naam mijns Vaders, die den hemel en de aarde en de zee, en alles, wat daarin is, geschapen heeft. Hem moet men vereeren, zoo lang zon en maan zal schijnen, van geslachte tot geslacht. Zijn naam zal eeuwig blijven, zoolang de zon er zijn zal." Toen hield Hij een weinig stil. Mijn vader zeide tot mij: »En ziet gij wel, dat hemel en aarde, de zee en de zon, dat alles heden zoo glansrijk en schoon is, en dezen nacht scheen de maan ook zoo helder."

De O. Maar wat zeide de Profeet verder?

De J. Dat weet ik alles niet meer. Hij zeide veel van het licht der wereld, dat ik niet verstond. Dit verstond ik: »Zijt stil gelijk dit meer, dan zal het licht der wereld zich afspiegelen in uwe harten." Ook dit zeide Hij eenige malen: »Het Koningrijk der hemelen is nabij gekomen! Twijfelt er niet aan en bereidt u geheel en al, om den wil mijns Vaders te doen en te gelooven aan Hem, dien Hij u gezonden heeft. Dan zal de heerlijkheid Zijns Rijks allen verlichten, gelijk de zon hemel en aarde verlicht. Laat u leeren, gij onwijzen! laat u leeren, gij zondaars! dan zal God boozen en goeden opnemen in het Rijk Zijns lichts, gelijk Hij nu ook Zijne zon over boozen en goeden laat schijnen."

De O. Maar heeft Hij de booze menschen niet duchtig doorgehaald?

De J. Niet zoo erg; dit zeide Hij: »Maar zoo gij u niet bekeert, zoo zal het Koningrijk Gods van u genomen, ja gij zult weggeworpen worden." En dan zeide Hij iets van visschen .... wacht eens! .... ja! Hij zeide: »Want het hemelsche Koningrijk is gelijk een net vol visschen; als men het optrekt, zoo werpt men de slechte visschen weg, maar de goede behoudt men."

De O. Maar zeide Hij niets van kinderen?

De J. Ja ook iets: »Zijt niet hoogmoedig, maar nederig. Mijn Vader wederstaat de hoovaardigen, maar bemint de nederigen. Zijt aan goede kinderen gelijk. Wanneer gij nu die niet gelijk zijt, zoo komt gij niet in het hemelsche Koningrijk." En dan ook: »Wie mij volgt, gelijk een kind, die zal een volwassen man worden."

De O. Doe toch uw best, dat wij Hem spoedig eens zien mogen. Zou Hij niet eens bij vader komen?

De J. Zeker wel; dat hoorde ik heel duidelijk, hoe Hij zeide: »Wie mij lief heeft, tot dien zal ik met groote vreugde komen." (*Zij wordt geroepen.*) Vader zal u nog wel meer vertellen; ik moet weg.

VII.

SIMON PETRUS EN BEZAI, EEN BEDIENDE UIT EEN VOORNAAM HUIS TE KAPERNAÜM.

(Mattheus IV: 18—22; Markus I: 16—20; Lukas V: 1—11.)

SIMON. Ik heb het reeds voor u uitgezocht; gij hebt de geheele portie, die gij verlangdet, en nog eenige ponden er bij; ik hoorde, dat uw heer nog meer gasten gekregen heeft. Het zijn dezen keer van de schoonste visschen, die wij ooit gehad hebben, en van de beste soort. Zij zijn gevangen terstond nadat de Profeet uit het schip geleerd had.

BEZAI. Ik kon er niet heengaan, wij hadden veel te doen. Ik dank u. Wat moet ik u voor het pond betalen?

S. Half zooveel als eergisteren.

B. Hoe dat? Omdat zij tweemaal zoo schoon zijn? Dat meent ge niet.

S. Ik zeg u, half zooveel als eergisteren. Ik moet u deze nog eens goedkoop geven, BEZAI! Wie weet, wanneer ik u weder visch verkoop.

B. Wat beduidt dit alles?

S. Ja, lieve BEZAI! Gij zult het alles weten en dan zult gij mij gelukwenschen, ik ben de gelukkigste van alle menschen geworden.

B. Nu, hoe is dat dan?

S. Gij moest het kunnen raden. — Gisteren, toen zich zooveel volk verzamelde rondom JEZUS aan den oever, waar Hij 's morgens vroeg langs kwam, en toen zij werkelijk op Hem aandrongen en Hem verzochten, Hij mogt hen toch leeren van het hemelsche Koningrijk, zoo kon Hij zoo laag staande en in zulk een gedrang tot het volk niet spreken. Nu lagen onze twee schepen digt bij Hem, en wij waren aan den oever om onze netten te spoelen. Daar klom JEZUS in het mijne en riep: »SIMON! wilt gij een weinig van het land afsteken?" Wie deed dat liever dan ik? ANDREAS en een paar knechten klommen meê in het schip, en omtrent vijftig schreden van het land beval Hij ons stil te houden, en van daar leerde Hij het volk, — met eene onbeschrijfelijke vriendelijkheid.

B. Vertel maar verder; de kamerdienaar van CHUSA heeft mij bijna de geheele rede tot het volk verhaald; hij heeft een zeer sterk geheugen.

S. Nu dan. Toen Hij Zijne rede geëindigd had en het volk liet weggaan, ging Hij naar het voorschip en overzag het gansche spiegelgladde meer, en Zijn gelaat, ik zag het van ter zijde, werd als de zon. Nu wendde Hij zich tot mij en sprak, alsof Hij het tot een' broeder zeide, — zooals wij visschers zamen spre-

ken: »SIMON! steek af naar de diepte en werp uw net uit, om te vangen."

B. En toen hebt gij dien schoonen trek gedaan, ik begrijp u al.

S. Welken trek? Wat begrijpt gij? — Geduld, lieve BEZAI! Het gaf niets, de visch heeft een' anderen koers genomen en ik moest Hem zeggen: »Meester! wij hebben den ganschen nacht door gearbeid; en zelfs geen' graat gevangen. Maar dewijl Gij het zegt, wil ik het net uitwerpen." Wij wierpen het uit en maar weinige oogenblikken, daar begon zich al meer en meer visch te verzamelen, en wij merkten reeds, dat het net zwaar werd, en toen wij dachten, dat de trek reeds meer dan groot genoeg was en uit vreugde over zoo snelle vangst het net terstond wilden ophalen, zonder nog meer af te wachten, — zie, daar was het reeds zoo stopvol, dat wij het alleen niet konden ophalen, en wij riepen die uit het andere schip er bij; die kwamen dan aanvaren en hielpen ons het net optrekken, en het scheurde werkelijk aan het benedeneinde, zoodat wij al de visch niet binnenkregen, en toch was van hetgeen wij binnenhaalden ons schip en hun schip geheel gevuld. O BEZAI! Hoe was ik toen te moede! De almagtige God stond voor mij, die heilig, heilig, heilig is, — en ik, zondige worm in het stof, kon het niet uithouden in de nabijheid van Zijnen Zoon. Ik wierp mij aan Zijne voeten, ik bad, ik smeekte, met tranen: »Heer! verwijder u van mij, zondigen mensch! ik ben de barmhartigheid niet waard, die Gij mij bewijst." Gij kunt u toch den schrik voorstellen, die ons allen aangreep, toen wij met al onze kracht het net naauwelijks konden ophalen en de menigte van visschen zagen.

B. Dat geloof ik wel, o Gij heilige God!

S. Maar gelooft gij ook, wat de Heer mij antwoordde?

B. Hij ging niet van u weg.

S. Neen, en Hij rigtte mij op en zeide: »SIMON!

vrees niet; het zal van nu aan nog anders met u gaan; zoo zult gij menschen vangen." Ach! BEZAI! Hij zeide het met een' zoo vriendelijken lach, alsof hij de zwakheid mijner vrees liefdevol wilde weglagchen. Ach! hoort gij het, BEZAI! Hij moet het reeds voor zeker houden, dat Hij mij, zondigen mensch, nog geheel rein kan maken, daar Hij zoo liefdevol mij toelachte, op mijne weemoedige belijdenis mij geen enkel woord antwoordde en mij dan nog tot zoo iets groots maken en gebruiken wil. Of hoe heb ik dat te verstaan: „Gij zult een visscher van menschen worden?" En Hij zeide het ook tot mijn' broeder en tot de anderen, wij moesten Hem nu volgen. In Gods naam, wij volgen Hem nu met de hoogste vreugde en verlaten ons bedrijf. — Ik houd dat nu voor verloren. Maar het verdient ook wel opgeofferd te worden, om een der naasten bij den Messias te zijn.

B. Bij den Messias?

J. Het is niet anders! Hij is het! Geloof het vast, BEZAI! Mijn beroep geef ik nu aan mijne vrouw en mijne schoonmoeder en aan de knechten over, en ZEBEDEÜS zal er ook het oog op houden.

B. Daarom zeidet gij, gij wist niet, wanneer gij mij weder visch zoudt verkoopen! Maar de zonen van ZEBEDEÜS zullen immers uwe zaken wel bezorgen. Gij doet immers zamen?

S. Die zijn ook geroepen, JAKOBUS en JOHANNES. Nadat zij ons geholpen hadden, voeren zij weder aan land, waar hun vader was, en zij waren alle drie bezig om hunne netten te verstellen, en daar zeide hun JEZUS uitdrukkelijk, evenals aan mij, dat zij Hem nu volgen moesten. Zij voegden zich ook op het eigen oogenblik bij Hem en namen afscheid van hun' vader.

B. Ik moet u nader spreken, SIMON! noodzakelijk! Nu moet ik aanstonds weg, ik hield mij reeds te lang bij u op.

S. Ja, vriend! ik weet niet, wanneer ik wegreis. Het hangt daarvan af, hoelang de Meester hier nog

vertoeven wil. Ziedaar, neem uw' korf. (SIMON *legt er nog een' visch boven op.*) Die is voor u, BEZAI! Eet hem op Sabbat met den armen MERREMOTH uit den hoek, en groet hem van mij en zeg hem, dat hij eene vaste hoop voede op Zijn eeuwig Rijk en gedenke aan het woord: »Zalig zijn de armen; want hunner is het Koningrijk der hemelen!"

B. God zij met u, SIMON! Ik wil ook nabij u wezen, wanneer gij nu spoedig menschen vangt voor Zijn Rijk.

S. Ware ik maar eerst die ik wezen moet! God zij met u, BEZAI!

VIII.

ZEBEDEÜS, SALOME, JAKOBUS EN JOHANNES.

(*Een fragment.*)

ZEBEDEÜS. Bedenkt mijn' ouderdom, en de knechts hebben veel opzigt noodig. Dat mijne vrouw er is, helpt bij ons bedrijf niet veel. En ik zou van dat alles nog niet spreken, maar de anderen, zegt gij, moeten ook weg. Kan SIMON zoo maar weggaan?

JAKOBUS. Stel u gerust, vader! Als God roept, dan moet er gehoorzaamd worden, al ging ook alles daardoor te grond. Maar Hij laat niemand te grond gaan, die op Hem vertrouwt.

Z. Wel te weten, als God roept.

JAK. En waarlijk, het is alsof God riep, wanneer deze Zijn Gezant roept.

JOHANNES. Gij hebt het zelf gehoord, vader! hoe Hij zeide: »De woorden, die ik tot u spreek, zijn de mijne niet, maar van Hem, die mij gezonden heeft."

Z. Kondet gij maar met al uwe redenen de bekommernis uit mijn hart verbannen!

JOH. Wat bekommert u, lieve vader! Zaagt gij niet hoe liefderijk Hij u aanzag, toen Hij u zeide bij het heengaan: »God zal u zegenen in uwe zonen."

SALOME. Ja, God vereert ons in onze zonen; ook onze neef KAJAFAS zal zich daarover, als hij het hoort, niet weinig verheugen. Dat had ik nooit durven hopen, dat onze zonen zoo nabij den grooten Koning komen zouden! Denk eens, welk eene eer! Denk eens, hoe ligt zich dat alles zal laten vergoeden, wat wij nu voor eene poos moeten doorslaan. Niet te vergeefs heb ik dat gedroomd, toen ik zwanger was van JOHANNES, weet ge wel, ZEBEDEÜS?

Z. Ja, gij spreekt wel van den Goddelijken Koning en van hooge eereposten aan Zijn hof. God erbarme zich! Dat ligt nog alles in een ver verschiet. IJdele moeder met uwen droom! Als nu onze Oversten dezen ook niet mogen lijden, gelijk zij JOHANNES niet lijden konden, en Hij zich voor den Messias uitgeeft, gelijk gij zegt dat Hij het is, en er ontstaat oproer, dan zult gijlieden onder de eersten zijn, die men bij den kop vat.

JAK. Wat uit God is, dat kan geen Keizer en geen Koning verstoren. Spreekt Hij niet gedurig van de nabijheid van het hemelsche Rijk? Zal dat niet al de koningrijken der aarde verzwelgen? Zal de Koning niet al Zijne vijanden tot een' voetbank zijner voeten leggen?

Z. Gij spreekt wel! Maar uw Meester, die ziet er mij in het geheel niet uit als een zegevierend held; die zou zich eerder laten slagten als een lam, zoo zacht en lijdzaam schijnt Hij mij te wezen.

JOH. Niet waar, lieve vader! Hij gelijkt in uw oog naar Hem, van wien de heilige zanger zong: *Schoon zijt gij boven alle menschen-kinderen; minzaamheid is uitgestort op uwe lippen; daarom zegent u God in eeuwigheid* (*).

Z. Ja wel, dat stem ik toe.

JOH. Zie, vader! van dienzelfden luidt het toch verder alzoo: *Gord uw zwaard aan de heup, o held! uw sieraad en uw luister! En trek voorspoedig*

(*) Ps. XLV: 3.

uit in deez' uw wapendos, voor de zaak der waarheid en verdrukte onschuld, en vreeselijke daden doe u uwe regterhand verrigten (*).

Allen te gelijk. Dat is wel waar bij Hem.

JAK. En verder luidt het dan: *Scherp zijn uwe pijlen, volken vallen onder u* (†) *!*

JOH. Wij zullen niet bedrogen uitkomen; wat wij nog niet vatten, zullen wij wel leeren verstaan. Hij is het licht der wereld; wie Hem navolgt, dien zal Hij verlichten.

Z. Zoo gaat dan in Gods naam! De zegen des Heeren ruste op u!

S. God stelle u als EFRAÏM en MANASSE boven de broederen uwes vaders!

Z. Gij moet ons berigt van u geven.

JOH. en JAK. Wij blijven nog, totdat Hij komen zal, om ons af te halen en u te zegenen; zoo heeft Hij het gezegd.

IX.

SABBETHAI, DE SMID IN KAPERNAÜM.

(Markus I: 23—27; Lukas IV: 33—36.)

Hij treedt de kamer binnen op een oogenblik, dat zijne vrouw en dochter in den grootsten angst te zamen spreken, omdat hij zijne banden had losgemaakt en uit zijne kamer ontsnapt was. Nu jammerden zij over al den angst en het verdriet en de kosten, welke deze mensch haar veroorzaakte; dan bekommerden zij zich, of zijn oppasser en de buurman, die uitgezonden waren, om hem op te zoeken, hem wel spoedig zouden vinden. Nu maakten zij zich boos over het verzuim van den oppasser, die hem uit zijn oog had laten gaan; dan spraken zij van de listigheid van den kranken, om zich een' tijd lang weder stil en goed te

(*) Vs. 4 en 5. (†) Vs. 6a.

houden, en alzoo den oppasser zorgeloos te maken. Nu zeiden zij in haren angst: »Als hij maar niet naar het meer loopt en zich verdrinkt;" dan weder: »Als hij maar niet naar de Synagoge is geloopen! welk een vreeselijk rumoer zou hij daar maken en alle aandacht storen!" Twee kleinere kinderen, die moeder en zuster zagen weenen, en merkten, dat er van vader gesproken werd, begonnen ook overluid te weenen en riepen van tijd tot tijd: »Ach vader! vader! waar is vader?" enz. Te midden van dit jammertooneel komt SABBETHAI en hoort buiten nog de laatste woorden: »Als hij maar niet naar de Synagoge geloopen is." Heel stil en rustig komt hij binnen en zegt: »De vrede Gods zij met u allen, mijne lieven!" (*Moeder en dochter vallen van schrik bijna in onmagt, en worden toch spoedig door zijn uitzigt en zijn geheele voorkomen getroffen en staren hem aan met eene steeds klimmende, stomme verwondering.*) »Ik ben naar de Synagoge geloopen; maar juist dáár vond ik mijnen redder. Razend trad ik de Synagoge binnen en woest drong ik door het volk heen tot aan het koor, en JEZUS stond op den leerstoel, en met luid geschreeuw en weemoedig gehuil voer ik tegen Hem uit, — (ik weet het alles heel goed,) en zeide, — ach! ik ellendige, die ik was, ik moest het zeggen: — »»Ach! JEZUS van *Nazareth!* wat hebben wij met u te doen? Zijt gij gekomen, om ons voor den tijd te verderven? Ik weet wie Gij zijt! Gij zijt de Heilige Gods!"" Maar JEZUS wendde zich tot mij, armen! en zeide met eene kracht, die mij tot in het binnenste mijner ziel deed beven: »»Zwijg en verlaat hem!"" en nu werd ik één oogenblik door helsche zielesmarten gepijnigd, en midden onder het volk, dat toegeloopen was om JEZUS te beschermen, neêrgeworpen, en terstond daarop was ik vrij, gevoelde eene onuitsprekelijke rust in mijne ziel en had mijn tegenwoordigheid van geest volkomen weder, ja meer dan te voren. Rustig en gezond rigtte ik mij op; ik had geen letsel bekomen. Naauwelijks konde ik nog JEZUS

dankend en aanbiddend te voet vallen; want Hij verwijderde zich. Hadden allen eerst door mij geschrikt, nog meer en anders waren zij nu ontsteld over mijne bevrijding door JEZUS' almagtig woord, dat allen door merg en been moet gedrongen zijn. Allen stonden nu verbaasd en verwonderd, en zeiden tot elkander: „„Welk een spreken is dit! Hij gebiedt de geesten met één woord en zij wijken! Wat zal dat worden!"" Nu drongen velen op mij aan, beschouwden mij, vroegen mij uit; maar ik antwoordde kort, drong door hen heen en verzocht dat zij mij nu naar huis tot de mijnen zouden laten gaan. Daar ben ik nu bij u; prijst den Heer met mij; vergeeft mij al het leed, dat ik u heb aangedaan. (*Hier viel zijne vrouw hem om den hals, zijne dochter vatte zijne hand en de kleinen omarmden zijne knieën, en allen weenden van vreugd. Nu maakte hij zich los en zeide:*) Laat mij gaan; ik ga naar mijne kamer, om voor mijn bed, bij mijne losgescheurde banden, Jehova te aanbidden. — Bidt voor mij, dat ik niet weder zondige, opdat mij niet wat ergers wedervare!

X.

SIMON EN BEZAI, DE BEDIENDE.

(Mattheus VIII: 14—17; Markus I: 29—34; Lukas IV: 38—41.)

BEZAI. Eindelijk kon ik weder eens weg. Wat heb ik toch een' zware dienst.

SIMON. Blijf in datgene, waartoe gij door den Heer geroepen zijt. Aan het eind zal u dat den meesten zegen geven.

B. Ach! Ik verlangde zoozeer al was het dan maar u weder te spreken. Denk eens, ik heb sedert den Profeet nooit aangetroffen en ik mogt nooit naar de Synagoge. o Men maakt van dat alles bij ons in huis, niet veel werk en er is altijd wat te doen. „Men moet de dienstboden braaf werk geven," zegt onze

heer dikwijls, »dat hun die grillen uit het hoofd gaan." Ik ben zoo blij, dat ik u nog aantref.

S. Het zal ook, naar het mij voorkomt, niet lang meer duren, dat onze Meester afreist. Hij is heden vroeg uitgegaan naar eene eenzame plaats en van middag heeft Hij ons daar ook bescheiden; misschien keert Hij dan niet weder hier terug, maar gaat de reis verder. o BEZAI! dat was gisteren ook een heerlijke dag!

B. Van Zijn leeren in de Synagoge heb ik reeds gehoord; men wacht er met smart tot Hij opstaat, en men heeft door ongeduldig verlangen, om Hem te hooren, geene aandacht, als de eersten lezen; zoo zeide men mij. — En van den smid in de Sterrestraat, dat heb ik ook reeds gehoord. Mijn God! Mijn God! wat is dat ook heerlijk!

S. En nu ging Hij spoedig weg uit de Synagoge. Gij gelooft niet hoe spoedig en hoe nederig Hij den lof ontwijkt. — En mijn broeder en ik en de Zebedeërs, en FILIPPUS en NATHANAËL, wij gingen Hem na. Nu kwam Hij bij ons op het middagmaal en de jongeren ook. Het was mijne schoonmoeder zeer smartelijk gevallen, dat zij 's morgens niet in de Synagoge konde komen, zij werd voor eenige dagen door eene zware heete koorts overvallen.

B. Dat hoorde ik en dat zij den vorigen nacht niet buiten gevaar is geweest. Men dreef er den spot meê, zeide mij de knecht van den hofmeester, dat de Profeet eene nabestaande van zijnen liefsten leerling zoo in den steek liet.

S. Die vermetele, ondankbare wereld! — En zij zou gisteren zoo heel gaarne uit het bed zijn geweest, om den Meester en de andere gasten te bedienen. Maar de koorts was zelfs heviger geworden, waar zij veel hartzeer over had; want het was anders nu de betere dag. Het is de beste en teederste moeder; zij is er nog meer meê tevreden dan mijne vrouw, dat ik mij met den Meester verwijder. Nu vroeg de Meester aan mijne vrouw: »Waar is uwe moeder?" Zij kreeg een

traan in de oogen toen zij zeide: »Die ligt te bed." En terstond baden mijn broeder en ik den Heer, dat Hij de lijderes mogt bevrijden, en zeiden, dat zij een zoo onuitsprekelijk verlangen had gehad, om Hem te bedienen. JEZUS zeide liefdevol: »De jongen moeten de ouden dienen. Maar waar is zij? Brengt mij bij haar!" Wij deden het, mijne vrouw, mijn broeder en ik vergezelden Hem in de kamer; en, met korte woorden, BEZAI! Hij groette haar, boog zich over haar en zeide: »Ik gebied u, wijk!" En weg was de koorts. Zij rigtte zich op en roemde de genade des Heeren met jeugdig vuur, en wij allen dankten zooveel wij maar danken konden. Hij zeide: »Spreekt hiervan beneden niet meer," en wij gingen terug bij de anderen. Mijne vrouw hielp hare moeder zich aankleeden en zij kwamen spoedig beiden beneden en moeder diende den ganschen maaltijd door nog vlugger dan mijne vrouw. Den ganschen dag zag ik telkens vreugdetranen langs hare wangen biggelen. Eens beval Hij haar bij Hem te komen en sprak Hij liefderijk met haar. Gij kunt denken, hoe dit mijne moeder en mijne vrouw sterkte tegen mijn afscheid!

B. Ja dat kan ik begrijpen.

S. Hoor nu, BEZAI! Nu komt het nog eerst. Na zonsondergang wilde de Heer nog geheel alleen eene poos langs den oever gaan. Mijne schoonmoeder zag Hem uit het venster na, en ziet daar had zich, schoon de Sabbat naauwelijks ten einde was, reeds eene menigte van menschen op de plaats voor ons huis verzameld en omringde Hem, zoodat Hij geene schrede verder gaan konde. Moeder riep mij en hare dochter aan het venster, de anderen gingen naar beneden voor het huis. En daar zagen wij de menigte van kranken, moeders, met zieke kindertjes op hare armen, lammen, teringzieken, in één woord, al wat lijdend is in *Kapernaüm*, gedragen op matrassen en draagbaren, ook een paar blinden met hunne leidslieden, — een aanhoudend weenen, en roepen en smee-

ken om Hem henen, en daartusschen bezetenen, die boven allen uit schreeuwden: » Gij zijt de Messias, Gij zijt de Zoon van God!" Als het geduld zelf, bemoeide Hij zich rustig met den eenen voor en den anderen na, zeide tot den kranken: » Wees gezond!" roerde den blinden de oogen aan, zeide hier tot eene moeder: » Ga naar huis, uw kind leeft!" daar met magt tot eenen bezetenen: » Zwijg en vaar uit hem!" nam hier weder een' door zwaarmoedigheid neêrgebogenen liefderijk bij de hand en zeide: » Verheug u, mijn zoon! in uwen Vader, die in den hemel is!" en beval daar nog een' geraakten op te staan en zijn bed naar huis te dragen. Zoo kwam Hij eindelijk rond en allen genoten Zijne hulp, Hij wees niemand af, en het geschreeuw der razenden verstomde, en al het geluid der beden en jammerklagten ging allengs in dank- en lofzegging over, in roem en bewondering, en alles, alles, alles, wat lijdend kwam, ging verkwikt, gezond, opgerigt en zonder gebrek weêr naar huis. Toen het eindelijk donker werd, de biddenden verhoord naar huis gingen, en alleen nog toeschouwers overbleven, gingen ook deze uiteen, en JEZUS ging nog eene poos naar het meer. o BEZAI! Welk een schouwspel! Mijne moeder en mijne vrouw en ik, wij allen moesten overluid weenen van vreugde.

XI.

EEN KOOR VAN ENGELEN.

Aan den oever, waarheen JEZUS zich nu begaf, was boven Zijn hoofd een koor van engelen, dat Hij zag, en een lied der hope hoorde zingen, hetwelk Hij daarna Zijnen JOHANNES eens mededeelde. Deze discipel, die Hem kwam zoeken, zag de engelen nog eenige oogenblikken en hoorde de laatste toonen van hun hemelsch gezang en dacht aan het woord des Heeren: » Van nu aan zult gij den hemel geopend zien en de

engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen."

ENGELEN-KOOR.

Zoo breekt Zijn groote Sabbat aan,
'T Kwaad ligt voor Hem gebonden,
Hij zal, wie op Hem ziet, ontslaan
Van krankheid, dwaling, zonden;
Redt treurenden uit angst en pijn,
Verbreekt, o Dood! uw' schichten,
Doet de Aarde weer ten Eden zijn,
Zal nieuwe heem'len stichten.

XII.

DE LAATSTE REGELS UIT EEN' BRIEF VAN ZEFANJA AAN SEVERUS.

(Mattheus IV: 23—25; Markus I: 35—39; Lukas IV: 42—44.)

(*Van de brieven, welke gedurig door* ZEFANJA *aan* SEVERUS *geschreven werden, laten wij die allen weg, welke slechts herhalingen zouden beheizen.*)

— Het langst zou hij zich in *Kapernaüm* hebben opgehouden; (want in zijne vaderstad zou het hem geheel mislukt wezen;) maar daar zou hij aan de inwoners, die zich voorstelden van zijne ontmoeting een alledaagsch werk te maken, duidelijk gezegd hebben, toen zij hem in eene eenzame plaats nabij de stad opgezocht hadden, dat hij ook aan andere steden de blijde boodschap, gelijk hij zich uitdrukt, verkondigen moest. Zoo trekt hij dan nu gansch *Galilea* rond en leert in de Synagogen, zonder dat hij van hunne bepalingen iets berispt of verandert, en geeft zich voornamelijk af met de verkondiging der blijde tijding, dat het hemelsche Koningrijk nabij is, en geneest daarbij, gelijk men van alle kanten hoort, alle krankheden en gebreken dergenen, die met vertrouwen tot hem gebragt worden;

zoodat er werkelijk door geheel *Syrië* een naam van hem zou uitgaan en men van zeer verwijderde plaatsen op ezels en in wagens alle mogelijke soorten van lijders, ook geboeide bezetenen, tot hem gebragt zou hebben; en nooit zou hij er eenen ongenezen hebben weggezonden. Overal, zooals gij ligt kunt denken, trekt er veel volk met hem mede, uit *Galilea* en *Dekapolis*, en niet minder uit onze hoofdstad en geheel *Judea* en van de overzijde der *Jordaan*. Omtrent den toenemenden haat van onze aanzienlijken tegen hem en zijne schijnbare vreesachtigheid, waarmede hij hen ontwijkt, nadat JOHANNES in het kasteel gevangen zit, schrijf ik u op een' ander' tijd.

XIII.

DE ZOON VAN EEN' RABBI TE CHORAZIN AAN ZEFANJA TE JERUZALEM.

(Mattheus V: 1.)

Hiernevens zenden wij u, geëerde ZEFANJA! de rede van den Profeet van *Nazareth*, welke Hij, twee weken geleden, buiten *Chorazin* gehouden heeft. Hij had zich op eene aanzienlijke hoogte geplaatst, van waar Hij al het volk, dat zich ditmaal nog talrijker dan gewoonlijk verzameld had, overzien konde. Het naast bij Hem stonden Zijne leerlingen, onder welke vier visschers zijn en eenige andere, evenmin aanzienlijke, mannen.

Daar gij, geëerde ZEFANJA! door den koopman SOTHAI ons hadt doen weten, hoezeer gij verlangdet, dat gij eens eene rede van den Galileschen Profeet, zoals Hij die in *Galilea* zelve houdt, naauwkeurig opgeschreven ontvangen mogt, zoo hebben wij, naar ons zwak vermogen, u daarin trachten te voldoen. Ongetwijfeld wildet gij zien, of Zijne taal niet veel vrijer was in het moedige *Galilea*, en Zijne redenen niet meer opwekkingen behelsden, om Hem als den beloofden Koning

uit te roepen, dan misschien Zijne meer behoedzame redenen in *Judea*, nabij en in *Jeruzalem* zelf. Volgens deze kunt gij hierover oordeelen, en in dit opzigt zijn alle andere, die ik ten minste gehoord heb, aan deze gelijk.

Gij kunt u ook op de naauwkeurigheid verlaten. Wij zijn vijf jongelingen in getal, die te zamen hebben afgesproken, dat wij eens eene Zijner redenen tot het volk voor u zouden opschrijven, en dan wat wij opteekenden te zamen vergelijken en dat wij niet rusten zouden, eer zij — ik durf zeggen — van woord tot woord op het parkement stond, zooals Hij dezelve uitsprak. Vier van ons hebben een allergelukkigst geheugen, en zoo als ten minste drie van ons met den Profeet zeer zijn ingenomen, zoo is de vijfde, een besliste Sadduceër, van den man uit *Nazareth* nog zeer, zeer afkeerig; en die heeft ons geholpen, en geen enkel woord doorgelaten, wat niet naauwkeurig was. en wat een van ons ten voordeele van den Profeet anders had opgevat of uitgedrukt wilde hebben. Ook heeft ieder van ons, wat hij opgeschreven had, eerst aan een' burger van een bijzonder goed geheugen, en wien men hierin vertrouwen kon, voorgelezen en verzocht om het zooveel hij maar konde te verbeteren.

De leerwijze van den Nazarener is ook inderdaad zoodanig, dat Zijne spreuken zich gemakkelijk laten onthouden. Hij spreekt ze uit met de grootste duidelijkheid, en bedaardheid, en nadruk, en in het geheel niet snel.

Ik zeide, wij verzochten na te zien wat wij opschreven ieder aan zulken man, dien wij het meest durfden vertrouwen; want het is eene hagchelijke zaak, van wege onze Oudsten en Wetgeleerden. Een jongeling, die onderwijs van hen ontvangt, en merken laat, dat hij veel van den Profeet houdt, berokkent zich zeker hunne ongunst en daardoor veel verdriet. En het kon ligt zoover komen dat men niet slechts

die jongelingen kwelde, die zich onvoorzigtig uitlaten, maar zelfs met opzet ons listiglijk op de proef stelde, en onze gevoelens uitvorschte; ook waar wij die anders nog verbergen. Wij verzoeken u daarom, geëerde ZEFANJA! met volkomen vertrouwen, dat gij niets van ons laat merken; want er wordt op deze zaak tot in het ongeloofelijke geloerd, en met ongeloofelijke snelheid gaan de berigten en getuigenissen dienaangaande van de steden naar *Jeruzalem*, en van den Sanhedrin terug naar de leeraars en Oversten der Synagogen, en wij weten het reeds uit *Jeruzalem*, zoo goed als gij zelf het weet, dat eenigen der Oversten bij u met duren eed gezworen hebben, niet te zullen dulden dat des Nazareners leer en aanzien voortgang make.

Wanneer onze arbeid u niet onaangenaam is, zoo verzoeken wij bij gelegenheid uwe teregtwijzing; daar wij veel door SOTHAI gehoord hebben van uw grondig doorzigt en uwe groote waarheidsliefde en onpartijdigheid. Ook bidden wij u, daar gij zoo gemeenzaam bekend moet wezen met de aanzienlijkste opperhoofden van den tempel en de stad, dat gij in der tijd onzer ten goede gedachtig zijt, wanneer wij het ongeluk mogten hebben van verraden te worden omtrent hetgene wij voor u gedaan hebben." Wij hebben intusschen besloten eerder alles te laten gebeuren, dan dat wij onze overtuiging verloochenen zouden.

De God der waarheid leide ons allen op de regte baan! Hem zij eere!

HODYA, ZOON VAN SAMUËL, den Rabbi.
HARIF, ZOON VAN NEBAI.
AZGAD, ZOON VAN AZGAD.
HALLOHES, ZOON VAN SOBEK, den Oversten.

XIV.

ZEFANJA AAN SEVERUS.

Nu heb ik eene der volledigste redenen van den *Galileër* ontvangen; ik zend u dezelve hiernevens met

den brief van vier studerende jongelingen, die ook tot de zaak betrekking heeft. De rede zend ik u voor het tegenwoordige zonder eenige aanmerking en zonder eenig narigt omtrent een en ander, dat tot ons land betrekking heeft en dat gij tot beter verstand van deze en gene plaats noodig zoudt hebben te weten; maar alleen met dit verzoek, dat gij mij schrijft, wat gij daarvan en hoe gij het verstaat; verder, hoe gij over het geheel en over elk gedeelte oordeelt; en eindelijk, dat gij de goedheid hebt, om er voor mij plaatsen bij op te teekenen uit uwe Romeinsche en ook uit de Grieksche wijzen, welke gij beter kent dan ik, die eenige overeenkomst met de uitspraken van dezen Jezus hebben mogen. Ik wil daartegen weder voor u het beste bijeenzamelen, wat ik aan dezelve gelijk in onze Rabbijnen aantref.

XV.

DE REDE VAN DEN PROFEET JEZUS, BUITEN CHORAZIN OP EENEN BERG GEHOUDEN.

(In het bijzijn Zijner leerlingen en eener groote volksmenigte uit vele plaatsen.)

(Mattheus V—VII.)

1.

Zalig zijn de geestelijk armen; want hunner is het hemelsche Koningrijk. Zalig zijn die nu treuren; want zij zullen vertroost worden. Zalig zijn de zachtmoedigen; want zij zullen het land bezitten. Zalig zijn die naar regt en waarheid hongeren en dorsten; want zij zullen verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid wedervaren. Zalig zijn zij wier hart rein is; want zij komen tot het aanschouwen van God. Zalig zijn de vredestichters; want zij zijn Gods zonen. Zalig zijn die om regt en waarheid vervolgd

worden; want hunner is het hemelsche Koningrijk. Zalig zijt gij, wanneer zij u om mijnentwil beschimpen en vervolgen, en, zonder eenigen grond, niets dan kwaad van u spreken. Verblijdt u en zijt wel te moede; uw loon is groot in de hemelen. De profeten, uwe voorgangers, hebben zij reeds evenzoo mishandeld.

2.

Gij zijt het zout der aarde; wanneer het zout zijn' scherpen smaak verliest, hoe zal men er dien aan wedergeven? Het deugt tot niets meer dan om weggeworpen en van de menschen vertreden te worden.

3.

Gij zijt het licht der wereld. Eene stad, die op een' berg ligt, kan niet onopgemerkt blijven. Ook steekt men geen licht aan en zet het onder eene koornmaat, maar op den luchter; zoo schijnt het voor allen, die in huis zijn. Evenzoo moet ook uw licht voor de menschen schijnen, opdat zij uwe goede daden mogen zien en uwen Vader, die in de hemelen is, eere geven.

4.

Meent niet, dat ik gekomen ben om de wet of de profeten af te schaffen; neen! daartoe ben ik niet gekomen, maar wel om er volle kracht en geldigheid aan te geven. Want voorzeker, eer zal hemel en aarde vergaan, eer de kleinste letter of het kleinste stipje der wet verloren ging en onvervuld bleef. Wie nu een van de allerkleinste dezer geboden ontzenuwen en de menschen anders leeren wilde, die zal in het hemelrijk het allerminste gelden; maar wie dezelve beoefent en leert, die zal groot geacht worden in het hemelsche Koningrijk. Want ik zeg u: wanneer gij de Schriftgeleerden en Farizeën in vroom-

heid niet verre overtreft, zoo vindt gij in het geheel geene plaats in het hemelsche Koningrijk.

5.

Gij hebt gehoord, dat door de Ouden gezegd is: »Gij zult niet dooden, maar wie doodt, die zal het voor den regter hebben te verantwoorden." Maar Ik leer u: een ieder, die ook maar zonder grond op zijnen naasten toornig wordt, die zal het reeds voor den regter — en wie een' ander' voor een deugniet scheldt, die zal het zelfs voor den Grooten Raad te verantwoorden hebben; en wie tot hem zegt: gij booswicht! die verdient de vuurstraf. Wanneer gij nu uwe gave op den altaar wildet brengen en gij herinnerdet u daar, dat uw broeder iets tegen u heeft, zoo laat uwe gave daar bij den altaar en ga heen, verzoen u eerst met uwen broeder, en kom dan en offer uwe gave. Geef spoedig toe aan uwe tegenpartij, terwijl gij nog met hem op den weg zijt; hij mogt u anders aan den regter overleveren, en de regter aan den dienaar, en deze u in de gevangenis werpen. Ik verzeker u, gij zoudt er niet uitkomen eer gij den laatsten penning betaald hadt.

6.

Gij hebt gehoord, dat door de Ouden gezegd is: »Gij zult niet echtbreken." Maar Ik leer u: een ieder, die eene vrouw aanziet en haar begeert, die heeft reeds in zijn hart echtbreuk met haar begaan. Wanneer nu uw regteroog u verleiden zou, zoo trek het uit en werp het weg; het is u beter, dat een uwer leden verloren ga, dan dat uw geheele ligchaam in het vuur geworpen worde. En als uwe regterhand u zou verleiden, houw ze af en werp ze weg; het is u beter, dat een uwer leden verloren ga, en uw geheele ligchaam niet in het vuur geworpen worde. Zoo is er ook gezegd: »Wie van zijne vrouw scheiden wil, die geve haar een' scheidbrief." Maar

Ik leer u: Wie van zijne vrouw scheidt, ten ware wegens ontrouw, die maakt dat zij overspel doet, en wie eene gescheidene trouwt, die doet overspel.

7.

Verder hebt gij gehoord, dat door de Ouden gezegd is: »Gij zult niet valsch zweren, maar den Heere uwe eeden houden." Maar Ik verbiede u alle eedzweren, zoowel bij den hemel, want die is Gods troon, als bij de aarde, want zij is Zijne voetbank, en bij Jeruzalem, want zij is de woonstede des grooten Konings. Evenmin zult gij bij uw hoofd zweren, want gij kunt zelfs geen enkel haar wit of zwart maken. Uw woord zij: ja, ja, en: neen, neen; daarboven te gaan is zonde.

8.

Gij hebt gehoord, dat u gezegd is: Oog om oog, tand om tand." Maar Ik zeg u: gij zult u tegen geen onregt verzetten; maar zoo iemand u op de regterwang slaat, zoo bied hem ook de andere aan; en zoo iemand een' twist met u wil beginnen en uwen rok nemen wil, zoo laat hem ook het bovenkleed; en wil u iemand dwingen ééne mijl met hem te gaan, zoo ga er twee met hem. Geef hem, die iets van u vraagt en onttrek u niet aan hem, die van u leenen wil.

9.

Gij hebt gehoord, dat u gezegd is: »Heb uwe naasten lief en haat uwen vijand." Maar Ik vorder van u: hebt uwe vijanden lief; zegent die u vloeken; doet hun wel, die u haten en bidt voor uwe beleedigers en vervolgers. Dan zijt gij echte kinderen van uwen Vader, die in de hemelen is, die Zijne zon laat opgaan over boozen en goeden en regenen doet over deugdzamen en ondeugenden. Want als gij slechts liefhebt, die u liefhebben, wat zou

dan uw loon zijn? Doen niet de tollenaars ook alzoo? En wanneer gij slechts uwe broeders groet, zou dat iets bijzonders zijn? Doen de tollenaars dat ook niet? Zoo zijt dan volmaakt, gelijk uw Vader, die in de hemelen is, volmaakt is.

10.

Wacht u uwe aalmoezen te geven voor de menschen, om van hen gezien te worden; anders hebt gij geene vergelding te hopen van uwen hemelschen Vader. Wanneer gij aalmoezen geeft, bazuin het niet uit, gelijk de huichelaars in de Synagogen en op de straten doen, opdat zij door de menschen geroemd worden. Ik verzeker u, daarmeê hebben zij ook hun loon geheel weg. Maar wanneer gij aalmoezen geeft, zoo laat uwe linkerhand niet weten, wat uwe regter doet; zoo verborgen zij uwe aalmoes; en uw Vader, die het in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden.

11.

En wanneer gij bidt, doe dan niet als de huichelaars, wier gebruik het is in de Synagogen en aan de hoeken van de straten te staan bidden, opdat zij zich vertoonen aan de menschen; ik verzeker u, dat is ook hun gansche loon. Maar wanneer gij bidt, zoo ga in uwe kamer en sluit uwe deur toe, en bid tot uwen Vader, die in het verborgen is; en uw Vader, die het in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Wanneer gij bidt, zoo bezigt geen ijdel geklap van woorden, gelijk de heidenen, die meenen dat zij om hunne vele woorden verhoord zullen worden. Zijt gij hun niet gelijk; want uw Vader weet, wat gij behoeft, eer gij Hem bidt.

12.

Bidt gij aldus: » Onze Vader in de hemelen. Uw naam worde heilig vereerd! Uw Rijk kome! Uw

wil geschiede, gelijk in den hemel, alzoo ook op aarde! Geef ons heden ons dagelijksch brood! Scheld ons onze schulden kwijt, gelijk wij ook aan onze schuldenaars kwijtschelden! En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boozen! Want Uw is het rijk, en de magt, en eeuwige heerlijkheid! Amen.

13.

Wanneer gij namelijk den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uw hemelsche Vader u ook vergeven. Maar wanneer gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal uw Vader u uwe misdaden ook niet vergeven.

14.

Wanneer gij vast, moet gij er niet droevig uitzien, als de huichelaars; want zij mismaken hun gelaat, opdat de menschen het hun zullen aanzien, dat zij vasten. Waarlijk, daarmeê hebben zij ook hun loon geheel weg. Maar gij, wanneer gij vast, zalf uw hoofd en wasch uw aangezigt, opdat de menschen u niet aanzien, dat gij vast, en uw Vader, die in het verborgen is, alleen het wete. En uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden.

15.

Verzamelt u geene schatten voor de aarde, waar mot en roest ze verteren, waar dieven inbreken en stelen. Maar verzamelt u schatten voor den hemel, waar mot noch roest ze verteren; noch dieven inbreken en stelen; want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.

16.

Het licht des ligchaams is het oog. Is uw oog gezond, zoo is uw gansche ligchaam verlicht; maar

wanneer uw oog krank is; zoo is uw gansche ligchaam verduisterd. Wanneer nu datgene, wat in u licht moest wezen, duister is, hoe groot zal dan de duisternis zijn!

17.

Niemand kan twee heeren dienen; want of hij zal dezen haten en genen liefhebben, of dezen aanhangen en genen verachten. Gij kunt God en den Mammon (den God des rijkdoms) niet zamen dienen. En daarom zeg ik u: zijt niet bezorgd voor uw leven; wat gij eten en drinken zult, noch voor uw ligchaam; hoe gij dat kleeden zult. Is niet het leven meer dan de spijs en het ligchaam meer dan de kleeding? Ziet toch op de vogelen in de lucht, zij zaaijen niet en maaijen niet en verzamelen niet in schuren, en toch voedt hen uw Vader, die in de hemelen is, en zijt gij niet veel beter dan zij? Waar kan een van u met bezorgd te zijn ééne el tot zijne lengte toedoen? En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding? Geeft acht, hoe de veldleliën groeijen. Zij arbeiden niet en spinnen niet, en toch zeg ik u: ook een SALOMO *met al zijne pracht was niet zoo schoon gekleed als eene van deze. Wanneer God nu veldbloemen, die er heden staan en morgen (*) in den oven geworpen worden, zoo schoon bekleedt, zal Hij dat dan niet veel meer aan u doen, gij kleingeloovigen? Weg dan met de kommervolle gedachte: wat zullen wij eten? Wat hebben wij te drinken? Waarmede zullen wij ons kleeden? Want op dit alles zinnen de heidenen. Uw hemelsche Vader weet toch wel, dat gij dit alles behoeft. Tracht maar allereerst naar het Rijk van God en naar Hem welgevallige deugd, dan zal u dit alles wel toegelegd worden. Zorgt niet voor den volgenden dag; de volgende dag zal wel zelf voor het*

(*) Met het gedroogde gras, waartusschen zij stonden.

zijne zorgen. Elke dag heeft aan zijne eigene kwelling genoeg.

18.

Vonnist niet, opdat gij niet gevonnist wordet. Want op dezelfde wijze, waarop gij vonnist, zult gij gevonnisd worden, en met de maat, waarmede gij meet, zal ook u gemeten worden. Wat ziet gij naar den splinter in het oog uws broeders, en den balk in uw eigen oog wordt gij niet gewaar? Hoe zoudt gij toch tot uwen broeder mogen zeggen: wacht! laat mij den splinter uit uw oog halen! terwijl echter een balk in uw eigen oog is? Huichelaar! trek eerst den balk uit uw oog, en dan moogt gij zien, hoe gij den splinter uit uws broeders oog wegneemt.

19.

Geeft het heilige den honden niet, en werpt uwe paarlen niet voor de zwijnen. Zij mogten die met de voeten vertreden, zich omkeeren en u verscheuren.

20.

Bidt, zoo zal u gegeven worden; zoekt, zoo zult gij vinden; klopt aan, zoo zal u opengedaan worden. Een ieder, die bidt, ontvangt; wie zoekt, die vindt; wie aanklopt, dien wordt opengedaan. Of waar is een mensch onder u, die zijnen zoon, als hij hem om brood vraagt, een' steen zal geven? Of als hij hem om een' visch bidt, hem eene slang zal geven? Wanneer gij nu, zoo boos als gij zijt, toch goede gaven aan uwe kinderen kunt geven, hoeveel meer zal uw Vader, die in de hemelen is, geven wat goed is aan degenen, die Hem bidden?

21.

Al wat gij wilt dat u de menschen doen, doet gij dat ook aan hen. Dat is de hoofdsom der wet en der profeten.

22.

Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort en breed de weg, die ten verderve leidt, en velen zijn er, die daarop wandelen. Eng is de poort en smal de weg, die tot het leven leidt, en weinigen vinden denzelven.

23.

Wacht u daarom voor de valsche profeten, die in schaapskleederen tot u komen, maar inwendig zijn zij roofgierige wolven. Gij zult hen aan hunne vruchten kennen. Plukt men ook druiven van doornen, of vijgen van distelen? Zoo brengt elke goede boom goede vruchten voort; maar een slechte boom geeft slechte vrucht. Een goede boom kan geene slechte vruchten geven, noch een slechte boom goede. Elke boom, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt omgehouwen en in het vuur geworpen. Zoo zult gij ook hen aan hunne vruchten kennen.

24.

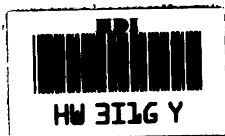
Niet een ieder, die tot mij zegt: Heere! Heere! zal in het hemelsche Rijk ingaan; maar wie den wil doet mijns Vaders, die in de hemelen is. Velen zullen op dien dag tot mij zeggen: Heere! Heere! hebben wij niet in Uwen naam opentlijk geleerd? in Uwen naam duivelen uitgedreven? in Uwen naam vele groote daden verrigt? Maar dan zal ik hun vrij-uit zeggen: Ik heb u nooit gekend; weg van mij, gij kwaaddoeners!

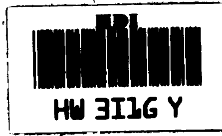
25.

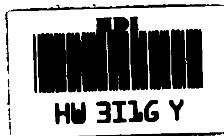
Een iegelijk nu, die deze mijne woorden hoort en dezelve opvolgt, zal ik met een' wijzen man vergelijken, die zijn huis op eene rots gebouwd heeft. Een plasregen viel neder, waterstroomen vloeiden, winden woeijen en stormden op dit huis; maar het

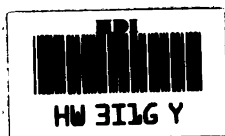
viel niet; want zijn fondament was de rots. Wie daarentegen deze mijne woorden hoort, maar niet beoefent, die is aan eenen dwazen man gelijk, die zijn huis op het zand heeft gebouwd. De plasregen viel neder, de stortvloed kwam aan, de winden bliezen en sloegen tegen dit huis, en het stortte in en zijn val was verschrikkelijk.

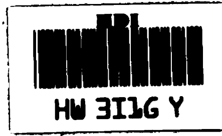
EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

HW 3I1G Y

HW 3I1G Y

HW 3I1G Y

HW 3I1G Y

